

Лариса Іванівна Тараненко

**ПРОСОДИЧНА ЗВ'ЯЗНІСТЬ
АНГЛІЙСЬКОЇ ПРОЗОВОЇ БАЙКИ**

Київ 2008

Видавництво ТОВ «Агентство «Україна»

ББК 83.34ВЕЛ
Т19

Рецензенти: *А.Й.Багмут* – доктор філологічних наук, професор
А.А.Калита – доктор філологічних наук, професор

*Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Державного
економіко-технологічного університету транспорту
(Протокол № 8 від 25.03.2008 р.)*

Тараненко Л.І.

Т19 Просодична зв'язність англійської прозової байки: Монографія / Л.І. Тараненко. – К.: ТОВ «Агентство «Україна», 2008. – 204 с. : іл. – Бібліогр.: с. 143-164.

ISBN: 976-966-8136-93-1

Монографію присвячено дослідженню особливостей функціонування просодичних засобів у забезпеченні зв'язності тексту англійської прозової байки. У праці обґрунтовано інтерпретаційну модель розумово-мовленнєвих процедур актуалізації англійської прозової байки мовцем та декодування її зв'язності слухачем. Систематизовано функціональні, структурні й семантичні ознаки байки, які визначають специфіку взаємодії просодичних засобів зв'язності її тексту.

Запропоновано новий метод фабульного аналізу різних за прагматичною спрямованістю та етичною ідеєю (позитивною або негативною) текстів байок. Експериментально встановлено інваріантну й варіантні реалізації інтонаційної моделі оформлення зв'язності англійської прозової байки.

Монографію призначено для науковців-філологів, викладачів англійської мови, аспірантів і студентів.

ББК 83.34ВЕЛ

ISBN: 976-966-8136-93-1

© Л.Тараненко, 2008.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗВ'ЯЗНОСТІ ПРОЗОВОЇ БАЙКИ.....	5
1.1. Місце та роль байки в генезисі жанрів художніх текстів.....	5
1.2. Питання реалізації зв'язності тексту.....	10
1.3. Систематизація ознак тексту прозової байки.....	18
1.4. Мовні засоби забезпечення зв'язності байки.....	25
1.5. Механізм усної актуалізації байки.....	31
1.6. Роль фабули в оформленні просодичної зв'язності байки.....	36
1.7. Просодичні засоби реалізації зв'язності байки.....	43
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ПРОСОДИЧНИХ ЗАСОБІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЗВ'ЯЗНОСТІ ПРОЗОВОЇ БАЙКИ.....	49
2.1. Методика експериментально-фонетичного дослідження.....	49
2.2. Аудитивний аналіз експериментального матеріалу.....	57
2.2.1. Закономірності функціонування системи просодичних засобів в оформленні зв'язності тексту англійської прозової байки.....	57
2.2.2. Особливості просодичної організації байок з позитивною етичною ідеєю.....	69
2.2.3. Специфіка просодичної організації байок з негативною етичною ідеєю.....	76
2.2.4. Показники частоти актуалізації просодичних засобів у забезпеченні зв'язності тексту англійської прозової байки.....	87
2.3. Акустичний аналіз просодичного оформлення байок.....	110
2.4. Лінгвістична інтерпретація результатів дослідження.....	131
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	138
ЛІТЕРАТУРА.....	143
ДОДАТКИ.....	165

ВСТУП

Традиційна методологія досліджень феномену забезпечення просодичної зв'язності озвучених художніх текстів взагалі та текстів малої форми зокрема передбачає виявлення провідних лінгвальних і позалінгвальних факторів та вивчення їхнього впливу на специфіку інтонаційного оформлення зазначених текстів.

У монографії викладено результати застосування комплексного методологічного підходу до системного багаторівневого аналізу найвпливовіших чинників, взаємодія яких і зумовлює актуалізацію інваріантної й варіантних реалізацій інтонаційної моделі оформлення зв'язності англійської прозової байки.

Площинами, у межах яких було здійснено систематизацію існуючого комплексу факторів та виокремлення провідних чинників реалізації зв'язності, слугували: функціональний потенціал байки в генезисі жанрів художніх текстів, різновиди її прагматично-етичного спрямування, варіативність структурної побудови тексту байки, специфіка розгортання її фабули, розумово-мовленнєві процедури забезпечення адекватності процесів актуалізації і декодування зв'язності тексту байки, вплив лексико-граматичних засобів на особливості взаємодії інтонаційних параметрів оформлення її зв'язності.

У полі тяжіння виявлених таким чином факторів і проведено системний розгляд закономірностей та особливості участі просодичних засобів в оформленні зв'язності тексту досліджуваних прозових байок.

Специфічними результатами втілення авторського підходу стали обґрунтування узагальненої інтерпретаційної моделі розумово-мовленнєвих процедур, перебіг яких під час комунікації відбувається у свідомості мовця та слухача; теоретична розробка й практична апробація нового оригінального методу фабульного аналізу, на підставі якого сформовано алгоритмічні моделі фабули англійських прозових байок та ґрунтовно розроблено метод матричного аналізу пропозиційно-етичних алгоритмів розмаїття існуючих байок.

Упроваджена таким чином формалізація методів теоретичного аналізу лінгвістичних особливостей актуалізації зв'язності тексту англійських прозових байок забезпечила високу надійність результатів експериментального дослідження закономірностей та специфіки їхнього просодичного оформлення, інтерпретованих відповідними інваріантними й варіантними інтонаційними моделями.

Саме завдяки комплексному підходу до розгляду проблеми дослідження в монографії висвітлено основні аспекти та особливості функціонування феномену просодичної зв'язності озвученого тексту байки як важливого різновиду фольклорної мови, що виконує роль джерела розвитку художньої літератури.

РОЗДІЛ 1.

ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗВ'ЯЗНОСТІ ПРОЗОВОЇ БАЙКИ

1.1. Місце та роль байки в генезисі жанрів художніх текстів

У лінгвістичних працях достатньо приділено уваги окремим питанням генезису жанрів художніх текстів. Здебільшого міркування про походження, зародження, розвиток та стан існування жанрів художніх текстів мають загальний характер і спираються на часткові положення діалектики розвитку мови. Численні лінгвістичні джерела відносно повно висвітлюють комплекси питань, пов'язані безпосередньо зі структурною побудовою текстів різних жанрів [161:55-97; 164; 155; 32:6-7, 9; 90:118-120; 107:11; 235:633-638 та ін.] та місять думки щодо диференціації самих літературних жанрів [35:240-249; 54:47-147; 76:118-120; 117:8-9; 196:55-132; 197 та ін.].

Проте у згаданих працях часто поза увагою лишається найцікавіша лінгвістична інформація, що накопичується поступово в межах перетину полів наукового знання про структурні та жанрові особливості художніх текстів різних типів.

Важливість накопичуваних таким чином теоретичних та емпіричних фактів полягає у тому, що вони здатні слугувати надійною базою для створення певної узагальненої моделі генезису жанрів художніх текстів. На цих підставах нами й було обґрунтовано [86] вихідну модель-образ для узагальненого опису генезису жанрів художніх текстів.

Формування шуканої моделі здійснювалося з позицій відомої синархічної теорії будови всесвіту [222:25]. Для цього нами було сформульовано такі методологічні умови її обґрунтування:

1) усі без винятку тексти художньої літератури створюються у відповідності до всеохоплюючого закону їхньої ієрархічної побудови – закону синархії;

2) закономірності створення художніх текстів підпорядковуються закону автономії загального порядку, внаслідок якого вони, маючи повну самостійність, є зв'язаними єдністю цілого – мовою художньої літератури;

3) будь-яка ідея, покладена в основу літературного твору, безкінечна, тобто є ноуменом, а викладений на її підставі текст як форма її конкретного втілення є феноменом;

4) ієрархія текстів художньої літератури стверджує зростання їхньої синархічності за розміром, складністю та якістю;

5) у межах можливої синархічно безкінечної диференціації єдності творів художньої літератури виникали й виникатимуть певні ієрархії їхніх

множин (наприклад, групи текстів конкретних жанрів, певної спрямованості тощо).

Отже, навіть в узагальненій ієрархії жанрів текстів художньої літератури ми можемо спостерігати реалізацію синархічної антиномії “єдність – множинність”. Сутність зазначеного феномену полягає в тому, що потенційний ідеальний світ творчих задумів автора здатен реалізуватися шляхом синергетичної [98:70-71] трансформації архетипічної ідеї в антиномію множинності альтернатив конкретного змісту. Таким чином, завдяки індивідуальним здібностям та рівню культури автора з’являється можливість актуальної реалізації конкретного виду літературного твору, який і слугує матеріалізацією вільного об’єктивного прояву потенційної ідеї.

Тут є сенс нагадати про принцип феноменальної єдності або спряженості якості викладу ідеї з розміром та складністю структури тексту, що її передає. За цим принципом найбільш якісні загальні ідеї (афоризми, прислів’я тощо) оформлюються, переважно, лапідарністю тексту та простотою його структурної побудови. Зауважимо при цьому, що архетип структурної побудови творів вищого ієрархічного рівня (оповідання, новела, нарис, роман тощо) набуває своїх провідних ознак у тексті байки.

Визначена таким чином тріада (лаконізм мовних засобів – елементарність структури – рівень загальності ідеї), присутня у побудові тексту байки, може розглядатися як певне підґрунтя, на якому базуються ті матеріальні форми, що природою мови закладено в механізм еволюції синархічної нескінченості жанрів літературних творів. Образно кажучи, зазначені форми і виконують роль тих “кристалів”, унаслідок синергетичного розвитку яких проростає неповторне древо жанрів та жанрової множини художніх текстів.

На основі викладених закономірностей розмаїття різновидів жанрів художніх текстів, що сприймається на перший погляд як хаотичне, може поступово перетворюватися в органічне єдине, яке набуває ознак ієрархічного древа структурованої жанрової організації художніх текстів. Завдяки цьому в світі літературного хаосу майже нічим не пов’язана між собою множина окремих художніх творів відтворює згідно з основним законом синархії весь космогонічний процес. Інакше кажучи, сукупність певних текстів створює ієрархічні рівні вищих організмів зі стійкими структурними, змістовими та функціональними ознаками. Найвищі щаблі зазначених утворень сягають майже космогонічних систем, здатних поєднувати певні звуко-, музико- та відео ряди.

Проте такому розвитку активно протидіє внутрішній закон функціонування літератури – жорстке підпорядкування частин цілому. Когнітивний бік цього явища найвірогідніше має описуватися законом

Менделя, який у застосуванні до літературних текстів як продукту розумової діяльності людини, можна переформулювати таким чином: після виникнення кожного нового покоління художніх текстів певного жанру, починаючи з третього покоління, половина текстів повертається до класичного вигляду вихідного жанру.

Оскільки розгляд перспектив такого генезису вочевидь виходить за рамки поставленої в праці мети, то нам залишається нагадати про існування двох видів або напрямів еволюції жанрів художніх текстів. Згідно з першим – ієрархічним – напрямом, еволюція жанрів літературних текстів конкретного рівня може прагнути до виявлення свого змісту (ідеї) у формах текстів вищого рівня. За другим – морфологічним – напрямом, еволюція певного жанру прагне у межах того ж самого ієрархічного рівня до розширення свого змісту (ідеї) за рахунок створення альтернативних різновидів форм літературних текстів.

З іншого боку, якщо генезис жанрів художніх текстів обмежувався б лише згаданими нами закономірностями, то ідея їхньої класифікації виявилася б менш складною. У дійсності елементи еволюціонуючої множини жанрових організацій розглядуваних текстів не лише перетворюються в наступні, ієрархічно складніші, але й намагаються якомога повніше виявити свій власний зміст. Завдяки цьому прагненню кожен текст конкретного літературного жанру може породжувати цілу ієрархію підвидів або його перехідних форм. Отже, сумісна діяльність двох зазначених закономірностей і призводить до безмежного різноманіття форм літературних текстів. Зважаючи на це, під час формування синархічної моделі генезису жанрів художніх текстів ми розглядали її як певну робочу гіпотезу, придатну для відповідних подальших видозмін.

Сформовану на цих підставах узагальнену модель генезису жанрів художніх текстів представлено на рис. 1.1. Для підвищення інтерпретаційних можливостей моделі в її основу було, по-перше, покладено відомий [94:137-145] принцип дзеркального відображення. Згідно з цим принципом, альтернативні різновиди творів живої фольклорної мови в силу антиномічно-дуальної (тобто ноуменально-феноменальної) природи мислення людини, трансформується в безмежне віяло різновидів жанрів художньої літератури, спрямованої на формування картини сучасного світу.

По-друге, ми дотримувалися методологічного правила [97:178-213] розриву класифікаційних рівнів, тобто такого диференціювання груп або множин елементів класифікації, за яким кожен їх наступний рівень, зберігаючи весь зміст попереднього, виявляє і певне нове імманентно присутнє йому начало. Це начало має складну природу, внутрішня єдність якої зумовлюється динамічною рівновагою складників згаданого вище

“кристалу”, а зовнішні ознаки класифікування конкретного твору за його ієрархічним рівнем (жанром, спрямуванням тощо) виникають унаслідок скачкоподібного розгортання ідеї, для якого межі вихідного “кристалу” стають уже замалими. Саме такою і є сутність спонтанної природи хаотичного виникнення перехідних та нових форм літературних творів вищих рівнів.

На графічній моделі для більш чіткого диференціювання кожна сукупність жанрових різновидів творів художньої літератури (наприклад, оповідання, новела) обмежена відповідними чотири- або трикутниками з чітким позначенням меж їхнього розриву. На відміну від цього, перехідні форми, типу нарис-мемуари, есе-сповідь тощо, окреслені довільною кривою з характерним розривом, який вказує на потенційну можливість виходу за рамки існуючих перехідних жанрів.

Уживання нами прийомів ноуменально-інтерпретаційного моделювання призвело до виникнення низки нових наочних артефактів, забезпечивши тим самим можливість більш широкого трактування природи й механізму генезису жанрів художніх текстів.

Тому, аналізуючи модель, ми отримуємо підстави вважати, що жива фольклорна мова здавна була і є джерелом розвитку літератури взагалі та мови художньої літератури зокрема. Найдревнішими й найважливішими витоками прадавньої усної творчості слугували духовно-ідеологічні (міф – балада – легенда), культурно-побутові (прислів'я – приказка – повір'я – казка), креативно-повчальні (загадка – анекдот – байка – притча) та ряд інших перехідних форм (наприклад, загадка-анекдот, анекдот-байка, байка-притча тощо) різновидів фольклору, які, будучи зафіксованими засобами писемності, існують в художній літературі до теперішнього часу.

Подальший бурхливий розвиток соціальних відносин і технологічних можливостей людства зумовив, як відомо, виникнення писемності та книгодрукарства. Поступово сформувалася і культура авторської художньої мови. Під впливом цих факторів почав відбуватися бурхливий пошук і створення літературних творів нових форм, найбільш адекватною характеристикою яких стало слугувати поняття жанру.

Зародившись і розвиваючись таким чином, художня література як мовна єдність розмаїття творів основних жанрів (оповідання, новела, нарис, есе, повість, роман), піджанрів, межжанрів, всіляких перехідних жанрів набула сучасного стану. За механізмом розвитку цей стан слід розуміти як результат творчого пошуку органічного, напіворганічного або еклектичного поєднання елементів, що входять до складу визначеної вище тріади, витоки якої сягають коріння живої фольклорної мови.

Образно кажучи, стовбур дерева жанрів художньої літератури приростає й приростатиме в майбутньому за рахунок розширення “гілок” та

“крони”, сутність яких становлять альтернативи поєднання відомих і виникаючих уперше елементів структури, засобів мови та поглиблених ідей.

Отже, аналізована модель свідчить про неминучий невідпинний приріст жанрових ознак, ідей та спрямованості творів художньої літератури і, таким чином, спростовує тезу про практичну можливість чіткої й вичерпної класифікації всіх жанрів літературних творів. Тому зрозуміло, що будь-які подальші дискусії щодо конкретних жанрів творів художньої літератури здатні призвести лише до розширення понятійного апарату лінгвістичного опису ознак їхнього різноманіття та чіткого диференціювання жанрів на вихідні, класичні й альтернативні.

Зважаючи на це, акцентуємо увагу на тому фактові, що прозова байка як типовий креативно-повчальний твір живої фольклорної мови в елементарній формі фокусує в собі провідні мовні, структурні й змістові ознаки, на підставі яких її слід розглядати як певне джерело та архетип побудови більших за обсягом творів художньої літератури.

Зазначена таким чином роль байки призводить і до розуміння її специфічної функції не лише у процесах безпосереднього створення та аналізу художніх творів інших жанрів, а й визначає її досить важливе місце під час розгляду питання забезпечення просодичної зв'язності текстів малої форми.

1.2. Питання реалізації зв'язності тексту

Перші свідчення про вивчення специфіки організації зв'язного тексту наведено ще в давніх джерелах. Уже більше, ніж 2000 років тому в класичній поезії та риторичній розглядалися структурні моделі текстів [12:652-660; 45:36-39; 216:331-384 та ін.], що відносилися до поезії, драми, політики, права тощо. Концептуальна система, на якій базувалась класична риторика, залишалася практично незмінною аж до розповсюдження структуралізму в лінгвістиці, поезії та антропології в кінці 60-х років 20-го століття [55:153].

У цей час провідні лінгвісти (Н.Д.Арутюнова [15:22-30], С.І.Гіндін [49], В.Дресслер [63:111-137], Т.М.Ніколаєва [142:304-313], І.П.Севбо [173], Н.О.Турмачева [202], М.Халідей [259:241-292], Р.Хазан [260] та ін.) звертали особливу увагу на формально-змістову категоризацію текстової єдності. Ними, зокрема, розглядалися теоретичні підвалини функціонування формальних та семантичних засобів зв'язності тексту як “особливим чином організованої одиниці, що складається із послідовності окремих висловлювань” [145:414]. При цьому, однією з основоположних робіт, пов'язаних з аналізом зв'язного тексту, вважалася стаття З.Харріса “Аналіз дискурсу” [265:1-30], у якій він пропонував вивчати мову в

ужитку, тобто вийти за межі речення та досліджувати зв'язок між текстом і соціальним контекстом [282:5].

Європейська лінгвістика, яка розвивала ці напрями, виявилася більш близькою до традиції структуралістів, оскільки не прагнула чіткого дотримання меж лінгвістики взагалі та речення зокрема [62:55-74; 250; 158:302-336; 201:18 та ін.]. Слід зазначити також, що ряд досліджень зв'язного тексту проводився на стикові граматики, стилістики й поетики [249; 233 (див. також 142:307-308)]. Тенденція тексто- й контекстно-залежного аналізу, що була притаманна американській лінгвістиці, проявилася у рамках функціональної парадигми [257] (див. також [92:307-330; 294:80]). Дослідження зв'язного тексту набуло особливої актуальності на рубежу 60-70-х років, після того, як було усвідомлено, що аналіз мови не повинен обмежуватися граматичним аналізом абстрактної чи ідеальної мовної системи, а емпіричним об'єктом лінгвістичних теорій повинно стати актуальне використання мови в соціальному контексті [92:308].

Наприкінці 70-х років починається вже інтеграційний етап текстового аналізу: науковці, серед яких, насамперед, варто згадати І.Р.Гальперіна [41], Т. ван Дейка, В.Кінча [55:153-211], Т.М.Дрідзе [64], Н.Енквіста [253:97-111], К.Кожевнікову [105:49-68], М.П.Котюрова [110:139-160], В.А.Кухаренко [116], О.О.Леонтьєва [119:45-48], О.І.Москальську [138], Т.М.Ніколаєву [143:5-39], І.І.Ревзіна [166:77-91], З.Я.Тураєву [200], М.Халідея, Р.Хазан [262] та ін., розв'язують питання цілісності тексту, контексту, фонових й енциклопедичних знань як супутніх чинників сприйняття тексту, логічної будови тексту, його психологічної інтерпретації, пресупозиції, стилю і таке інше. Започатковані лінгвістами (Р.Богранд, В.Дресслер [234]) теоретичні розробки призводять до того, що головною ознакою тексту починають уважати текстуальність [там само:15] та розглядати когезію, когерентність, інформативність, динамічність, ситуаційність тощо як її ознаки [145:415].

Однією з найважливіших категорій тексту, що визначається більшістю дослідників [30:75; 40:522-532; 48:120; 60; 110:152; 114:259; 120:135; 200:7; 243:4; 262:99 та ін.], є зв'язність. Явище зв'язності або його окремі прояви характеризують у лінгвістичній літературі досить різними термінами, такими як лексична солідарність (Е.Косеріу), ізотопія (А.Греймас), рекурентність (В.Скалічка) (цит. за [174:111]), когезія (М.Халлідей, Р.Хазан [260:26], І.Р.Гальперін [41:74], Л.І.Кручініна [115:5]), когерентність (Р.Богранд, В.Дресслер [234:15], Дж.Гобз [268:67-90], Г.Кук [243:4]), інтеграція, інтегративність (Н.А.Змієвська [73:79-80]; І.Р.Гальперін [40:523]) тощо.

У цей час на рівні конкретного аналізу мовних засобів забезпечення зв'язності найбільша увага приділялась текстовим повторам, особливо іменним, можливостям чистого повтору, без модифікацій, можливостям заміни на синонім, займенник або на слово більш широкого чи вузького значення, на перифразу або сполучення з підрядним, проблемам кореференції, анафоричним та катафоричним відношенням і таке інше. Таким чином, на відміну від аналізу окремого вживання засобів зв'язності різних рівнів мови, лінгвістами був здійснений перший серйозний крок у бік пошуку загальних текстотворчих закономірностей.

Наступним кроком стали відомі спроби аналізу зв'язків трьох основних текстових засобів: інтонації, порядку слів та експліцитних сегментних показників текстових відношень [143:17]. Як наслідок такого поширення досліджень феномену зв'язності, за даними О.А.Бородаченко, у лінгвістиці зафіксовано більше 100 його різновидів [28:14-25]. Проте зазначена кількість неоднозначно структурованих уявлень про сутність даного феномену здається дещо надлишковою та суттєво ускладнює їхнє практичне використання в межах започаткованого нами фонетичного дослідження засобів зв'язності озвученого тексту.

Так, наприклад, у випадку дослідження специфіки реалізації просодичної зв'язності англійської прозової байки виникає неминуха потреба в окремому теоретичному обґрунтуванні найбільш значущих засобів забезпечення зв'язності тексту байки й основних закономірностей їхньої взаємодії в його межах.

При розгляді цього питання вбачається доцільним спиратися на відомі теоретичні положення опису механізму прагматичного вибору мовних засобів усної комунікації [273:43-47] та моделі взаємодії семантичних елементів вербальної комунікації [96:87-95], згідно з якими, по-перше, мовець із потенційно доступної йому множини мовних засобів кожного конкретного мовного рівня вибирає і використовує за прагматичною спрямованістю лише певну їхню сукупність [273:45]; по-друге, образи й думки, що виникають у мовця, структуруються відповідно до норм логіки зв'язності мовних елементів, яку реципієнт декодує до стану певної цілісності реалізованого тексту [96:91]. Це дає підстави аналізувати взаємодію засобів зв'язності тексту, виходячи з їхніх функцій та рівнів мови, на яких вони реалізуються.

Відомо [178:1181], що поняття зв'язної множини означає таку множину, яка складає немов би одне ціле, і при будь-якому її членуванні на дві непорожні підмножини, що не перетинаються, одна з них містить у собі точку, яка межує з іншою. Щодо застосування понять або категорій зв'язності в лінгвістиці, то більшість із них тією чи іншою мірою спираються на ознаки внутрішньої організації та послідовності [16:397; 247:60-61; 248:119; 291:62; 255:61; 304:222]. Так, В.А.Бухбіндер і

Е.Д.Розанов зазначають, що зв'язність є невід'ємною ознакою тексту, оскільки незв'язних текстів не існує, а втрата зв'язності руйнує текст. Зв'язність тексту виступає як результат взаємодії таких факторів. Це, перш за все, логіка викладу, що відображає співвіднесеність явищ дійсності й динаміку їхнього розвитку. По-друге, значущими факторами є особливість організації мовних засобів, а саме фонетичних, лексико-семантичних і граматичних та їхнє функціонально-стилістичне навантаження. По-третє, це комунікативна спрямованість – відповідність мотивам, цілям та умовам, на основі яких породжується текст. По-четверте, роль фактору зв'язності тексту відіграє його композиційна структура – послідовність і сумірність частин, що сприяють виявленню змісту. Неменшу значущість відіграють також зміст і смисл тексту. Сумісний вплив згаданих факторів і забезпечує, на погляд авторів, зв'язність тексту [30:75].

Розглядаючи це питання з дещо іншого боку, Л.Д.Якимчук [227:35] розуміє під зв'язністю тексту взаємозалежність його елементів, яка спостерігається на різних рівнях їхньої співвіднесеності з системою мови. Це дозволяє диференціювати фонетичний, морфологічний, синтаксичний, семантичний та стилістичний види зв'язності тексту. За подібною логікою показники текстової зв'язності класифіковано на сегментні (лексичні, граматичні, стилістичні), надсегментні (інтонація, паузи) та позамовні (часова й просторова однорідність) [202:8-11]. У свою чергу, Л.М.Мурзін і А.С.Штерн [139:11] вважають, що відповідно до двосторонньої знакової природи тексту існує два типи його зв'язності: інтразв'язність, чи внутрішній смисловий зв'язок, та екстразв'язність, або звукове оформлення тексту.

Крім того, відомими є спроби визначення механізму створення зв'язності тексту через класичні лінгвістичні поняття. Так, зв'язність тексту визначається його актуальним членуванням, тобто рухом тем і рем висловлювань, при якому теми виконують функцію “скріплення” тексту, а реми – передачі нової інформації [114:259-260; 284:23-24]. Поняття зв'язності як основної ознаки тексту може визначатися і повтором [126:22; 274], оскільки саме повтор ряду знаків, їхніх форм чи смислів слугує засобом об'єднання певної послідовності текстових одиниць у єдине ціле.

Стверджується також, що зв'язність забезпечує цілісність тексту, а її порушення робить можливим внутрішній розвиток тексту, що відбивається в його динаміці [48:127]. Саме об'єднання та чергування різних типів зв'язності й забезпечує можливість ієрархічного членування тексту на частини зі збереженням єдності цих частин [там само]. Акцентування уваги на психолінгвістичному аспекті впливу тексту на реципієнта дозволяє Ю.О.Сорокіну зауважити, що зв'язність є певною

дистрибуцією “стройових та нестройових” елементів мови або мовлення, закони якої визначені технологією відповідної мови [182:65].

Аналізуючи текст як об’єкт лінгвістичного дослідження, І.Р.Гальперін розглядає когезію як особливий вид зв’язку, що забезпечує континуум, тобто логічну послідовність, (темпоральну та/або просторову) взаємозалежність окремих повідомлень, фактів, дій тощо [41:74]. Уважається також, що термін когезія відображає процес розгортання тексту в усьому його обсязі; при цьому для забезпечення когезії шляхом об’єднання і взаємодії структурно-сміслових компонентів цілого тексту використовуються відповідні мовні засоби, добір яких зумовлено масштабністю самого тексту [115:5].

Крім того, в ряді робіт [114:260; 232:51-52, 56] для пояснення поняття зв’язності тексту наводиться визначення двох його складових: когезії й когерентності. Когезією називають внутрішній (структурний) зв’язок елементів тексту, що досягається на підставі взаємодії мовних засобів і при якому інтерпретація одних елементів тексту залежить від інших. Термін когерентність визначається як логічна послідовність викладу думок [232:52, 56; 289:44-45] або як зв’язність тексту, що формується зовнішніми по відношенню до нього факторами, у першу чергу, системою поглядів [278:163-190] та знаннями адресата [114:260]. Саме на підставі цих знань адресат може добудовувати зв’язки, невиражені в тексті експліцитно.

Викладене показує, що під час дослідження засобів реалізації зв’язності тексту їх доцільно класифікувати за укрупненими ознаками як стилістичні, лексичні, граматичні й фонетичні та трактувати зв’язність як прагматично цілеспрямований процес досягнення цілісності змісту тексту (в неусвідомленому намірі мовця чи реальному акті декодування повідомлення слухачем), що реалізується на підставі взаємодії засобів усіх рівнів мови.

Виділені окремо семантичні засоби зв’язності можуть реалізуватися в тексті двояко: синтагматично, тобто у вигляді конкретних сполучень слів у лінійному ланцюгу, та парадигматично, у вигляді імпліцитних дистантних зв’язків лексичних одиниць, що належать до різних фраз і формують семантичні парадигматичні ряди [30:79]. Подібним чином розглядається це питання ще в ряді робіт [62:60; 279:28-29; 126:22; 274], у яких до кола семантичних засобів зв’язності додаються рекуренція (повтор слів, частин речення, цілого речення) та парафраза (заміна слова синонімом, члена речення та цілого речення – синонімічними конструкціями).

Проте, як зазначено вище, ці засоби доцільніше розглядати традиційно як стилістичні, лексичні, граматичні, а результати їхньої взаємодії, за рахунок якої й досягається зв’язність, трактувати як форму

чи вид прагматичного впливу на реципієнта. Такий акцент надасть нам можливість чітко визначити ознаки засобів забезпечення зв'язності на підставі віднесення їхніх існуючих множин до відповідних рівнів мови.

Виходячи з прийнятого визначення, слід, мабуть, аналізувати й класифікацію засобів когезії, наведених І.Р.Гальперінім [41:73-86]: граматичні, логічні, асоціативні, образні, композиційно-структурні, стилістичні й ритмоторчі. Як бачимо, у цій систематизації мають місце “граматичні” та “стилістичні” засоби, які досить однозначно класифіковано нами вище у морфологічний ряд, що відповідає всім рівням мови. При цьому зазначені автором “композиційно-структурні” засоби, очевидно, також мають природу стилістичних засобів. У свою чергу, “логічні”, “асоціативні” й “образні” засоби також, на наш погляд, є лише класифікованими різновидами ряду стилістичних засобів, тоді як “ритмоторчі”, без будь-якого сумніву, належать до групи фонетичних засобів зв'язності тексту. З іншого боку, якщо здійснювати розгляд явища реалізації зв'язності в свідомості реципієнта, то вбачається раціональним класифікувати процеси декодування цілісності сприйманого ним тексту на підставі логічних, асоціативних чи образних засобів.

Отже, зупинившись на такій послідовності систематизації засобів реалізації зв'язності тексту: стилістичні – лексичні – граматичні – фонетичні, здійснене нами дещо ортодоксальне узагальнення результатів аналізу дозволяє зазначити, що вони є прямими засобами, які забезпечують досягнення реципієнтом цілісності сприйняття смислу, що передається. У той же час, логічні, асоціативні та образні засоби у запропонованому розумінні можуть бути визначені як непрямі й такі, що значною мірою залежать від індивідуальності реципієнта.

Зауважимо, що стилістичні, лексичні, граматичні й фонетичні засоби зв'язності тексту також можуть визначатися з різних поглядів. Так, до стилістичних засобів зв'язності відносять повтор одного й того ж стилістичного прийому (порівняння, алюзії, метафори), якщо його основа тотожна, а форми реалізації різні [41:84]. Синтаксичними засобами зв'язності є зчеплення й повтор [48:128], які можуть виконувати функцію базових засобів зв'язності усіх рівнів мови [49:357]. При цьому зчеплення розглядається як засіб, що регулює взаємозв'язок між компонентами тексту [37:53]. Ролі функціонально-синтаксичних засобів набувають анафоричні сурядні сполучники, вставні слова, які передають логічні відношення між висловлюваннями, та деякі прислівники, що відтворюють порядок викладу думок [110:151]. Аналізуючи питання синтаксичної зв'язності, О.І.Москальська [138:17] відзначає, що синтаксичні “ланцюги”, які структурують текст, можуть включати контактні й дистантні зв'язки. Щодо лексико-граматичних засобів передачі зв'язності, то зауважується

[110:147], що вони є певною єдністю, синтезом лексичної одиниці та засобом здійснення її зв'язку з іншими одиницями.

За сутністю наведених визначень й інформацією інших джерел стає зрозумілим, що різні аспекти функціонування мовних засобів забезпечення зв'язності на окремих рівнях мови вивчено лінгвістами досить ретельно.

Логіка подальшого викладу потребує визначення поняття цілісності тексту та її функціональної взаємодії з мовними засобами його зв'язності. Тому нагадаємо, що згідно з академічними визначеннями [203:228; 207:730-731; 208: 755-756] філософську категорію цілісності слід трактувати як універсальну характеристику внутрішньої єдності автономного за функціонуванням й індивідуального за розвитком системного самодостатнього об'єкту, яка вибирається суб'єктом із реальної дійсності відповідно до конкретної мети. У зв'язку з цим, лінгвістичним працям, що вочевидь мають різні конкретні цілі, притаманні дещо відмінні підходи до розгляду поняття цілісності тексту.

Так, за визначенням І.Р.Гальперіна [41:51] цілісність тексту можна розглядати як процес. Аналізуючи категорії тексту, О.М.Мороховський вважає цілісність тексту явищем, перш за все, змістовим, яке може й не мати чітко виражених формальних ознак [136:7]. У свою чергу, В.О.Лукін [126:41] також убачає в цілісності суто змістову властивість тексту і трактує її як його "семантичну неаддитивність". Крім того, цілісність тексту характеризується його здатністю при переході від одного послідовного етапу компресії до іншого, більш глибокого, зберігати смислову тотожність, тобто інваріантне значення, інформативне ядро тексту, втрачаючи лише периферійні, другорядні елементи [120:136].

Визначення поняття цілісності з погляду наративної граматики пов'язується зі здатністю тексту втілюватися в просторі та розгортатися в часі [145:415], які і є основними формами існування цілісності тексту [42:36]. З психолінгвістичного погляду Ю.О.Сорокін [182:65] визначає цілісність як латентний проєкційний (концептуальний) стан тексту, що виникає у процесі взаємодії реципієнта й тексту.

Спираючись на викладене, надалі під цілісністю тексту прозової байки ми будемо розуміти певну стійку смислову єдність, що передається відправником реципієнтові й здатна, незалежно від мовних засобів її забезпечення та ступеня компресії, зберігати інваріант переданого смислу.

Відзначимо також, що за академічним трактуванням [226:507] під текстом розуміють об'єднану смисловим зв'язком послідовність знакових одиниць, основними властивостями яких є зв'язність та цілісність. При цьому, згідно з В.Дресслером [62:58] поняття тексту є неоднорідним: слід розрізняти текст як одиницю мовної системи (текстема, емічний текст) й актуалізований текст (етичний текст). Таким чином, розвиток лінгвістики

тексту набув двох напрямів: від речення до більших одиниць тексту чи його певних блоків та від синтаксису до семантики, а від неї до прагматики.

Зважаючи на різні підходи до визначення сутності понять текст та дискурс [21; 305; 80:11-14; 144:467, 471; 176:26, 36; 188:670-672; 221:150-151; 224:4-5, 20 та ін.], зазначимо, що в межах нашого викладу ми виходили з лінгвістичних уявлень, відповідно до яких ці поняття трактують як тотожні [21:81; 286:240] або як нескінченні проекції одного в інше [218:287; 281:234]. Це дає нам підстави при подальшому викладі вживати термін текст для позначення письмового тексту, а його усні реалізації зазначити поняттям озвученого тексту.

Оцінка стану опрацювання досліджуваної проблеми дозволяє вважати, що на теоретичному рівні питання зв'язності тексту були досить достатньо розроблені по відношенню до різних за структурою та стилями текстів з погляду специфіки принципів, механізмів і прийомів її забезпечення лексико-граматичними засобами. Хоча ці пошуки тривають і до тепер, можна вважати, що подальше поглиблення лінгвістичного знання в межах реалізації феномену зв'язності лексико-граматичними засобами вже не здатне призвести до суттєвих змін їхньої чіткої парадигми, яка склалася на ґрунті сучасних теорій.

На наш погляд, важливо, насамперед, те, що вирішення основних питань взаємодії засобів забезпечення зв'язності тексту на лексико-граматичному рівні може й повинно відігравати роль асоціативного підґрунтя для більш глибокого теоретичного осмислення проблеми вивчення відповідних закономірностей функціонування просодичних засобів передачі його зв'язності.

Щодо ступеня вирішення проблеми функціонування просодичних засобів реалізації зв'язності тексту, то вбачається природним сучасний стан її екстенсивного розвитку, який спрямовано на дослідження, порівняння та зіставлення специфіки взаємодії широкого кола зазначених засобів на різних ділянках тексту [17:203-248; 308:99-102; 303:1-25 та ін.]. Природним це вбачається ще й тому, що для вирішення поставленої проблеми на загальнотеоретичному рівні необхідним, перш за все, є накопичення фактів і розширення наявних уявлень про механізми взаємодії просодичних засобів зв'язності озвученого тексту з лексико-граматичними засобами, що складають його смисломістку основу. Тому, ми вважаємо, що в обсязі цієї праці доцільно конкретизувати ознаки тексту англійської прозової байки та розглянути просодичні засоби, що забезпечують його зв'язність, у їхній взаємодії із засобами інших рівнів мови.

1.3. Систематизація ознак тексту прозової байки

Відомо, що дослідження мовних засобів організації текстів малих форм (коротке оповідання, казка, анекдот, байка тощо) неможливо виконати коректно, якщо не спиратися на апарат категорій тексту: змістових – інформація, завершеність, модальність, автосемантичність тощо, та формально-структурних – інтеграція, когезія, континуум, членування та інші [200:80-81; 223:3].

У комунікативному аспекті текст малої форми набуває певних специфічних ознак: компактності стилістичних прийомів і виразних засобів, спрощеності його структури, неускладненості засобів образності, лаконізму просторово-часової організації, типовості синтаксичних конструкцій та зворотів, безперервності розвитку дій, лаконізму кінцівки, щільного переплетення фактуальної й концептуальної інформації [223:4-10; 57:78-79], які й забезпечують його лапідарність.

Проведений аналіз результатів досліджень багатоаспектної комунікативної та лінгвістичної специфіки прозової байки [6; 151:27-54; 153; 155; 196:95; 302:178-180 та ін.] як типового тексту малої форми показав, що забезпечення адекватного вивчення просодичних засобів актуалізації її зв'язності потребує відповідного доопрацювання певних теоретичних засад. До цих засад, по-перше, слід віднести конкретизацію її функціональних і структурно-семантичних ознак; по-друге, поглиблення теоретичних уявлень про механізм актуалізації тексту байки в комунікації; по-третє, узагальнення відомостей про взаємодію просодичних засобів забезпечення зв'язності її тексту з лексико-граматичними засобами.

Під час розробки питання участі засобів різних рівнів мови в реалізації просодичної зв'язності прозової байки доцільно акцентувати увагу на розгляді архетипічної сутності байок Езопа [154:129], інтерпретованих англійською мовою. Про правомірність такого підходу свідчить, по-перше, те, що більшість тем і сюжетів сучасних байок бере початок із часів античності [44:3]. По-друге, у свідомості читачів байки Езопа відрізняються від інших літературних творів, оскільки вони не були недоторканою художньою пам'яткою, а слугували лише “сирим матеріалом, відкритим для будь-якого опрацювання”, що надавав кожному укладачеві їхніх збірок можливості відчувати себе редактором та вважати вправі змінювати образи байки відповідно до власних потреб і смаків, а також до вимог часу і читача [там само:22; 45:11]. Це дає нам можливість, абстрагуючись відповідно до проблеми дослідження від авторських та історичних аспектів походження байок Езопа, розглядати їх, ураховуючи лише провідні лінгвістичні ознаки їхніх текстів, а, отже, й визначати ці тексти в роботі як “англійські прозові байки”.

Опису диференційних ознак прозової байки присвячено значну кількість лінгвістичних [151:27-54; 6; 7:99-100; 153; 155; 159:8-14; 263:107-132] і літературознавчих праць [161:201-235; 38; 47; 124; 67:470-486; 187; 44; 45; 121:36-53; 171:118-148; 185:106-119; 204 та ін.]. Самі ознаки систематизовано в них із різних точок зору: розгляду жанрової специфіки й функціональних характеристик байки [161:201-235; 38:11-182; 121:36-53; 185:106-119; 225:176-180], історії та особливостей розвитку байки як соціально-зумовленого жанру [187; 67:108; 155; 171:118-148], композиційних і структурно-семантичних особливостей її тексту [186:33-34; 124:222; 43:122; 153:36-38; 185:106; 59:48], зв'язку між сюжетом, фабулою та змістом [43:116-126] тощо. Таке широке коло розгляду ознак байки цілком зрозуміле, оскільки вона як досить специфічний комунікативний і пізнавально-виховний засіб відіграє особливу роль у повсякденній мовленнєвій діяльності людини, а також ефективно використовується під час навчання іноземної мови.

Проте, незважаючи на наявність значної кількості наукових праць, у них відсутня вичерпна класифікація функціональних, структурних і семантичних ознак елементів англійської байки, яку можна було б безпосередньо використовувати в нашому дослідженні як теоретичне підґрунтя для проведення експериментально-фонетичного вивчення закономірностей взаємодії просодичних засобів її реалізації. У зв'язку з цим і виникає потреба в аналізі й систематизації зазначених ознак.

Автори ряду праць по-різному бачать функцію байки як особливої форми вираження дидактично-сатиричної думки, спрямованої на переконання слухача. Так, згідно з О.О.Потебнею [161:112] байка є відповіддю на життєві питання, моделлю поведінки в суспільстві, тобто виконує певну повчальну функцію. На відміну від нього, Л.С.Виготський [1986:11-182], услід за Гегелем та В.А.Жуковським [47; 67:474], розглядаючи віршовану байку, визнає пріоритет її естетичної функції над повчальною. У свою чергу, В.Г.Белінський і М.Салтиков-Шчедрін (цит. за [187:7; 1956:76]) визначають сатиричну функцію байки як провідну. Крім того, у ряді праць [47:395; 67:470; 33:29; 38:112; 187:7, 25; 186:27-28; 39:53; 155:205; 171:121; 185:106, 108; 122:395] зазначено й інші функції (сатиричну, повчально-гумористичну, естетичну, спонукальну, моралізуючу, переконувальну, критичну, ілюстративну і т.ін). Проте навіть побіжний аналіз вказаних поглядів та наведених трактувань свідчить, що недоцільно було б заперечувати відому думку Феофана Прокоповича [163:378], згідно з якою головною функцією байки є дидактична. При цьому, виходячи з конкретних підходів, на яких ґрунтуються розглянуті дослідження, вказані в них функції за своєю суттю мають бути, на наш погляд, кваліфіковані лише як певні підфункції чи форми, або засоби реалізації дидактичної функції.

Щодо визначення функціонального аспекту прозових байок під кутом зору нашого дослідження, зауважимо, що при вивченні закономірностей реалізації мовцем тексту прозової байки, з функціонального погляду найконкретнішою ознакою, яка впливає на специфіку взаємодії просодичних засобів, є її прагматична спрямованість [252:163]. Такий підхід дозволяє під час проведення експериментально-фонетичного аналізу виявити існуючу в свідомості мовця кореляцію між його намірами та емоціями, які він передає за допомогою просодичних засобів реалізації байки. У зв'язку з цим, в обґрунтованій нами класифікації, яка наведена на рис. 1.2, за основу систематизації елементів її першого ієрархічного рівня прийнято прагматичну спрямованість байки. За критерієм прагматичної спрямованості, як це видно з рисунка, тексти англійської прозової байки класифіковано на такі, що спонукають слухача до дії, застерігають його від помилок та оцінюють вчинки героїв байки.

У мовця, що реалізує конкретно визначений за прагматичною спрямованістю текст байки, виникає необхідність усвідомлення певного виду етичної ідеї, навколо якої розгортається її сюжет. Детальний розгляд цього питання дозволив М.Л.Гаспарову систематизувати ідейний зміст байок за мораллями та сюжетами [43:116-126]. При цьому підґрунтя для виявлення моралей і сюжетів пропонується шукати безпосередньо у словесних судженнях автора байки та її діючих осіб, а також у зв'язку дій і вчинків, що складають сюжет. За результатами аналізу, виконаного на матеріалі 169 байок Езопа, М.Л.Гаспаров [там само:117] класифікує їх за такими мораллями: у світі панує зло, доля мінлива, видимість оманлива, пристрасті згубні, кожному своє, кожний за себе.

Навіть на перший погляд неважко переконатися, що наведена класифікація байок віддзеркалює не їхні моралі (бо, мабуть, неможливо знайти хоча б одну байку, яка пропагує мораль типу: “У світі панує зло”), а швидше – теми, навколо яких автор розгортає їхній сюжет. Проведений нами, у зв'язку з цим, аналіз 207 байок Езопа [264] дозволяє стверджувати, що для їхньої систематизації за шукану ознаку доцільніше прийняти дидактичний зміст етичної ідеї, на підставі якої в кожній конкретній байці й формулюється в кінцевому результаті її мораль. На основі узагальнення дидактичних змістів байок ми класифікували їхні етичні ідеї на: схвалення мудрості або заохочення розважливості, засудження чи висміювання порушень норм моралі й поведінки, осуд і огуда лихої вдачі.

Звернемо також увагу на те, що, систематизуючи сюжети, М.Л.Гаспаров [43:123] детермінує їх такими мотивуваннями дій персонажів: жадібність, марнославство, самозбереження, прагнення до покращання свого становища, довірливість, доброта, любов, радість, горе, веселість, лінощі тощо.

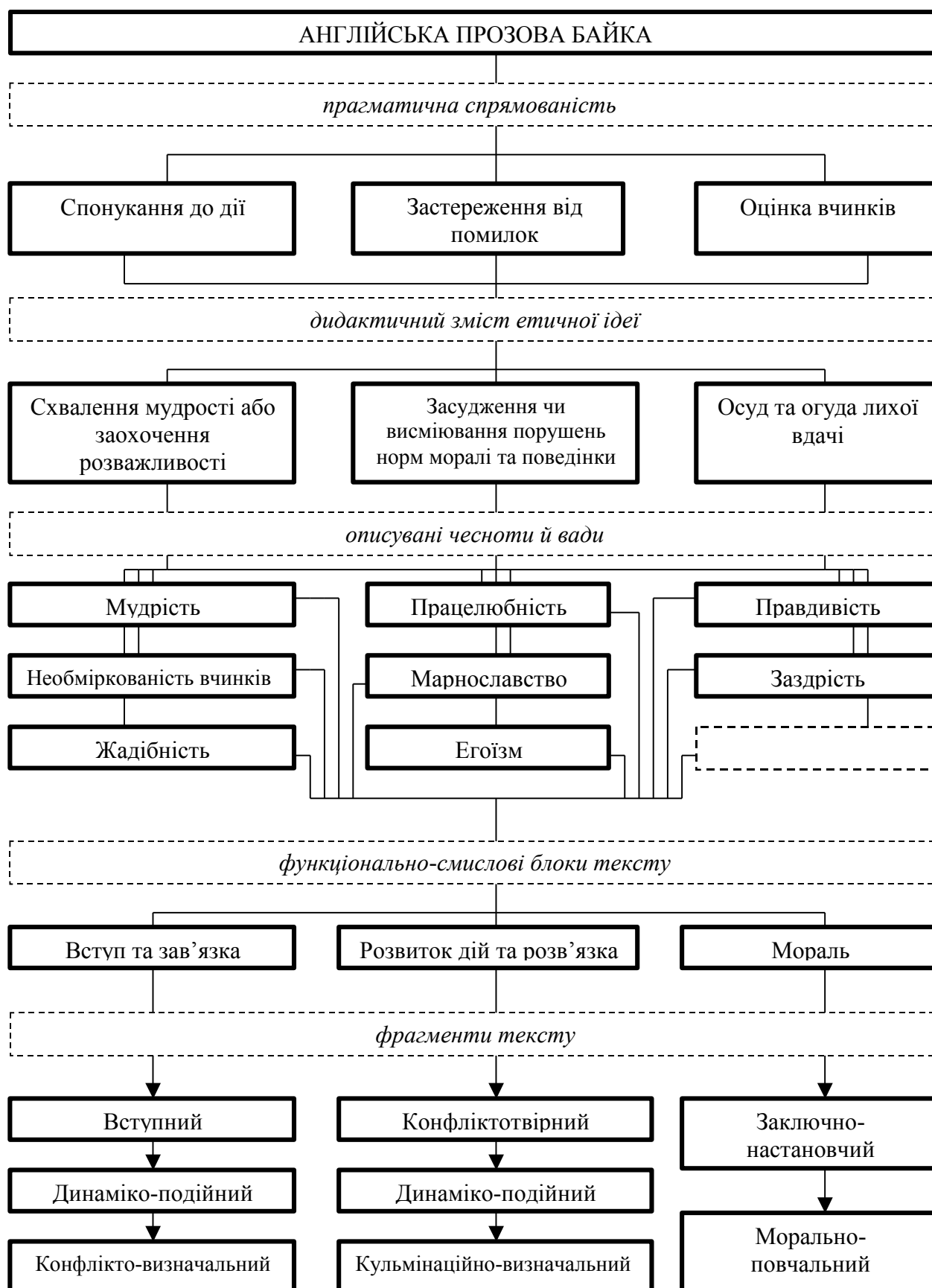

Рис.1.2. Класифікація функціональних, структурних і семантичних ознак озвученого тексту англійської прозової байки

Як бачимо, згідно з його групуванням мотивом виступають почуття (любов, горе, радість і т.д.), моральні якості героїв (жадібність, доброта і т.д.), риси їхніх характерів (веселість, лінощі, марнославство і т.д.). Проте вони є елементами різних множин, тому не можуть бути класифіковані у межах одного морфологічного ряду чи рівня.

Щодо такої спроби автора систематизувати ознаки [там само], витоками яких виступають почуття, риси характеру й моральні якості персонажів, нам видається, що, по-перше, постановка М.Л.Гаспаровим завдання є надмірно ускладненою, оскільки розв'язання такого завдання потребує побудови відповідної багаторівневої ієрархічної класифікації; по-друге, ці ознаки доцільніше аналізувати не з погляду дослідника тексту, а з позицій слухача або читача байки, на розум і почуття якого вона орієнтована. У такому випадку, спираючись на тексти джерела [264], ми маємо змогу розглядати описувані в байках чесноти й вади її героїв та класифікувати їх на третьому ієрархічному рівні (див. рис. 1.2) відповідно: чесноти (мудрість, терплячість, працелюбність, надія, розважливість, вдячність, помірність, дотепність, правдивість, вірність, волелюбність) та вади (зрадливість, самовпевненість, жадібність, необміркованість вчинків, упередженість, неадекватність сприйняття дійсності, хвастощі, необ'єктивність оцінки, егоїзм, брехливість, лукавість, зловмисність, забобонність, довірливість, безглуздість, удаваність, упертість, заздрість, ненависть, боягузтво, невдячність, лиха вдача, марнослів'я, користолюбство, марнославство, наклеп, мстивість, безпорадність, малодушність, улесливість, нерішучість, розгніваність, пихатість).

У зв'язку з цим, розглянемо дещо детальніше природу елементів, уведених у другий та третій рівні класифікації. Нагадаємо, що шукана нами класифікація ознак формується для експериментального вивчення просодичних засобів реалізації зв'язності озвученого тексту байки. Зрозуміло, що основне навантаження в мовленнєвій передачі зв'язності тексту несуть просодичні засоби, які, у свою чергу, безпосередньо залежать від почуттів та емоцій, що переживає мовець. Тому неважко переконатися, що для адекватної актуалізації тексту байки мовець сприймає і переломлює у своїй свідомості не її функціональне призначення, а її прагматичну спрямованість, яка й уведена нами в перший рівень класифікації ознак. Крім того, у реальних обставинах спілкування мовець орієнтується не на ідейний зміст байки, ускладнено пов'язаний за М.Л.Гаспаровим [43:123] із мораллю типу: "Кожен за себе", "Доля мінлива" і т.д., а, більш вірогідно, на дидактичний зміст її етичної ідеї: схвалення, осудження чи висміювання конкретних чеснот або вад, які притаманні персонажам.

Щодо вживаних у ряді джерел [104:408-485; 146:351, 475; 147:1181, 1265] понять сюжету, мотивування дії, фабули і таке інше, то в разі

озвучення байки, так само, як і під час продукування її письмового тексту, вони виконують лише роль засобів, способів та прийомів його організації, тобто є технологічними засобами його побудови. Тому, на наш погляд, розгляд просодичної специфіки оформлення байки доцільно співвідносити не з лінгвістичними поняттями вищого ступеня абстракції (функція, ідейний зміст і сюжет), а з поняттями чи ознаками більш близькими до логіко-емоційної сфери мовця (прагматична спрямованість, етична ідея та описувані чесноти або вади).

При розгляді структурно-семантичних особливостей тексту байки, слід урахувати те, що в ній зміст тексту тісно пов'язаний із композицією, оскільки внутрішній – семантичний аспект – реалізується через зовнішній, тобто через певну структурну будову тексту [1:36; 137:36; 206:226]. Тому композицію визначають як побудову художнього твору, зумовлену його змістом, характером, призначенням [146:912], та традиційно кваліфікують її як співвідношення основних елементів сюжету: експозиції, розвитку дії, кульмінації, розв'язки [178: 1399].

Взагалі в лінгвістичних джерелах існує декілька варіантів членування елементів, що складають композиційну будову байки. При цьому до структури байки дослідники одноставно включають притаманну їй частину – мораль, що, як правило, знаходиться в кінці тексту. Виходячи з характеру моралі, Н.М.Анненкова виділяє два основних види композиційної структури байки: з експліцитно та імпліцитно вираженими моральями [6:8]. Інші складові структурної будови байки визначаються по-різному залежно від уживаних підходів до її розгляду. Так, згідно з Феофаном Прокоповичем [163:379] композицію байки утворюють дві частини: проміфій або вступна розповідь, й епіміфій, застосування розповіді, її тлумачення. Про двочленну структуру байки йде мова у М.В.Ломоносова [124:222], який вказує на обов'язкову наявність у ній двох основних елементів: розповіді та додатку, тобто моралі. В “Арифмології” Спафарія (цит. за [171:106]) говориться про тричленну композицію байки: вступ, власне розповідь і мораль. Подібну структуру тексту байки описують також Ю.В.Стенник [185:106], визначаючи її елементами *prefabulatio* – попереднє повідомлення про певну моральну істину, *narratio* – розповідь, *postfabulatio* – мораль, у якій формулюється моральний урок, та О.І.Москальська [138:79], що включає до композиційної будови байки експозицію, діалог і вчинки персонажів, а також мораль. Виходячи із драматичного характеру байки, Р.Дітмар [251:106] рекомендує чотиричленну схему її структури: ситуація, акція (репліка, дія), реакція (відповідь, дія у відповідь), результат. Чотиричасткову схему структури байки пропонує також і М.Л.Гаспаров [43:122], який виділяє експозицію, задум, дію і раптовий результат.

Наведені вище класифікації структури байки, зіставлені за семантикою та змістом визначення її складових частин, показують, що в розглянутих працях її структура варіює в межах від двох (розповідь – мораль) до чотирьох (вступ – задум – дія – мораль) елементів. Крім того, з викладеного видно, що структурні блоки тексту байки доцільно групувати за принципом укрупнення. Виходячи з цього та беручи за основу критерій єдності функції і змісту, на четвертому рівні (рис. 1.2) нами було класифіковано такі функціонально-сміслові блоки тексту байки: “Вступ та зав’язка”, “Розвиток дії та розв’язка”, “Мораль”.

Зазначимо, що кожен функціонально-смісловий блок байки складається з певних фрагментів тексту, які в його межах характеризують та описують розвиток подій. Так, відповідно до впровадженої нами систематизації елементів четвертого рівня, блок “Вступ та зав’язка” буде сформовано на основі послідовності викладу таких фрагментів: вступного (який знайомить читача з персонажем, окреслює місце, ситуацію, подію, що стануть причиною конфлікту), динаміко-подійного (що передає розвиток подій у межах функціонально-сміслового блока байки), конфлікто-визначального (який демонструє логічність виникнення причини конфлікту).

Блок “Розвиток дій та розв’язка” охоплюватиме послідовність викладу конфлікотвірного фрагменту (що вказує на неминучість конфліктної ситуації або констатує її), динаміко-подійного (який відбиває розвиток подій у межах від зародження конфлікту до кульмінації), кульмінаційно-визначального (що завершує опис алогізму попередніх вчинків персонажу або наочно демонструє його результат). Зазначимо також, що елемент кульмінації є здебільшого результатом взаємодії свідомого й емоційного під час сприйняття байки реципієнтом на підставі усвідомлення ним трагізму чи алогічності вчинків героя твору. Саме через імпліцитний характер кульмінації вона не може виступати окремим структурним елементом тексту, а лише розглядається як логіко-перлокутивний елемент комунікації. Функціонально-сміслову структуру тексту байки завершує блок “Мораль”, який включає заключно-настановчий фрагмент (що узагальнює неминучий результат вчинків героя та надає асоціативний ключ до їхнього декодування й виведення настановлення) та морально-повчальний фрагмент (у якому етична ідея формулюється безпосередньо у формі повчання байки).

Як бачимо, в обсязі побудованої класифікації функціонально-прагматичних і структурно-семантичних ознак озвученого тексту англійської прозової байки мають місце певні відмінності щодо традиційно лінгвістичного трактування складових її змістових елементів та зв’язків, які між ними існують.

Викладене дає підстави вважати, що обґрунтована нами класифікація функціональних, структурних і семантичних ознак англійської прозової байки як елемент теоретичного знання дозволяє здійснювати більш адекватний опис особливостей реалізації її просодичної зв'язності. Виконану в роботі систематизацію ознак байки доцільно, на наш погляд, використовувати і для опису механізму її усної реалізації, і для обґрунтування теоретичних передумов експериментально-фонетичних досліджень забезпечення зв'язності її текстів.

1.4. Мовні засоби забезпечення зв'язності байки

Забезпечення цілісності сприйняття тексту, як відомо [189:213], залежить від взаємодії таких основних факторів: наявності комунікативної інтенції автора; тематичної єдності тексту; об'єднуючої функції “образу автора”; зв'язуючої ролі різних типів висунення в тексті; об'єднуючої функції виразних засобів та стилістичних прийомів, реалізованих у межах текстових одиниць або тексту в цілому; композиційно-жанрової єдності тощо. У зв'язку з цим, слід відзначити, що провідними показниками смислової цілісності тексту визначаються його “комунікативна інтенція (маркує смислову структуру), повторюваність елементів (вказує на перехід від смислових компонентів одного рівня до іншого) та наявність сигналів текстових меж (виконує делімітативну функцію)” [120:137-138]. У свою чергу, одним із способів передачі й сприйняття цілісності тексту слугує його “компресія” чи побудова резюме, тобто процес вивільнення від другорядної надлишкової інформації [128:304-305; 139:73-90]. Процес такої компресії тексту, згідно з наведеними працями, полягає у виділенні “ключових слів” або “смислових ядер”, які відображають його предикативну смислову організацію та слугують опорою для сприйняття цілісності його змісту.

На основі розгляду зв'язності як засобу забезпечення цілісності у взаємодії зі смисловим розгортанням композиції виокремлюються [213:102-103] такі найбільш значущі ознаки смислової цілісності: підпорядкування смислової й формальної структури тексту єдиному комунікативному завданню або ідейно-художньому задуму автора; використання в тексті ідентичних смислових утворень, що формують смисловий лейтмотив; наявність постійних переходів від тема-рематичної структури окремих висловлювань до тема-рематичних структур більших одиниць; організація композиційного членування тексту на взаємозв'язані частини.

Функцію засобів побудови цілісного тексту, як зазначається в працях [169:128; 114:260-261], можуть виконувати також різні мовні конектори: лексичні (займенники, частки, синонімічні повтори, антоніми тощо),

граматичні (сполучники, вказівні й відносні займенники, граматичні повтори, еліпси, порівняння, актуальне членування та ін.), графічні (знаки пунктуації, структурна побудова), а також інтонаційні (ритм, інтонаційний паралелізм, тональність тощо). При цьому звертається увага й на те, що функція конекторів у структурі цілісного тексту полягає в експлікації логічних зв'язків між різними його смисловими частинами [150:74].

Детальному аналізу прояву ознак і прийомів передачі зв'язності тексту присвячена робота [66:9-10], згідно з якою їх класифікують на: граматичні або синтаксичні ознаки, що проявляються в різних видах граматичної залежності речень (синтаксичний паралелізм, синтаксичне згортання вихідного речення в його частину (наприклад, дієприкметниковий зворот), синтаксичне усічення речення тощо); синсемантизм, що полягає у певних правилах вживання особових займенників, а також інших слів, які виконують функцію заміщення; зв'язність на рівні актуального членування; семантико-граматичні ознаки зв'язності; фонетичні ознаки зв'язності – закономірності паузації, появи контекстуальних інтонаційних варіантів тощо; семіотична співвіднесеність компонентів; співвіднесеність речень за зовнішніми кількісними характеристиками; співвіднесеність за контрастом, що також носить ситуативно-зв'язний характер (наприклад, речення, які характеризуються зв'язністю, можуть стилістично виділятися на фоні решти тексту); нелінгвістичні фонові ознаки (наприклад, зв'язність, яка виникає внаслідок відтворення в розмові тексту, відомого обоим співрозмовникам і т.ін.) [там само].

У численних лінгвістичних працях наведено інформацію про напрямки внутрішньотекстового співвіднесення елементів зв'язного тексту (анафоричний і катафоричний або проспекційний і ретроспекційний) [20:76; 26:52-57; 81:87; 200:59; 253:102; 260:31; 270; 282:36-42; 285:22-23; 298:312-314 та ін.], шляхи цього співвіднесення (безпосередній і посередній [189:217] та синтагматичний і парадигматичний [229:438]), а також рівні організації елементів тексту (локальний і глобальний [258:178-181] та інформаційний й інтенціональний [283:537-538]).

Лінгвістами також розроблено теорію риторичного співвіднесення одиниць дискурсу, відповідно до якої ці одиниці об'єднуються мовцем в єдине ціле на підставі певного усвідомленого ним зв'язку з метою досягнення конкретної комунікативної мети [280:52]. У багатьох роботах розглянуто сутність актуального членування тексту як семантико-синтаксичного засобу забезпечення його зв'язності [87:7-9; 189:220; 138:21-25; 167:72-77; 255:61; 295:114-129 та ін.]; описано ряд стилістичних прийомів [13:62-63; 41:83-85; 103:174; 189:220; 77; 290:283-298 та ін.], структуру тексту та його композицію [41:82-85; 48:120; 99:79-

84; 101:7-8; 200:109; 296:211-229 та ін.] як необхідні умови передачі цілісності тексту.

Крім того, з'ясовано природу забезпечення зв'язності тексту смисловими та формальними факторами [36:36; 51:52-64, 1984:90-103; 62:60; 100:235; 108:62, 89-98; 118:21-24; 138:27-29; 169:126-165; 190:76; 202; 240:190-222; 243:14-21 та ін.]; виявлено специфіку функціонування в тексті маркерів когерентності [68; 256:24] та дейктичних маркерів [266:209-223, 298-299; 271:582-590] як дискурсивних конекторів; досліджено прийом субституції [248:119; 262:74-75; 285:24-26 та ін.] й повтору [19:172-207; 48:122-124; 72; 88:88-90; 173; 179:189-193; 181:51-85; 192; 212:44-53; 248:119; 269:51-75, 100-124 та ін.].

Розглянуто також прийом приєднання як основний тип зв'язку висловлювань у тексті [58:22-26; 175:220-222 та ін.]; проаналізовано “асоціативну співвіднесеність” частин тексту [41:79-80; 73:79-86; 127:117-118; 191 та ін.] та співвіднесеність його “номінаційних ланцюжків” [133:9-12] як глибинну форму зв'язності; визначено сутність “образу автора” як засобу глобальної зв'язності тексту [34:151-152; 101:5-6; 152:415 та ін.] тощо.

Як бачимо, наведенні уявлення не віддзеркалюють безпосередньо структуру та рівні або основні закономірності взаємодії аналізованих феноменів, які до теперішнього часу вивчено лише як окремі аспекти загального явища досягнення цілісності тексту. Ця обставина породжує суттєві методологічні проблеми, оскільки позбавляє нас теоретичних підстав для системного вивчення механізмів взаємодії просодичних засобів забезпечення зв'язності у співвіднесенні зі згаданою вище сукупністю подібних засобів інших рівнів мови. Проте лінгвістична теорія має в наявності досить чітку парадигму лексико-граматичних засобів забезпечення зв'язності тексту [189:218-220]: різноманітні повтори, темарематична співвіднесеність речень і абзаців у дискурсі, стилістичні прийоми різних рівнів, комунікативна співвіднесеність компонентів тексту, композиційно-структурні особливості тексту в цілому, показники синсемантиї (сислової неповноти) фрагментів тексту: сполучники, сполучникові слова, особові й вказівні займенники в анафоричному й катафоричному вжитку, прислівники, що вказують на послідовність викладу чи опису подій, показники граматичної залежності сусідніх речень тощо.

З урахуванням викладеного нами було проведено попередній зіставний аналіз лексико-граматичних та просодичних засобів реалізації зв'язності озвучених експериментальних текстів англійських прозових байок [193:47-52; 195:72-75]. Результати аналізу показали, що для адекватного опису специфіки функціонування просодичних засобів передачі зв'язності байки необхідно й достатньо здійснити експериментальне співставлення та співвіднесення просодичних засобів з

такими провідними лексико-граматичними засобами: референція: анафорична й катафорична; заміщення (номінальне, вербальне, клаузуальне), еліпсис; лексичний зв'язок: вживання повторів, синонімів, загальних і семантично близьких слів; граматичний зв'язок: синтаксичний паралелізм, сполучниковий зв'язок.

У той же час зрозуміло, що дослідження та опис особливостей взаємодії просодичних і лексико-граматичних засобів можуть бути ефективними лише в тому випадку, коли вони здійснюються на підставі певних уявлень, що моделюють механізм їхньої взаємодії. Для вирішення цього питання ми виходили з припущення про те, що найважливішими ознаками шуканого механізму взаємодії просодичних і лексико-граматичних засобів забезпечення зв'язності будь-якого тексту є, перш за все, взаємна спрямованість дії кожного виду зазначених засобів та лінгвістична сутність явища забезпечення зв'язності як інтегрального наслідку цієї взаємодії. При цьому аналіз ролі зв'язності як елементу процесу комунікації й феномену її забезпечення під час реалізації тексту показав, що форма взаємодії просодичних та лексико-граматичних засобів передачі зв'язності визначається, насамперед, взаємодією логічного й емоційного начал свідомості мовця.

Проте питання вивчення природи та особливостей взаємодії логічного й емоційного в свідомості індивіда виходять за межі компетенції лінгвістики як науки, тобто не можуть бути вирішені її теоретичними та експериментальними засобами. Тому для розв'язання аналізованої проблеми ми вважали за доцільне визначити найбільш адекватні логічному й емоційному початкам ознаки комунікації, які мали б бути безпосередніми наслідками взаємодії логічного та емоційного або дуже щільно корелювати з ними, й описувалися термінами лінгвістики без будь-яких ускладнень.

Такими ознаками, за результатами спрямованого на їхнє виявлення аналізу, були визнані напрямок наростання або розвитку подій, який під час читання тексту байки через зміст його фабульних елементів впливає на логічне начало мовця, та напрямок зміни емоційного стану мовця, що визначає особливості вживання ним просодичних засобів. На підставі цього, для опису механізму взаємодії просодичних і лексико-граматичних засобів забезпечення зв'язності озвученого тексту, ми отримали змогу оперувати поняттями вектора розвитку подій (як безпосередньою ознакою напрямку й динаміки сприйняття мовцем моделі тексту байки) та вектора взаємодії просодичних засобів, що залежать від зміни емоційного стану мовця (як ознакою динаміки зміни емоційного стану мовця під впливом етичної ідеї байки та її прагматичної спрямованості).

З'ясовуючи сутність механізму взаємодії просодичних і лексико-граматичних засобів забезпечення зв'язності тексту, важливо також усвідомлювати те, що вона виникає за рахунок певного поєднання або інтегрування взаємовпливу цих засобів і супроводжується ефектами підсилення або згладжування ступеня зв'язності. Це підтверджується тим, що просодичні засоби забезпечення зв'язності озвученого тексту можуть, як відомо [123:9; 56:6-9; 50:19; 157:62-66, 92; 84:161-162; 4:31-32], виконувати по відношенню до лексико-граматичних засобів і інтенсифікуючу функцію (у випадках односпрямованої дії вектора розвитку подій та вектора зміни емоційного стану мовця), і компенсуючу (при їхній різноспрямованій дії).

Крім того, аналіз функціонального спрямування дидактичного змісту байок, класифікованих на рис. 1.2, дозволив встановити можливість поділу їхньої існуючої множини за ознаками полярності етичної ідеї таким чином: позитивна етична ідея (схвалення чеснот) та негативна етична ідея (засудження вад).

На підставі викладеного і з урахуванням обґрунтованого вище інваріанту структури (інваріантної моделі функціонально-змістових блоків) байок, різних за полярністю етичних ідей, та закономірностей зміни провідних просодичних засобів їхньої зв'язності, нами була розроблена модельна матриця взаємодії просодичних і лексико-граматичних засобів забезпечення зв'язності її тексту. Приклад використання зазначеної матриці відображено на рис. 1.3.

Результати проведеного нами зіставного аналізу взаємодії просодичних і лексико-граматичних засобів у механізмі забезпечення зв'язності байки показали, що обґрунтована матриця здатна виконувати роль інваріантної моделі, яка віддзеркалює особливості зазначеної взаємодії. Як бачимо, розглянута вище специфіка лексико-граматичного оформлення тексту байки (вживання елементарних засобів, їхня уніфікація, простота лексичних та синтаксичних конструкцій, мінімізація виразних засобів і стилістичних прийомів тощо) надає на основі започаткованого нами методу аналізу можливість безпосередньо описувати результати досліджуваної взаємодії в координатах "просодія – лексико-граматичні засоби" (детальніше див. [193:47-52]).

Проте матриця, призначена для аналізу динаміки взаємодії просодичних і лексико-граматичних засобів у формалізованому вигляді, не забезпечує вичерпний опис особливостей та специфіки взаємодії системи просодичних засобів оформлення зв'язності тексту англійської прозової байки, оскільки вказаний на ній вектор розвитку подій у кожному окремому випадку визначається на підставі аналізу смислу фабульних елементів структури тексту конкретної байки.

ФУНКЦІОНАЛЬНО-ЗМІСТОВІ БЛОКИ										
Поляр- ність етичної ідеї	Вступ та зав'язка		Розв'язок дій та розв'язка		Мораль					
	ФРАГМЕНТИ ТЕКСТУ									
	вступний	динаміко- подійний	конфлікто- визначальний	конфлікто- твірний	динаміко- подійний	кульмінаційно- визначальний	заключно- настановчий	морально- повчальний		
позитивна етична ідея (схвалювальна)										
негативна етична ідея (засуджувальна)										

Рис. 1.3. Матриця результатів попереднього аналізу взаємодії просодичних та лексико-граматичних засобів забезпечення зв'язності тексту англійської прозової байки.

Умовні позначки:

1) —> вектор розвитку подій, визначений на підставі аналізу фабульних елементів структури тексту; --> вектор взаємодії просодичних засобів. 2) Ознаки розвитку фабульної динаміки: —> незначний; —> стрімкий. 3) Варіанти взаємодії просодичних та лексико-граматичних засобів: <--> просодичне згладжування фабульної динаміки; ==> просодичне підсилення фабульної динаміки.

Разом з тим, закономірності просодичного оформлення тексту байки, як наголошено в працях [70:139; 149:49], зумовлюється змінами емоційного стану мовця, які відбиваються внаслідок усвідомлення ним алгоритмічної послідовності фабульно-змістових елементів, на основі яких побудовано сюжет байки. Іншими словами, емоційний стан мовця змінюється в залежності від полярності етичної ідеї варіанту конкретної алгоритмічної моделі фабули озвученого ним тексту байки. Тому природно, що в межах нашої праці виникає необхідність, по-перше, у з'ясуванні ролі та ступеня участі логічних і емоційних начал свідомості мовця у механізмі актуалізації англійської прозової байки в процесі комунікації; по-друге, у поглибленому розгляді специфіки взаємодії просодичних засобів та фабульно-змістових елементів тексту байки.

1.5. Механізм усної актуалізації байки

Проблема усної актуалізації тексту англійської прозової байки як частина загальної проблеми актуалізації художнього тексту, відрізняється від неї низкою специфічних особливостей. Однією з них є те, що байка як ефективний комунікативний та пізнавально-виховний засіб має історично зумовлену суто дидактичну спрямованість прагматичної функції. Їй також притаманні певні жанрові особливості: лаконічність і логічність викладу етичної ідеї, відсутність надлишкової інформації, простота композиційної будови тощо. Завдяки цьому, байка віддзеркалює різноманітні явища й події навколишнього світу та виводить у формі моральних повчань певні закономірності щодо практичного існування людини в суспільстві [67:470].

Іншою не менш важливою особливістю процесу актуалізації прозової байки є необхідність добору мовцем таких просодичних засобів, що, взаємодіючи з обмеженим колом її лексико-граматичних елементів, були б здатні передати зв'язність тексту й спонукати слухача до досить значних емоційних переживань, відсутність яких знижує ефект фіксації логіко-змістової основи повчання та етичної ідеї байки в свідомості реципієнта [210:18].

Такі відмінності байки як специфічного компактного засобу комунікації потребують дослідження й опису просодичних особливостей забезпечення її зв'язності в чіткому співвіднесенні з моделлю механізму її усної реалізації.

Зазначимо з цього приводу, що серед теоретичного доробку лінгвістів є загальновідомі моделі, які під різними кутами зору відображають окремі сторони механізму процесу комунікації та актуалізації тексту в її умовах. Так, Ф. де Сосюр [183:23-28] описує

загальну модель мовленнєвої діяльності комунікантів, розглядаючи фізичні, фізіологічні та психічні процеси, що її складають. Відома також модель теорії комунікації, запропонована Р.Якобсоном [228:198], що зв'язує широке коло проблем мови, мистецтва й культури з теорією комунікативних систем. Розглядаючи принципи функціонування процесу передачі інформації під кутом зору стилістики, автори праці [189:13-21] наводять відому в теорії інформації загальну схему, яка відбиває процеси кодування, передачі та декодування сигналів, що мають місце під час комунікації. Виокремлюючи три функції тексту (творчу, інформаційну, функцію пам'яті), Ю.М.Лотман [125:12], у свою чергу, формує структурно-логічну модель функціонування тексту в комунікації, а також схему його адекватної передачі під час користування штучною мовою [там само:16].

Уважаючи взаємодію творчої свідомості й об'єктивної реальності необхідною умовою перебігу художньої комунікації, І.М.Колєгаєва пропонує власну схему її реалізації та відносить до основних ознак такого комунікативного акту "опосередкованість, метакомунікативну діяльність відправника й замкнутість адресата художнього повідомлення" [106:30-52]. Проте теоретичні моделі, викладені в розглянутих працях, спрямовані на розв'язання конкретних наукових завдань, і тому природно, що вони без певного доопрацювання не можуть бути безпосередньо використані для адекватного опису процесу актуалізації тексту байки. У зв'язку з цим, в обсязі нашого дослідження виникає необхідність окремого більш наближеного до його мети обґрунтування механізму актуалізації англійської прозової байки.

Під час моделювання зазначеного механізму ми виходили з відомих теоретичних положень [183:23-28; 228:198; 125:16; 189:13-21; 162:54-66; 165:4-8; 74:136], згідно з якими явище комунікації складається з найбільш загальних процесів, що відбуваються у свідомості комунікантів: сприйняття (декодування) інформації, її осмислення (обробка, запам'ятовування і т.п.) та відтворення (репродукування). Крім того, було звернуто увагу на те, що кожне явище чи дія, які входять до процесу комунікації, мають певну векторну спрямованість [273:45]. Тому при моделюванні комунікації ми вважали за доцільне визначати і сумарний вектор її спрямування, і часткові вектори, які відображають напрямки дій, що її складають. Не менш важливими були також вказівки [там само:43-45] на те, що графічне моделювання явищ взаємодії засобів мови різних рівнів ефективно здійснювати за допомогою відповідних площин, які утворюють навколо вектору спрямування комунікації простір взаємодії культурних полів комунікантів. Ще одним положенням, використаним нами під час створення моделі комунікації на основі англійської прозової

байки, було зауваження про те, що будь-який образ є живим і значущим для комуніканта тоді, коли має для нього емоційну та чуттєву цінність [220:11-12; 210:18].

Виходячи з аналізу розглянутих вище найбільш актуальних положень щодо моделювання окремих сторін мови й мовлення, ми розробили модель інтерпретації механізму актуалізації англійської прозової байки в комунікації, наведену на рис. 1.4. Розробка такої моделі базувалася на концепції, згідно з якою передачу цілісності смислу байки в комунікації слід вважати досягнутою лише за умови відтворення у свідомості слухача її логіко-змістової основи та моралі.

Обґрунтована модель ілюструє таку послідовність елементарних формально-розумових явищ, що складають здійснюваний на її підставі процес комунікації: декодування й сприйняття мовцем смислу байки через її текст → актуалізація байки мовцем → декодування й сприйняття байки слухачем → вторинна актуалізація смислу байки слухачем. Із моделі також видно, що в елементарному процесі комунікації беруть участь джерело, чи відправник інформації (текст або мовець), та її одержувач (читач або слухач), а основною умовою перебігу усної комунікації є участь у ній принаймні двох індивідів.

Розглядаючи узагальнену модель механізму актуалізації байки, зупинимося дещо детальніше на явищі декодування мовцем смислу її тексту. При цьому, в першу чергу, звернемо увагу на те, що тексти, набуваючи певних ознак, варіюють у площині 1, 2, 3, 4 від мовної норми, яка зосереджена в центральній частині зазначеної площини, до її маргінальних зон (див. рис. 1.4). Другим, не менш значущим фактором є здатність індивіда сприймати інформацію, яку містить текст байки, у скануючому режимі читання [96:90]. Тому, зображене нами на моделі явище сприйняття індивідом смислу тексту, поділено на такі основні процедури: сканування тексту (стрілки 0-1, 0-2, 0-3, 0-4) та формування його логіко-змістової основи (площина a). На підставі узагальнення взаємодії зазначених процедур процес сприйняття інформації з тексту відображено нами відповідним вектором її надходження W_1 .

Процес реалізації байки індивідом за основними рисами свого механізму є подібним до процесу її зчитування (або декодування її смислу за текстом). На цій підставі ми зобразили результат його виконання загальним вектором W_2 , спрямованим від площини формування логіко-емоційних засобів актуалізації зв'язної байки b до площини її реалізації мовцем B . При цьому вектори 0-5, 0-6, 0-7, 0-8, сума яких складає загальний вектор W_2 , подібно до викладеного вище, є за своєю суттю відображенням окремих актів актуалізації елементів мовлення в площині 5, 6, 7, 8 від її центральної частини (норми вимови) до її маргінальних зон.

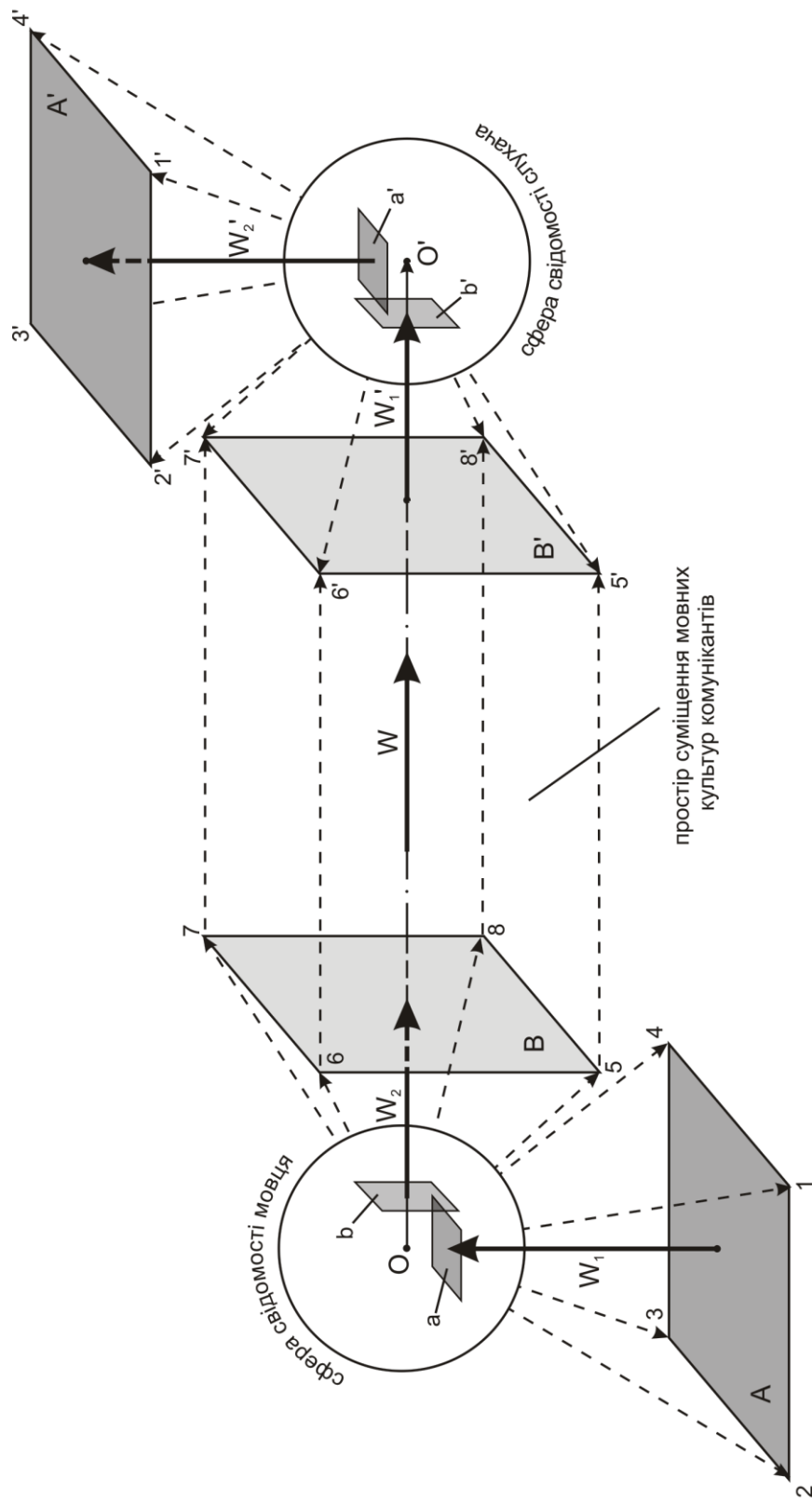

Рис. 1.4. Модель механізму актуалізації англійської прозової байки:

A - площина тексту байки; B - площина реалізації байки мовцем; A' - площина відтворення озвученого тексту байки слухачем; B' - площина сприйняття байки слухачем; 5,6,7,8,5',6',7',8' - простір усної комунікації; a, a' - площини формування логіко-змістової основи байки мовцем і слухачем відповідно; b, b' - площини формування логіко-емоційних засобів актуалізації зв'язності байки мовцем і слухачем; W, W' - вектори сприйняття змісту тексту мовцем і слухачем; W₂, W' - вектори відтворення змісту тексту мовцем і слухачем; W - вектор загального спрямування комунікації.

Таким чином, декодуванням тексту байки та його актуалізацією мовцем, перебіг яких умовно зафіксовано на моделі між площинами 1, 2, 3, 4 та 5, 6, 7, 8, ми завершуємо графічне зображення опису першого етапу комунікації. Нам залишається лише дещо детальніше розглянути сутність розумово-мовленнєвої діяльності індивіда, що відбувається в його свідомості під час реалізації даного етапу. Її опис доцільно ґрунтувати на вихідних положеннях праці [96:88], згідно з якими інформація, що надходить до індивіда під час читання тексту байки, відбивається у його свідомості у межах площини формування логіко-змістової основи читання тексту, яка характеризується певним обсягом, складністю та якістю функціонування смисломістких елементів-понять і смислових зв'язків або відношень між ними. Іншими словами, у результаті читання тексту в свідомості індивіда відповідно до рівня його інтелекту або мовної культури формується певна мікромодель цього тексту, що утворюється у формі окремого тезаурусу, структура якого будується на смисломістких елементах (поняттях-термінах) та зв'язках між ними.

Інформація, отримана під час формування тезаурусу байки у свідомості людини, здійснює також вплив на її емоційну сферу. Наслідком цього впливу стає віддзеркалення у мисленні індивіда семантики елементів байки, смислу та її етичної ідеї у вигляді спонтанних, притаманних лише даному індивідові уявлень-образів. Збуджена таким чином внутрішня енергія емоційної сфери людини забезпечує складну ланцюгову реакцію – спонтанне мислення індивіда, на якому базується взаємодія складових елементів процесів зчитування тексту байки та його наступної актуалізації. Це дає підстави вважати, що культура мови функціонує у сфері свідомості мовця немов би в двох іпостасях: культура зчитування тексту та культура його актуалізації. Саме тому на моделі нами розмежовано явища зчитування тексту байки (пл. 1, 2, 3, 4) і його актуалізації (пл. 5, 6, 7, 8).

Що стосується реалізації байки, то неважко впевнитися в тому, що тут значну роль відіграє емоційна сфера мовця (пл. *b*), яка в кінцевому результаті й визначає актуалізацію сукупності просодичних засобів, що він добирає під впливом власного образно-емоційного тезаурусу, сформованого за згаданим вище механізмом. Звідси стає очевидним, що будь-яка просодична реалізація байки має складатися із сукупності ряду нормативних і маргінальних лексико-граматичних та просодичних елементів. Тому явище сприйняття слухачем змісту байки, реалізованої мовцем, також повинно включати процедури сканування (стрілки 0-5', 0-6', 0-7', 0-8') і декодування (вектор W_1'), які ґрунтуються на відповідній

обробці семантичної, просодичної та позамовної інформації. У випадку вторинної реалізації байки слухачем (вектор W_2') під впливом його індивідуальної мовної культури здійснюється певна трансформація логіко-змістової основи первинного тексту (пл. a'), а сама реалізація відбувається на модельній площині 1', 2', 3', 4'.

Звернемо окрему увагу на те, що в межах вектору загального спрямування комунікації W (вісь моделі 0-0') розташовано простір усної комунікації, в обсязі якого й виникає практичне суміщення мовних культур комунікантів, яке є однією з обов'язкових умов спілкування. Слід також відзначити, що у випадку розгляду механізму спонтанної комунікації достатньо використати лише графічну частину моделі, починаючи з точки 0 осі моделі і завершуючи розгляд точкою 0'.

Обґрунтована таким чином модель інтерпретації механізму актуалізації англійської прозової байки забезпечує адекватний опис як найбільш загального процесу комунікації, що охоплює явища зчитування тексту та його актуалізації читачем, сприйняття або декодування і вторинної актуалізації змісту вихідного тексту слухачем, так і процесу спонтанної комунікації, яка відбувається між двома співрозмовниками.

Щодо експериментально-фонетичного дослідження процесу реалізації англійської прозової байки на основі запропонованої моделі, то вона дає можливість найефективнішого розгляду й безпосереднього виявлення участі просодичних засобів у передачі зв'язності тексту на підставі послідовності внутрішньої організації його змісту, спрямованого на досягнення цілісності сприйняття смислу, що передається.

1.6. Роль фабули в оформленні просодичної зв'язності байки

У загальному колі питань функціонування мовних засобів актуалізації прозової байки взагалі й англійської зокрема важливе місце посідає проблема взаємодії просодичних засобів та фабули в забезпеченні її зв'язності.

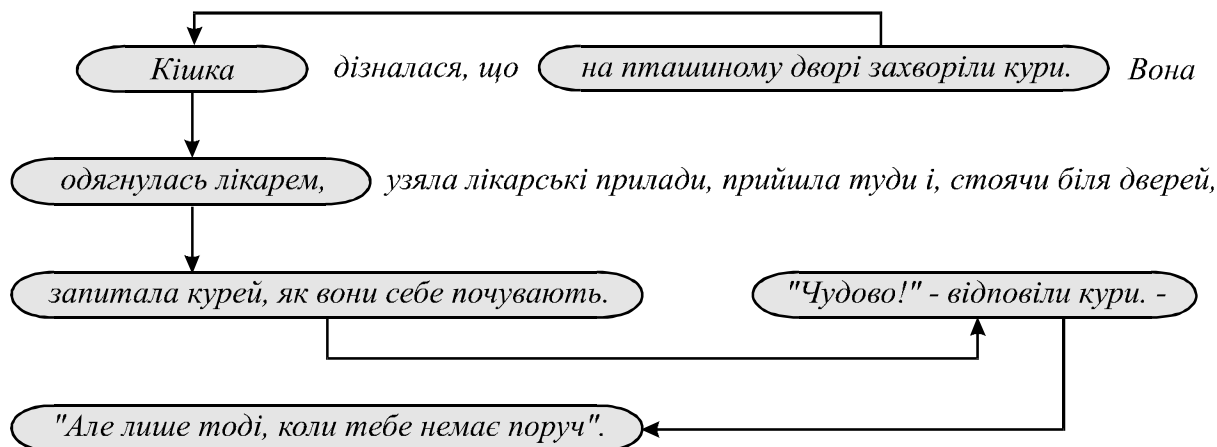
Складність вирішення згаданої проблеми пов'язана, перш за все, з відсутністю вичерпних теоретичних поглядів на особливості взаємодії фабульно-змістових елементів текстів малих форм (до котрих і прийнято відносити байку) з просодичними засобами їхньої усної реалізації. Для ефективного розв'язання проблеми взаємодії просодичних засобів і фабули в процесі реалізації тексту байки саму проблему, на наш погляд, доцільно розділити на два основних питання: 1) обґрунтування

теоретичних засад взаємодії структурних і фабульно-змістових елементів у створенні сюжету та вираженні етичної ідеї байки; 2) встановлення основних закономірностей взаємодії системи просодичних засобів у передачі цілісності змісту байки.

Нагадаємо тут, що проведений вище аналіз визначення кількості структурно-семантичних елементів текстів байки, показав доцільність їхньої класифікації на три функціонально-сміслові блоки (рис. 1.2): “Вступ та зав’язка”, “Розвиток дії та розв’язка”, “Мораль”. Крім того, незалежно від підходу до кількісного членування структурних компонентів тексту, більшість дослідників байок звертаються до його сюжету й розглядають окремі компоненти, що його складають [171:106, 123; 185:106; 153:382; 124:222]. Так, відомий дослідник прозових байок Езопа М.Л.Гаспаров зазначає, що в них існує певний інваріант сюжету й наводить таку його формулу: “Хтось захотів порушити стан речей так, щоб йому від цього стало краще; але коли він це зробив, то виявилось, що йому від цього стало не краще, а гірше” [43:125]. За цією формулою він здійснює відповідне членування структурних компонентів байки на її фабульно-змістові елементи [там само:123]. До їхнього складу він відносить і мораль, яка може виводитися з будь-якого структурного компоненту байки. Практичний інтерес для нас складає те, що М.Л.Гаспаров акцентує увагу на структурних компонентах побудови сюжету байки. З погляду нашого дослідження такий підхід важливий тим, що він наштовхує на питання пошуку інваріанту алгоритмічної моделі фабули прозових байок.

Побудову зазначеної моделі раціонально, на нашу думку, здійснювати на підставі розуміння фабули як алгоритму подій, що формують сюжет, а сюжету – як способу викладу теми за певними елементами фабули. При цьому процедуру обґрунтування алгоритмічно-фабульної моделі тексту байки доцільно виконувати на основі відповідного попереднього аналізу актуалізації її ідей, тобто фабульного аналізу тексту. Виходячи із функціональної спрямованості цього аналізу й можливості використання під час його виконання ряду формально-алгоритмічних процедур, ми отримуємо підстави для формування певної алгоритмічної моделі фабули тексту байки.

Для підвищення наочності процедури започаткованого нами фабульного аналізу сюжету байки, який ґрунтується на алгоритмічній дієслівній послідовності організації його глибинних структур, розглянемо приклади, наведені на рис. 1.5 і 1.6.

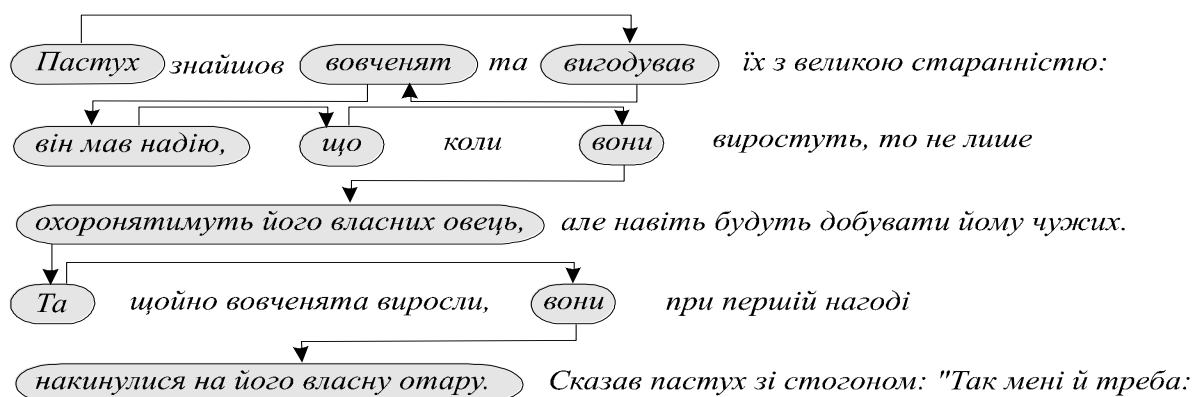

МОРАЛЬ: Так і серед людей: розумні розпізнають дурних і тоді, коли ті удають із себе хороших.

Рис. 1.5. Приклад байки, що актуалізує позитивну етичну ідею (Дод. А, № 95)

Як бачимо, у перекладеному нами тексті байки першого прикладу виділено його елементи, що формують основу сюжету, та зазначено стрілками алгоритмічну послідовність сприйняття змісту цих елементів, тобто здійснено звільнення від надлишкової для аналізу інформації.

Зобразимо подібним чином і наступний приклад англійської прозової байки.

нащо я врятував маленькими тих, кого слід було б убити й дорослими?!

МОРАЛЬ: Так врятувати дурних людей означає зміцнити їх сили проти себе ж самого.

Рис. 1.6. Приклад байки, що актуалізує негативну етичну ідею (Дод. А, № 33)

Абстрагуючись певною мірою від конкретики опису, ми маємо змогу сформулювати узагальнений алгоритм фабульної побудови сюжету байки першого прикладу (що актуалізує позитивну етичну ідею) як чітку пропозиційну послідовність: “герой замислив зло – змінив вигляд чи поведінку – його розпізнали”. Зазначимо тут, що перевірені за цим методом аналізу сюжету байок (Дод. А, №№ 95, 94, 18, 132 та ін.), які актуалізують аналогічні позитивні етичні ідеї, також адекватно описуються наведеним алгоритмом.

Аналогічним чином сформулюємо на підставі змісту байки другого прикладу узагальнений алгоритм фабульної побудови її сюжету: “герой проявив добро – щиро допоміг комусь – поплатився за наївність”. Перевірка дієвості алгоритму свідчить, що він також здатен адекватно описувати пропозиційну основу байок (Дод. А, №№ 33, 53, 118 та ін.), які актуалізують негативну етичну ідею.

Виконуючи другий крок аналізу, у межах структурних компонентів сюжету тексту байки (вихідна дія – розвиток дії – результат – мораль) здійснимо зіставлення фабульних елементів, які утворюються сукупністю головних пропозиційних дієслів, що викликають позитивну чи негативну етичну оцінку. Результати такого співставлення, проведеного на матеріалі байок (Дод. А, №№ 95, 94, 18, 132, 33, 53, 118), відображено нами на Рис.1.7.

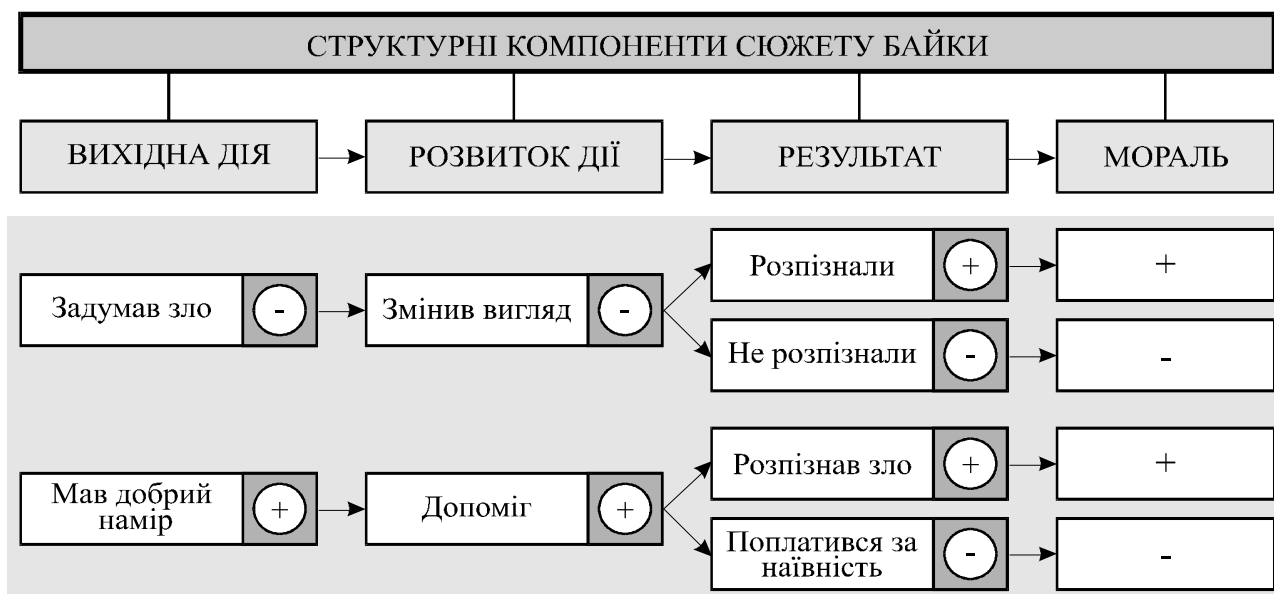

Рис.1.7. Алгоритмічні моделі фабули англійських прозових байок, що актуалізують позитивні та негативні ідеї

Умовні позначки: ⊕ – позитивна етична оцінка дій героїв або наслідків цих дій; ⊖ – негативна етична оцінка дій героїв або наслідків цих дій; ⊕, ⊖ – позитивна чи негативна мораль відповідно.

Із наведеної схеми видно, що будь-які байки, подібні за пропозиційно-змістовою основою до аналізованих у прикладах рис. 1.5 та 1.6, можуть бути актуалізовані за одним із двох алгоритмічно-фабульних

варіантів. При цьому, відповідно до моделі, незалежно від полярності етичної оцінки наміру героя (позитивної чи негативної), автор байки за рахунок варіювання дій героя й результатів цих дій має можливість доходити і позитивного, і негативного змісту моралі. Цей факт підкреслює досить важливий момент, який полягає в можливості побудови байки за принципом такого добору структурних компонентів її сюжету або формування фабульного алгоритму, який здатен призводити до зміни полярності її моралі. Проте для нашого розгляду важливо, насамперед, те, що саме полярністю етичної оцінки структурно-фабульного компоненту, який описує результат дій героя, і визначається відповідно позитивна чи негативна мораль байки.

Для перевірки адекватності застосованого підходу було проведено повний аналіз пропозиційно-етичних алгоритмів байок (див. Дод. А), різних за смисломістким насиченням елементів їхніх фабул (див. детальніше [194:31-43]). Фрагмент результатів даного аналізу, виконаного за аналогією до схеми рис. 1.7, наведено на рис. 1.8.

№ байки за Додатком А	СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ СЮЖЕТУ БАЙКИ			
	ВИХІДНА ДІЯ	РОЗВИТОК ДІЇ	РЕЗУЛЬТАТ	МОРАЛЬ
№ 173	Дав завдання +	Пообіцяв досягнення результату +	Дотримався обіцянки +	+
№ 11, 95	Зіткнулась зі злом вперше, злякалась -	Вдруге знову злякалась -	Поміркувала й знайшла вихід +	+
№ 34, 142	Отримав безглузду пропозицію -	Обміркував +	Відмовився +	+
№ 172	Мав надію на удачу +	Не поталанило -	Поміркував і заспокоївся +	+
№ 47, 63, 118	Проявив не-обережність -	Постраждав -	Погіршив загальний стан речей -	-
№ 33, 59	Мав добрий намір +	Допоміг +	Поплатився за наївність -	-
№ 20, 42, 106	Адекватно оцінив ситуацію +	Прийняв невірне рішення -	Постраждав -	-
№ 59, 141	Заздрив -	Прагнув досягти подібного +	Нічого не вийшло -	-

Рис. 1.8. Фрагмент результатів аналізу пропозиційно-етичних алгоритмів байок, виконаного за джерелом [264]

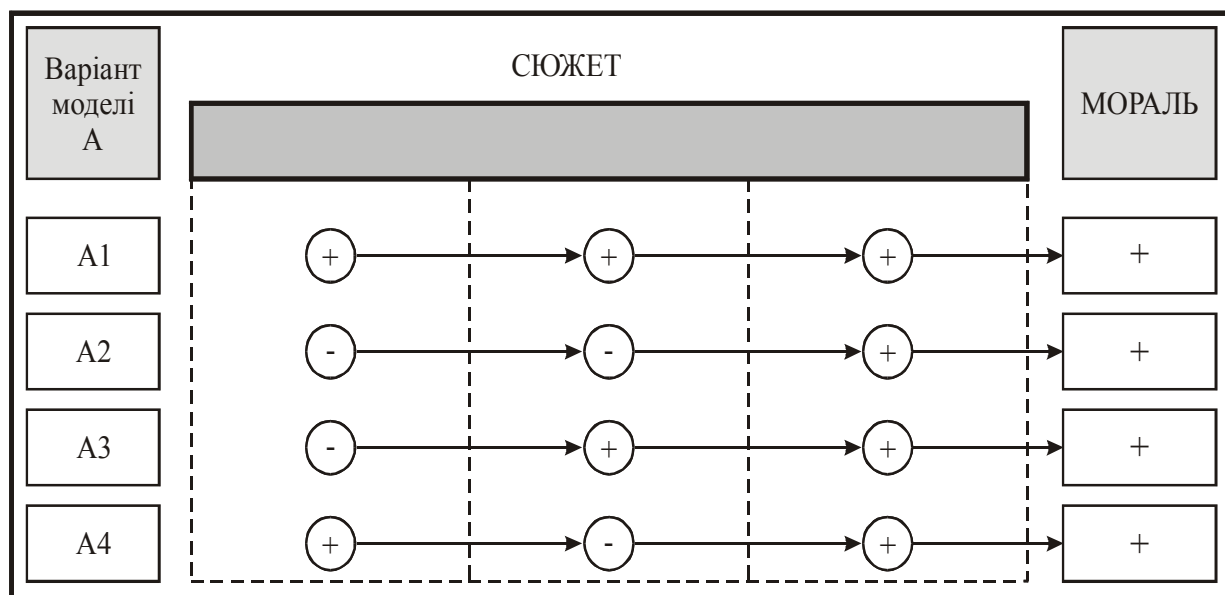
Зазначимо тут, що під час виконання повного аналізу байок (Дод. А) вони були систематизовані нами за частотою змісту актуалізованої етичної ідеї таким чином: засудження відхилень від норм моралі та поведінки – 59,1% (у тому числі: необміркованість вчинків – 7,2%, безглуздість – 4,3%, жадібність – 2,9%, заздрість – 2,9%, брехливість – 2,5%, і т.д.), схвалення мудрості або заохочення розважливості – 30,9% (у тому числі: мудрість – 10,1%, розважливість – 5,8%, працелюбність – 1,44% тощо), осуд та огуда лихого вдача – 10% (у тому числі: лиха вдача – 5,8%, зловмисність – 2,4% і т.д.).

Як бачимо, байки з етичною ідеєю осуду вад переважають і складають 69,1% від їхньої загальної кількості, у той час як байки, які схвалюють мудрість і розважливість становлять лише 30,9%. Із погляду дидактично-виховної функції як основної функції байки це є цілком природним, оскільки попередження відхилень від норм моралі та поведінки завжди важливіше, ніж схвалення мудрості чи розважливості. Зважаючи на викладене й абстрагуючись від сюжету та змісту байок, наведемо дві можливі матриці алгоритмічних моделей їхніх фабул, класифікованих за позитивною або негативною етичними ідеями (рис. 1.9).

Із рисунка видно, що всі проаналізовані в дослідженні байки (загальною кількістю 207 текстів) можуть бути актуалізовані лише за двома можливими інваріантами алгоритмічних моделей фабули: А1 або Б1. При цьому моделі кожного інваріанту сюжету (А1 – схвалення мудрості або заохочення чеснот; Б1 – засудження відхилень від норм моралі та поведінки) можуть реалізовуватися відповідно до чотирьох матриць (А1 та А2, А3, А4 або Б1 та Б2, Б3, Б4).

Узагальнення результатів алгоритмічного аналізу фабул (рис. 1.9) та їхнє зіставлення з відповідними результатами перцептивного аналізу показало, що під впливом зміни полярності етичної оцінки дії героя в межах кожного структурного компоненту сюжету байки (вихідна дія, розвиток дії, результат і мораль) відбувається відповідна (позитивна/негативна) зміна емоційного стану мовця. Це явище пояснюється відомим феноменом асиметрії мозку та її функцією в комунікації [129:137; 139:90; 95:172-187; 96:86-94], завдяки якому права півкуля під впливом певних емоцій, що виникають у мовця, керує інтонацією і забезпечує зв'язність актуалізації тексту байки, опрацьованого лівою півкулею. Тобто відбувається феномен, зазначений нами вище як взаємодія логічного й емоційного начал у свідомості індивіда.

А) Байки з позитивною ідеєю

Б) Байки з негативною ідеєю

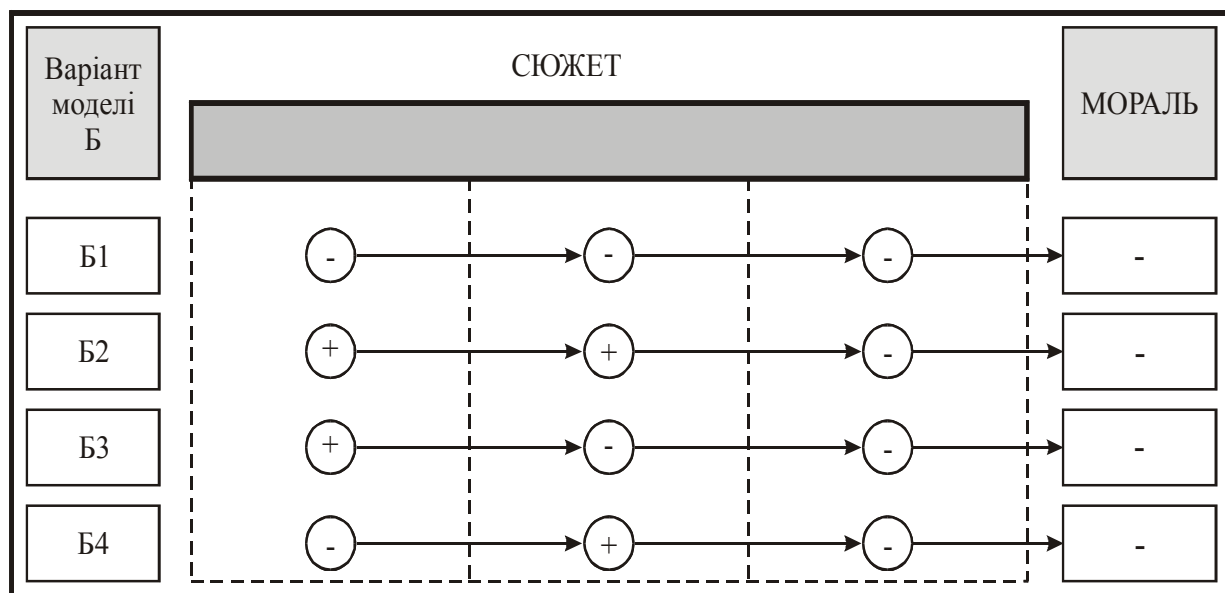

Рис.1.9. Алгоритмічні моделі фабул англійських прозових байок, що актуалізують позитивні та негативні етичні ідеї

Умовні позначки: ⊕ – позитивна етична оцінка дій героя або наслідків цих дій; ⊖ – негативна етична оцінка дій героя або наслідків цих дій; +, - – позитивна чи негативна мораль відповідно

Іншими словами, алгоритмічно-фабульна структура як “каркас смислових актуалізаторів” [209:197] чи “послідовність елементарних пропозицій” [221:150-151] окремих висловлювань, тексту в цілому та його структурних компонентів має здійснювати суттєвий вплив на специфіку взаємодії просодичних засобів, що забезпечують зв’язність тексту байки.

1.7. Просодичні засоби реалізації зв'язності байки

Цілісність актуалізації мовцем тексту байки досягається за рахунок взаємодії інтонаційних засобів, що забезпечують зв'язність структурних компонентів його фабули: фразового наголосу, ядерного тону (об'єднують елементи в межах висловлювання й сигналізують про ступінь зв'язності суміжних інтоногруп) [27:116-117; 8:63; 198:135; 168:21; 245:389-426; 288:287; 301:58-75]; акцентуації (об'єднує слова семантико-синтаксичної групи) [52:128, 145; 102:385; 231:3; 297:737]; зміни мелодики, паузації, темпу (вказують на характер зв'язку між синтагмами) [27:125; 69:287, 289; 91:104, 116; 93:26; 168:27; 78:97-102; 276:235]; чергування напрямків руху основного тону (скріплює смислові одиниці мовленнєвого потоку) [211:219-227]; тонального рівня суміжних синтагм [9:56; 236:131-132; 244:11-12; 267:71; 275:189-216; 282:112]; темпоральної контурної структури або темпового паралелізму (організовує комунікативні одиниці мовлення в єдине ціле) [2:16; 17:104-105; 109:110; 215:23]; розподілу динамічних показників мовлення (формує фразову цілісність) [17:101]; ритму (забезпечує зв'язність і цілісність тексту) [140:49-66; 3:77-83; 217:40; 75:21-22; 111:50-54; 160:113; 266:277-278]; прискорення темпу ініціальних абзаців (виконує інтегруючу функцію просодії) [205:79]; паралелізму інтонаційної моделі (забезпечує зв'язність всередині одного чи різних висловлювань) [53:77-81; 170:17; 180:21-22; 82:35] тощо.

Розглянуті нами теоретичні основи проблеми взаємодії просодичних засобів передачі цілісності змісту прозового тексту та аналіз результатів ряду експериментально-фонетичних досліджень [17:97-107; 24:52-61; 79:58; 113:247-257; 17:203-248; 180:16-30; 219:13-22; 288:271-311; 299:514-521, 1998:485-496 та ін.] дозволяють також передбачити окремі його відрізки й елементи інтоногрупи, на стиках яких слід очікувати найтиповіші прояви взаємодії інтонаційних засобів у забезпеченні зв'язності тексту байки.

Так, відомо [27:116-117; 172:68], що на стиках синтагм двосинтагменних висловлювань висхідна мелодика попередньої інтоногрупи й пауза виконують роль засобів передачі зв'язності. Ця думка підтверджується ще в ряді робіт [69:287, 289; 198:135; 293:117-118; 89:127, 238:69; 287:141;], де також зазначається, що підвищення мелодійного тону в кінці мовленнєвого відрізка та, за деякими спостереженнями [17:25], його поєднання зі збільшеною інтенсивністю звучання, сигналізують про тісний семантико-синтаксичний зв'язок на стиках відрізків мовлення. Наголошується також, що середній і високий рівні термінальні тони кінцевих синтагм вказують на незавершеність висловлювання та на тісний зв'язок з наступними інтоногрупами [10:64; 17:105; 198:135; 244:115-116; 246:102-103].

У працях [3:77-83; 111:50-54; 131:94-104; 141:18; 160:108-113; 217:40; 22:7; 266:227] обґрунтовано роль ритму в забезпеченні зв'язності й цілісності тексту. В них показано, що ритмізація базується на певному впорядкуванні синтаксичних груп, наявності звукових повторів, на елементах паралелізму або підхвату, особливо, якщо вони маркують ритміко-синтаксичне членування на початку та в кінці висловлювань.

У свою чергу, Р.К.Потапова та С.В.Прокопенко [160:113] зазначають, що ритм, формуючись усіма мовними засобами, забезпечує зв'язність і цілісність тексту, у межах якого наративна семантична зв'язність при взаємодії з “носієм свідомості” під час декодування тексту втілюється “в когнітивний зміст, в єдиний континуальний смисл”. Такий підхід дозволяє розглядати мовленнєвий ритм як “конструкт когнітивної системи”, що організовує сприйняття мовлення [277:527]. При цьому Н.Ф.Немченко [141:8] стверджує, що в тексті провідними одиницями ритму можуть виступати всі традиційно виділені одиниці прозового тексту: ритмогрупа, синтагма, фраза, надфразова єдність.

За результатами досліджень [180:22], зв'язність на рівні просодії може передаватися повторенням типу шкал, надаючи мовленню певного ритму, спадним тоном ядерного складу в репліках, однаковою гучністю й темпом реплік, подібністю тонального рівня їхніх перших наголошених складів та об'єднанням реплік за допомогою “емоційного унісону”. Крім цього, об'єднанню інтоногруп в межах короткої фрази (2-3 синтагми) сприяє низхідна структура тонального рівня сусідніх синтагм [9:56].

Цікавими є також і результати спостережень за характером поєднання слів у межах атрибутивних комплексів [135:134-142], згідно з якими означення, що вимовляються з рівним тоном, оформлюються єдиним інтонаційним контуром і функціонують як словосполучення. Означення, які оформлені різними інтонаційними контурами й розділені паузами, є самостійними однорідними членами речення та з'єднуються копулятивним зв'язком. Крім того, встановлено також, що на надсегментному рівні означення однієї тематичної групи об'єднуються послідовністю інтонаційних контурів, які й виражають семантичну подібність і спаяність цих слів.

Звернемо також увагу на те, що, розглядаючи проблеми інтонаційної зв'язності дискурсу, А.А.Калита [82:34-37; 83:100-106] вважає логічним встановлювати не лише формальні інтонаційні зв'язки всередині висловлювання і між висловлюваннями дискурсу, але й контекстуальні та позамовні зв'язки, які його визначають. Що стосується формальних зв'язків, то їх слід аналізувати, з одного боку, на рівні компонентів інтонації (мовленнєва мелодика, фразовий наголос, ритм, темп, гучність і тембр, а також їхні варіативні реалізації), з іншого – на рівні елементів

інтонаційної групи (наприклад, ядерні тони та їхні конфігурації: увігнута чи опукла, швидкість зміни руху тону та ін.).

Далі автор зауважує, що на рівні інтонаційних одиниць до формальних зв'язків можна віднести паралелізм інтонаційної моделі, тобто такий засіб, який передбачає зв'язність завдяки повторенню тієї самої моделі в декількох інтонаційних групах, усередині одного чи в різних висловлюваннях. Це важливо тому, що паралелізм створює визначений ритм фрагменту або всього дискурсу й використовується як зв'язка інтонаційних груп і висловлювань у мовленні [82:35]. З цього приводу слід нагадати, що І.М.Гуревич [53:79], вивчаючи природу функціонування інтонаційного паралелізму в мовленні, пропонує розрізняти два його види: повний, що полягає в подібності напрямку руху тону, частотних показників, діапазону й середньоскладової тривалості суміжних мовленнєвих одиниць, та частковий, при якому фізичні параметри сусідніх відрізків співпадають лише на певних їхніх ділянках.

Досліджуючи роль пауз в організації тексту, Л.К.Цеплітіс [214:79], услід за К.С.Станіславським [184:93], поділяє їх на дві групи: з'єднувальні, або сполучникові паузи всередині синтаксичного цілого, та розділові паузи між окремими складними цілими. В основу цього розподілу покладено думку про те, що пауза, з одного боку, розмежовує одиниці тексту, а з іншого – об'єднує й групує їх. Крім того, у ряді робіт [8:101; 113:249; 287:140] зазначається, що внутрішньосинтагменні паузи слугують виділенню наступного слова чи слів, тяжіючи, таким чином, до наступного висловлювання, а також надають слухачеві можливість об'єднувати, опрацьовувати й інтерпретувати інформацію суміжних мовленнєвих відрізків. Отже, пауза здатна виконувати не лише функцію членування, але й функцію зв'язку.

Деякі дослідники [46; 112:228-238; 292:862] надають роль засобу об'єднання мовленнєвого потоку так званим “просодичним швам”, які на перцептивному рівні сприймаються як паузи. При цьому в зазначених роботах наголошується, що такі мовленнєві шви за своєю сутністю є явищем більш комплексного характеру, ніж просто перерва в звучанні. Вони реалізуються внаслідок перепадів показників різних інтонаційних підсистем [112:232] і виконують функцію “зрощування або зшивання відрізків мовленнєвого континуума в більш складні смислові утворення” [46:169].

З огляду на прозову байку, цікавим є також спостереження І.Г.Торсуєвої [199:122-123], згідно з яким протиставлення сил добра й зла, героя та псевдогероя, позитивного й негативного персонажів, великого й малого, швидкої та повільної дії відбувається за рахунок появи контрастних максимальних і мінімальних значень інтонаційних параметрів порівняно з їхніми середніми текстовими характеристиками.

Поряд з цим важливо й те, що за спостереженням Н.Ф.Немченко [140:62] надфразова єдність виділяється своїм високим початком, широким діапазоном ініціальних фраз; кінець надфразової єдності, навпаки, характеризується низьким рівнем, звуженням діапазону й зниженням гучності. Окрім цього, на рівні сприйняття завершення надфразової єдності завжди супроводжується сповільненням темпу. Таким чином, викладене дає підстави вважати, що в реалізації просодичної зв'язності прозового тексту беруть участь засоби, які входять до складу всіх просодичних підсистем: темпоральної, тональної та динамічної.

Стосовно конкретизації особливостей функціонування просодичних засобів, які забезпечують зв'язність тексту англійської прозової байки, слід зазначити, що, по-перше, до розглянутих вище інтонаційних характеристик, які беруть участь в оформленні просодичної зв'язності тексту взагалі та байки зокрема, доцільно віднести мелодику, фразовий наголос, тип ядерного тону та його конфігурацію, гучність, темп, паузи, ритм. По-друге, базовими ознаками гіпотетичної (очікуваної в результаті проведення експериментів) інтонаційної моделі реалізації зв'язності англійської байки доцільно вважати, насамперед, не окремі інтонаційні параметри, а їхні відносні значення чи характеристики, наприклад, зміна темпу, перепади гучності, тональних характеристик, швидкість зміни напрямку руху тону тощо. По-третє, виконаний у межах нашої праці попередній аудитивний аналіз просодичного оформлення байки з розподілом його на відповідні функціонально-сміслові блоки ("Вступ та зав'язка", "Розвиток дій та розв'язка", "Мораль") показав, що найхарактерніший прояв спільних і диференційних закономірностей забезпечення зв'язності тексту має місце саме на стиках цих блоків та їхніх фрагментів, а також на стиках інтонаційних груп у межах самих блоків.

Обґрунтовані на основі проведеного аналізу теоретичні передумови експериментального дослідження дозволяють вважати, що, з одного боку, лексико-граматичні засоби мають виконувати по відношенню до логічного начала мовця певну директивну функцію, на підставі якої під впливом емоційного начала він відбиратиме оптимальну сукупність просодичних засобів, здатних забезпечити цілісність сприйняття реципієнтом тексту англійської прозової байки. З іншого боку, інваріантні зміни відносних показників компонентів інтонації як засобу забезпечення зв'язності англійської прозової байки доцільно описувати інтонаційними моделями оформлення стиків її функціонально-сміслових блоків, їхніх окремих текстових фрагментів та інтонаційних груп.

Проведений вище аналіз результатів теоретичних та експериментальних досліджень проблеми взаємодії просодичних засобів

реалізації зв'язності тексту англійської прозової байки дає підстави зробити такі висновки.

1. Відомі на теперішній час теоретичні положення лінгвістики щодо особливостей функціонування мовних засобів у забезпеченні зв'язності тексту взагалі та тексту малої форми зокрема відіграли роль раціонального підґрунтя для висунення конкретних припущень, спрямованих на адекватний емпіричний опис інтонаційних моделей оформлення просодичної зв'язності тексту англійської прозової байки.

2. Головною комунікативно-прагматичною функцією прозової байки як окремого виду тексту малої форми є дидактична функція, що реалізується переважно за рахунок алегоричного тлумачення поведінки тварин, рослин, речей і завершується узагальненим моральним повчанням.

3. Феномен зв'язності тексту доцільно трактувати як прагматично цілеспрямований процес досягнення цілісності його смислу (у неусвідомленому намірі мовця чи реальному акті декодування повідомлення слухачем), що реалізується за рахунок взаємодії засобів усіх рівнів мови.

4. Під цілісністю тексту прозової байки слід розуміти певну стійку смислову єдність, яка передається відправником реципієнтові та, незалежно від мовних засобів її забезпечення і ступеня компресії, зберігає інваріант певного смислу.

5. Проведена з погляду мети нашої праці систематизація функціональних, структурних та семантичних характеристик елементів озвученого тексту англійської прозової байки дозволила класифікувати їх за такими ознаками: 1) прагматична спрямованість (спонукання слухача до дії; застереження його від помилок; оцінка вчинків героїв байки); 2) дидактичний зміст етичної ідеї байки (схвалення мудрості або заохочення розважливості; засудження чи висміювання порушень норм моралі та поведінки; осуд і огуда лихої вдачі); 3) описувані в байці чесноти та вади (мудрість; працелюбність; правдивість; необміркованість учинків; жадібність; егоїзм тощо); 4) функціонально-смислові блоки тексту байки ("Вступ та зав'язка"; "Розвиток дій та розв'язка"; "Мораль"); 5) фрагменти тексту, що входять до складу функціонально-смислових блоків (вступний; динаміко-подійний; конфлікто-визначальний; конфліктотвірний; динаміко-подійний; кульмінаційно-визначальний; заключно-настановчий; морально-повчальний).

6. Розроблена модель інтерпретації механізму актуалізації англійської прозової байки здатна виконувати роль теоретичного й термінологічного підґрунтя для безпосереднього виявлення взаємодії просодичних і лексико-граматичних засобів у передачі зв'язності тексту на підставі послідовності внутрішньої організації його змісту, та

забезпечити адекватний опис результатів започаткованого нами багатоаспектного експериментально-фонетичного дослідження.

7. Обґрунтовані в праці інваріанти алгоритмічних моделей фабул англійських прозових байок з позитивними або негативними етичними ідеями й алгоритмічні матриці відповідних варіантів, що входять до складу цих моделей, дозволяють, абстрагуючись від конкретики смисломістких елементів тексту, теоретичним шляхом передбачити й експериментально прослідкувати зміни емоційного стану мовця та відповідні зміни просодичного оформлення висловлювань на стиках функціонально-смыслових блоків озвученої ним байки.

8. Аналіз особливостей оформлення просодичної зв'язності тексту англійської прозової байки дозволяє вважати, що провідними ознаками інваріанту її інтонаційної моделі мають бути відносні значення чи параметри підсистем інтонації з найхарактернішими їхніми проявами на рівні інтонаційних груп фрагментів і функціонально-смыслових блоків байки та на їхніх відповідних стиках.

9. Узагальнення за аналізованими в роботі джерелами результатів опису інваріантних ознак інтонаційних моделей реалізації прозових текстів підтверджує доцільність виконання в обсязі нашої праці спеціального експериментального дослідження, спрямованого на встановлення закономірностей взаємодії системи просодичних засобів в актуалізації зв'язності тексту англійської прозової байки.

Викладене вище дає нам усі підстави для виконання експериментально-фонетичного дослідження, спрямованого, щонайменш, на розв'язання таких завдань, як виявлення номенклатури провідних просодичних засобів забезпечення зв'язності тексту байки та встановлення характеру їхньої взаємодії; визначення основних закономірностей та специфіки взаємодії просодичних засобів у забезпеченні зв'язності різних за прагматичною спрямованістю текстів байок; встановлення інваріантних і варіантних реалізацій інтонаційних моделей, що беруть участь в оформленні просодичної зв'язності текстів байок з різнополярними етичними ідеями.

РОЗДІЛ 2

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ПРОСОДИЧНИХ ЗАСОБІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЗВ'ЯЗНОСТІ ПРОЗОВОЇ БАЙКИ

2.1. Методика експериментально-фонетичного дослідження

Метою експериментально-фонетичного дослідження є перевірка сформованих у першій частині монографії теоретичних передумов та встановлення на їхній основі провідних закономірностей функціонування і взаємодії компонентів інтонаційної системи в актуалізації зв'язності тексту англійської прозової байки. Для її досягнення було виявлено номенклатуру й проаналізовано характер взаємодії просодичних засобів, які забезпечують реалізацію зв'язності тексту байки, а також встановлено та систематизовано спільні й диференційні компоненти системи інтонації, що функціонують у текстах байок різної прагматичної спрямованості.

Експериментальне визначення основних закономірностей і специфіки взаємодії просодичних засобів у процесі реалізації зв'язності текстів англійських байок різної прагматичної спрямованості проводилося згідно з завданнями дослідження на підставі класифікаційних функціональних, структурних і семантичних ознак озвучених текстів (рис. 1.2). Досліджувані байки систематизувалися відповідно до вказаної класифікації за їхньою прагматичною спрямованістю, дидактичним змістом етичної ідеї, описуваними чеснотами й вадами. За структурно-змістовою побудовою тексти аналізованих байок було поділено на функціонально-сміслові блоки та текстові фрагменти, з яких складаються ці блоки. Таким чином, було сформовано дві великі групи експериментальних текстів, різних за полярністю дидактичного змісту їхніх етичних ідей: байки, що схвалюють чесноти (мудрість, працелюбність, правдивість тощо), та байки, що засуджують вади (жадібність, егоїзм, заздрість і т.ін). Це дозволило систематизувати експериментальний масив байок за оптимальною логікою проведення експерименту й опису його результатів.

Програма експериментально-фонетичного дослідження:

- 1) підбір дикторів і запис експериментального матеріалу;
- 2) аудитивний аналіз озвучених текстів англійських прозових байок аудиторами-інформантами;
- 3) аудитивний аналіз аудиторами-фонетистами перцептивних характеристик експериментальних реалізацій текстів байок;
- 4) акустичний аналіз просодичних (тональних, темпоральних, динамічних) характеристик текстів англійських прозових байок;

5) лінгвістична інтерпретація та узагальнення результатів експериментально-фонетичного дослідження.

Методика експериментального дослідження

Підбір дикторів і формування корпусу експериментального матеріалу. Підбір дикторів для озвучення експериментального матеріалу – текстів англійських прозових байок – здійснювався за відповідними віковими й освітніми критеріями. Групу дикторів складали шість осіб 20-65-річного віку, які є носіями літературної норми англійської мови та мають університетську гуманітарну освіту (викладачі Лондонської міжнародної мовної школи Св. Георгія й факультету східних мов Лондонського університету). Запис матеріалу здійснювався у спеціально обладнаних студіях школи Св. Георгія.

Експериментальні тексти, незалежно від їхніх сюжетів та алгоритмів фабул, було згруповано в два блоки: байки, що актуалізують позитивну етичну ідею, та байки, які виражають негативну етичну ідею. За розробленими нами матрицями алгоритмічних моделей фабул байок до складу кожного з блоків (позитивної й негативної етичних ідей) входила інваріантна модель фабули та три її варіантні реалізації. Використана модель дозволила прослідкувати специфіку взаємодії просодичних засобів у вираженні зв'язності байки як результат впливу зміни емоційного стану мовця під час актуалізації її ідеї в межах заданої полярності (позитивна чи негативна). На підставі такої систематизації тексти досліджуваних байок було згруповано в два укрупнені блоки з їхнім подальшим розподілом відповідно до чотирьох описаних вище варіантів за алгоритмічними моделями фабули (рис. 1.9).

Структурований таким чином масив експериментальних текстів байок досліджувався з погляду ознак озвученого тексту, що наведені на рисунку 1.2. При цьому кожна варіантна реалізація алгоритмічної моделі фабули експериментальної англійської байки озвучувалася чотирма дикторами жіночої й чоловічої статі. Сформований таким чином експериментальний корпус містив 207 досліджуваних текстів байок, на підставі яких було записано на плівку 828 їхніх реалізацій дикторами-носіями англійської мови.

Методика проведення аудитивного аналізу. Аудитивний аналіз проводився з метою визначення найтиповіших просодичних засобів реалізації зв'язності тексту англійської прозової байки та відбору експериментального матеріалу для інструментального аналізу.

Аналіз виконувався двома групами аудиторів. До першої групи входили носії мови, що мають філологічну підготовку й практику

аудіювання мовленнєвих текстів. Друга група складалася з п'яти аудиторів-професіоналів, що мають досвід експериментально-фонетичного аудіювання.

Під час проведення аудитивного аналізу інформанти – носії літературної англійської мови – прослуховували весь мовний матеріал для визначення: 1) природності звучання експериментального матеріалу; 2) комунікативно-прагматичної функції байки; 3) дидактичного змісту її етичної ідеї; 4) описуваних у ній чеснот і вад; 5) адекватності членування тексту байки на її функціонально-сміслові блоки; 6) меж фрагментів, що складають функціонально-сміслові блоки тексту байки. Хід аудитивного аналізу фіксувався у спеціальному протоколі.

Після цього аудитори – професійні фонетисти – встановлювали в межах фрагментів, які складають функціонально-сміслові блоки тексту: 1) тип шкали; 2) тип термінального тону; 3) тональний діапазон; 4) висотнотональний рівень початку фрагмента; 5) висотнотональний рівень завершення фрагмента; 6) інтервал тональних рівнів суміжних фрагментів; 7) ритмічну структуру; 8) темп; 9) тривалість паузи на стиках фрагментів функціонально-сміслових блоків; 10) гучність у межах фрагмента; 11) рівень гучності початку фрагмента; 12) рівень гучності завершення фрагмента; 13) наявність перепаду гучності між суміжними фрагментами; 14) дистрибуцію фразового наголосу, а також графічно зображали напрям руху основного тону на всіх ділянках ритмомелодійної структури висловлювання.

Для опису наведених вище параметрів використовувалися шкали комплексу перцептивних градацій [84:97-98], які найповніше відповідали завданням нашого дослідження: 1) ступінь виділеності складів: ненаголошені, слабонаголошені, наголошені, сильнонаголошені; 2) тип інтонаційної шкали: поступово низхідна ступінчаста, поступово низхідна ступінчаста шкала з перерваною поступовістю, низхідна ковзна шкала, низхідна скандентна, висхідна, рівна (висока, середня, низька); 3) тип термінального тону: спадний, висхідний, висхідно-спадний, спадно-висхідний, рівний з урахуванням рівнів їхнього початку та завершення; 4) діапазон: вузький, звужений, середній, розширений, широкий; 5) висотно-тональний рівень початку й завершення досліджуваних фрагментів тексту байки: екстрависокий, високий, середній підвищений, середній знижений, низький, екстранизький; 6) інтервал тональних рівнів завершення й початку досліджуваних фрагментів (позитивний або негативний): широкий, розширений, середній, звужений, вузький, нульовий; 7) темп: повільний, сповільнений, помірний, прискорений, швидкий; 8) паузи: коротка, середня, довга; 9) ритм: простий, складний, змішаний; 10) гучність: низька, знижена, помірна, підвищена, висока.

Кількість прослуховувань текстів байок аудиторами-фонетистами не обмежувалася.

Методика проведення акустичного аналізу. Матеріал для акустичного аналізу був відібраний у ході аудитивного аналізу реалізації байок, тексти яких відповідали інваріантним алгоритмічним моделям фабул актуалізацій позитивних та негативних етичних ідей, а також їхнім основним варіантним реалізаціям (див. рис. 1.9). Мовний матеріал записувався на окрему стрічку на магнітофоні SONY CFS W 485 L зі швидкістю 19,05 см/с. Сформована таким чином вибірка мовного матеріалу була використана для акустичної обробки на персональному комп'ютері IBM Pentium 233 64Mb RAM Sound Blaster з використанням програм *WaveLab* [311], *SpectraLAB* [310], *Cool Edit Pro* [306] та *SFS/WASP* [309].

Озвучені тексти байок під час акустичного аналізу поділялися на сегменти, у межах яких вимірювалися й реєструвалися за допомогою наведених вище комп'ютерних програм такі акустичні параметри: частота основного тону (далі ч.о.т.), інтенсивність, тривалість. При цьому, зважаючи на специфіку дослідження явища зв'язності, нами враховувався той відомий факт [129:135], що феномен просодичної зв'язності найбільш адекватно визначається на декількох (5-9) послідовно розташованих одиницях експериментального матеріалу (синтагмах, фразах).

Вимірювання, реєстрація та обробка даних спектрограм, а також їхня вербальна інтерпретація виконувалися згідно з методиками й рекомендаціями [5; 230:18-33; 237:330-345; 239; 241:21-46; 242:74-78; 272:227-243] щодо користування комп'ютерними програмами, перелік яких наведено вище, а також традиційними методиками [14; 18; 25; 23:7-12, 30; 31:20-23; 132:60-65; 71; 85:15-62; 134; 254:40-43], відомими в експериментальній фонетиці.

Методика дослідження спектральних характеристик озвучених байок складалася з таких процедур: 1) підготовка озвученого тексту байки для обробки на аналізаторі спектра (1.1 встановлення плівки з записом досліджуваної байки згідно з логікою послідовності експериментального дослідження, 1.2 встановлення плівки на початок аналізованого звукового сегмента); 2) запис звукового сегмента в комп'ютерну пам'ять (2.1 контрольне прослуховування та ідентифікація початку й кінця звукового сегмента, 2.2 запис і перегляд на моніторі аудіограми в режимі реального часу її звучання, 2.3 уведення отриманої інформації у файл даних комп'ютера); 3) вибір спектрограм для аналізу (3.1 підбір варіантів графічної інтерпретації залежностей амплітуди від часу звучання, амплітуди від частоти, фази від частоти, спектра з виділеною амплітудою від часу тощо в площинних координатах, 3.2 визначення найбільш адекватного об'ємного зображення розподілу спектра частоти за часом);

4) формування координат графічних залежностей та масштабування їхніх осей (4.1 вибір варіанта представлення графіків амплітуди в логарифмічних чи лінійних шкалах, 4.2 визначення доцільних масштабів і положень осей графіків, 4.3 вибір оптимального кута зору для об'ємного зображення розподілу спектрів частот); 5) аналіз і реєстрація результатів статистичної обробки показників інтонаційних характеристик (5.1 аналіз статистичних показників інтонаційних характеристик досліджуваних звукових сегментів, 5.2 уточнення й перевірка значень статистичних показників в екстремальних точках графічних залежностей); 6) друк результатів акустичного аналізу.

Отримані за результатами дослідження просодичні параметри озвучених байок підлягали нормуванню, завдяки якому їхні абсолютні значення набували форми відносних, які мають малий ступінь варіативності й усувають індивідуальні відмінності дикторів у ч.о.т., темпі вимовляння, а також у рівні звукового тиску (інтенсивності).

На підставі цього аналіз результатів визначення акустичних параметрів тональних, темпоральних і динамічних характеристик досліджуваних актуалізацій байок здійснювався індивідуально для кожного диктора шляхом визначення усередненого максимального діапазону флуктуацій цифрових значень досліджуваного параметра.

Так, визначення усередненого максимального діапазону за кожним параметром проводилося співвіднесенням усередненого максимального значення та усередненого його мінімального значення. При цьому усереднений максимальний діапазон, що відображає максимальне значення аналізованого параметра, прирівнювався до 100% й умовно сегментувався на ряд зон акустичної реалізації, які при необхідності співвідносилися з відповідними зонами, що використовувалися під час аудитивного аналізу. На підставі описаного поділу усередненого діапазону формувалися шкали тональних, темпоральних і динамічних показників.

Під час вивчення тональних характеристик озвучених текстів англійських прозових байок на акустичному рівні враховувались такі їхні просодичні ознаки.

1. *Частотний діапазон*, який вимірювався відношенням акустичних показників максимального й мінімального рівнів ч.о.т. з корелюючим переведенням одержаних даних у півтони [14:108-110]. Подальше переведення цифрового показника діапазону в півтонах у відсотково виражену величину здійснювалося відповідно до процентної ціни одного півтону, за даними усередненого максимального діапазону диктора. Усереднений максимальний діапазон частотних флуктуацій у дикторській реалізації умовно поділявся на п'ять зон: вузьку (0 – 20%), звужену (21 – 40%), середню (41 – 60%), розширену (61 – 80%) і широку (81 – 100%).

2. *Величина висотнонального максимуму*, яка визначалася співвіднесенням максимального значення ч.о.т. фрагмента функціонально-сміслового блока або синтагми до усередненого мінімального рівня ч.о.т. диктора.

3. *Локалізація висотнонального максимуму*, що реєструвалася в межах кожного досліджуваного фрагмента тексту або інтоногрупи;

4. *Величина висотнонального рівня початку й завершення фрагментів*, яка вимірювалася відношенням конкретного значення ч.о.т. до усередненого мінімального рівня ч.о.т. диктора.

5. *Частотний інтервал між суміжними фрагментами й функціонально-смісловими блоками тексту*, що визначався різницею акустичних показників рівня ч.о.т. завершення попереднього й початку наступного фрагмента з подальшим переведенням одержаних даних у півтони [14:108-110] та їхню відсотково виражену величину відповідно до процентної ціни одного півтону за даними усередненого максимального діапазону диктора. Інтервал частотних флуктуацій у дикторській реалізації умовно поділявся на шість зон [65:62]: нульову (0), вузьку (0 – 20%), звужену (21 – 40%), середню (41 – 60%), розширену (61 – 80%) і широку (81 – 100%).

Динамічні характеристики інтонаційної моделі досліджуваних актуалізацій англійських прозових байок оцінювалися за такими ознаками.

1. *Максимум інтенсивності та його локалізація* в структурі фрагментів з диференціюванням визначених контрастів на: мінімальний (0–20%), малий (21–40%), середній (41–60%), великий (61–80%), максимальний (81–100%).

2. *Середня складова інтенсивності* фрагмента визначалася відношенням суми максимальних значень даної ознаки в кожному складі інтоногруп до кількості замірів.

3. *Діапазон інтенсивності* фрагмента визначався як різниця її максимального й мінімального рівнів. Диференціація діапазону інтенсивності здійснювалася відповідно до таких шкал: вузький (0-20%), звужений (21-40%), середній (41-60%), розширений (61-80%), широкий (81-100%).

Темпоральні характеристики фрагментів функціонально-сміслових блоків та окремих інтоногруп текстів англійських прозових байок маркувалися: *середньозвуковою тривалістю*, яка обчислювалась як відношення загальної тривалості фрагмента (інтоногрупи) до суми звуків, що його складають; *тривалістю пауз на стиках фрагментів*: мінімальна (0-20%), коротка (21-40%), середня (41-60%), збільшена (61-80%), максимальна (81-100%).

Результати аудитивного й акустичного аналізів реєструвалися в

пам'яті комп'ютера у формі робочих таблиць кількісних значень одержаних параметрів.

Обробка та оформлення результатів експерименту

Експериментальні дані, отримані за результатами акустичних вимірювань, внутрішньозонних кількісних показників, а також інших цифрових даних здійснювалися за відомими методами теорії ймовірності та математичної статистики [29; 61; 130; 148; 156]. При цьому, виходячи з рівноточної природи вимірювань досліджуваних параметрів, в основу статистичної обробки експериментальних даних нами було покладено нормальний закон розподілу похибок і прийнято довірчу ймовірність ($\alpha = 0,95$), яку традиційно використовують в експериментально-фонетичних дослідженнях як найдоцільнішу.

Статистичні показники результатів дослідження обчислювалися в такій послідовності.

1. На підставі зведених у таблиці результатів окремих вимірів оцінюваного параметра визначалось його середнє значення:

$$\bar{x} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i,$$

де: $\bar{x}$ – середньоарифметичне значення вимірюваного параметра; x_i – значення конкретного виміру; n – кількість здійснених вимірів.

2. Обчислювалися абсолютні похибки окремих вимірів:

$$\Delta x_i = x_i - \bar{x},$$

де: Δx_i – абсолютна похибка окремого виміру; x_i – значення конкретного виміру; $\bar{x}$ – середньоарифметичне значення вимірюваного параметра.

3. Визначалося стандартне відхилення середнього результату:

$$S(\bar{x}) = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (\Delta x_i)^2}{n(n-1)}},$$

де: $S(\bar{x})$ – стандартне відхилення середнього результату; $(\Delta x_i)^2$ – квадрат суми абсолютних похибок; n – кількість вимірювань.

4. Обчислювалося значення фактичного критерію Стюдента:

$$t_{\phi} = \frac{x - \bar{x}}{S(\bar{x})},$$

де: t_{ϕ} – фактичний критерій Стюдента; x_i – значення конкретного виміру; $\bar{x}$ – середньоарифметичне значення вимірюваного параметра; $S(\bar{x})$ – стандартне відхилення середнього результату.

5. Проводилося порівняння фактичного й табличного критеріїв Стюдента. Табличний критерій Стюдента визначався за кількістю

здійснюваних вимірів оцінюваного параметра при обраній довірчій ймовірності $\alpha = 0,95$. Після цього у випадку $t_\phi > t_T$ здійснювалися вилучення грубої помилки та повторна обробка решти значень. У разі $t_\phi \leq t_T$ продовжувалося обчислення й визначалася похибка середнього результату:

$$\varepsilon_\alpha = t_\phi S(\bar{x}),$$

де: ε_α – похибка середнього результату; t_ϕ – фактичний критерій Стьюдента; $S(\bar{x})$ – стандарт відхилення середнього результату.

6. Визначався довірчий інтервал:

$$\bar{x} \pm \varepsilon_\alpha.$$

7. Встановлювалася відносна похибка вимірювань:

$$\Delta x = \frac{\varepsilon_\alpha}{\bar{x}} 100, \%,$$

де: Δx – відносна похибка вимірювань; ε_α – похибка середнього результату; $\bar{x}$ – середньоарифметичне значення вимірюваного параметра.

Отримані таким чином значення випадкової похибки вимірювань внутрішньозонних показників задавалися довірчим інтервалом і довірчою ймовірністю, які наведено у відповідних таблицях, що містяться у додатках. Інші результати, отримані в процесі експериментально-фонетичного дослідження, та існуючі між ними залежності викладено у формі таблиць, діаграм або інтонограм.

Експериментальне дослідження супроводжувалося оформленням робочих протоколів і відповідних таблиць із даними дослідів. Результати статистичної обробки частоти актуалізації інваріантних ознак просодичної організації англійських прозових байок зведено в таблиці додатків.

2.2. Аудитивний аналіз експериментального матеріалу

Експериментально-фонетичне дослідження й узагальнення перцептивних характеристик просодичних засобів реалізації зв'язності тексту англійської прозової байки здійснювалося відповідно до робочої класифікації її ознак (рис. 1.2) на підставі викладених вище програми та комплексної методики. Аудитори (інформанти й фонетисти) давали оцінку реалізації відносних величин інтонаційних параметрів на стиках функціонально-смыслових блоків і фрагментів експериментальних байок, тексти яких було класифіковано на дві укрупнені групи: байки, що актуалізують позитивну етичну ідею, та байки, що актуалізують негативну етичну ідею (рис. 1.9). На етапі аудитивного аналізу просодичних засобів реалізації зв'язності байок, а також під час опису їхніх інтонаційних моделей враховувалися прагматична спрямованість текстів байок, дидактичний зміст їхньої етичної ідеї й описувані в них конкретні чесноти або вади.

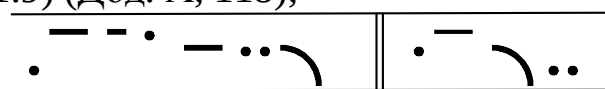
2.2.1. Закономірності функціонування системи просодичних засобів в оформленні зв'язності тексту англійської прозової байки. Аудитивний аналіз байок, які актуалізують позитивну й негативну етичні ідеї, показав, що в межах функціонально-смыслових блоків і їхніх фрагментів зв'язність між суміжними інтоногрупами байок, різних за полярністю етичної ідеї, досягається внаслідок взаємодії ряду провідних просодичних параметрів.

Так, зв'язність може бути забезпечена за рахунок поєднання висхідного чи рівного ядерних тонів некінцевої інтоногрупи й низького тонального рівня початку наступної. Висхідна мелодика термінальної частини, виконуючи роль засобу забезпечення зв'язності, вказує на те, що слід очікувати продовження повідомлення, у якому прозвучить семантично важливіше слово: *'One /day, | a /dog 'took a /bone from a /shop ||* (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 118); *'One /day, | /four /boys § 'went /out to /play 'near a /pond ||* (варіант А3 за рис. 1.9) (Дод. А, 42); *A /big /black /raven § 'wanted a /drink.||*; *-She /saw a ↑big →jug § with /water at the /bottom ||* (варіант А1 за рис. 1.9) (Дод. А, 76); *-So he de→cided § that he 'must en|tice them /out /somehow ||* (варіант А2 за рис. 1.9) (Дод. А, 94); *A /dove /saw § that the /ant was in /danger ||* (варіант А4 за рис. 1.9) (Дод. А, 137) і таке інше. Отже, висхідний рух термінального тону попередньої інтоногрупи вказує на її незавершеність та тісний семантико-синтаксичний зв'язок з наступною інтоногрупою, що узгоджується з результатами інших досліджень

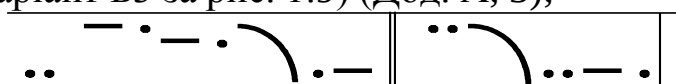
аналізованого явища [27:116-117; 69:287, 289; 293:117-118 та ін.].

У багатьох випадках засобом семантичного об'єднання сусідніх інтоногруп аудиторі визначали інтервал тональних рівнів, який досягається поєднанням спадного ядерного тону попередньої синтагми й середнього пониженого, середнього підвищеного чи високого тонального рівня початку наступної, наприклад:

...a ¹dog ¹took a ¹bone from a ¹shop. || -He ¹ran ¹off with it... (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 118);

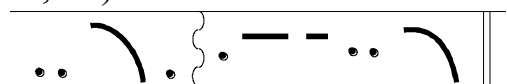
...that the ¹grapes were ¹really ¹very ¹nice. || -He just ¹said they were ¹sour |... (варіант Б3 за рис. 1.9) (Дод. А, 3);

...:went ¹out to ¹play ¹near a ¹pond || -Some ¹frogs ¹lived in the ¹pond. || (варіант А3 за рис. 1.9) (Дод. А, 42);

Then the ¹water ¹will ¹come ¹up to the ¹top. || (варіант А1 за рис. 1.9) (Дод. А, 76).

У наведених прикладах, як це видно з тонограм, зареєстровано позитивний тональний інтервал на стику інтоногруп. За твердженням аудиторів, такий тональний інтервал об'єднує семантику сусідніх синтагм, демонструючи перехід від констатації факту, що передається інтонаційними засобами, притаманними для нейтрального мовлення, до початку нової дії чи її розвитку, яку мовець відтворює з підвищеною емоційністю.

У межах окремих фрагментів байки як типового описового тексту малої форми досить характерною є й наявність так званих уточнюючих синтагм, функціональне призначення яких полягає у вираженні додаткової інформації, як наприклад:

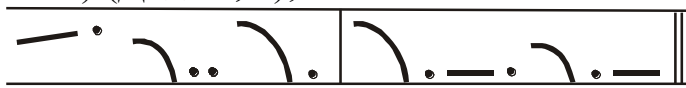
¹One ¹day, ¹on a ¹hilltop, ¹a ¹fir tree ¹said to a ¹→bramble ¹bush. || (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 140); ...-and ¹after ¹drinking ¹noticed his ¹own reflection ¹in the ¹water. || (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 63); A ¹swallow, ¹which had ¹watched her, ¹→said... (варіант Б2 за рис. 1.9) (Дод. А, 89).

Такі інтоногрупи, передаючи фонову інформацію, оформлюються, відповідно, менш акцентними (емфатичними) параметрами просодичних

підсистем: вони дублюють мелодійний контур попередньої синтагми при прискореному темпі й значно звуженому тональному діапазоні. З погляду просодичної зв'язності тексту байки ці уточнюючі синтагми є цікавими тим, що вони на тлі емоційно-забарвленої інтонаційної організації суміжних інтоногруп слугують засобом об'єднання основної інформації, викладеної в попередній та наступній синтагмах.

Аудитори зазначали, що семантичний зв'язок інтоногруп фрагментів функціонально-смыслових блоків тексту байки досягається також за рахунок хвилеподібного руху тону, який реалізується у межах сусідніх синтагм:

With his stomach dis\tended | he could not get out a\gain. || (варіант А2 за рис. 1.9) (Дод. А, 3);

-He did not know § that the dog § he saw in the water | was a re\flexion of him\self. || (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 118);

A mouse | ran over the body § of a sleeping lion. || (варіант А3 за рис. 1.9) (Дод. А, 39);

A swallow, § which had watched her, § →said: | "You fool | ... (варіант Б2 за рис. 1.9) (Дод. А, 89);

"Now § I can reach the water.|| At last § I can have a drink," said the raven. || (варіант А1 за рис. 1.9) (Дод. А, 76).

Наведені вище приклади інтонограм таких висловлювань свідчать про почергову актуалізацію різновидів спадних кінетичних тонів: низького й високого, які надають смислової завершеності та вагомості кожній інтоногрупі. Розглянуті модифікації тональних рівнів спадних тонів (чергування низького й високого), хвилеподібний рух тону й тональні перепади як наслідок такого чергування, а також поступове збільшення гучності забезпечують зв'язність суміжних синтагм, сигналізуючи про локалізацію в них смислових піків, які оформлюються

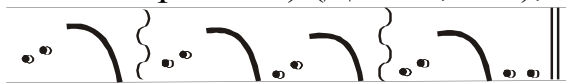
ядерними тонами більш високого тонального рівня в поєднанні з підвищеною гучністю.

Крім того, встановлено, що для байок різної прагматичної спрямованості спільним засобом інтеграції семантичних груп фрагментів є паралелізм ритмічної структури інтоногрупи, тобто чітке чергування наголошених і ненаголошених складів та ізохронність темпу їхньої вимови. За твердженням аудиторів, поширення паралелізму ритмічної структури на послідовно розташовані синтагми забезпечує рівномірний розподіл їхнього комунікативного навантаження й сприяє досягненню зв'язності смислу в межах фрагментів функціонально-смислових блоків байки. У ряді випадків структура суміжних синтагм характеризується регулярним ритмом, а їхні ритмогрупи складаються з однакової кількості ненаголошених складів і мають приблизно однакову швидкість реалізації, наприклад:

–The \serpent | crawled up to \heaven § with a \rose in its |mouth. ||
(варіант Б3 за рис. 1.9) (Дод. А, 54);

...and their \grapes § were the \biggest and \best § in the \neighbourhood...
(варіант А4 за рис. 1.9) (Дод. А, 172);

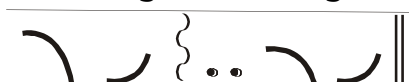

–They |wanted to \use it | to |make a \new \house || (варіант Б1 за рис. 1.9)
(Дод. А, 140).

Під час аудитивного аналізу було також з'ясовано, що функцію засобу просодичної зв'язності суміжних інтоногруп відіграє паралелізм інтонаційної моделі, який полягає в повторенні тієї самої моделі в декількох інтонаційних групах, наприклад:

\That |dog § has a \big \bone || (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 118);

...being \captured by \hunters, | \he was \tied § \by a \rope § to a \tree. ||
(варіант А3 за рис. 1.9) (Дод. А, 39).

Результати наведеного аналізу узгоджуються з висновками дослідження [82:34-37], де наголошується, що паралелізм створює

Серед інших особливостей функціонування компонентів системи інтонації в забезпеченні інтеграції інтонаційних груп байки було відзначено так звану дзеркальну симетрію в просодичній організації суміжних синтагм, наприклад:

Засобом об'єднання інтоногруп у межах фрагментів функціонально-сміслових блоків різних за прагматичною спрямованістю байок є також протиставлення, яке досягається виділенням особових займенників, наприклад:

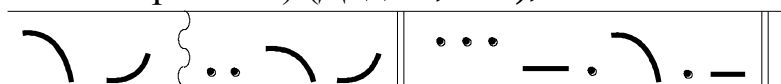
¹Look at **me**, | I am ²tall, ³strong, graceful | and ⁴very beautiful. || ⁵What good are **you**? || (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 140);

Отже, займенники, які протиставляються, мають подібне інтонаційне оформлення, що кваліфікувалося аудиторами як емоційно-забарвлене. Вони, здебільшого, оформлюються кінетичним рухом тону широкого діапазону й малою швидкістю зміни його напрямку, що супроводжується розширенням тонального діапазону інтоногрупи, подовженою емпатичною тривалістю ініціальних звуків займенників, контрастним сповільненням темпу на цих словах, підкресленою чіткістю артикуляції та підвищенням інтенсивності їхнього вимовляння. На підставі взаємодії перерахованих чинників займенники сприймаються як кульмінаційні елементи фрагментів, а їхнє віддалене розташування слугує засобом інтеграції сусідніх з ними синтагм в єдиний інформаційний блок. Це, на наш погляд, полегшує слухачеві у сприйнятті й декодуванні дидактичного змісту етичної ідеї байки.

Здійсненню зв'язку між окремими синтагмами чи висловлюваннями фрагментів байки сприяє наближення показників тональних рівнів на стику суміжних інтонаційних груп, роль якого підвищується у випадках відсутності сполучникового зв'язку. Це досягається за рахунок початку наступної синтагми на рівні закінчення попередньої, що сигналізує про їхню семантичну залежність. До зазначеної асиміляції висотнонального рівня стику інтоногруп може призводити, наприклад, поєднання різних інтонаційних моделей:

1) низького висхідного або спадно-висхідного термінального тону попередньої синтагми й середнього підвищеного чи середнього пониженого передтакту наступної:

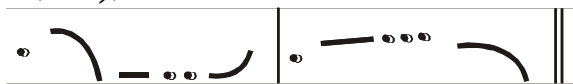
'That dog § has a \ big bone. || –It is as big as \ mine," he | said.||
(варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 118);

'She could \not \reach the water § –and ↗wondered ↗what to \do.||
(варіант А1 за рис. 1.9) (Дод. А, 76);

–He \lay |down in a \cave | –pre\tending to be \ill || (варіант А2 за рис. 1.9)
(Дод. А, 11);

To \save himself from \falling | –he \clutched at a \brier-bush || (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 2);

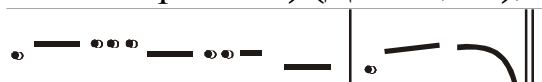

2) низького або високого спадного термінального тону попередньої інтоногрупи та низького передтакту чи такту наступної:

'Strife and contention § are \ill |things, | which |end in \danger for \all parties, | if |they have \not the \sense § to be \reconciled || (варіант А2 за рис. 1.9) (Дод. А, 19);

3) рівного тону попередньої інтоногрупи й відповідного йому тонального рівня передтакту чи такту наступної:

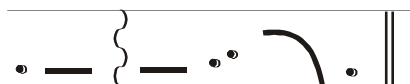
–But \stopping for a \moment to \take →breath | they \looked \round ||
(варіант А2 за рис. 1.9) (Дод. А, 19);

...and →asked § ↗why he did ↗not ·come \in || (варіант А2 за рис. 1.9)
(Дод. А, 11);

...and →asked § |what was the \matter? || (варіант А2 за рис. 1.9) (Дод. А, 3).

До факторів, що сприяють зв'язності текстів англійської прозової байки аудитори-фонетисти відносили також і засоби сегментного рівня, а саме звуковий паралелізм (алітерацію, асонанс, повторення звукосполучень). На їхню думку, неодноразова поява в байці співзвучних або ідентичних звуків і звукосполучень дозволяє відтінити й підсилити семантичну спаяність слів тексту, викликаючи в слухача певні асоціації, пов'язані із семантикою та/або загальною емоційною тональністю тексту. Ця думка підтверджується певною мірою висновками роботи М.А.Магнус [307], де зазначається, що слова, які мають спільний приголосний звук або сполучення приголосних звуків, повторюваних у межах конкретного контексту, сприяють виникненню в людини певних асоціацій. Завдяки цим асоціаціям співзвучні слова об'єднуються в єдине тематичне поле чи угруповання слів.

Наочним прикладом асоціативного об'єднання співзвучних слів у функціонально-смысловий блок слугує повторення приголосного /r/ або звукосполучення /C + r/ у межах текстів байок, що актуалізують негативну етичну ідею, дидактичний зміст яких спрямовано на висміювання порушень від норм моралі та поведінки або на осуд і огуду лихого вдача: **drink, spring, quarreling, provoked, breath, friends, crows, strife** (варіант А2 за рис. 1.9) (Дод. А, 19); **spring, drinking, proud, great, strength, ground, country, branches, tree, preservation, trust, betray** (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 63); **brought, presents, bring, crawled, rose, creatures, frightening** (варіант Б3 за рис. 1.9) (Дод. А, 54) і таке інше.

Використаний прийом розглядався аудиторами як засіб підсилення негативної конотації всього тексту байки.

Подібним чином кваліфікувалася неодноразова поява в байках, що передають негативну етичну ідею, спірантів /s/, /z/, /θ/, /ð/, /ʃ/, /ʒ/ та аффрикат /tʃ/, /dʒ/, які традиційно [11:238] відносяться до немилозвучних і вважаються такими, що мають негативний естетичний вплив на слухача: **pious, worshipper, goose, eggs, impatient, bird's inside, solid, haste, disappointed, flesh, grasping** (варіант Б3 за рис. 1.9) (Дод. А, 178); **thirsty, stag, spring, noticed, reflection, curiously fashioned, dissatisfied with his**

*slender legs, still lost in **thought**, easily outdistanced, safely, **reached**, **branches**, alas, such confidence, destroying, danger, saviours, implicit **trust*** (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 63); *ass, crossing, salt, lost, slipped, dissolved, pleased, next, purpose, sponges, absorbed, surprise, scheming disaster* (варіант Б3 за рис. 1.9) (Дод. А, 106); *some **serpent's** eggs, which **she** hatched, sitting, swallow, **watched**, creatures, **savage**, nature* (варіант Б2 за рис. 1.9) (Дод. А, 89); *tortoise, asked, **teach**, nature, importuned, dashed to pieces, spirit, disregard, advice, wiser heads, results* (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 65); *fox, slipped, fence, save, **clutched**, brier-bush, **thorns**, worse, mistake, incident, nature* (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 2); *horse, grazing, spoiling the grass, sought, huntsman, consent, manger, **revenged*** (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 92) тощо.

У свою чергу, у байках, що виражають позитивну етичну ідею, дидактичний зміст яких схвалює та заохочує мудрість чи розважливість, рекурентним засобом забезпечення зв'язності сегментного рівня визначався асонанс або повторення однорядних голосних у межах цілого тексту, його блоків чи фрагментів, як наприклад:

*/aɪ/, /eɪ/, /i:/ – sleeping, **lion**, waking, **seized**, minded, **eat**, released, repay, means, saving, **life**, tied, **tree**, freed, **day**, kindness, **see**, mice, grateful, **make**, need, **weaker*** (варіант А3 за рис. 1.9) (Дод. А, 39); */aɪ/, /ɑ:/, /ɔ:/ – dying, farmer, **hard**, all, **life**, before, want, **died**, called, father* (варіант А4 за рис. 1.9) (Дод. А, 172); */ɒ/, /ɔ:/, /ɑ:/ – hot, **boar**, small, started, quarreling, mortal, combat, stopping, saw, stop, quarrel* (варіант А2 за рис. 1.9) (Дод. А, 19) і таке інше.

У межах байок із позитивною етичною ідеєю частотним засобом створення звукового паралелізму було визнано також і повторення сонантів: */w/ – wanted, with water, wondered what, water* (варіант А1 за рис. 1.9) (Дод. А, 76); */m/, /n/, /l/, /w/ – ant, went, water, fell in, and, danger, must, leaf, like a little, climbed, thank you, called, will help, man, came along, leg, made, jump, missed, flew away, danger* (варіант А4 за рис. 1.9) (Дод. А, 137); *one, went, play, near, some, lived, home, one, come on, lets make them jump, water, will be fun, all looked, little, what, not like, floating leaf, in front, stones thrown, people, not like done* (варіант А3 за рис. 1.9) (Дод. А, 42); */m/, /n/, /l/, /w/, /r/ – amaranth, grew, rose, lovely, desirable, men, felicitate, fragrance, my life, replied, wither, continue, bloom, remain always, fresh, now, content with little and live long, spell, luxury, misfortune* (варіант А3 за рис. 1.9) (Дод. А, 142).

При цьому особлива єднальна роль звукового паралелізму констатувалася аудиторями в тих випадках, коли слова, що актуалізують звукові повтори, оформлювалися на надсегментному рівні ядерним тоном або висотнотональним максимумом, наприклад:

*In their **g**reed for **m**ore, | **g**rasping | people | ⁻often **th**row a'way what they **h**ave al**r**eady ||* (варіант Б3 за рис. 1.9) (Дод. А, 178);

*An **a**ss | **c**rossing a **r**iver ξ with a **l**oad of **s**alt | **l**ost his **f**ooting ξ and **s**lipped into the **w**ater, | so that the **s**alt was dis **s**olved ||* (варіант Б3 за рис. 1.9) (Дод. А, 106);

***W**aking up, | the **l**ion **s**eized it | and was **m**inded to **e**at it ||* (варіант А3 за рис. 1.9) (Дод. А, 39);

***S**ensible **m**en ξ **l**earn **w**isdom | from their **n**eighbour's **m**isad**v**entures ||* (варіант А1 за рис. 1.9) (Дод. А, 132);

*...and **m**oved by com**p**assion | he **p**icked it **u**p ξ and **p**ut it in his **b**osom ||* (варіант Б2 за рис. 1.9) (Дод. А, 53);

***G**radually ξ they **c**ame to **r**ealize ξ that it was in **s**capable of **a**nger ||* (варіант А3 за рис. 1.9) (Дод. А, 206) тощо.

Відображена взаємодія засобів сегментного та надсегментного рівнів у вираженні зв'язності має досить вагоме функціональне навантаження: вона акцентує смислові центри байки, підсилює її ритмічність, надає їй особливого експресивного забарвлення, а також інтенсифікує ключові слова байки, що сприймаються слухачем як співзвучні, та закріплює між ними логічні зв'язки, надаючи певної завершеності й цілісності всьому тексту.

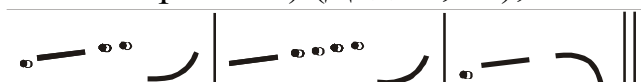
Під час аудитивного аналізу англійської прозової байки зверталася увага й на роль взаємодії засобів різних рівнів мови (лексичного, граматичного й фонетичного) в реалізації зв'язності її тексту. Наочними прикладами участі граматичних та фонетичних засобів реалізації зв'язності в інтоногрупах, що є однорідними частинами складносурядного речення, можуть слугувати такі фрагменти:

*He **c**ame to a **r**iver | – and **w**ent ⁻over the **b**ridge ||; “I will **j**ump into the **w**ater | – and **t**ake it **f**rom him” ||* (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 118); ⁻*She could **n**ot **r**each the **w**ater ξ – and **w**ondered **w**hat to **d**o ||* (варіант А1 за рис. 1.9) (Дод. А, 76); *It | **f**ell at the [↑]**f**oot of some **r**ocks | – and was **d**ashed to **p**ieces ||* (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 65). У цих прикладах зв'язність тексту байки на граматичному рівні реалізується за допомогою сурядного сполучника (**and**) та спільного підмета (*he, I, she, it*). На фонетичному рівні наведені інтоногрупи об'єднуються, по-перше, короткою паузою, по-друге, нульовим тональним інтервалом стику інтоногруп. Так, у розглянутих прикладах ядерний тон попередньої інтоногрупи – низький висхідний – завершується на середньому висотнотональному рівні, а передтакт наступної інтоногрупи починається саме з цього рівня (*a river | – and; water | – and; rocks | – and*). Зазначене мелодійне оформлення кінця

та початку суміжних синтагм призводить до уподібнення тональних рівнів на їхньому стику і, взаємодіючи зі згаданими засобами граматичного рівня, сигналізує про тісний смисловий зв'язок суміжних інтоногруп.

Аналіз взаємодії лексико-граматичних та просодичних засобів реалізації зв'язності тексту байки дозволяє стверджувати, що синтаксичний паралелізм супроводжується, як правило, паралелізмом одиниць надсегментного рівня, тобто повторенням в паралельних синтаксичних конструкціях однієї й тієї самої інтонаційної моделі, наприклад:

–He ¹climbed up the ¹wall, | ¹hung himself on a ¹peg, | and ¹shammed ¹dead ||
(варіант А2 за рис. 1.9) (Дод. А, 94);

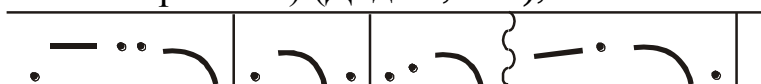
У наступному прикладі ...and ¹started by ¹giving them the ¹bundle as it ¹was | and ¹telling them to ¹break the ¹sticks || (варіант А1 за рис. 1.9) (Дод. А,

173) відзначено

супровід синтаксичного паралелізму простих речень у межах складносурядного паралелізмом інтонаційної моделі передтермінальних частин цих речень. Як видно з тонограми, паралелізм інтонаційних моделей виражається в реалізації низького передтакту та поступово низхідної шкали з рівномірним розподілом сильнонаголошених складів в обох інтоногрупах, а ступінь зв'язності їхнього стику підсилюється висхідним напрямком руху тону в нефінальній синтагмі.

Тут доцільно додати, що семантичний зв'язок між інтоногрупами фрагментів байки переважно досягається (підсилюється) одночасним функціонуванням декількох лексико-граматичних засобів. Так, досить часто паралелізм граматичних конструкцій поєднується із уживанням полісиндетону – однотипного сполучникового зв'язку, що сприяє створенню регулярного ритмічного рисунка аналізованого фрагмента. На надсегментному рівні зазначена взаємодія супроводжується паралелізмом інтонаційних моделей, що реалізуються в межах інтоногруп фрагмента, наприклад:

It ¹broke off a ¹leaf | and ¹dropped it, | –and the ¹fox ¹darted ¹forwards |...
(варіант А1 за рис. 1.9) (Дод. А, 132);

–But | he fell ¹in ¹–and could ¹not get ¹out || (варіант А4 за рис. 1.9) (Дод. А, 137).

Ефект зв'язності тексту англійської прозової байки досягається також шляхом взаємодії засобів надсегментного рівня із рядом зазначених вище лексико-граматичних засобів. Так, у наведених нижче конфліктотвірному (1) та динаміко-подійному (2) фрагментах функціонально-смыслового блоку “Розвиток дій та розв’язка” паралелізм граматичних конструкцій, що вживається одночасно з повторенням лексичних одиниць, що в межах озвученого фрагмента супроводжується паралелізмом інтонаційних моделей, мелодійним контурам яких притаманний хвилеподібний рух тону:

1) *He 'jumped & -and he jumped. || A'gain & and a, gain & he 'jumped | ...*
(варіант Б3 за рис. 1.9) (Дод. А, 3);

2) *After the 'first stone & the water rose a little. || Then she put in another stone & -and the water rose more. ||* (варіант А1 за рис. 1.9) (Дод. А, 76).

Крім зазначеної вище взаємодії, наведені висловлювання фрагмента (2) об'єднуються також сполучниковим зв'язком (*then*), який підсилюється сильним ступенем наголосу, а також асиміляцією тонального рівня на стику інтонаційних груп, який характеризується нульовим тональним інтервалом.

Результати аудитивного аналізу показали, що сполучниковий зв'язок інтоногруп у межах і на стиках фрагментів функціонально-смыслових блоків інтенсифікується, як правило, або наголосом на службовому слові, який кваліфіковано аудитором як логічний, або уподібненням тональних рівнів стику синтагм. Наприклад:

-Eventually & the wind got tired of it | and handed him over to the sun ||
(варіант Б4 за рис. 1.9) (Дод. А, 143);

So up it got | and tried to dance like the monkey || (варіант Б4 за рис. 1.9) (Дод. А, 59);

The monkey went at it carelessly | and was caught in the snare ||
(варіант Б3 за рис. 1.9) (Дод. А, 5);

Then the water & -will come up to the top. || After the first stone...
(варіант А1 за рис. 1.9) (Дод. А, 76);

¹Try as they *would* | they *could not*.|| **Then** he ¹untied the *bundle* ξ and ¹handed them the *sticks* ξ ¹one at a time, | *so* that they could ¹break them *easily*.|| (варіант А1 за рис. 1.9) (Дод. А, 173).

У випадках, коли смислові групи є складовими складнопідрядного речення, зв'язок між ними на фонетичному рівні досягається подібним інтонаційним оформленням, за рахунок якого здійснюється тісна семантична взаємодія між синтагмами:

¹When he was *in the water*, | he could ¹not *see the other dog*.||;

He had ¹lost his *own bone*, ξ *too*,| *because it fell* ξ *as he jumped in*.|| (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 118).

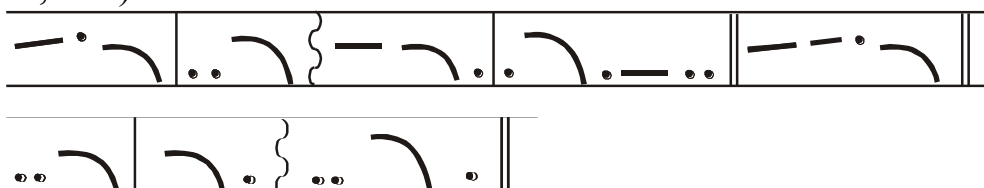
Вживання в суміжних інтоногрупах синонімів, антонімів, оцінних прикметників або прислівників позначається, здебільшого, хвилеподібним рухом тону:

-He ¹felt *proud of his great and curiously fashioned antlers*, | -but was ¹very *dissatisfied* ξ *with his slender weak-looking legs*.|| (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 63).

Аналогічна взаємодія лексичного та надсегментного рівнів простежується й у висловлюваннях функціонально-смиислового блоку “Вступ та зав’язка”:

¹Look at *me*, | I am *tall*, ξ *strong, graceful* | and *very beautiful*. || ¹What *good* are *you*? || You are *small*, | *ugly* ξ and *untidy* || (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 140).

Тут варто відзначити, що аналізовані лексичні одиниці кваліфікувалися й аудиторамі-фонетистами, й аудиторамі-інформантами як семантично найвагоміші слова всього функціонально-смиислового блока, в якому вони вживалися. Їхня вагомість підсилюється, з одного боку, емоційними просодичними засобами (кінетичним рухом тону, ускладненням конфігурації мелодики, розширенням тонального діапазону, сповільненням темпу, пролонгуванням ініціальних приголосних, підвищенням інтенсивності вимовляння), з іншого – виконанням ними ролі ключових слів функціонально-смиислового блока, навколо яких відбувається розгортання фабули. Завдяки описаній взаємодії просодичні засоби виконують і емоційну функцію, яка привертає та загострює увагу

слухача, і організуючу, що полягає в забезпеченні зв'язності суміжних фрагментів байки.

Викладене дає підстави стверджувати, що сумісне використання засобів зв'язності різних рівнів мови в межах одного фрагмента чи функціонально-смыслового блока тексту байки не лише інтегрує його висловлювання в певну смыслову цілісність, але й підсилює динаміку розгортання фабульних елементів кожного конкретного блока, за рахунок чого досягається найвищий ступінь емоційного й логічного впливу на слухача.

Проведений таким чином розгляд взаємодії засобів різних рівнів мови в забезпеченні зв'язності тексту англійської прозової байки підтвердив, що вона здійснюється переважно в координатах “просодія – лексико-граматичні засоби”. Результати аналізу участі просодичних і лексико-граматичних засобів у забезпеченні зв'язності фрагментів функціонально-смыслових блоків тексту показали, що закономірності їхньої взаємодії є типовими і для байок з актуалізацією позитивної етичної ідеї, і для байок з актуалізацією негативної етичної ідеї.

2.2.2. Особливості просодичної організації байок з позитивною етичною ідеєю. Аудитивний аналіз текстів байок, сюжети яких актуалізовано за інваріантною алгоритмічною моделлю фабули – схвалення мудрості або заохочення розважливості (див. рис. 1.9, модель A1), показав, що їхні функціонально-смыслові блоки та окремі фрагменти характеризуються специфічними закономірностями просодичного оформлення взагалі та особливостями взаємодії інтонаційних засобів забезпечення зв'язності тексту зокрема.

Так, загальна просодична організація байок цієї моделі кваліфікувалася аудитором як емоційно-забарвлена, що передає позитивний оцінний характер усього тексту, породжуючи в слухача позитивні емоції й переживання та спонукаючи його лише до розсудливих вчинків. Позитивна тональність функціонально-смыслових блоків байки досягається, на думку аудиторів, за рахунок рівномірного розподілу в межах тексту сильних за ступенем наголосів, рекурентності низхідної ступінчастої шкали з порушеною поступовістю, високого чи середнього спадних тонів малої швидкості зміни напрямку їхнього руху, здебільшого помірних темпу й гучності, плавного регулярного ритму, чіткого виділення кінцевих слів, яке привертає увагу слухача до термінальної частини кожного фрагмента чи цілого блока. Наприклад:

A ci\cada § sat \chirping in a ↑tall \tree, |▼-and a |fox which |wanted to de\mour it | |thought out a \plan. || ▼He |stood /facing it | and |spoke with ↑admi\ration | of its |beautiful \voice. || (варіант A1 за рис. 1.9) (Дод. А, 132).

(Примітка: тут і далі позначкою ▼ показано стики фрагментів функціонально-смыслових блоків тексту байки)

Щодо просодичної організації вступного фрагмента блока “Вступ та зав’язка”, то він реалізується в межах від середньої до широкої зон тонального діапазону, що зумовлено типовими для цього фрагмента середнім пониженням чи середнім підвищенням початком, ступінчастою низхідною шкалою з порушеною поступовістю та появою в ініціальних інтоногрупах високого спадного ядерного тону малої швидкості зміни напрямку його руху. Наприклад:

-A *ˈfarmer* § *whose* *ˈsons* *were* ↑*always* *at* *ˌloggerheads* | *ˈtried* *to* *perˈsuade* *them* § *to* *ˈmend* *their* *ˈways* || (варіант A1 за рис. 1.9) (Дод. А, 173);

A *ˈbig* *ˈblack* *ˌraven* § *ˈwanted* *a* *ˈdrink* || (варіант A1 за рис. 1.9) (Дод. А, 76);

Із прикладу видно, що характерною ознакою просодичного оформлення вступного фрагмента байки, яка має позитивну етичну оцінку, є наявність у ньому емоційно-забарвлених реалізацій компонентів інтонації. Така особливість уживання інтонаційних параметрів у вступному фрагменті пов’язувалася аудитором, у першу чергу, з необхідністю привернути увагу слухача до позитивного персонажу тексту, місця події або ситуації, що призведе до конфлікту.

Динаміко-подійний і конфліктно-визначальний фрагменти блока “Вступ та зав’язка”, які вводять слухача в процес розгортання подій байки і вказують на причину виникнення в ній конфлікту, характеризуються подібними ознаками просодичного оформлення: середнім пониженням та/або середнім підвищенням висототональним рівнем початку фрагмента, помірними гучністю й темпом, простим регулярним ритмом, наявністю в інтоногрупах переважно усіченої, поступово низхідної або поступово низхідної з порушеною поступовістю типів шкали та певних тональних перепадів у межах інтоногруп (пор. наведені нижче приклади інтонаційного оформлення динаміко-подійного й конфліктно-визначального фрагментів):

-She *ˌsaw* *a* ↑*big* →*jug* § *with* *ˈwater* *at* *the* *ˌbottom*. || ▼-She *could* *ˈnot* *ˈreach* *the* *ˌwater* | *and* *ˌwondered* *ˌwhat* *to* *ˈdo* || (варіант A1 за рис. 1.9) (Дод. А, 76);

...-and *a* *ˈfox* *which* *ˈwanted* *to* *ˌdevour* *it* | *ˈthought* *out* *a* *ˌplan*. || ▼-He *ˈstood*

ˌfacing *it* | *and* *ˌspoke* *with* ↑*admi* *ˌration* § *of* *its* *ˈbeautiful* *ˌvoice* || (варіант A1 за рис. 1.9) (Дод. А, 132).

Проте, як видно з прикладів, просодична організація аналізованих фрагментів відрізняється зоною реалізації тонального діапазону. Так,

тональний діапазон динаміко-подійного фрагмента кваліфікується як середній чи розширений зі звуженням у його фінальних інтоногрупах; у той час, як конфлікто-визначальний фрагмент реалізується або в розширеній, або в широкій зоні, що досягається за рахунок підвищеного тонального рівня початку цього фрагмента та більшої рекурентності середнього підвищеного й високого спадних тонів.

Узагальнення результатів аудитивного аналізу актуалізації блоку “Вступ та зав’язка” дозволяють стверджувати, що спільними (інваріантними) ознаками просодичної організації фрагментів цього блока є: їхня реалізація в зонах помірного темпу й гучності, наявність плавного простого за структурою ритму, оформлення їх завершення спадним ядерним тоном різного висотнонального рівня (вступний фрагмент – низький чи середній понижений; динаміко-подійний – середній понижений або середній підвищений; кульмінаційно-визначальний – середній підвищений чи високий).

Загальна просодична організація всіх фрагментів блока “Розвиток дій та розв’язка” кваліфікувалася, на відміну від попереднього й наступного блоків, як найбільш емоційно-забарвлена. Це досягається підвищенням гучності в межах кожного фрагмента, варіюванням темпу звучання від помірного до прискореного, наявністю середнього підвищеного або високого передтакту й висхідної ступінчастої шкали, реалізацією фрагментів у широкому (конфліктотвірний і динаміко-подійний) і розширеному (кульмінаційно-визначальний) тональному діапазоні, а також переважанням оформлення їхньої термінальної частини високим спадним тоном. Наприклад:

“I know,” she said. | “I shall put some stones in the →jug. | Then the water §-will come up to the top”.||▼ After the first stone § the water rose a little. || Then she put in another stone § –and the water rose more. || ▼ She put in ↑more and more stones | until the water § came up to the top of the jug.|| (варіант А1 за рис. 1.9) (Дод. А, 76).

Просодична організація заключно-настановчого фрагмента цілком відповідає його функціональному призначенню – привернення уваги слухача до неминучого наслідку вчинків героя байки. У зв’язку з цим, досліджуваний фрагмент характеризується вживанням інтонаційних параметрів підвищеної проміантності. Так, ключові слова оформлюються високими й середніми підвищеними спадними тонами малої швидкості зміни напрямку їхнього руху. Рекурентними є ковзні низхідні, ступінчасті висхідні або низхідні з порушеною поступовістю шкали. Загальна реалізація фрагмента відбувається в розширеному тональному діапазоні при підвищеній гучності звучання. Наприклад:

“You were \wrong, | my | friend,” said the ci|cada, | “if you \thought I would |come \down. || -I have been \on my \guard against \foxes | \ever since the \day | when I |saw ci|cadas’ \wings | in a \fox’s \droppings.” || (варіант А1 за рис. 1.9) (Дод. А, 132)

Морально-повчальний фрагмент блока “Мораль” реалізується у вужчому, порівняно з рештою фрагментів тексту байки, середньому тональному діапазоні. Хоча цьому фрагменту, подібно до більшості попередніх, властива реалізація у зоні помірному темпу, аудитори сприймали його як сповільнений, що пояснюється нетиповою для короткого фрагмента значною кількістю перцептивних і коротких внутрішньосинтагменних пауз, тобто значним подрібненням на інтоногрупи:

Di\vided, § |men are \vulnerable; | it is \union that |makes them |strong || (варіант А1 за рис. 1.9) (Дод. А, 173).

Наявність такої кількості пауз і категоричність звучання за рахунок зниження тонального рівня спадних ядерних тонів малої швидкості зміни напрямку їхнього руху надають морально-повчальному фрагменту переконливості й авторитетності в звучанні та ознак умовиводу. Крім того, однакове виділення наголосом повнозначних слів інтоногруп, притаманне реалізації цього фрагмента, сприяє рівномірному розподілу його інформаційного навантаження та в поєднанні з перерахованими вище інтонаційними параметрами слугує підсиленню його загальної дидактичної функції.

Дослідженням також встановлено, що забезпеченню зв’язності суміжних фрагментів блока “Вступ та зав’язка” сприяє поєднання спадного тону фінальної інтоногрупи попереднього фрагмента з середнім пониженням, середнім підвищенням або високим тональним рівнем початку наступного. Оформлення стиків вступного та динаміко-подійного фрагментів може набувати такого вигляду:

...|wanted a \drink. || ▼—She saw a ↑big jug... (варіант А1 за рис. 1.9) (Дод. А, 76);

...in a ↑tall \tree. || ▼—and a \fox... (варіант А1 за рис. 1.9) (Дод. А, 132).

У свою чергу, оформлення стиків динаміко-подійного й конфлікто-визначального фрагментів реалізується таким чином:

....|made ↑any im\pression on them. || ▼—So he de\cided... (варіант А1 за рис. 1.9) (Дод. А, 173); *...|thought out a \plan. || ▼—He |stood \facing it...* (варіант А1 за рис. 1.9) (Дод. А, 132); *...at the \bottom || ▼—She could not \reach...* (варіант А1 за рис. 1.9) (Дод. А, 76).

Наведені приклади показують, що просодична зв’язність між вступним і динаміко-подійним, а також динаміко-подійним і конфлікто-визначальним фрагментами досягається за рахунок оформлення їхніх

стиків здебільшого вузьким та звуженим або середнім позитивними тональними інтервалами відповідно.

Під час аудитивного аналізу висловлювань, що складають блок “Розвиток дій та розв’язка” було зафіксовано найбільшу частоту функціонування найширшого – середнього – позитивного тонального інтервалу, який актуалізується на стикові конфліктотвірного й динаміко-подійного фрагментів: ...and ¹telling them to ¹break the s_ticks || [▼]¹Try as they would... (варіант A1 за рис. 1.9) (Дод. А, 173).

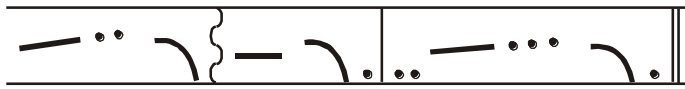
Тут наявність середнього позитивного інтервалу й перепаду гучності між фрагментами, що констатують конфліктну ситуацію та відображають розвиток подій у її межах, пояснюється зростанням рівня емоційного збудження мовця під час викладу ним причини виникнення конфлікту байки. На просодичному рівні зростання емоційної напруги мовця супроводжується сповільненням темпу вимовляння першого наголошеного складу інтоногрупи наступного фрагмента, підвищенням тонального рівня й гучності його початку та визначається аудитором як засіб об’єднання розвитку подій суміжних фрагментів. У свою чергу, семантичному зв’язку динаміко-подійного й кульмінаційно-визначального фрагментів цього блока сприяють вузький та звужений позитивні тональні інтервали: ...could [↑]break them [\]easily || [▼]–It will be the ¹same with you... (варіант A1 за рис. 1.9) (Дод. А, 173).

Про семантичну спаяність фрагментів блока “Мораль” (заклучно-настановчого та морально-повчального) сигналізує наближення тональних рівнів їх кінця й початку, яке досягає вузького позитивного або нульового інтервалів оформлення їхніх стиків. Наприклад:

¹So she [·]had a ¹very [\]long ¹drink || [▼]–If you ¹try [·]hard e[\]nough... (варіант A1 за рис. 1.9) (Дод. А, 76); ...you will ¹fall an [↑]easy [\]prey || [▼]Di[\]vided, [§]¹men are [\]vulnerable... (варіант A1 за рис. 1.9) (Дод. А, 173).

Результати аудитивного аналізу також дають підстави стверджувати, що забезпеченню просодичної зв’язності морально-повчального фрагмента текстів усіх моделей байок, що актуалізують позитивну етичну ідею (див. рис. 1.9, моделі A1, A2, A3, A4), сприяють здебільшого проста ритмічна структура його синтагм, короткі паузи між інтоногрупами й рівномірний розподіл проміантності усіх повнозначних слів фрагмента, що в кінцевому рахунку призводить до паралелізму інтоногруп й ізохронності темпу їхньої вимови. Крім того, зв’язність морально-повчального фрагмента досягається за рахунок ідентичного мелодійного рисунка усіх його інтоногруп, характерною ознакою якого є наявність низхідного напрямку руху тону в термінальній частині. Наприклад:

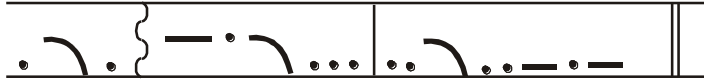
¹Sensible [\]men [§]¹learn [\]wisdom | from their ¹neighbour’s misad [\]ventures || (варіант A1 за рис. 1.9) (Дод. А, 132);

–If you |try 'hard e'nough | you may |find § that you can |do something § that at |first |seems § \very |difficult || (варіант А1 за рис. 1.9) (Дод. А, 76);

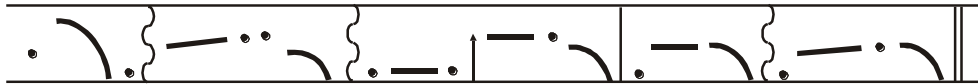
Di\vided, § |men are \vulnerable; | it is \union that |makes them |strong || (варіант А1 за рис. 1.9) (Дод. А, 173);

'No one § is |too \little | to |be \helpful || (варіант А4 за рис. 1.9) (Дод. А, 137);

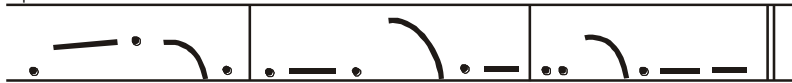
–A \villain, § |try as he \may § to |act the ↑honest \man, | can|not \fool § a |man of \sense || (варіант А2 за рис. 1.9) (Дод. А, 95);

A \wise |man § |recognizes \danger |signals | in |time to a\void \injury || (варіант А2 за рис. 1.9) (Дод. А, 11);

A |change of \fortune | can |make the \strongest |man | need a \weaker |man's |help || (варіант А3 за рис. 1.9), (Дод. А, 39);

Аудитивний аналіз дозволив встановити, що про початок кожного наступного функціонально-сміслового блока сигналізує довга пауза, яка за своєю функцією кваліфікується аудитором-інформантами як дидактична. Таке функціональне призначення довгої паузи пояснюється тим, що вона у взаємодії з інтенсифікованим фінальним словом блока, оформленим середнім підвищеним чи високим спадним тоном малої швидкості зміни напрямку руху, виконує подвійну роль. По-перше, така пауза передає невиражений словами повчальний підтекст блока, по друге – надає слухачеві можливість інтерпретувати отриману словесну інформацію. З погляду просодичної зв'язності тексту байки описувана пауза цікава також тим, що привертає увагу слухача до розгортання подій

наступного блока, а, отже, зв'язує розвиток фабульної динаміки суміжних блоків.

З іншого боку, коли зазначена (довга) пауза на стиках функціонально-смислових блоків визначалася аудиторами радше як розділова, ніж єднальна, та як така, що інтенсифікує етичну ідею попереднього блока, роль провідного засобу об'єднання суміжних блоків виконує тональний інтервал. Так, інтонаційні ділянки стиків блоків “Вступ та зав'язка” і “Розвиток дій та розв'язка” оформлюються здебільшого середнім позитивним інтервалом їхніх тональних рівнів, який супроводжується деяким перепадом гучності. А зв'язок між блоками “Розвиток дій та розв'язка” й “Мораль” досягається за рахунок наближення тональних рівнів та інтенсивності звучання їхніх кінця й початку, тобто завдяки наявності вузького позитивного інтервалу та відсутності перепаду гучності.

Крім того, у процесі дослідження закономірностей оформлення стиків функціонально-смислових блоків байок, реалізованих за інваріантною алгоритмічно-фабульною моделлю байок з позитивною етичною ідеєю (див. рис. 1.9) аудитори-фонетисти звертали увагу на особливості просодичної організації граничних фрагментів кожного з блоків. Згідно з їхніми висновками, просодична організація суміжних конфлікто-визначального й конфлікотвірних фрагментів блоків “Вступ та зав'язка” й “Розвиток дій та розв'язка” характеризується низкою спільних ознак: розширенням і широким тональним діапазоном їхньої актуалізації, помірним темпом звучання з незначним його прискоренням у фінальній частині фрагментів та здебільшого помірною гучністю. Наприклад:

–So he de'cided § to | give them an |object |lesson ||

–He |made them 'bring a ↑bundle of →sticks | and |started by|giving them the |bundle as it |was | and |telling them to |break the |sticks || (варіант А1 за рис. 1.9) (Дод. А, 173);

–She could |not |reach the |water | and |wondered |what to |do ||

“– I |know” she |said | “I shall |put |some |stones in the →jug. | Then the |water § will |come |up to the |top” || (варіант А1 за рис. 1.9) (Дод. А, 76).

Зареєстрована закономірність в уподібненні інтонаційних параметрів спостерігалася і в просодичному оформленні кульмінаційно-визначального й заключно-настановчого фрагментів, які межують на стику блоків “Розвиток дій та розв'язка” і “Мораль”. Обидва фрагменти актуалізуються в розширеному діапазоні з однаковою чіткістю виділення наголошених складів, помірним темпом та підвищеною гучністю вимовляння. Наприклад:

It broke off a leaf | and dropped it, | and the fox § darted forwards, | never doubting | that it was the insect. ||

“You were wrong, my friend,” said the cicada, | “if you thought I would come down. || (варіант А1 за рис. 1.9) (Дод. А, 132);

“–It will be the same with you my children,” § –he →said. ||

“–As long as you agree together | no enemy can overcome you; || if you quarrel, § you will fall an easy prey.”|| (варіант А1 за рис. 1.9) (Дод. А, 173).

Таким чином, є підстави вважати, що певне тональне, динамічне й темпоральне уподібнення фрагментів, які актуалізуються на стиках суміжних блоків байки, забезпечує рівномірний розподіл інформаційного навантаження при сприйнятті слухачем переходу від одного функціонально-сміслового блока байки до наступного й кваліфікувати уподібнення як показник її просодичної зв'язності.

Узагальнюючи викладене, відзначимо, що інваріантна інтонаційна модель оформлення стиків блоків байок, сюжети яких актуалізовано за інваріантною алгоритмічно-фабульною моделлю – схвалення мудрості або заохочення розважливості (див. модель А1, рис. 1.9), може бути описана такими ознаками. Стик блоків “Вступ та зав’язка” і “Розвиток дій та розв’язка” характеризується наявністю певних просодичних контрастів, а саме: перепаду тональних рівнів й інтенсивності звучання та ритмічна й темпова неоднорідність (сповільнення кінцевих та прискорення початкових інтоногруп суміжних блоків). Інваріант просодичної організації стику блоків “Розвиток дій та розв’язка” і “Мораль” охоплює наближення показників усіх параметрів інтонації (відсутність помітних тональних і динамічних перепадів, чіткість та ізохронність звучання тощо), які кваліфікуються як індикатори зв'язності, що за рахунок уодноманітнення звучання призводять до сприйняття суміжних блоків як єдиного смислового цілого.

2.2.3. Специфіка просодичної організації байок з негативною етичною ідеєю. Аудитивний аналіз текстів байок, сюжети яких актуалізовано за інваріантною алгоритмічно-фабульною моделлю – засудження або висміювання порушень норм моралі (варіант Б1 за рис. 1.9), показав, що різні за полярністю етичної ідеї байки характеризуються рядом спільних і диференційних ознак просодичного оформлення взагалі та функціонування інтонаційних засобів забезпечення зв'язності зокрема.

Так, результати аналізу інтонаційної організації блока “Вступ та зав’язка” (варіант Б1) свідчать про те, що всі ініціальні синтагми вступного фрагмента, незалежно від їхнього смисломісткого насичення,

One *day*, | a *dog* took a *bone* from a *shop*.|| (варіант Б1 за рис. 1.9)
(Дод. А, 118);

Із прикладів видно, що вступний фрагмент байок з негативною етичною ідеєю також характеризується просодичними ознаками, спільними для обох груп досліджуваних текстів. Подібно до просодичної організації байок, які актуалізують позитивну етичну ідею, вступні фрагменти байок з негативною ідеєю оформлюються усіченою або поступово низхідною ступінчастою шкалою у сполученні здебільшого з низьким спадним ядерним тоном фінальної синтагми, мають просту ритмічну структуру та реалізуються в зонах помірної гучності й темпу. Аудиторами була виявлена й подібність у конфігурації спадних термінальних тонів тих ініціальних інтоногруп, які складаються лише з передтакту, ядра й затакту. Про це наочно свідчать такі приклади інтонаційного оформлення ініціальних синтагм вступного фрагмента байок, що актуалізують позитивну та негативну етичні ідеї:

Наявність спільних ознак у просодичному оформленні вступного фрагмента байок різної полярності пояснювалась аудиторями, насамперед, його функціональним призначенням, яке полягає в приверненні уваги слухача до героя байки, обставин та місця розгортання подій.

Просодична організація вступного фрагмента байок цієї групи має також і диференційні ознаки, зумовлені негативною етичною ідеєю тексту, яка викликає відповідну зміну емоційного стану мовця. Як наслідок цієї зміни, специфічними ознаками просодичного оформлення зазначеного фрагмента є звуження тонального діапазону в напрямку від широкої до вузької зони, протиставлення високого тонального рівня початку й екстранизького рівня завершення, а також незначне сповільнення темпу вимовляння кінцевої синтагми, що досягається за рахунок уживання низького спадного термінального тону вузького діапазону й малої швидкості зміни його руху. За твердженням аудиторів, таке контрастне просодичне оформлення початку й завершення вступного фрагмента налаштовує слухача на сприйняття негативного розвитку подальших дій героя або наслідків цих дій.

Динаміко-подійний і конфліктно-визначальний фрагменти блока “Вступ та зав’язка”, які відображають розвиток подій, що передують конфлікту й набувають статусу його причини, вирізняються значною подрібненістю на інтоногрупи й незначним відхиленням інтонаційних параметрів від їхніх середніх показників. Ці фрагменти, як правило, починаються низьким або середнім пониженим передтактом, їхні інтоногрупи оформлюються високим рівним або висхідним тактом і переважно усіченою, низхідною ковзною або ступінчастою з порушеною поступовістю типом шкали. Ритм у межах обох фрагментів варіює від плавного й простого за структурою в динаміко-подійному до стакатоподібного й змішаного в конфліктно-визначальному. Наприклад:

The 'eagle § |pointed \out | that it was 'ill-a \dapted by \nature for \flight, |▼ -but the 'tortoise |only ↑importuned him the \more. || (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 65);

-The 'boar was ↑always |spoiling the \grass | and 'muddying the \water, |▼ and the \horse §, which |wanted to 'pay him \out for \this, | 'sought the 'aid of a \hunter. || (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 92).

Зміни ритму в межах суміжних фрагментів, їхня реалізація в зоні широкого або розширеного тонального діапазону, підвищення гучності в динаміко-подійному фрагменті, велика швидкість зміни напрямку руху ядерних тонів та зрізаність мелодійного контуру пов’язувалися аудитором, з одного боку, з негативною оцінкою етичної ідеї цих фрагментів, з іншого – з відображенням поспішливості дій героя, що спричиняють виникнення конфлікту.

Щодо темпу, то він подібно до байок з позитивною етичною ідеєю, залишається помірним протягом реалізації всього блока. Крім того, спільною ознакою інтонаційної будови блока “Вступ та зав’язка” є наявність в обох досліджуваних групах байок інтоногруп, які складаються

з передтакту, такту, ядерного складоносія й затакту та характеризуються перепадом тону на ділянках “передтакт – такт” і “такт – термінальна частина”, який інтенсифікує слово, оформлене ядерним тоном. Про це свідчать такі приклади блока “Вступ та зав’язка” байок, що актуалізують полярні етичні ідеї:

A ¹half-starved fox, | who ¹saw ^ξ in the ¹hollow of an ¹oak-tree ^ξ some ¹bread and ¹meat ^ξ left there by ¹shepherds, | ¹crept ¹in ^ξ and ¹ate it. || (варіант А2 за рис. 1.9) (Дод. А, 1);

–A ¹fox | ¹slipped ^ξ in ¹climbing a ¹fence. || To ¹save himself from ¹falling | ¹he ¹clutched at a ¹brier-bush || (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 2);

У фрагментах блока “Розвиток дій та розв’язка” було зареєстровано більшу, порівняно з попереднім блоком, варіативність показників компонентів інтонації, що дає підстави кваліфікувати його як емоційно-забарвлений. Реалізація фрагментів цього блока відбувається в розширеній і широкій зонах тонального діапазону в поєднанні з прискореним темпом. При цьому в динаміко-подійному й кульмінаційно-визначальному фрагментах блока спостерігається сповільнення темпу у фінальних інтоногрупах, які на тлі прискореного звучання попередніх синтагм та в сполученні зі звуженням їхнього тонального діапазону й екстранизьким рівнем завершення характеризувалися аудитором як емоційні та як такі, що давали слухачеві можливість усвідомити алогічність дій героя і їхні наслідки. Це достатньо повно ілюструється прикладами інтонаційного оформлення фрагментів блока “Розвиток дій та розв’язка”:

The ¹man ¹said ^ξ -that ¹he could ¹not do ¹anything to ¹help | unless it would ¹allow him to put a ¹→bridle on it | and ¹ride on its ¹back. || ▼ The ¹horse was ¹willing to con ¹sent to ¹anything. || ▼ ¹So the man ¹mounted on its ¹back, | and ¹after ¹overcoming the ¹boar | he ¹took the ¹horse ¹→home with him ^ξ and ¹tied it to the ¹manger. || (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 92);

So the ¹→eagle, ^ξ, ¹taking it ¹up in his ¹talons, | ▼ ¹bore it to a ¹↑great ¹height | and ¹let it ¹go. || ▼ It ¹fell at the ¹↑foot of some ¹rocks | -and was ¹dashed to ¹pieces. || (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 65).

Приклади свідчать, що фрагменти блока “Розвиток дій та розв’язка”, які відображають конфліктну ситуацію тексту й динаміку її розвитку, на просодичному рівні оформлюються, як і відповідні фрагменти байок з позитивною етичною ідеєю, емоційно-забарвленими компонентами всіх підсистем інтонації. Так, згідно з висновками аудиторів, загальна експресивність аналізованих фрагментів досягається, переважно, за рахунок їхнього дрібного членування на синтагми,

стакатоподібного змішаного ритму, наявності різних інтонаційних моделей і зрізаності їхніх мелодійних контурів. Для інтоногруп цих фрагментів властивими є: середній позитивний інтервал на стику “передтакт – такт”, усічена, низхідні ковзна й ступінчаста з перерваною поступовістю типи шкали, наявність здебільшого середнього негативного та позитивного тональних інтервалів на ділянці “передтермінальна частина – ядро” і на стиках інтоногруп, низький спадний термінальний тон у завершенні конфліктотвірних й динаміко-подійних фрагментів та високий або низький – у завершенні кульмінаційно-визначального.

Аналіз просодичної організації заключно-настановчого фрагмента досліджуваної групи, показав, що в більшості текстів цей фрагмент, на відміну від байок з позитивною етичною ідеєю, відсутній. Заключно-настановчі фрагменти, наявність яких була визначена аудитором-інформантами, характеризуються інтонаційним оформленням подібним до відповідних фрагментів байок позитивної етичної ідеї, що пов’язувалося з їхньою функцією узагальнення наслідків дій героя. Про це свідчать такі приклади просодичної організації заключно-настановчих фрагментів у байках з різнополярними етичними ідеями:

“You were \wrong, | my | friend,” said the ci|cada, | “if you \thought I would |come |down. || -I have been \on my \guard against \foxes | ever since the |day | when I | saw ci|cadas’ \wings | in a |fox’s \droppings.” || (варіант А1 за рис. 1.9) (Дод. А, 132); “Yes, my | friend!” | said the | brier. | “You |made a |bad mis\ take when you |tried to lay |hold of me. || \ I lay |hold of |everyone my\self.” || (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 2).

Як бачимо, спільними ознаками просодичної організації заключно-настановчого фрагмента обох груп байок є його реалізація в розширеному тональному діапазоні при помірному темпі звучання, оформлення ключових слів високим і середнім підвищеним спадним тоном широкого діапазону й малої швидкості зміни напрямку їхнього руху. Типовим для цього фрагмента в обох досліджуваних групах байок слід вважати наявність ковзної низхідної, ступінчастої висхідної та низхідної з порушеною поступовістю типів шкали. До провідних диференційних ознак просодичної організації аналізованого фрагмента відносяться підвищення гучності в початковій його інтоногрупі та її зниження до помірної в наступних синтагмах та актуалізація різких тональних перепадів на стиках інтоногруп і на їхніх окремих ділянках. Таким чином, досліджуваний фрагмент характеризується емоційно забарвленою інтонацією, яка виконує функцію підсилення дидактичного змісту тексту байки – висміювання порушень від норм поведінки й осуд лихого вдачі.

Просодичне оформлення морально-повчального фрагмента байок цієї моделі також має ряд спільних ознак з текстами, які актуалізують позитивну етичну ідею. Це зумовлюється суто дидактичною спрямованістю цього фрагмента. Так, спільним для морально-повчальних фрагментів обох груп байок є те, що більшість їхніх інтонаційних параметрів реалізуються відповідно до норми нейтрального мовлення. Тому, зазначені фрагменти байок, незалежно від полярності їхньої етичної ідеї актуалізуються в зонах помірного темпу й гучності, їхній початок маркується середнім підвищенням, а завершення – екстранизким тональним рівнем і низьким спадним термінальним тоном. При цьому аналізовані фрагменти характеризуються наявністю інтоногруп, об'єднаних короткими внутрішньосинтагменними чи перцептивними паузами. Підкреслимо, що згадані паузи визначалися аудитором як інтенсифікуючі та єднальні, тобто як такі, що підсилюють зміст подальшої інформації й об'єднують її з висловленою раніше.

Диференційні ознак просодичної організації морально-повчального фрагмента байок цієї групи, спрямованих на застереження від помилок, зумовлюються саме специфікою їхнього дидактичного змісту, а саме висміюванням та осудом поведінки героїв байки. Такими ознаками є: підвищена гучність початку морально-повчального фрагмента, його реалізація в розширеному тональному діапазоні, змішаний тип ритмічної структури, зрізаність мелодійного контуру. Проілюструємо це таким прикладом актуалізації морально-повчального фрагмента байки:

–A ↘spirit of 'rivalry § will 'often 'make 'men ↑disre'gard the ad'vice § of 'wiser 'heads | with 'fatal re'sults for them \ selves || (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 65).

З прикладу видно, що морально-повчальний фрагмент байки відзначається досить рівномірним розподілом фразового наголосу, ізохронністю темпу вимовляння, наявністю перцептивних пауз, відсутністю різких тональних перепадів, тобто інтонаційними параметрами, типовими для нейтрального мовлення. Разом з тим, аналізований фрагмент оцінювався аудитором як емоційно забарвлений із досить експресивним вираженням його семантичних центрів і ключових елементів. За твердженням аудиторів експресивність фрагмента досягається реалізацією в його межах різних інтонаційних моделей, відмінних за типом шкали, рівнем та конфігурацією термінального тону, а також за ритмічною структурою.

Так, із тонограми видно, що перша інтоногрупа фрагмента має в своєму складі низхідну ковзну шкалу в поєднанні з високим спадним

тоном, друга – низхідну ступінчасту шкалу з перерваною поступовістю та низький спадний ядерний тон у завершенні, третя – висхідний рівний такт у сполученні з середнім підвищеним спадним тоном, структурними елементами четвертої є поступово низхідна ступінчаста шкала й низький спадний тон. У даному випадку кожна синтагма фрагмента має в наявності засоби, що інтенсифікують його лексичні одиниці: низхідний ковзний такт і високий спадний ядерний тон, підсилені позитивними середніми інтервалами (*–A \spirit of \rivalry*); спеціальний підйом (*↑disre^lgard the ad^vice*), що порушує поступово спадний рух тону за рахунок раптового підвищення тонального рівня; виділення наголосом кожного слова (*fatal re^sults for them \ selves*), які й сигналізують про локалізацію семантично вагомих елементів інтоногруп. М'який тембр, помірні темп і гучність вимовляння моралі, поступове звуження її тонального діапазону надають усьому фрагменту значущості, переконливого й авторитетного звучання.

За результатами аудитивного аналізу було встановлено також, що в морально-повчальних фрагментах байок аналізованої групи частотними є лексичні контрасти чи протиставлення, які на просодичному рівні виражаються емоційно-забарвленими компонентами всіх підсистем інтонації (контрастами тональних рівнів і діапазонів, напрямком руху тону та його конфігурацією, протиставленням темпу вимовляння суміжних синтагм тощо). При цьому виявлено, що засобом просодичної зв'язності морально-повчального фрагмента байок (модель Б1 за рис. 1.9) слугують саме ті ділянки інтоногрупи, які оформлені просодичними контрастами й на загальному нейтральному фоні просодичного оформлення цих фрагментів сприймаються як їхні ключові елементи або як підсилювачі дидактичного змісту всього тексту. Наприклад:

People § who are too proud | may be \sorry \later || (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 140).

У цьому фрагменті байки, прагматичною спрямованістю якої є застереження від помилок, має місце семантичне протиставлення ініціальних і фінальної синтагм, розділених внутрішньосинтагменною паузою. На лексичному рівні смисловий контраст представлений лексичними одиницями, що пов'язані між собою причинно-наслідковим зв'язком (*too proud – sorry later*). На просодичному рівні об'єднанню протиставлених одиниць і підсиленню загальної негативної етичної ідеї фрагмента сприяють просодичні контрасти. У прикладі контрастують: тональний діапазон зазначених інтоногруп (розширений/середній), напрямки руху тону їхніх передтермінальних частин (висхідний/спадний),

конфігурації спадного термінального тону (прямий висхідний рух тону на наголошеному елементі (*\Peo-*) з наступним рівним рухом на ненаголошеному складі затакту (*-ple*) в першій інтоногрупі/опуклий спадний рух тону на наголошеному складі (*\la-*) з рівним рухом на затакті (*-ter*) другої синтагми, типи усічених шкал (ступінчаста/ковзна).

У наведеному нижче прикладі морально-повчального фрагмента провідна роль у вираженні просодичного контрасту й відповідному об'єднанні інтоногруп належить протиставленню тональних рівнів і конфігурацій спадних тонів:

–*The \incident \xi illustrates the \folly \xi of |those who \uprun for \aid \xi to |people whose \nature it is to \hurt \xi |rather than to \help ||* (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 2).

Крім того, інтонаційне оформлення більшості інтоногруп фрагмента характеризується широким спадним ядерним тоном малої швидкості зміни руху, пролонгованістю наголошених голосних, а також відсутністю повної шкали, що й надає висловленому повчанню вагомому та категоричного звучання.

Описане вище інтонаційне аранжування смислового контрасту морально-повчального фрагмента полегшує сприйняття протилежних рис об'єктів або явищ, а також сприяє його виділенню на фоні інтонаційної структури всього фрагмента. Таким чином, емоційно-забарвлені ділянки інтоногруп, якими, як правило, оформлюються протилежні за значенням лексичні одиниці, набувають ролі смислових актуалізаторів морально-повчального фрагмента, а їхнє дистантне розташування у межах цього фрагмента виконує функцію об'єднання його синтагм в єдине семантичне ціле.

Дослідження дозволило також встановити, що зв'язність між суміжними фрагментами блока “Вступ та зав'язка” байок аналізованої групи досягається за рахунок поєднання низького спадного термінального тону фінальної інтоногрупи попереднього фрагмента й низького або середнього пониженого тонального рівня початку наступного. Просодичне оформлення стиків вступного й динаміко-подійного фрагментів реалізується таким чином:

–*A \fox | \slipped \xi in |climbing a \fence || \nabla To |save himself from \falling | ...* (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 2);

–*A |wild \boar and a \horse | were \grazing together. || \nabla -The |boar was \upalways |spoiling the |grass |...* (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 92).

У свою чергу, оформлення стиків динаміко-подійного й конфлікто-визначального фрагментів набуває такого вигляду:

...—*and* ¹*after* \ *drinking* | ¹*noticed* his ¹*own* re\ *flection* § *in the* \ *water.* || ▼ - *He* ¹*felt* \ *proud* of his \ *great* and \ *curiously* *fashioned* ^ *antlers,* | ... (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 63);

He ¹*came* to a *river* | -*and* ¹*went* ^ *over the* \ *bridge.* || ▼ - *As he* ¹*looked* ^ *down* into the *water,* | ... (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 118).

Наведені вище приклади свідчать, що забезпечення просодичної зв'язності блока “Вступ та зав'язка” досягається наближенням тональних рівнів завершення й початку його суміжних фрагментів. При цьому, в аналізованому блоці стики фрагментів оформлюються подібно до стиків відповідних фрагментів байок з позитивною етичною ідеєю, тобто за рахунок актуалізації вузького або звуженого тонального інтервалу. Диференційною ознакою організації стиків зазначених фрагментів байок цієї групи є наявність перепаду гучності у завершенні та на початку їхньої реалізації; при цьому перепад гучності пов'язується аудитором із загальною негативною етичною ідеєю тексту байки.

Щодо оформлення стику між конфліктотвірним і динаміко-подійним фрагментами блока “Розвиток дій та розв'язка”, то тут спостерігається аналогічна до описаної вище взаємодія тональних параметрів. Зазначена взаємодія полягає в наближенні тональних рівнів завершення та початку аналізованих фрагментів, унаслідок чого їхній стик оформлюється вузьким або звуженим позитивним тональним інтервалом. Наприклад:

The ¹*man* \ *said* § -*that* ¹*he* could ^ *not* do \ *anything* to \ *help* | unless it would allow him to put a → *bridle* on it | and ¹*ride* on its \ *back.* || ▼ *The* \ *horse* was \ *willing* to con \ *sent* to \ *anything.* || (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 92).

У свою чергу, перехід від динаміко-подійного до кульмінаційно-визначального фрагмента, в якому викладається результат попередніх алогічних вчинків героя, супроводжується довгою паузою, а також звуженим або середнім тональним інтервалом їхнього стику. Наприклад:

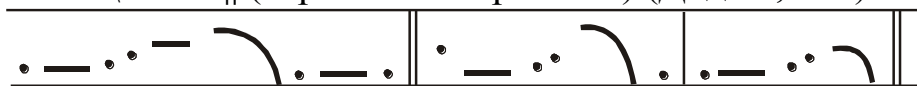
So ¹*in* he *jumped.* || ▼ ¹*When* he was \ *in the* \ *water,* | he could ^ *not* \ *see* the \ *other* \ *dog...* (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 118).

Крім того, шляхом аудитивного аналізу встановлено, що рекурентним засобом об'єднання інтоногруп у межах блока “Розвиток дій та розв'язка” байок, які засуджують відхилення від норм поведінки й висміюють лиху вдачу, є вживання висхідної ступінчастої шкали з наступним вузьким позитивним тональним інтервалом між шкалою й високим спадним ядерним тоном широкого діапазону та великої швидкості зміни його руху. Наприклад:

...he could ¹not \ see the ¹other ¹dog. | -And he could ¹not ¹see the ¹other ¹bone \either.|| He had ¹lost his ¹own ¹bone, ^ξ \ too ... (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 118);

They ¹started to ¹chop \down the ¹fir-tree. || -They ¹wanted to \use it | to ¹make a new ¹house || (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 140).

У процесі аудитивного аналізу було з'ясовано, що засобом об'єднання суміжних блоків або фрагментів є актуалізація в їхніх межах подібних інтонаційних моделей, як, наприклад, між кульмінаційно-визначальним фрагментом блока "Розвиток дій та розв'язка" й заключно-настановчим фрагментом блока "Мораль":

-So he ¹went a\way with\out ¹any. || ▼ He ¹knew ^ξ that the ¹grapes were ¹really \very ¹nice || (варіант Б3 за рис. 1.9) (Дод. А, 3).

Подібним чином реалізується зв'язок між конфліктотвірним і динаміко-подійним фрагментами блока "Розвиток дій та розв'язка", наприклад:

...he ¹let himself go ¹under on \purpose.|| ▼ But ¹this ¹time ^ξ he was ¹loaded with \sponges,|... (варіант Б3 за рис. 1.9) (Дод. А, 106).

Тонограми наведених прикладів ілюструють поступове наростання виділення наголошених складів суміжних інтоногруп, яке досягає свого піку на термінальному тоні. За свідченням аудиторів, реалізація такої інтонаційної моделі сигналізує про збільшення семантичної ваги конкретного фрагмента та його зв'язок із подіями, що описуються в байці. Крім того, в розглянутих інтонаційних моделях ядром є високий спадний тон широкого діапазону, який акцентує увагу на смисловому центрі фрагмента й інтегрує навколо себе сусідні синтагми байки. Описане інтонаційне оформлення, яке вживається в поєднанні з паралелізмом одиниць надсегментного рівня, підсилюючи динаміку розвитку подій байки й готуючи слухача до сприйняття результату дій героя, виконує функцію об'єднання попередніх і наступних інтоногруп тексту.

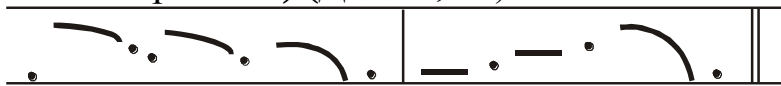
Дані аудитивного аналізу також дають підстави стверджувати, що забезпеченню просодичної зв'язності між фрагментами блока "Мораль"

переважно сприяє наближення тональних рівнів завершення заключно-настановчого фрагмента й початку морально-повчального, яке досягає вузького позитивного або нульового інтервалу, а також наявність між ними довгої паузи. Аналогічне функціонування просодичних засобів оформлення стику зазначених фрагментів спостерігається і в байках, що актуалізують позитивну етичну ідею. Подібність просодичної організації стиків цих фрагментів пов'язувалась аудитором з спільністю їхнього функціонального призначення: узагальнення результатів вчинків героя в заключно-настановчому фрагменті та безпосереднє формулювання етичної ідеї байки в морально-повчальному.

До диференційних ознак забезпечення просодичної зв'язності у межах фрагментів блока "Мораль" у байках, що актуалізують негативну етичну ідею, було віднесено так звані просодичні опозиції, які виражаються через контрастні реалізації одиниць надсегментного рівня: тональний рівень, конфігурації інтонаційних контурів, тональний діапазон і діапазон гучності, тембральні характеристики мовлення, темпоральні перепади тощо.

Наведемо приклад заключно-настановчого фрагмента байки, у якому в опозиції перебувають передтермінальні тони суміжних інтонаційних груп:

...my \legs, which I \feared would \fail me, | \were my \preservation ||
(варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 63).

В аналізованому фрагменті зареєстровано опозицію "спадний – висхідний передтермінальний тон" у першій та другій інтоногрупах відповідно. Наведене протиставлення передтермінальних тонів (спадний/висхідний) підсилюється також контрастом тональних рівнів спадного тону (низький/високий), яким оформлені семантичні центри кожної інтоногрупи. Це, з одного боку, передає протиріччя у сприйнятті героєм оточуючої дійсності та, з іншого – акцентує увагу слухача саме на контрастних ділянках інтонаційного контуру, уможливлуючи сприйняття суміжних інтоногруп як єдиного комунікативного цілого.

Отже, просодичні контрасти виконують роль засобу, який забезпечує зв'язність фрагментів функціонально-сміслових блоків байок із негативною етичною ідеєю, що допомагає слухачеві співвідносити протилежні характеристики (добре / погано) описуваних подій, явищ або вчинків героїв.

Аудитивний аналіз обох досліджуваних груп текстів показав, що стики функціонально-сміслових блоків байок оформлюються довгою паузою, яка сигналізує про початок нового функціонально-сміслового

блока. Крім того, було встановлено, що перехід від блока “Вступ та зав’язка” до блока “Розвиток дій та розв’язка” здійснюється, на відміну від байок, які актуалізують позитивну етичну ідею, за рахунок реалізації між ними вузького позитивного тонального інтервалу. Наприклад:

...-but the *tortoise* ‘only ↑ *importuned* him the \ *more*. || ▼ *So the* → *eagle*, §
taking it up in his talons... (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 65);

...he \ *clutched* at a \ *brier-bush* || The \ *thorns* ‘made his \ *paws* | *bleed*...
(варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 2).

У наведених прикладах спостерігається уподібнення тонального рівня завершення попереднього функціонально-сміслового блока й початку наступного. При цьому, як це відзначалося вище, загальна просодична організація блока “Розвиток дій та розв’язка” характеризується варіативністю інтонаційної моделі й наявністю в його межах великої кількості тональних перепадів. Як наслідок, інтонаційні ділянки стиків блоків “Розвиток дій та розв’язка” й “Мораль” оформлюються здебільшого середнім позитивним інтервалом їхніх тональних рівнів, що супроводжується незначним перепадом гучності. Наприклад:

...and ‘was \ *caught* by the | *lion*. || ▼ | *As he was a’bout to be* → *killed*, |
“*A\las!*” he | *thought*... (варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 63);

...and | *tied* it to the \ *manger*. || ▼ | *Blind* \ *anger* | *makes* | *many* \ *people*...
(варіант Б1 за рис. 1.9) (Дод. А, 92).

Проведений аудитивний аналіз байок, актуалізованих за алгоритмічно-фабульною моделлю Б1 – засудження або висміювання порушень норм моралі й поведінки, показав, що до інваріантної інтонаційної моделі оформлення стиків функціонально-сміслових блоків слід віднести таку взаємодію просодичних засобів. Стик блоків “Вступ та зав’язка” і “Розвиток дій та розв’язка” характеризується зближенням показників тональних і темпоральних параметрів інтонації (ізохронність звучання суміжних фрагментів, відсутність помітних тональних перепадів), у той час, як просодичне оформлення стику блоків “Розвиток дій та розв’язка” й “Мораль” передбачає наявність перепаду тональних рівнів. При цьому спільними ознаками забезпечення просодичної зв’язності на стиках усіх функціонально-сміслових блоків байок цієї групи є наявність довгої паузи, спадного термінального тону та незначного перепаду інтенсивності звучання.

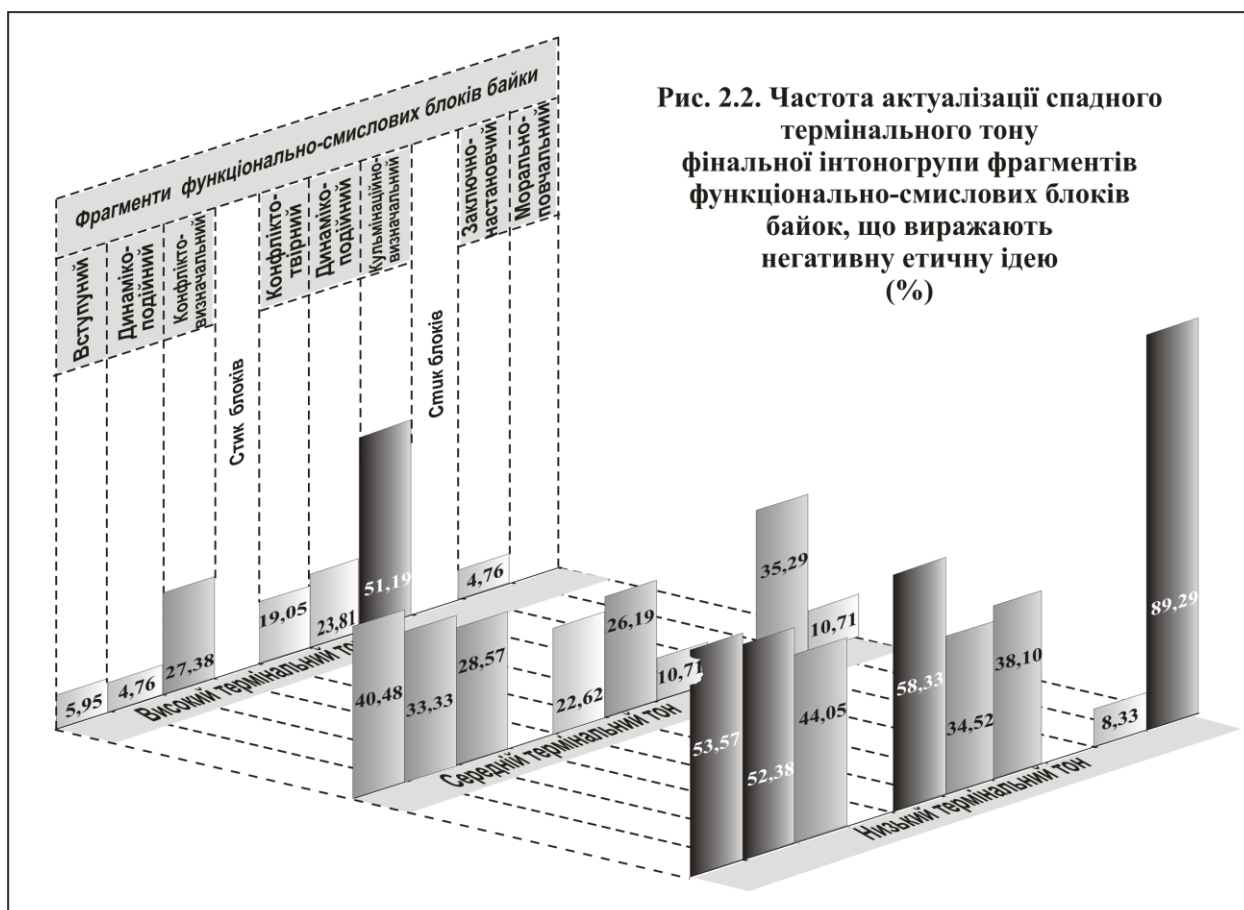
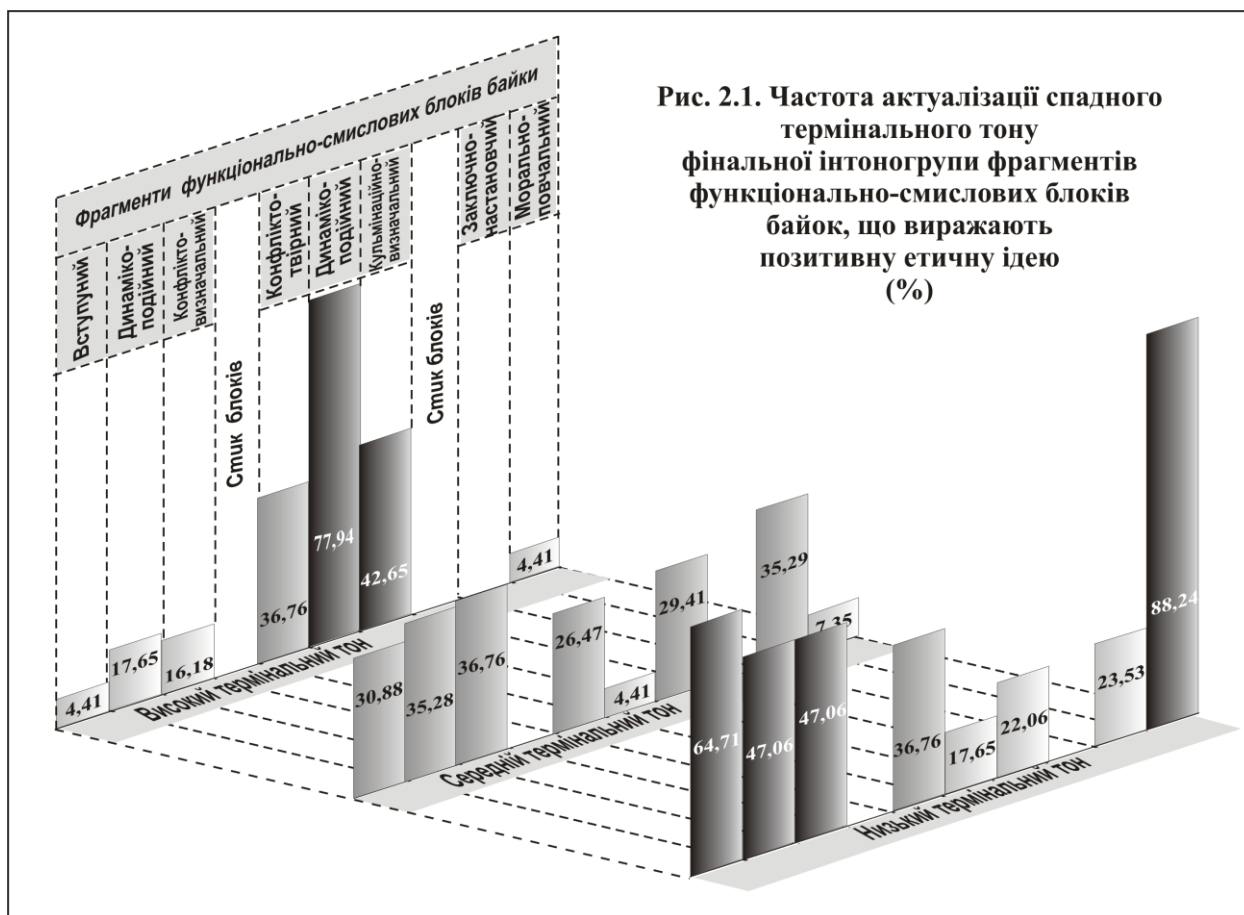
2.2.4. Показники частоти актуалізації просодичних засобів у забезпеченні зв’язності тексту англійської прозової байки. За результатами аудитивного аналізу, оформленими на підставі експертних висновків аудиторів-фонетистів, були обраховані характеристики частоти

функціонування та взаємодії компонентів системи інтонації в актуалізації зв'язності тексту англійської прозової байки. Отримані таким чином закономірності розподілу показників частоти актуалізації термінального тону фінальних інтоногруп фрагментів функціонально-смыслових блоків у байках з позитивною та негативною етичними ідеями наведено на рис. 2.1 і 2.2.

З рисунків видно, що переважна більшість фрагментів байок, незалежно від полярності їхньої етичної ідеї, оформлюється спадним термінальним тоном (4,41% – 89,29%), який і набуває статусу інваріантної ознаки, а його переважна вживаність пояснюється дидактичною спрямованістю тексту байки. При цьому в межах спадного термінального тону, функціонуючого в блоці “Вступ та зав’язка” обох досліджуваних груп текстів, домінує низький, частота якого коливається, залежно від фрагмента (вступний – 64,71% в байках з позитивною етичною ідеєю та 53,57% – в байках з негативною етичною ідеєю; динаміко-подійний – 47,06% і 52,38%; конфлікто-визначальний – 47,06% і 44,05% відповідно). У блоці тексту “Розвиток дій та розв’язка” байок з позитивною етичною ідеєю найчастотнішим зафіксовано високий спадний тон – 77,94%, який оформлює динаміко-подійний фрагмент.

На відміну від цього, у байках з негативною ідеєю максимальна частка високого спадного тону (51,19%) була зареєстрована в кульмінаційно-визначальному фрагменті. Це свідчить про найвищий ступінь емоційного навантаження зазначених фрагментів. Щодо решти фрагментів цього блока, то тут спостерігається приблизно рівномірний розподіл частоти актуалізації спадного тону різного тонального рівня. Так, у байках з позитивною етичною ідеєю конфліктотвірний фрагмент маркується високим (36,76%), середнім (26,47%), низьким (36,76%) тональними рівнями спадного тону, а в кульмінаційно-визначальному фрагменті зареєстровано – 42,65% високого, 29,41% середнього, 22,06% низького тональних рівнів. Реалізації конфліктотвірного фрагмента байок з негативною етичною ідеєю характеризується наявністю 19,05% високого, 22,62% середнього й 58,33% низького тональних рівнів, а їхній динаміко-подійний фрагмент містить 23,81% високого, 26,19% середнього й 34,52% низького.

Озвучений текст завершення блока “Мораль”, незалежно від полярності актуалізованої в байці етичної ідеї, маркується найбільшою частотою низького спадного термінального тону фінальної інтоногрупи, а саме його частка складає 88,24% в байках з позитивною ідеєю та 89,29% – з негативною. Домінування низького спадного термінального тону в блоці “Мораль” контрастує з частотою актуалізації різновидів спадного тону в блоці “Розвиток дій та розв’язка”, що пояснюється

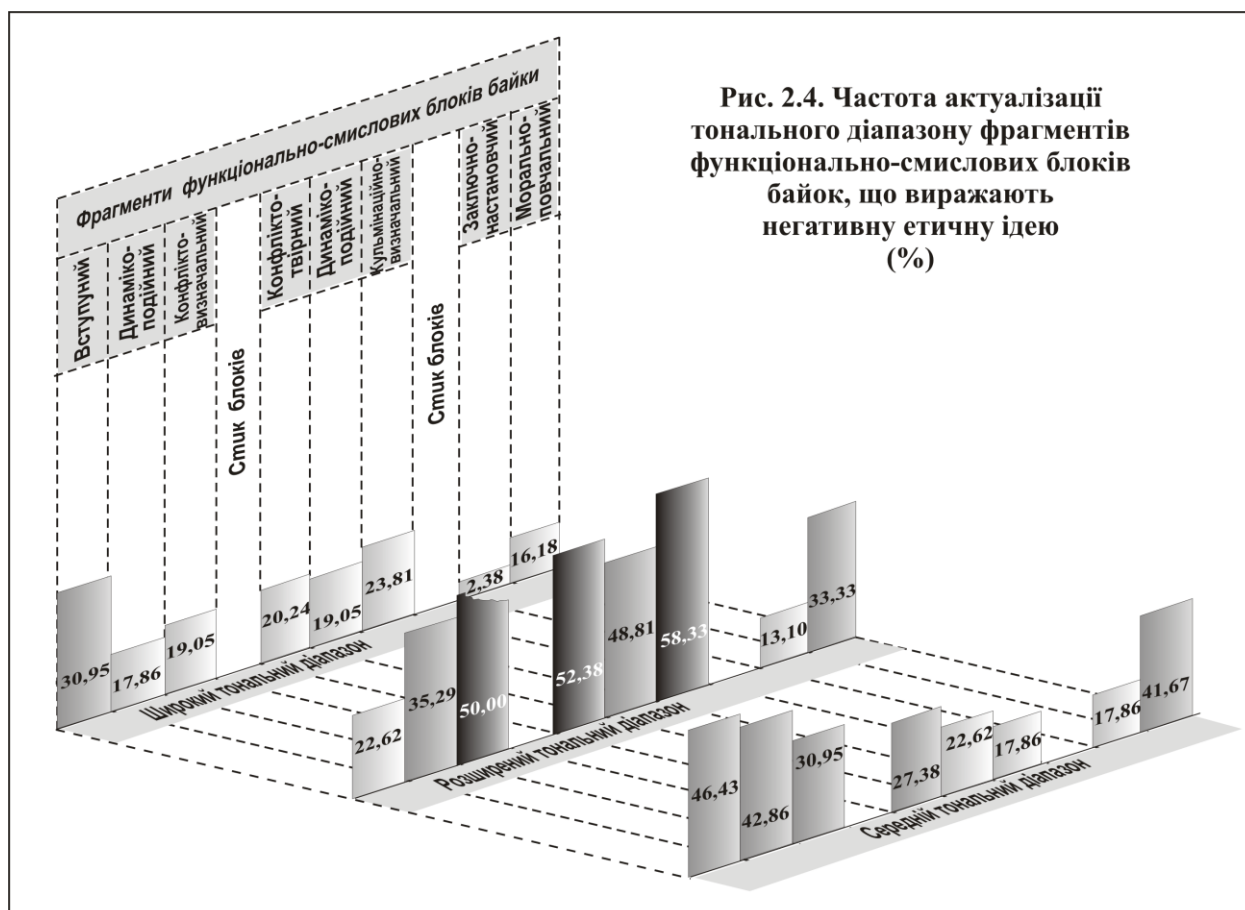
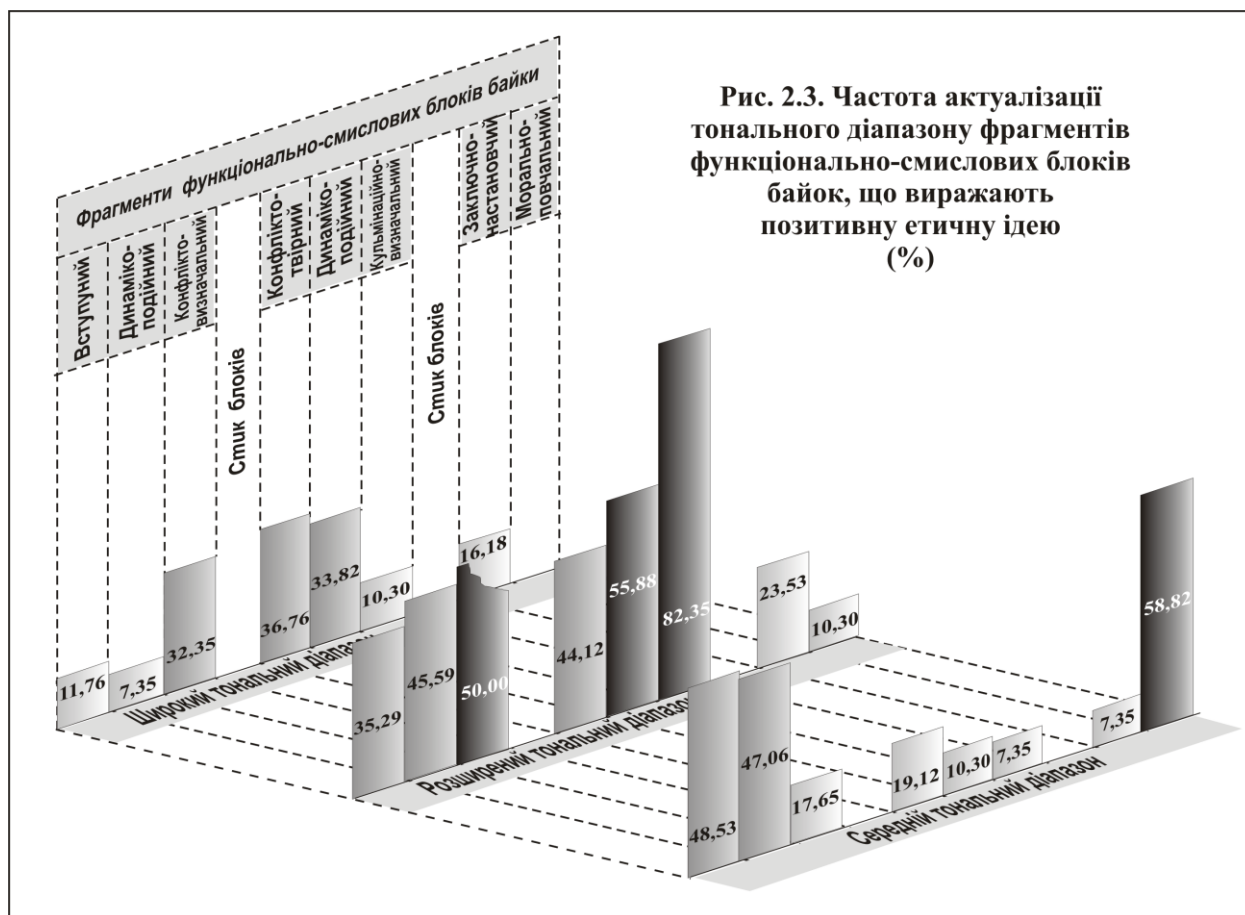
традиційним інтонаційним вираженням повчання з притаманними йому, переважно, середніми та середніми пониженими показниками усіх параметрів інтонації, які сприяють засвоєнню дидактичного змісту моралі.

Висхідний, спадно-висхідний і рівний термінальні тони завершення фрагментів спостерігаються лише в поодиноких випадках. Відсутність цих типів тонів є цілком природною, оскільки завершення смислового блока передбачає функціонування спадного термінального тону, який свідчить про затухання мовленнєвого сигналу попереднього функціонально-смислового блока та в поєднанні з іншими просодичними засобами сигналізує про початок наступного.

Варіативність частоти актуалізації тонального діапазону як засобу забезпечення просодичної зв'язності фрагментів тексту байок з позитивною та негативною ідеєю відображено, відповідно, на рисунках 2.3 і 2.4.

Зіставлення наведених на рисунках цифрових показників свідчить про переважання розширеного діапазону в кульмінаційно-визначальному фрагменті обох груп байок (82,35% для байок з позитивною етичною ідеєю і 58,33% для байок з негативною). Наступною за рекурентністю є середня зона тонального діапазону (58,82%), яка реалізується в морально-повчальному фрагменті байок з позитивною етичною ідеєю. У морально-повчальному фрагменті байок з негативною етичною ідеєю найбільша частка актуалізації тонального діапазону також припадає на середню зону (41,67%). Крім того, роль диференційної ознаки текстів байок з позитивною етичною ідеєю відіграє більша частота актуалізації широкої зони тонального діапазону, у той час, як основна частка реалізації фрагментів байок з негативною етичною ідеєю припадає на розширену та середню зони. При цьому в обох групах досліджуваних текстів звужений та вузький тональні діапазони відзначені мінімальною частотою актуалізації.

Узагальнення даних дослідження тонального діапазону фрагментів обох груп байок свідчить про домінування середнього діапазону в реалізаціях вступного та морально-повчального фрагментів, а також розширеного – в конфлікто-визначальному фрагменті блока “Вступ та зав’язка” й у всіх фрагментах блока “Розвиток дій та розв’язка”. Динаміко-подійний фрагмент блока “Вступ та зав’язка” відзначається приблизно рівномірною частотою його оформлення середнім і розширеним тональними діапазонами. Таким чином, незалежно від полярності етичної ідеї байок, тональний діапазон реалізується в межах їхніх окремих фрагментів у напрямку від середньої зони до розширеної і знову до середньої, що пояснюється комунікативно-прагматичною функцією

кожного блоку байки та зміною емоційного стану мовця, пов'язану з поступовою динамікою розгортання фабули тексту байки.

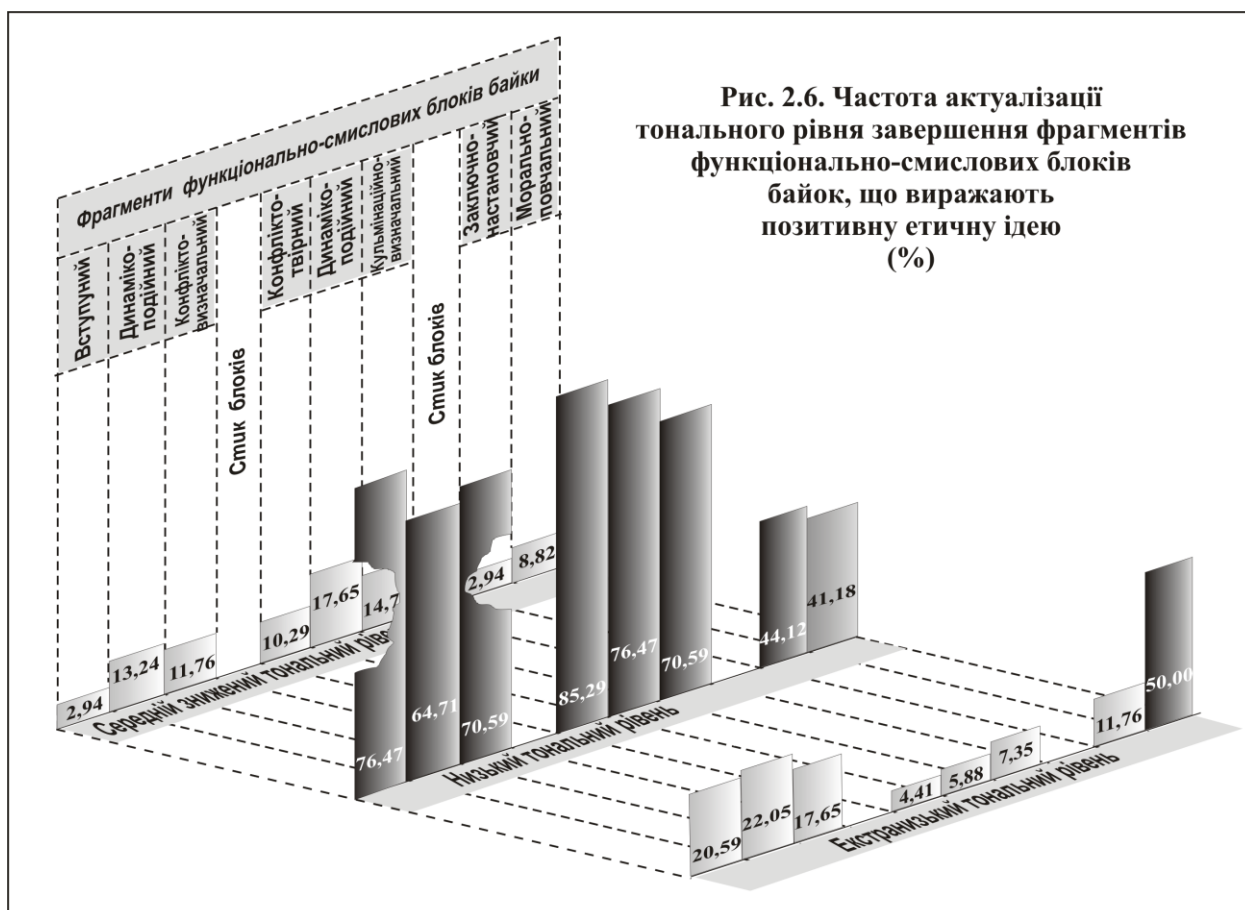
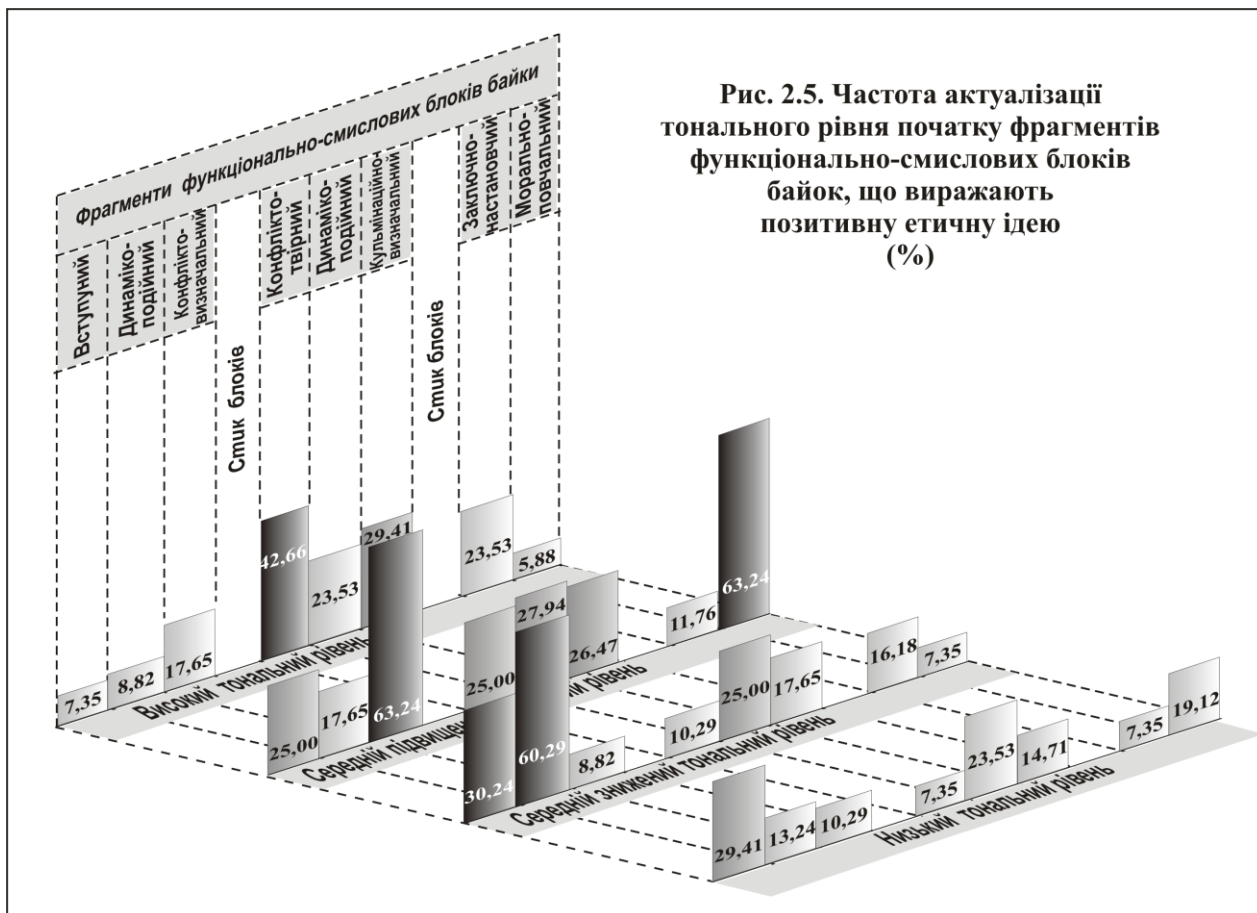
Дані про актуалізацію тональних рівнів початку й завершення фрагментів функціонально-сміслових блоків тексту як засобу забезпечення просодичної зв'язності байок з позитивною етичною ідеєю наведено на рисунках 2.5. і 2.6.

Рисунок 2.5 свідчить, що найчастотнішою (38,24%) тональною зоною реалізації початку вступного фрагмента є середня знижена. У динаміко-подійному фрагменті блока "Вступ та зав'язка" має місце зростання (60,29%) кількості реалізацій, позначених середнім зниженим тональним рівнем початку. Оформлення ініціальних інтоногруп конфлікто-визначального фрагмента вирізняється найбільшою часткою функціонування середнього підвищеного тонального рівня (63,24%), що, безперечно, є одним із показників підвищення емоційної напруги мовця під час озвучення ним описуваних подій. Максимальний показник актуалізації найвищого тонального рівня початку зареєстровано в конфліктотвірному фрагменті блока "Розвиток дій та розв'язка", де він складає 42,66%.

Слід відзначити, що початок динаміко-подійного фрагмента блока "Розвиток дій та розв'язка" представлений майже однаковою частотою високої (23,53%), середньої підвищеної (27,94%), середньої зниженої (25,00%) й низької (23,53%) тональних зон, що свідчить про найвищий ступінь варіативності емоційного стану мовця під час викладу подій цього фрагмента. Тут емоційна напруга мовця зростає в процесі реалізації кульмінаційно-визначального фрагмента байки, що знаходить своє відображення у варіативності показників тонального рівня його початку при максимальних значеннях у високій зоні (29,41%). Оформлення початку морально-повчального фрагмента маркується, здебільшого, середнім підвищеним (63,24%) і низьким тональним рівнем (19,12%) при зниженні емоційної напруги мовця.

Отже, на підставі аналізу даних рис. 2.5 можна констатувати, що варіативність тонального рівня початку фрагментів байок з позитивною етичною ідеєю корелює зі змінами емоційного стану мовця, які відбуваються внаслідок сприйняття ним динаміки розгортання фабули тексту.

В актуалізаціях тонального рівня завершення фрагментів функціонально-сміслових блоків (рис. 2.6) спостерігається домінування низької зони, показники якої варіюють у межах функціонально-сміслових блоків байки від 64% до 85,29%. Винятком є морально-повчальний фрагмент, який в 50,00% текстових реалізацій завершується екстранизьким тональним рівнем.

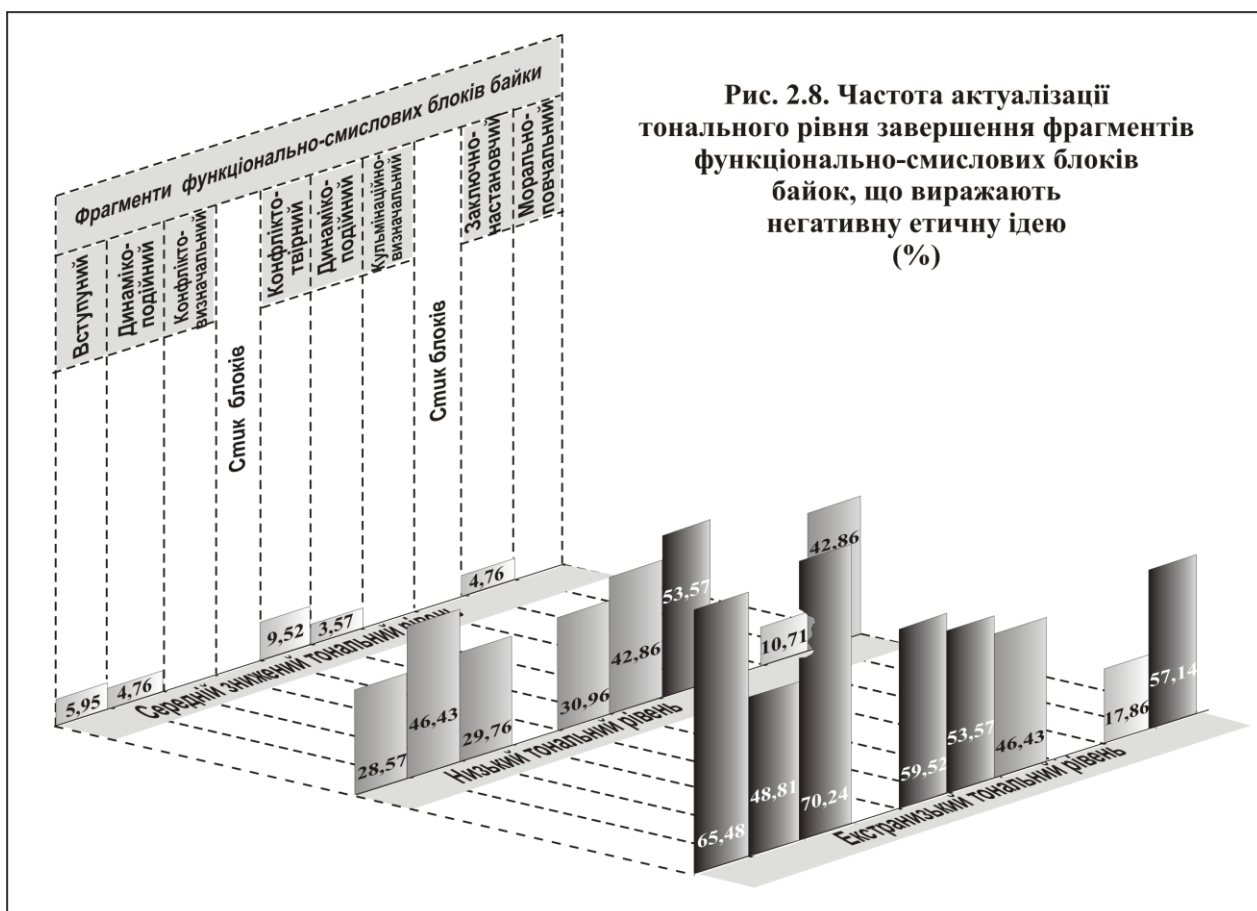
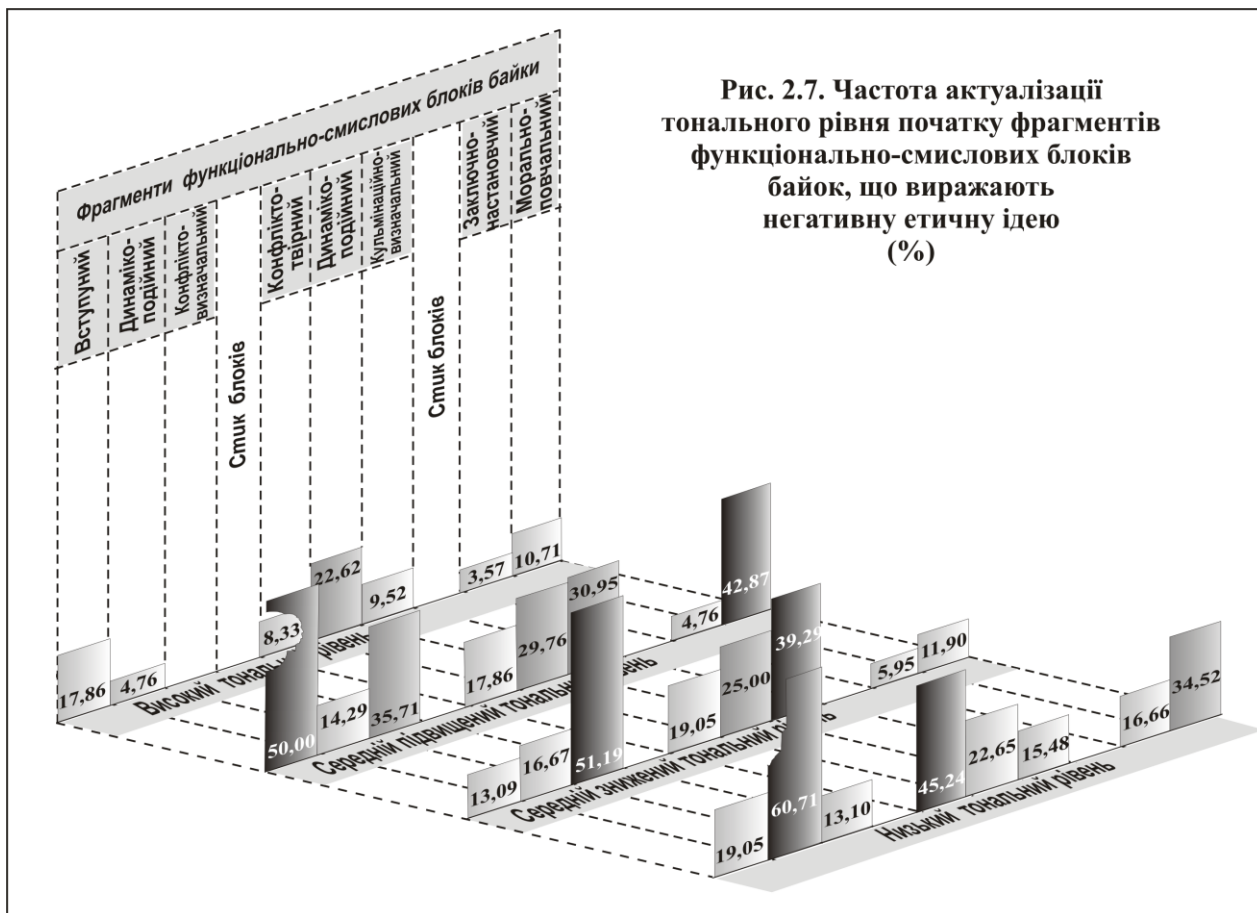

Особливості актуалізації висотнотонального рівня початку й завершення фрагментів функціонально-сміслових блоків байок, що виражають негативну етичну ідею, наведено на рисунках 2.7 і 2.8.

Як свідчать цифрові дані рис. 2.7, функціонально-смісловий блок “Вступ та зав’язка” характеризується варіативністю тональних рівнів оформлення початків його фрагментів. Так, 50,00% ініціальних синтагм вступного фрагмента актуалізується в середній підвищеній зоні; динаміко-подійний фрагмент вирізняється низьким початком (60,71%); а конфлікто-визначальний – починається на середньому зниженому тональному рівні з поступовим розширенням тонального діапазону й діапазону гучності. За висновками аудиторів, наявність контрасту тональних рівнів початків суміжних фрагментів є індикатором переживань і змін емоційного стану мовця під час озвучення ним конкретного фрагмента байки.

Із рисунка 2.7 видно, що в оформленні початку фрагментів блока “Розвиток дій та розв’язка” максимальний показник тонального рівня (45,24%) належить низькій зоні, яка актуалізується в конфліктотвірному фрагменті байки. Слід відзначити, що тональний рівень початку конфліктотвірного фрагмента байок з різними етичними ідеями може слугувати їхньою диференційною ознакою (пор. рис. 2.5. і 2.7), оскільки саме за цим параметром спостерігається максимальне розходження в оформленні початку фрагментів досліджуваних груп байок. В актуалізації тонального рівня початку динаміко-подійного фрагмента блока “Розвиток дій та розв’язка, як і в байках з позитивною ідеєю, зафіксовано приблизно однакову частку функціонування високої (22,62%), середньої підвищеної (29,76%), середньої зниженої (25,00%) й низької (22,62%) зон, що може бути кваліфіковано як інваріантна ознака байок різної полярності. Подібна закономірність відзначена й в актуалізації ініціальних інтоногруп кульмінаційно-визначального фрагмента, яким притаманний приблизно рівномірний розподіл показників тонального рівня в середній підвищеній (30,95%) і середній зниженій (39,29%) зонах.

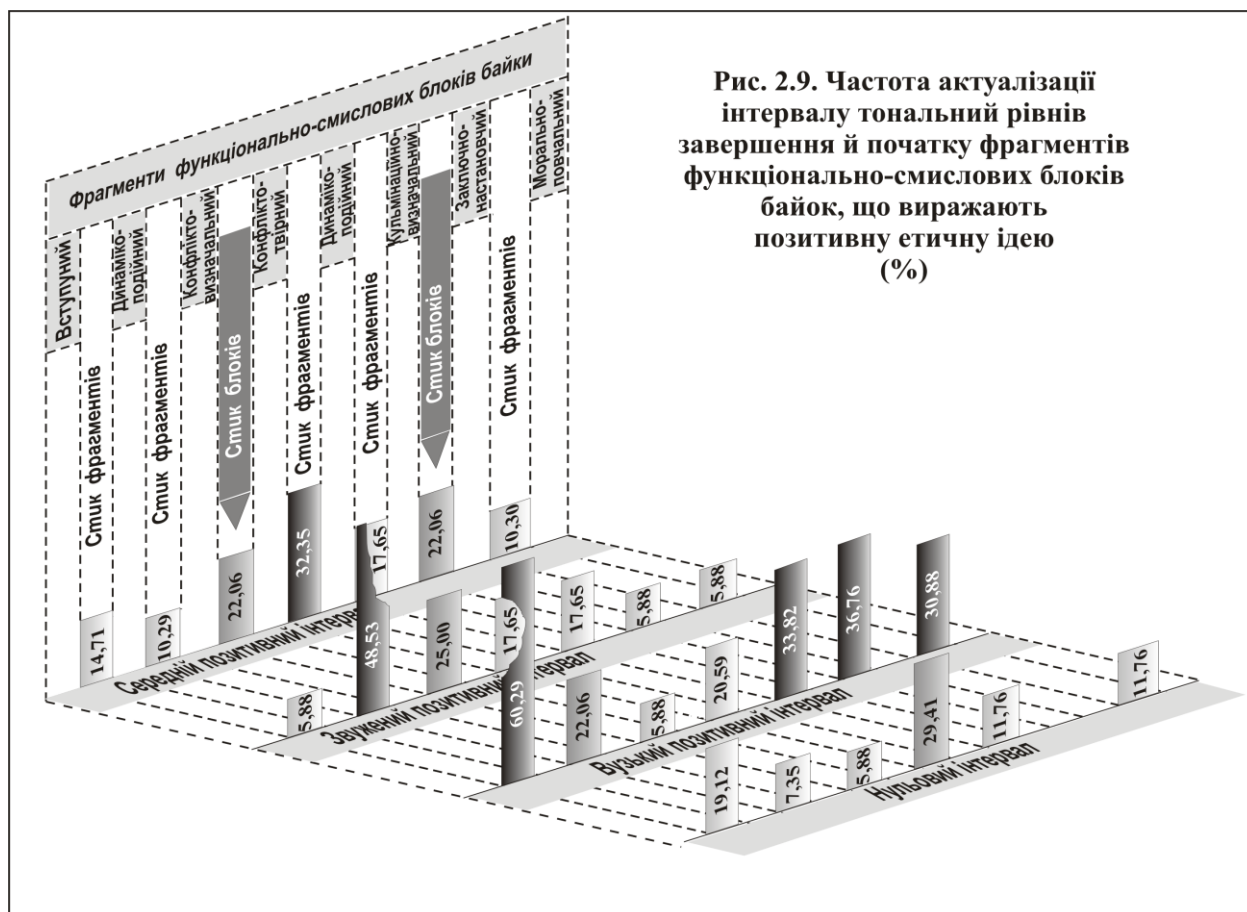
Оформлення ініціальних синтагм морально-повчального фрагмента характеризується переважанням середньої підвищеної (42,87%) та значною часткою низької (34,52%) зон тонального рівня, які свідчать, що блок “Мораль” реалізується, як правило, відповідно до норм нейтрального мовлення. Зіставлення числових показників досліджуваного параметра в байках з полярними етичними ідеями (рис. 2.5 і 2.7) дозволяє кваліфікувати функціонування середнього підвищеного або низького тонального рівня початку морально-повчального фрагмента як їхню інваріантну ознаку.

Згідно з даними рисунка 2.8, у завершенні фрагментів байок цієї групи, на відміну від оформлення текстів з позитивною етичною ідеєю, найтиповішими є екстранизський тональний рівень з максимальним показником (70,24%) в конфлікто-визначальному фрагменті. Найвищий показник низької тональної зони зафіксовано в кульмінаційно-визначальному фрагменті блока “Розвиток дій та розв’язка”. Аналіз частоти функціонування тонального рівня завершення блока “Мораль” у байках з різною полярністю етичної ідеї, як і в тональному рівні його початку, свідчить про подібність у його оформленні.

Частоту актуалізації інтервалу тональних рівнів завершення й початку фрагментів як засобу забезпечення просодичної зв’язності байок, що виражають позитивну етичну ідею, наведено на рисунку 2.9. Рисунок свідчить, що в досліджуваній групі байок найчастотнішим є вузький позитивний інтервал (60,29%), функціонуючий на стикові вступного та динаміко-подійного фрагментів блока “Вступ та зав’язка”. Наявність вузького інтервалу в поєднанні з ізохронністю звучання суміжних фрагментів свідчить, з одного боку, про поступовий перехід опису персонажа байки, ситуації тощо до подальшого розвитку подій, з іншого – сигналізує про їхній тісний семантичний зв’язок. Наступним за рекурентністю був зареєстрований звужений позитивний тональний інтервал (48,53%) на стикові динаміко-подійного й конфлікто-визначального фрагментів, що пояснюється ставленням мовця до конфліктної ситуації та зростанням його емоційної напруги під час переходу до викладу причини виникнення конфлікту.

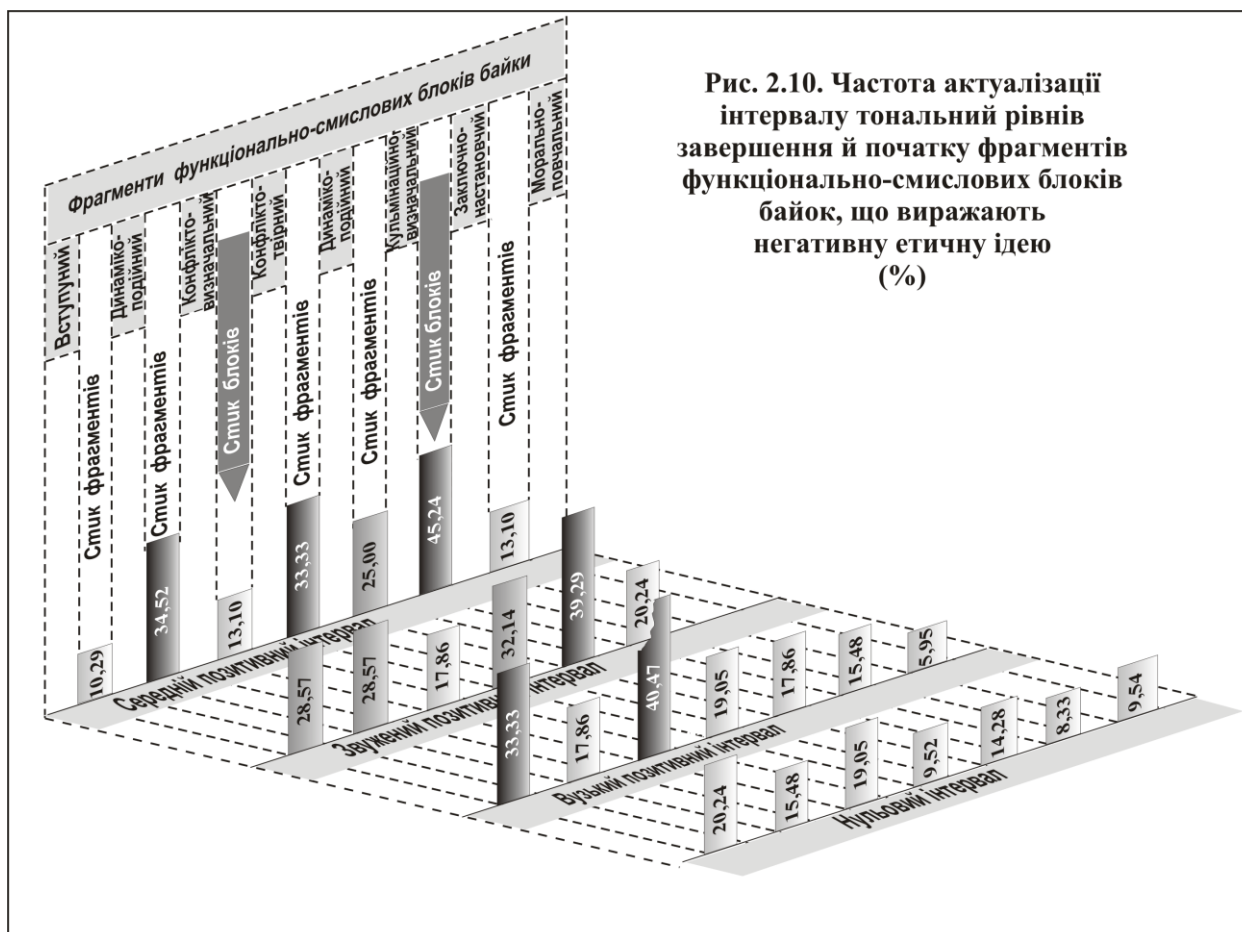
Більш варіативними є частота показників актуалізації інтервалу на стику блоків “Вступ та зав’язка” і “Розвиток дій та розв’язка”. Тут спостерігається майже рівномірний розподіл актуалізації позитивного інтервалу в розширеній, середній і звуженій зонах (23,53%, 22,06%, 25,00% відповідно). При цьому на аналізованій ділянці зафіксовано й мінімальні показники інтервалу в крайніх його зонах – широкій (4,41%) і вузькій (5,88%), а також його відсутність у 5,88% досліджуваних реалізацій. Подібним чином функціонує інтервал і на стику конфліктотвірного й динаміко-подійного фрагментів блока “Розвиток дій та розв’язка”. Цій ділянці властива приблизно однакова частка актуалізації нульового інтервалу (29,41%), а також зони вузького (20,59%), звуженого (17,06%) й середнього (32,35%) позитивного тонального інтервалу. Вказану закономірність можна пояснювати функціональними особливостями цього блоку; крім того, її можна розглядати як наслідок підвищення емоційної напруги мовця під час викладу ним розвитку подій й усвідомлення алогічності дій героя байки.

Оформлення стику динаміко-подійного й кульмінаційно-визначального фрагментів маркується здебільшого вузьким позитивним інтервалом (33,82%) при наявності мінімальних показників позитивного інтервалу в усіх його зонах. Загальна оцінка показників актуалізації інтервалу на стику блоків “Розвиток дій та розв’язка” і “Мораль” також свідчить про домінування на цій ділянці вузького позитивного тонального інтервалу (36,76%), що цілком відповідає поступовому спаду емоційного збудження мовця в завершенні блока “Розвиток дій та розв’язка” і переході до викладу “Моралі”.

Щодо актуалізації негативного інтервалу, то його максимальна частота (19,12%) припадає на вузьку зону, яка актуалізується на стикові блоків “Розвиток дій та розв’язка” і “Мораль”. Наявність частки негативного інтервалу на стику цих блоків пов’язувалась аудитором з випадками заниження тонального рівня початку блока “Мораль”, за рахунок якого слухач переключає увагу від позитивного результату вчинків героя, зображеного в попередньому блоці, до чіткого узагальнення дидактичного змісту всієї байки, що викладається в блоці “Мораль”.

Варіативність характеристик частоти актуалізації інтервалу тональних рівнів завершення і початку фрагментів функціонально-сміслових блоків як просодичного засобу забезпечення зв’язності байок, що виражають негативну етичну ідею, відображено на рис. 2.10.

Згідно з даними рисунка в байках цієї групи на стику функціонально-сміслових блоків тексту “Розвиток дій та розв’язка” і “Мораль” домінує (45,24%) середня зона позитивного інтервалу. Вузька зона характеризується максимумом (40,47%) частоти в актуалізації стику блоків “Вступ та зав’язка” і “Розвиток дій та розв’язка”. Максимальне значення (39,29%) частоти звуженої зони позитивного інтервалу притаманне оформленню динаміко-подійного й кульмінаційно-визначального фрагментів блока “Розвиток дій та розв’язка”. Щодо організації стику решти фрагментів, то тут спостерігається приблизно рівномірний розподіл частоти актуалізації позитивного інтервалу в ряді зон. Так, стик вступного й динаміко-подійного фрагментів маркується нульовим інтервалом (20,24%), а також вузькою (33,33%) і звуженою (28,57%) зонами позитивного інтервалу. На стику динаміко-подійного й конфлікто-визначального фрагментів блока “Вступ та зав’язка” зареєстровано 34,52% середнього, 28,57% звуженого й 17,86% вузького позитивних тональних інтервалів. Реалізації стику конфліктотвірного й динаміко-подійного, а також динаміко-подійного й кульмінаційно-визначального фрагментів блока “Розвиток дій та розв’язка” характеризуються наявністю 33,33% і 25,00% середнього, 32,14% та 39,29% звуженого, 19,05% і 17,86% вузького позитивних інтервалів відповідно.

Зіставлення показників частоти актуалізації тонального інтервалу на стиках фрагментів функціонально-сміслових блоків байок з полярними етичними ідеями свідчить про більшу варіативність цього параметра в текстах байок, які виражають негативну етичну ідею, що є індикатором неприйнятності мовцем негативних вчинків героїв байки або зображуваних подій під час викладу ним тексту.

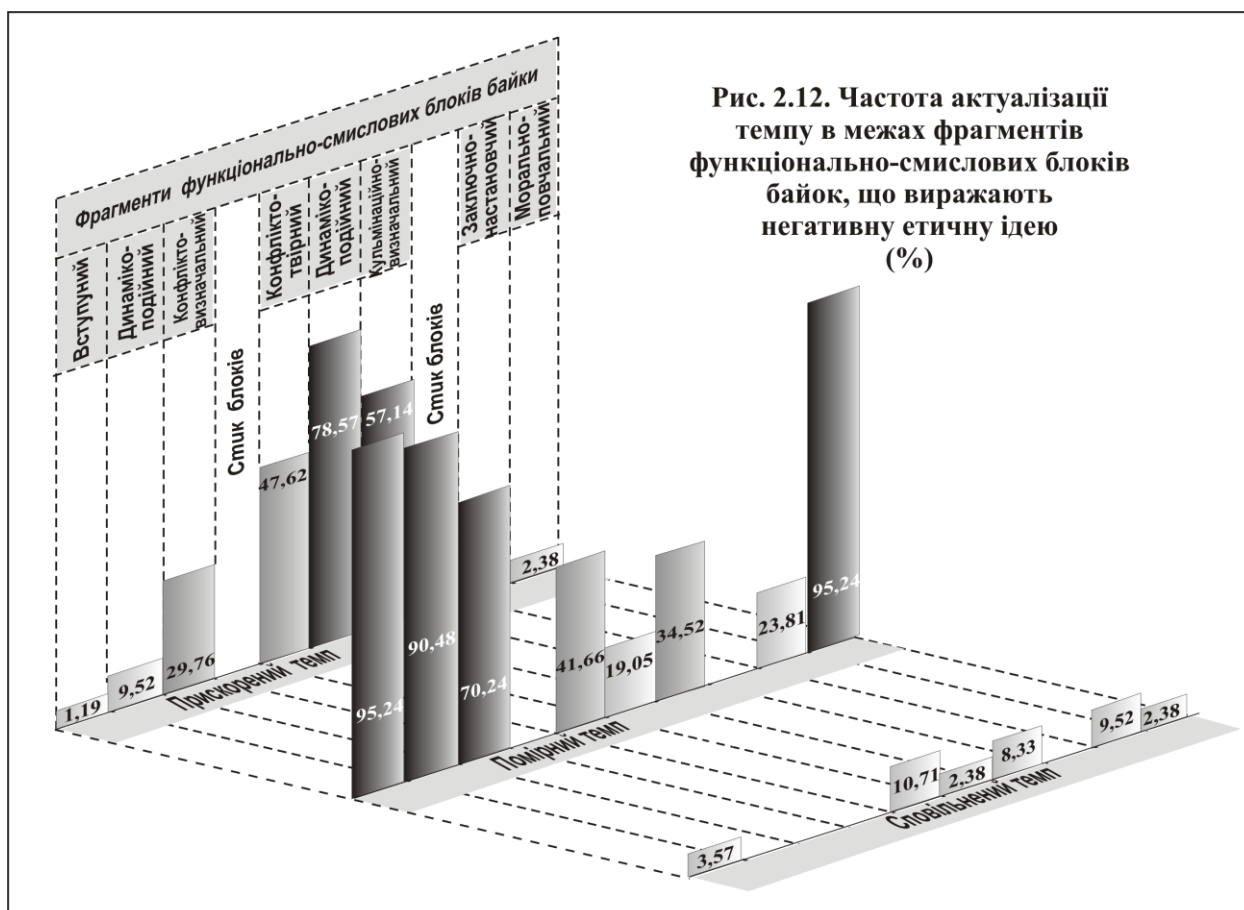
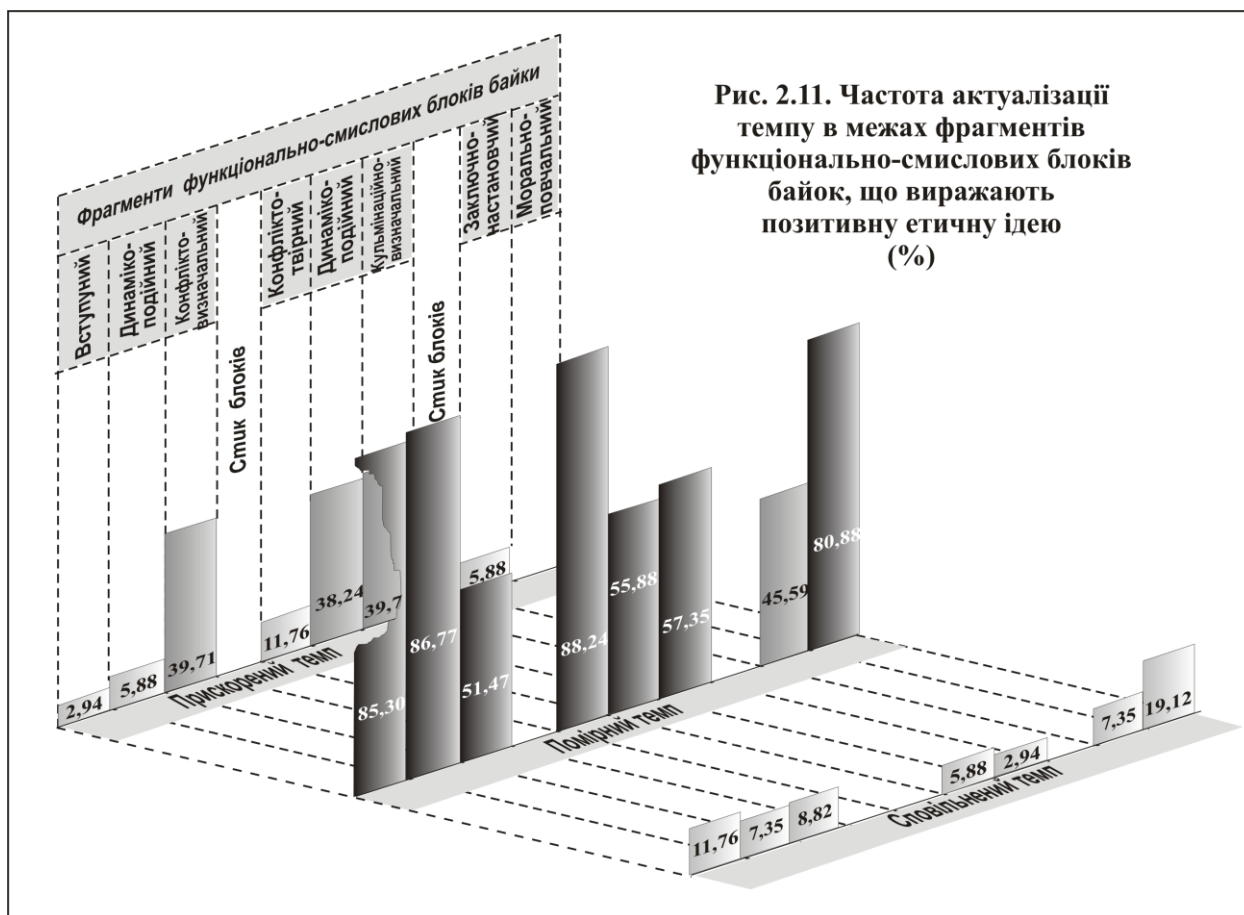
Частота актуалізації темпу як засобу забезпечення просодичної зв'язності суміжних фрагментів у байках із позитивною етичною ідеєю наведена на рис. 2.11.

Як свідчить рисунок, усі фрагменти цієї групи байок характеризується помірним темпом з найбільшими показниками частоти його реалізації у вступному й динаміко-подійному фрагментах блока "Вступ та зав'язка" (85,30% і 86,77% відповідно), а також в конфліктотвірному фрагменті в блоці "Розвиток дій та розв'язка" (88,24%) й морально-повчальному блока "Мораль" (80,88%).

Переважання помірного темпу в озвученні тексту байки призводить, за твердженням аудиторів, до темпової однорідності фрагментів та дозволяє характеризувати їхнє темпоральне уодноманітнення як засіб забезпечення зв'язності тексту. Суттєву частку складають також відхилення від помірного темпу до прискореного в конфлікто-визначальному фрагменті блока "Вступ та зав'язка" (39,71%), а також в динаміко-подійному й кульмінаційно-визначальному фрагментах блока "Розвиток дій та розв'язка" (38,24% і 39,71% відповідно), які кваліфікувалися аудитором як найбільш емоційно-забарвлені фрагменти всього тексту, в яких концентрується енергетичний пік позитивності/негативності етичної ідеї байки.

Закономірності розподілу частоти актуалізації темпу як просодичного засобу забезпечення зв'язності суміжних фрагментів у байках із негативною етичною ідеєю відображено на рис.2.12.

Зіставлення частоти актуалізації темпу в байках, які актуалізують позитивну етичну ідею (рис. 2.11), з наведеними на рис. 2.12 даними дозволяє простежити домінуюче використання помірного темпу в блоках "Вступ та зав'язка" й "Мораль" обох досліджуваних груп байок та кваліфікувати його функціонування в цих блоках як інваріантний просодичний засіб їхньої організації. Диференційною ознакою оформлення текстів байок з негативною етичною ідеєю визначалася наявність найбільшої долі актуалізації прискореного темпу в межах фрагментів блока "Розвиток дій та розв'язка" (конфліктотвірний – 47,62%, динаміко-подійний – 78,57%, кульмінаційно-визначальний – 57,14%). Менш рекурентним у просодичній організації досліджуваних текстів є сповільнений темп, найбільші показники частоти реалізації якого спостерігалися лише у вступному (11,76%) та морально-повчальному

(19,12%) фрагментах байок, які актуалізують позитивну етичну ідею. Маргінальні значення актуалізації темпу відзначені як нехарактерні для тексту байки.

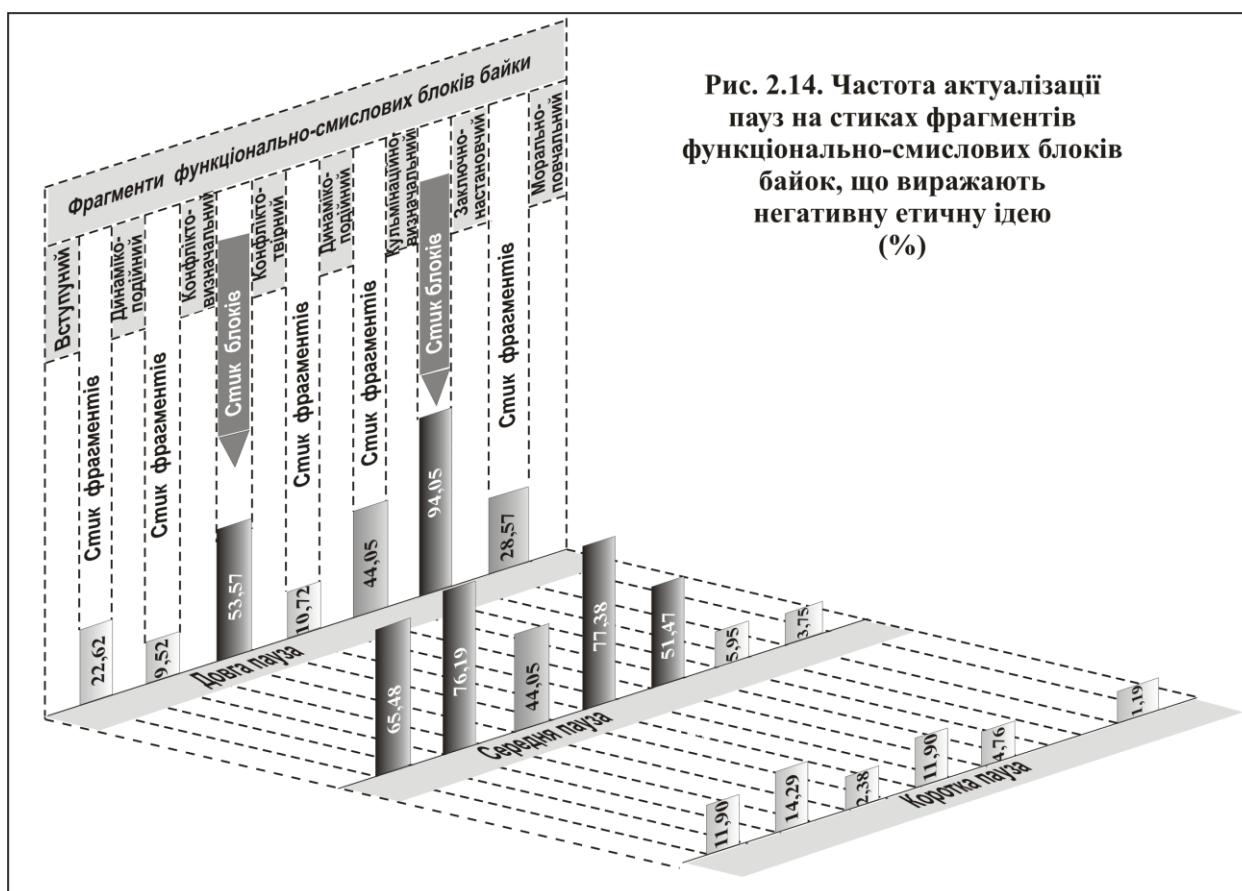
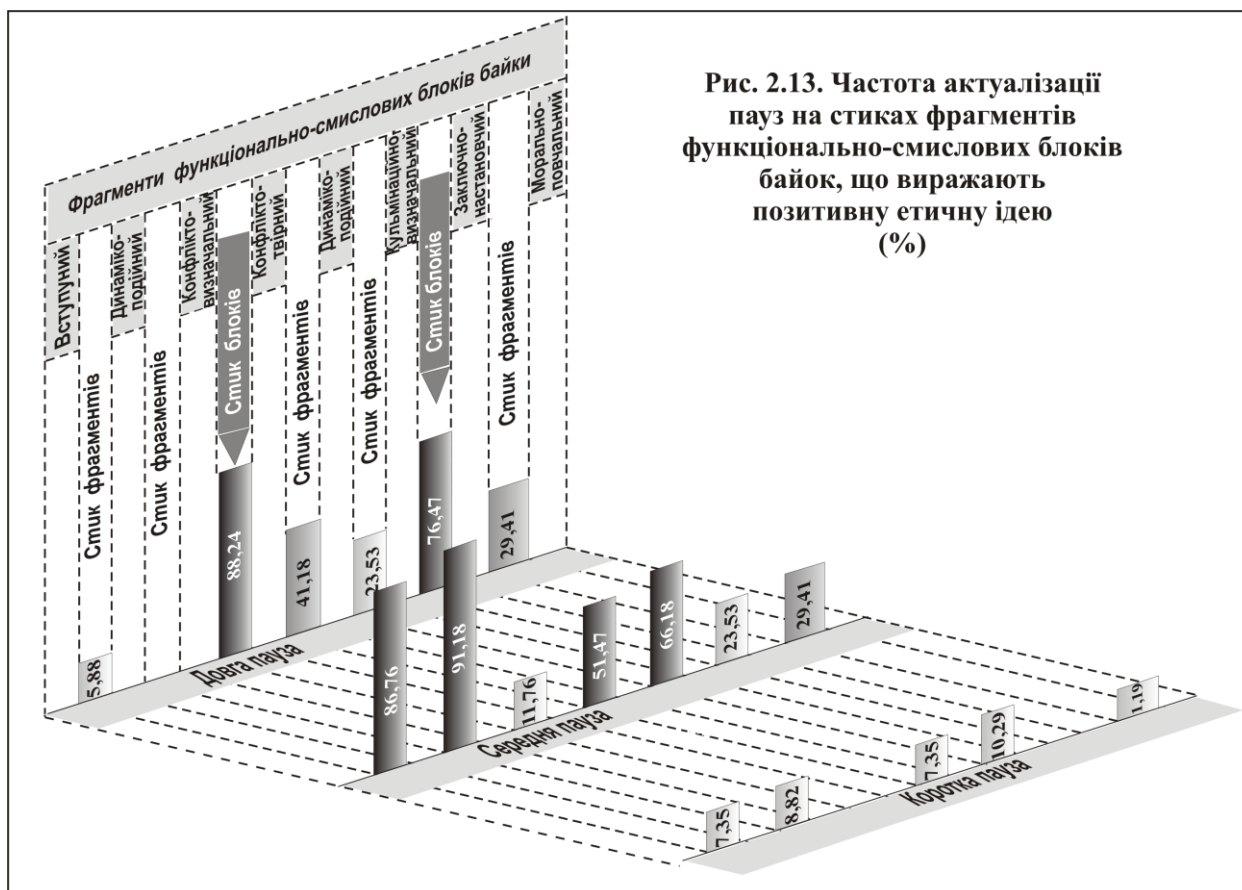
Важливе місце у вивченні ролі темпоральних особливостей в актуалізації зв'язності тексту англійської прозової байки займає й паузація. Під час аналізу експериментального матеріалу приділялась увага тривалості пауз на стиках фрагментів, класифіковані на довгі, середні та короткі. Цифрові показники частоти актуалізації типів пауз на стиках фрагментів байок, що передають позитивну та негативну етичну ідею, наведено на рисунках 2.13 і 2.14 відповідно.

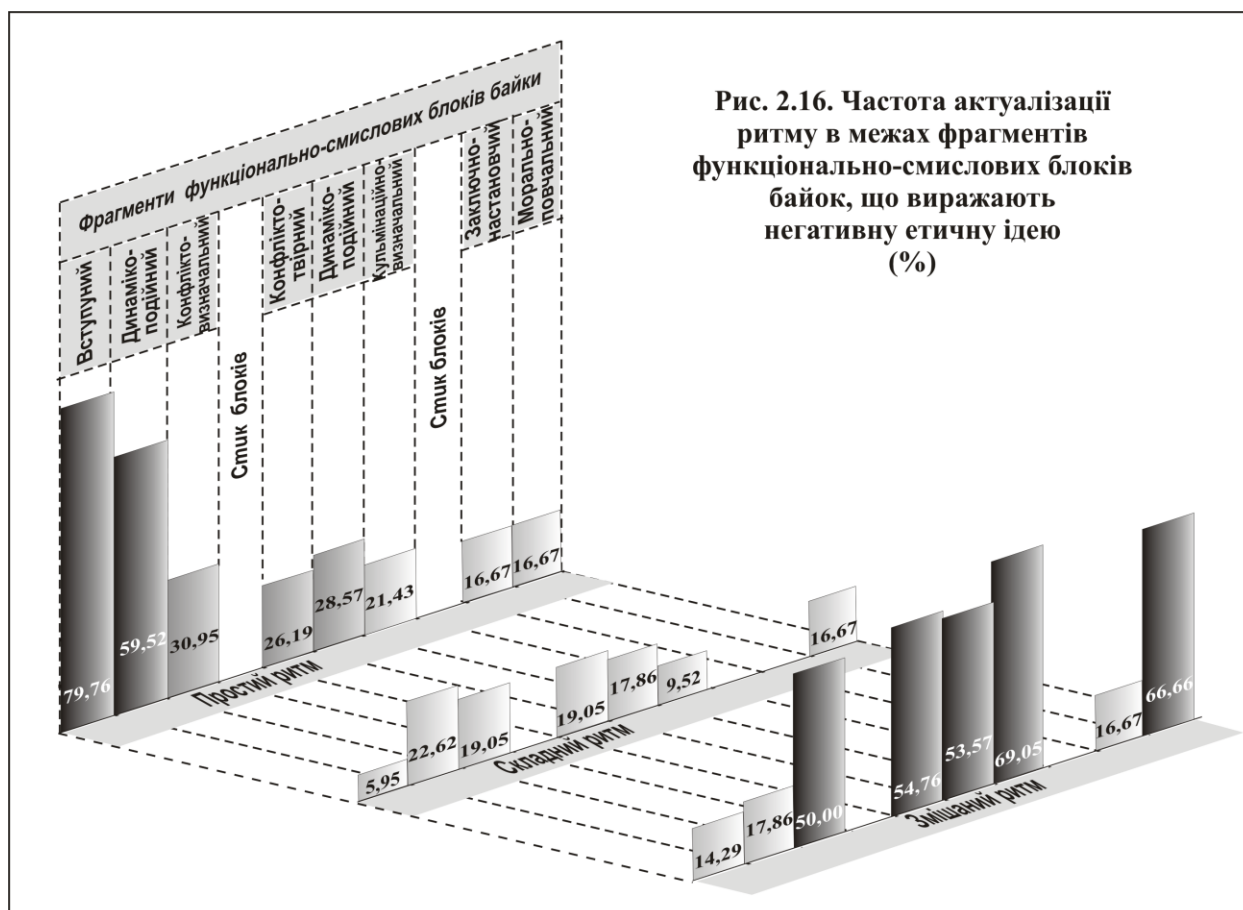
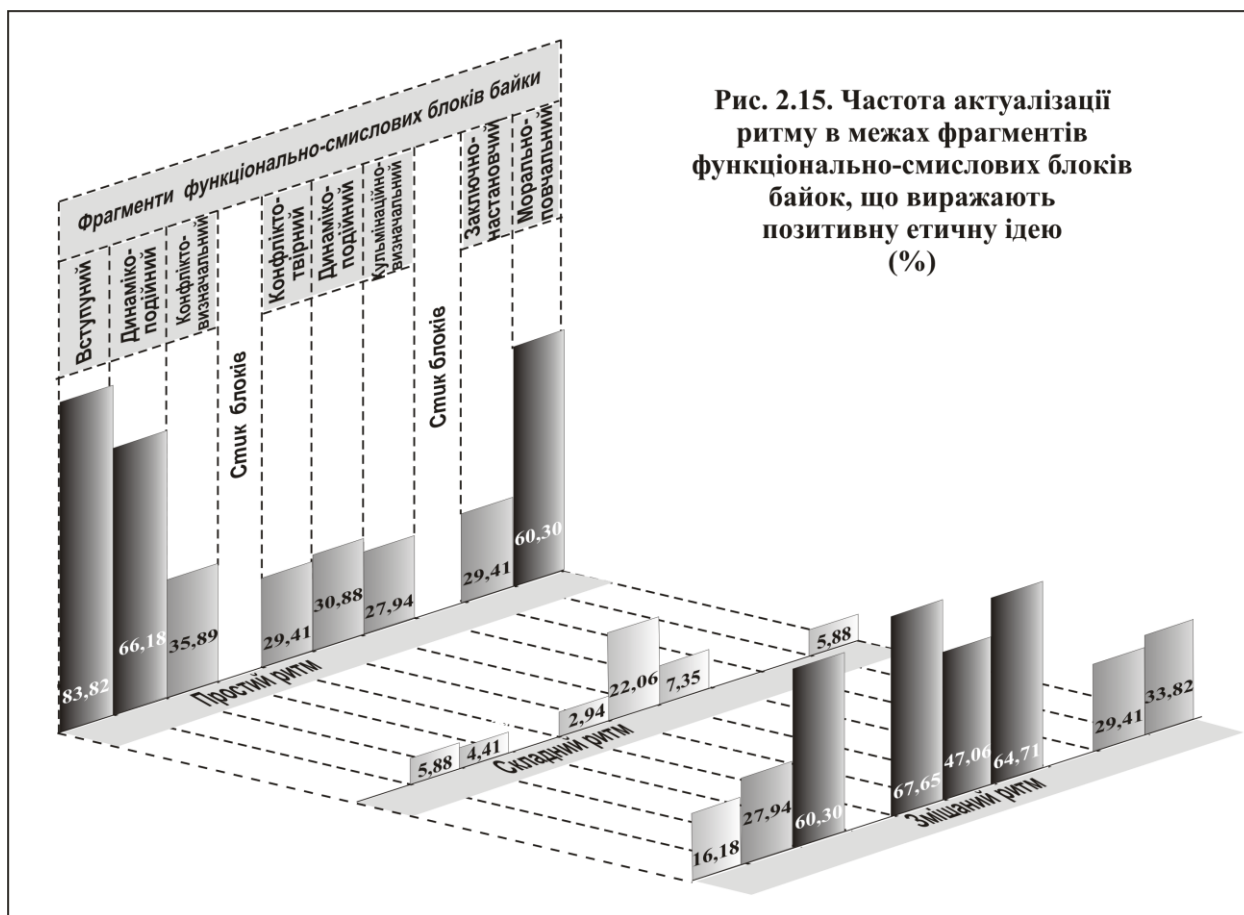
Як свідчить рисунки, переважна більшість стиків фрагментів байок різної полярності оформлюється середньою паузою з максимальним показником її частоти на стиках фрагментів блока "Вступ та зав'язка" байок, що актуалізують позитивну етичну ідею (86,76% на стику вступного й динаміко-подійного та 91,18% на стику динаміко-подійного й конфлікто-визначального фрагментів). Максимальний показник частоти реалізації середньої паузи зареєстровано також на стику конфліктотвірного й динаміко-подійного фрагментів блока "Розвиток дій та розв'язка" (77,38%) байок з негативною ідеєю (див. рис. 2.14).

Щодо актуалізації довгої паузи, то максимальні її показники зареєстровано на стиках блоків "Розвиток дій та розв'язка" й "Мораль" в текстах обох досліджуваних груп (76,47% в байках з позитивною етичною ідеєю та 94,05% – з негативною), що можна кваліфікувати і як засіб інтенсифікації блоку "Мораль", і як інваріантну ознаку об'єднання цих блоків. Пауза виконує також роль диференційної ознаки стику функціонально-сміслових блоків "Вступ та зав'язка" і "Розвиток дій та розв'язка": у байках з позитивною етичною ідеєю зафіксовано довгу паузу в 88,24%; у байках з негативною етичною ідеєю спостерігається приблизно рівномірний розподіл в актуалізації середньої (44,05%) і довгої (53,57%) пауз. Коротка пауза є менш частотною, тому вона не відіграє помітної ролі в забезпеченні зв'язності суміжних фрагментів байок обох досліджуваних груп.

Варіативність частоти актуалізації ритму як засобу об'єднання суміжних фрагментів тексту байок з полярними етичними ідеями відображено на рисунках 2.15 і 2.16.

Аналіз даних рисунків показує, що у вступному й динаміко-подійному фрагментах обох досліджуваних груп байок превалює простий ритмічний малюнок інтонаційних груп з максимальним його показником у вступному фрагменті (83,82% – у байках з позитивною ідеєю та 79,76% – у байках з негативною). При цьому з ускладненням структури інтоногруп фрагментів спостерігається відповідна зміна структури їхнього ритму.

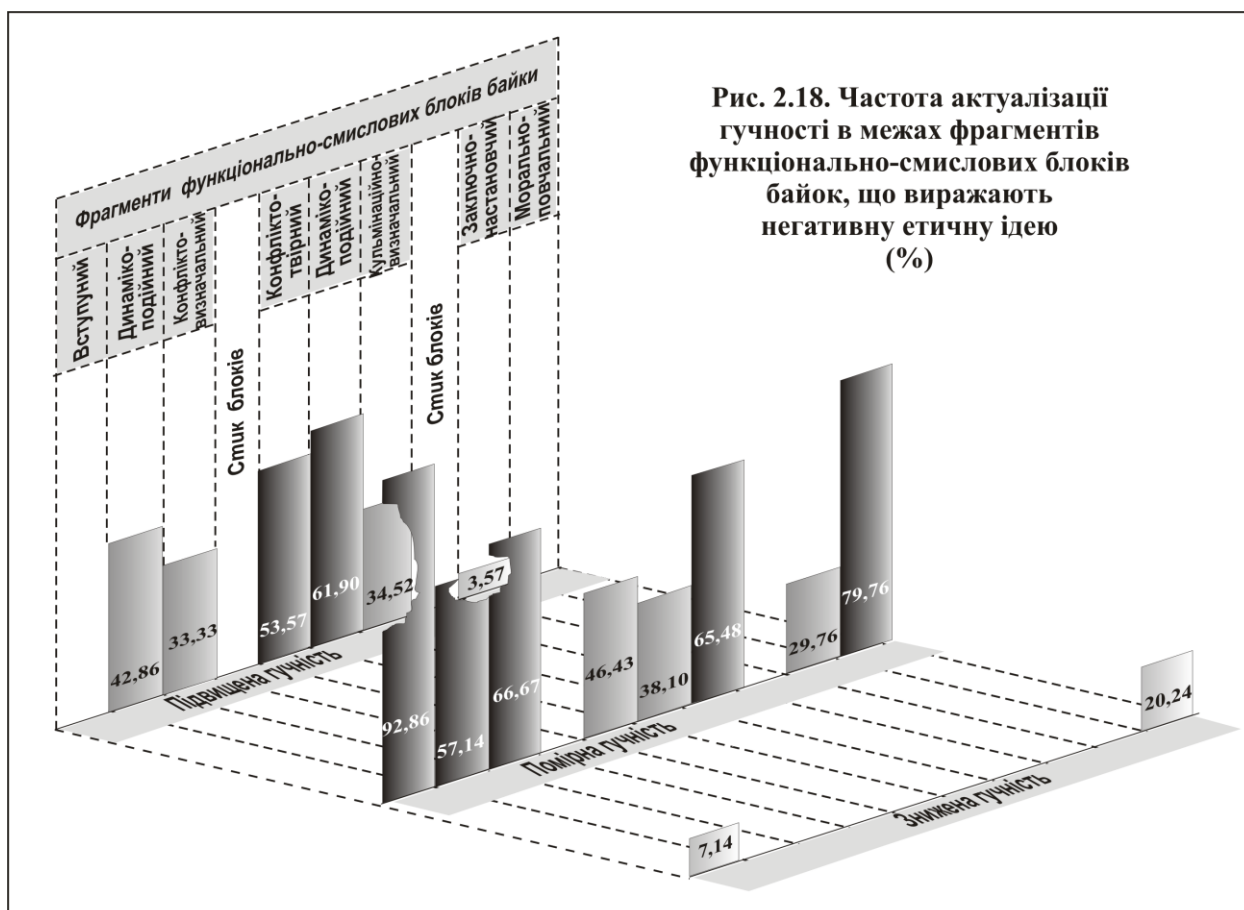
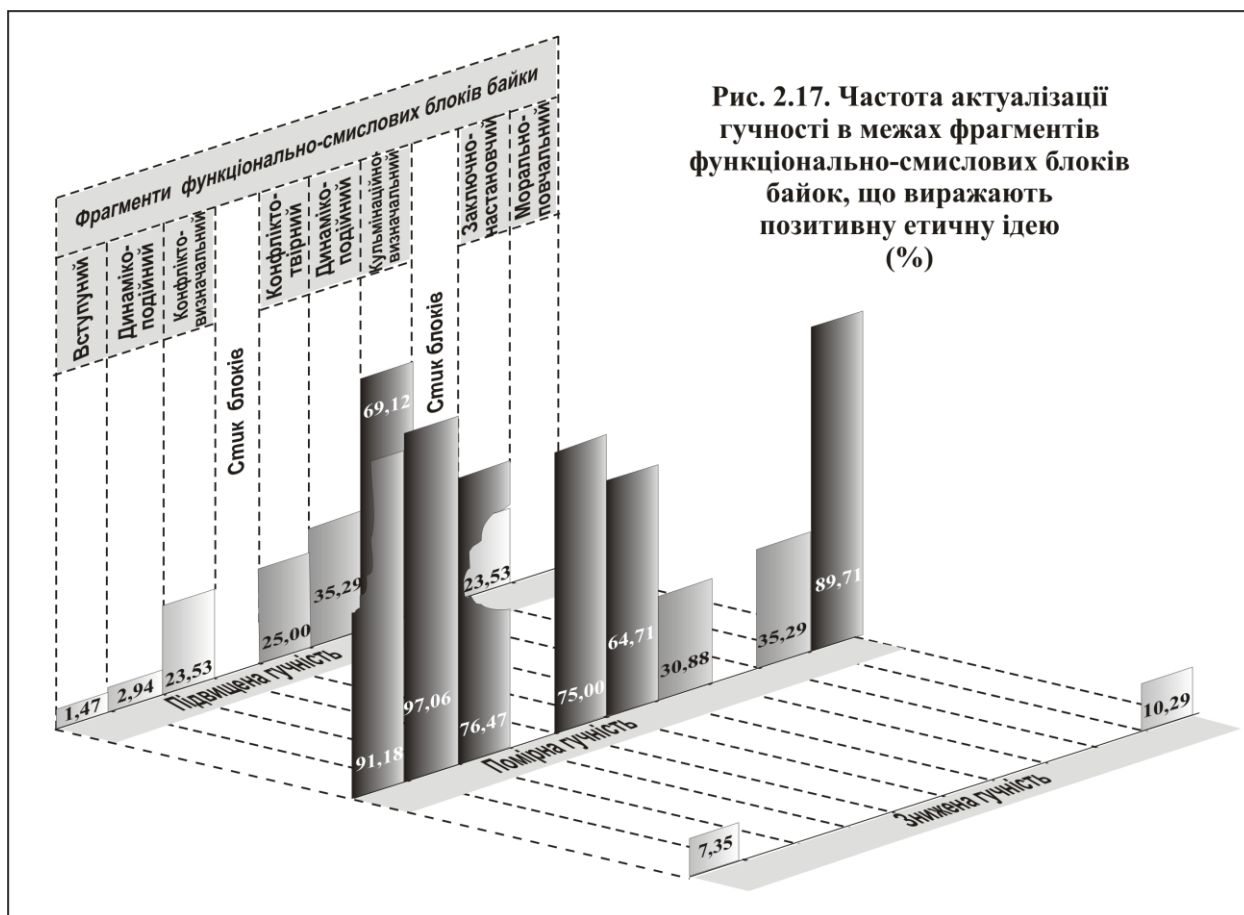
Так, незалежно від полярності етичної ідеї, у конфлікто-визначальному фрагменті блока “Вступ та зав’язка” зафіксовано 60,30% випадків функціонування змішаного типу ритму в байках з позитивною ідеєю та 50,00% – в байках з негативною. Подібна ритмічна будова спостерігалася також у межах фрагментів блока “Розвиток дій та розв’язка” обох досліджуваних груп байок, які характеризуються наявністю оцінної лексики (у конфліктотвірному фрагменті частка змішаного ритму складає 67,65% в байках з позитивною ідеєю та 54,76% – у байках з негативною; у динаміко-подійному – 47,06% і 53,57%; у кульмінаційно-визначальному – 64,71% і 69,05% відповідно). Переважання в наведених фрагментах змішаного ритмічного малюнка зумовлюється здебільшого наявністю в їхніх межах різних за структурою інтонаційних груп. Наприклад, короткі синтагми, зокрема ті, що складаються з усіченої шкали, характеризуються простою ритмічною будовою. У той час, як для довгих інтоногруп, які містять більшу кількість повнозначних слів, що мають різний ступінь виділення складів (повно-, частково та слабонаголошених), більш типовим є складний ритм. Тому на рівні сприйняття ритмічна структура фрагментів, до складу яких входять обидва різновиди синтагм, кваліфікується як змішана.

Слід також відзначити, що ритмічна структура морально-повчального фрагмента є диференційною ознакою просодичної організації байок із полярними етичними ідеями. Так, у байках, що передають позитивну етичну ідею, домінує простий ритм (60,30%), а в байках з негативною ідеєю – змішаний (66,66%). Зазначена варіативність ритму зумовлюється, здебільшого, полярністю актуалізованої ідеї, а також структурою інтоногруп фрагмента, їхньою наповненістю ритмічними групами та ступенем виділення повнозначних слів.

Частота актуалізації гучності як засобу просодичної зв’язності суміжних фрагментів байок з позитивною та негативною етичною ідеєю наведено на рисунках 2.17 і 2.18 відповідно.

Як свідчать результати аудитивного аналізу, для байок обох досліджуваних груп, незалежно від полярності їхньої етичної ідеї, найбільш типовою є помірна гучність. Найвища її частота зафіксована під час актуалізації вступного й морально-повчального фрагментів байки: 91,18% у вступному й 89,71% в морально-повчальному фрагментах байок з позитивною етичною ідеєю та 92,86% і 79,76% відповідно в байках з негативною ідеєю. Решті фрагментів блоків “Вступ та зав’язка” і “Мораль” обох груп байок також притаманне переважання зони помірної гучності.

Зіставлення частоти актуалізації гучності в текстах байок різної полярності показує, що блок “Розвиток дій та розв’язка” характеризується,

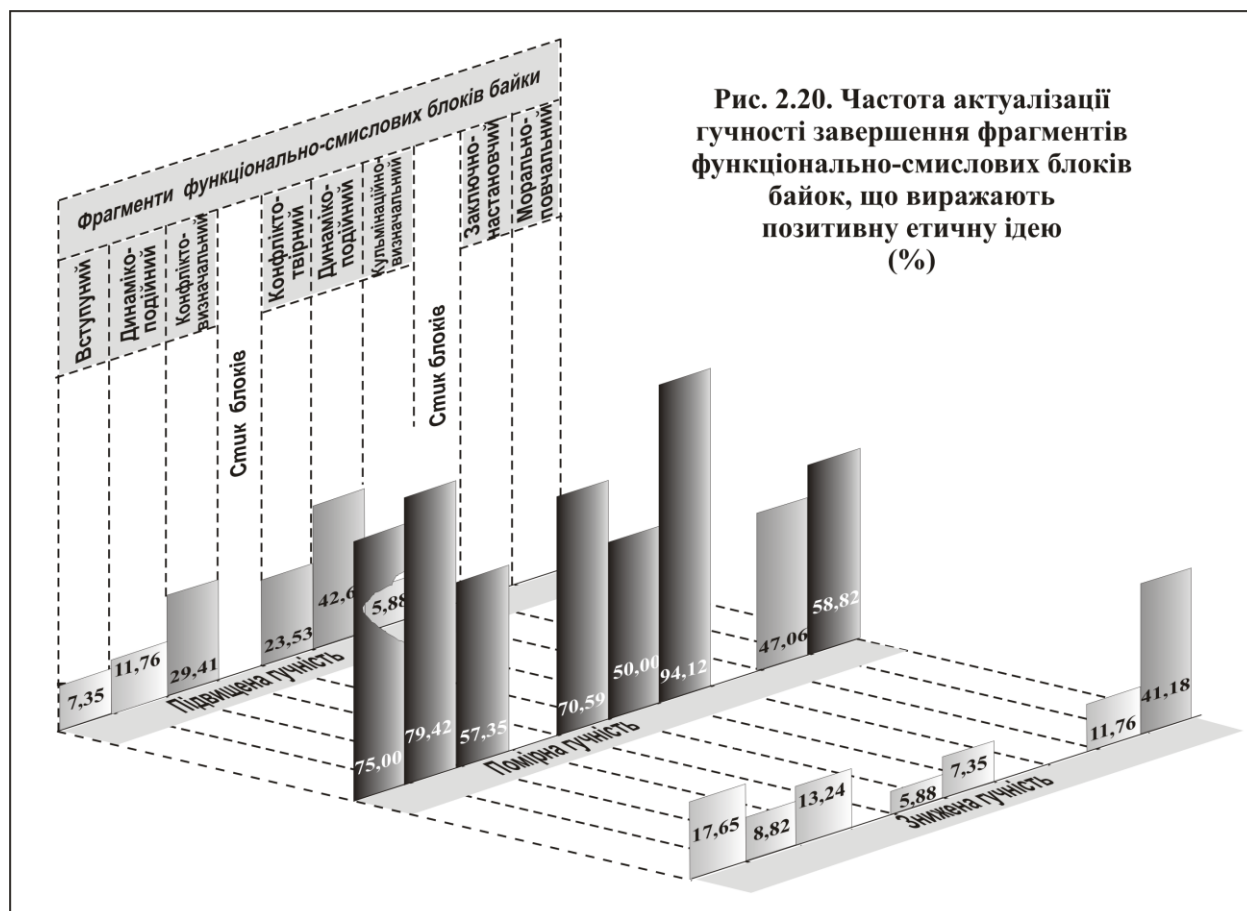
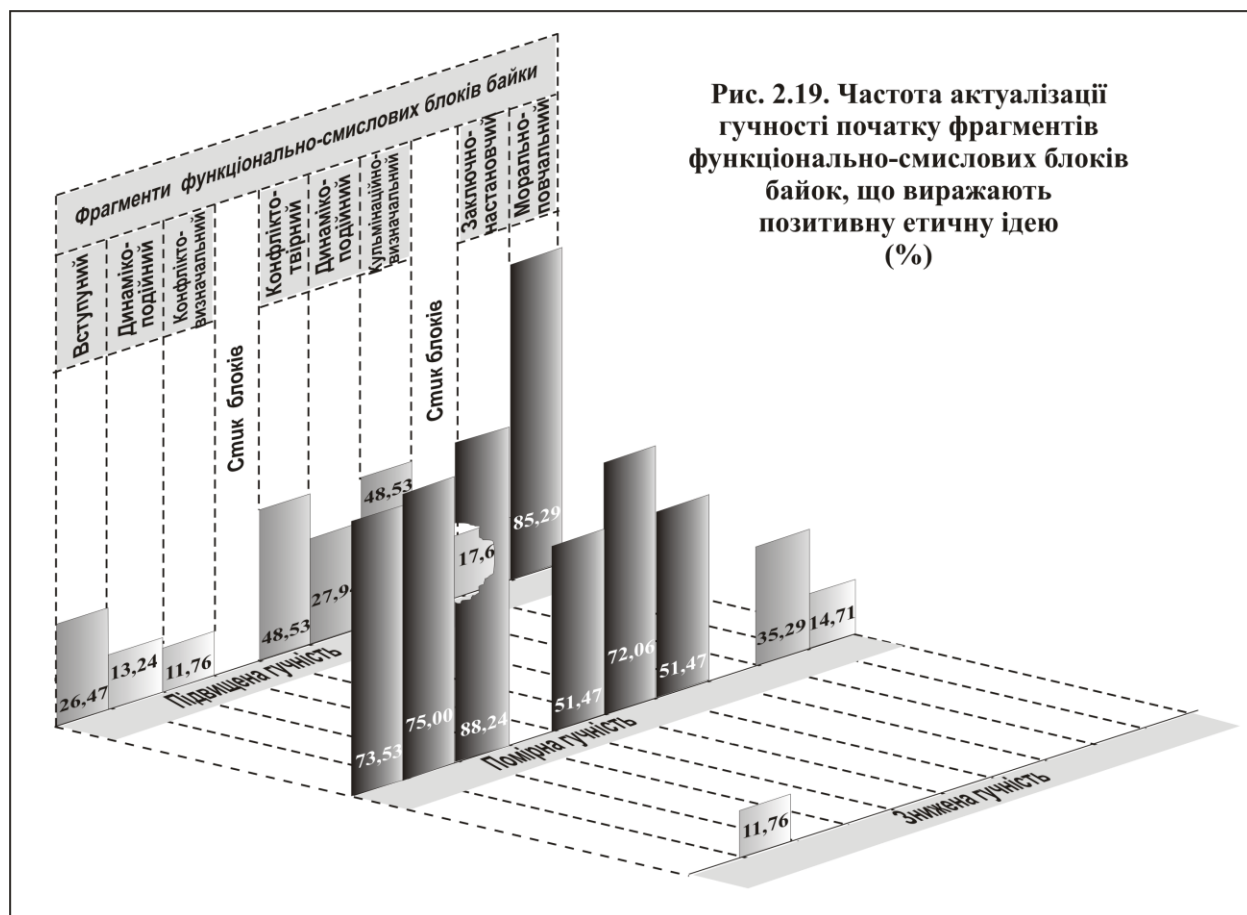
порівняно з іншими блоками, більшою варіативністю цього параметра. Саме в цьому блоці було зафіксовано найбільші показники підвищеної гучності: в кульмінаційно-визначальному фрагменті байок з позитивною етичною ідеєю (69,12%) та в конфліктотвірному (53,57%) й динаміко-подійному (61,90%) фрагментах байок, що актуалізують негативну ідею. Варіативність підвищеної зони гучності у межах блока “Розвиток дій та розв’язка” визначалася як характерна ознака просодичного оформлення текстів байок з полярними етичними ідеями.

Поодинокі випадки актуалізації зниженої гучності мають місце лише в реалізаціях вступного та динаміко-подійного фрагментів. Маргінальні зони гучності взагалі не були зареєстровані. Аудитори також відзначали випадки нестабільного рівня гучності в межах окремих фрагментів. При цьому деякі перепади гучності фіксувалися всередині окремих фрагментів, при якому підвищення гучності відбувалося, здебільшого, на початку інтоногрупи, а зниження – в її завершенні.

Дані аудитивного аналізу з розгляду закономірностей варіювання гучності звучання початку й завершення фрагментів як засобу забезпечення просодичної зв’язності тексту байок, що актуалізують позитивну етичну ідею, наведено на рисунках 2.19 і 2.20 відповідно.

Із рисунків видно, що в переважній більшості фрагментів найчастотнішою є зона помірної гучності і їхнього початку, і завершення. При цьому максимальна частка актуалізації помірної гучності припадає на початок вступного (73,53%), динаміко-подійного (75,00%) й конфлікто-визначального (88,24%) фрагментів блока “Вступ та зав’язка”. Наступною за частотою зафіксовано підвищену зону гучності, яка оформлює початок морально-повчального фрагмента (85,29%). Підвищену зону гучності зареєстровано також і на початку конфліктотвірного (48,53%) й кульмінаційно-визначального (48,53%) фрагментів блока “Розвиток дій та розв’язка”, які за своєю функцією та прагматичною спрямованістю маркуються підвищеною емоційністю.

Щодо актуалізації рівня гучності в завершенні фрагментів (див. рис. 2.20), то, подібно до оформлення їхнього початку, тут домінує зона помірної гучності. Максимальний показник помірної гучності (94,12%) зареєстровано наприкінці кульмінаційно-визначального фрагмента, тобто при переході до узагальнення дидактичного змісту байки. У межах наступного за рекурентністю рівня завершення фрагментів спостерігається майже рівна частота підвищеної гучності (42,65%), яка оформлює завершення динаміко-подійного фрагмента блока “Розвиток дій та розв’язка” та зниженої (41,18%), що завершує виклад морально-повчального фрагмента.

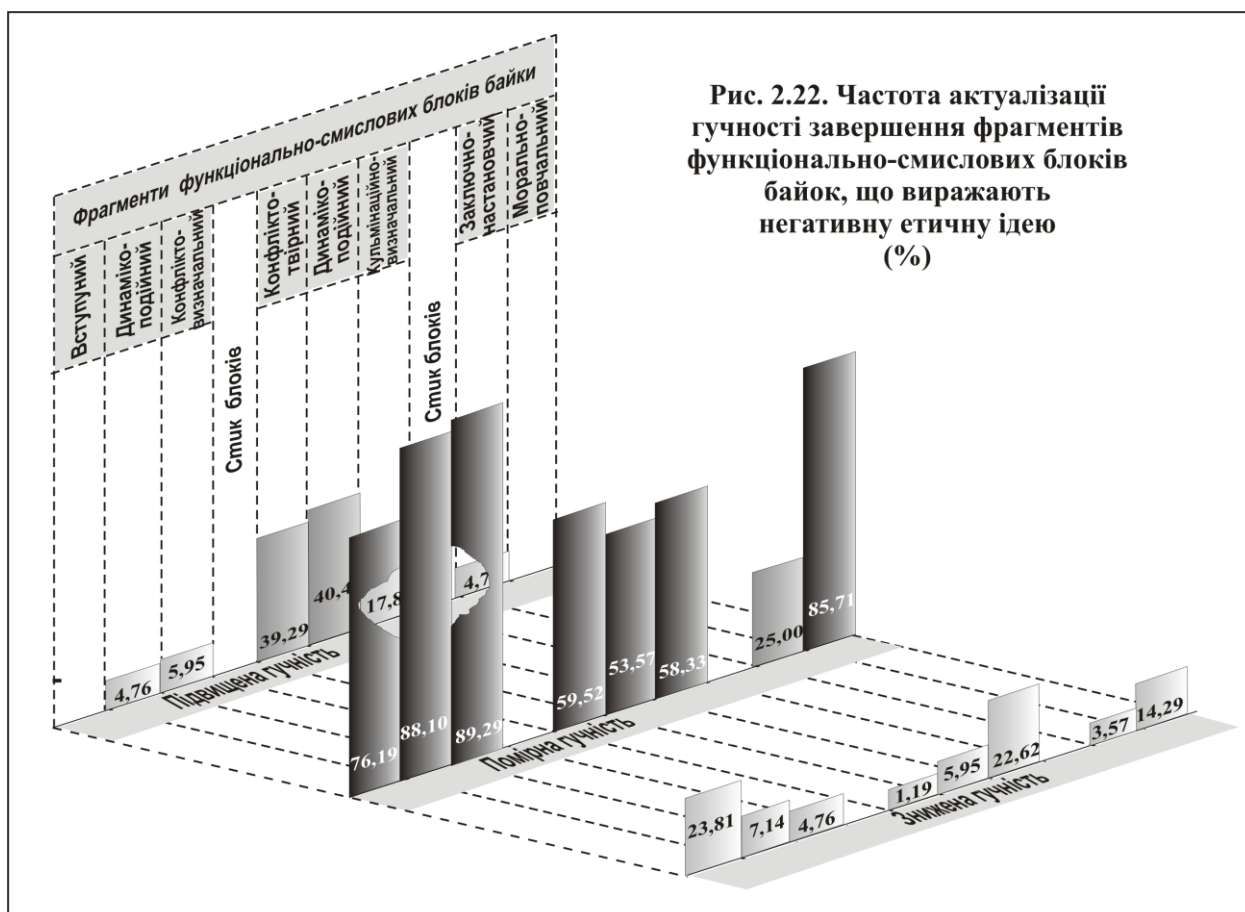
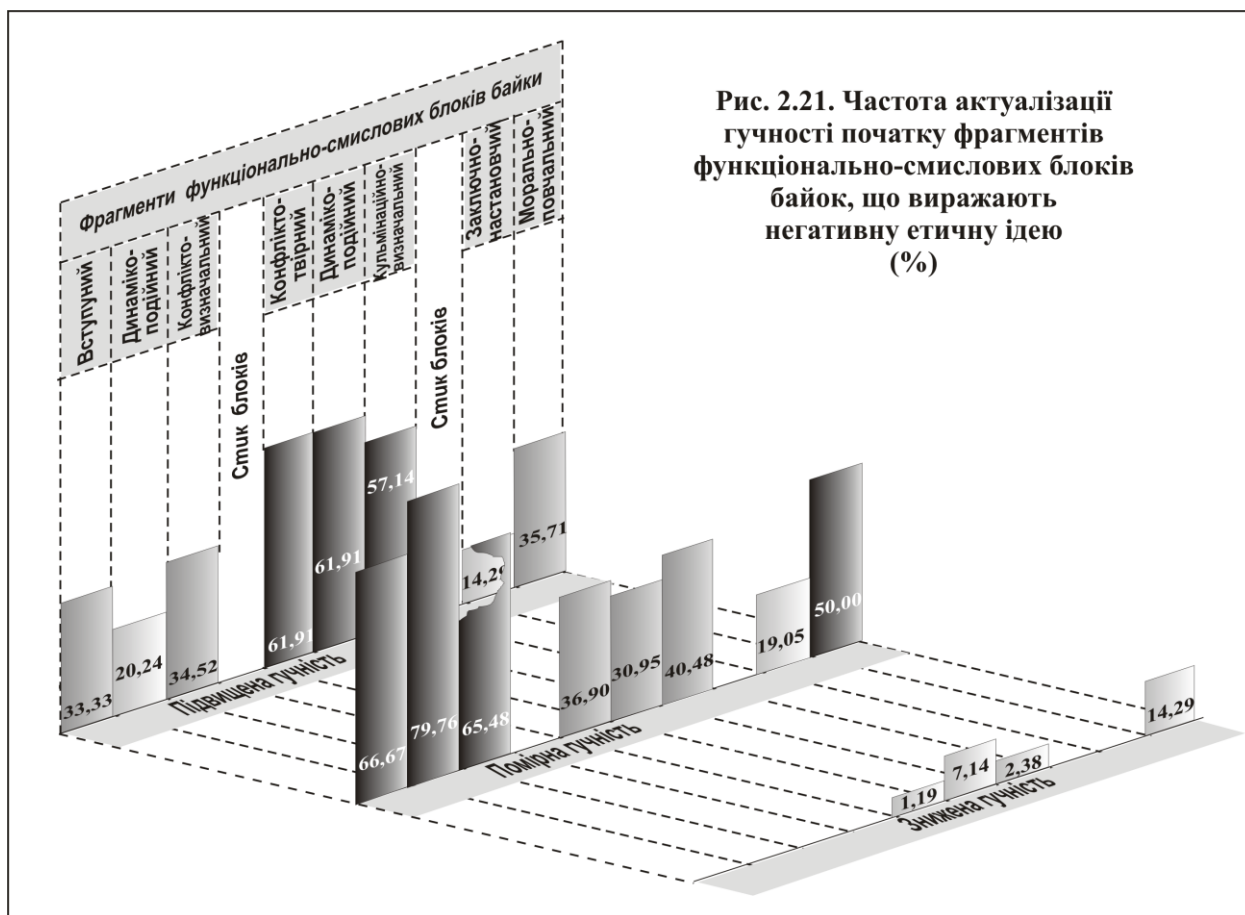

Частота актуалізації гучності початку й завершення фрагментів байок, що виражають негативну етичну ідею, наведена на рисунках 2.21 та 2.22.

Як свідчать дані рисунків, найчастотнішою в оформленні початку фрагментів (див. рис 2.21) є зона помірної гучності, що актуалізується в ініціальних інтоногрупах вступного (66,67%), динаміко-подійного (79,76%) й конфлікто-визначального (65,48%) фрагментів блока “Вступ та зав’язка”. Зіставлення наведених показників з даними рис. 2.19 дозволяє кваліфікувати помірну гучність на початку фрагментів блока “Вступ та зав’язка” як інваріантну ознаку байок з полярною етичною ідеєю. Роль диференційної ознаки байок з негативною ідеєю відіграє домінування підвищеної гучності на початку конфліктотвірного (61,91%), динаміко-подійного (61,91%) й кульмінаційно-визначального (57,14%) фрагментів блока “Розвиток дій та розв’язка”.

Згідно з даними рис. 2.22, у завершенні фрагментів байок цієї групи, подібно до оформлення текстів з позитивною етичною ідеєю, найтипівішою є помірна гучність з найвищими показниками частоти, зафіксованими в завершенні динаміко-подійного (88,10%) й конфлікто-визначального (89,29%) фрагментів блока “Вступ та зав’язка”. Максимальні показники підвищеної гучності зареєстровано в завершенні конфліктотвірного (39,29%), динаміко-подійного (40,48%) й кульмінаційно-визначального (17,86%) фрагментів блока “Розвиток дій та розв’язка”, що, за винятком кульмінаційно-визначального фрагмента, співпадає з даними, отриманими під час аналізу цього функціонально-сміслового блока в байках з позитивною ідеєю. Незначна частка зниженої гучності припадає на завершення вступного (23,81%), кульмінаційно-визначального (22,62%) й морально-повчального (14,29%) фрагментів. Крім того, зіставлення даних обох досліджуваних груп текстів (рис. 2.19, 2.20 та 2.21, 2.22), дозволяє констатувати нетиповість високого та низького рівня гучності в реалізаціях початку й завершення всіх фрагментів байки.

Під час аудитивного аналізу актуалізації рівня гучності початку та завершення фрагментів функціонально-сміслових блоків тексту зверталась також увага на наявність перепаду гучності на стиках фрагментів. Так, у байках, що передають позитивну етичну ідею, найвищий показник перепаду гучності зареєстровано на стику блоків “Вступ та зав’язка” й “Розвиток дій та розв’язка” (76,47% по відношенню до загальної кількості експериментальних текстів цієї групи). На відміну від байок з позитивною етичною ідеєю, байки, що передають негативну ідею, характеризуються максимальною (85,71%) частотою перепаду гучності на стику блоків “Розвиток дій та розв’язка” і “Мораль”. Щодо байок з позитивною етичною ідеєю, то в ній зазначений стик блоків

вирізняється відсутністю перепаду гучності. Його найменші показники в обох досліджуваних групах текстів зафіксовано на межі переходу від вступного до динаміко-подійного фрагмента (23,53% в байках з позитивною етичною ідеєю й 19,05% – в байках з негативною ідеєю) та на стику заключно-настановчого й морально-повчального фрагментів (11,76% і 19,05% відповідно).

2.3. Акустичний аналіз просодичного оформлення байок

Результати акустичного аналізу локалізації тонального максимуму в межах фрагментів байок, які актуалізують позитивну та негативну етичні ідеї, показали, що незалежно від полярності етичної ідеї, тональний максимум розташовується, здебільшого, на двох ділянках – в першій ритмогрупі або на ядерному складоносієві (див. табл. 2.1 і 2.2).

Таблиця 2.1

Локалізація максимуму частоти основного тону в текстах байок з позитивною етичною ідеєю (%)

Складові тексту байки		Локалізація максимуму частоти основного тону									
Функціонально-сміслові блоки байки	Фрагменти блоків байки	передшкала	1-ша ритмогрупа 1-ї синтагми	інша ритмогрупа 1-ї синтагми	ядерний склад 1-ї синтагми	1-ша ритмогрупа 2-ї синтагми	інша ритмогрупа 2-ї синтагми	ядерний склад 2-ї синтагми	1-ша ритмогрупа 3-ї синтагми	інша ритмогрупа 3-ї синтагми	ядерний склад фінальної синтагми фрагмента
Вступ та зав'язка	вступний	0,00	42,86	7,14	42,86	7,14	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	динаміко-подійний	14,29	21,43	7,14	28,57	7,14	0,00	0,00	14,28	0,00	7,14
	конфлікто-визначальний	21,43	42,86	0,00	7,14	0,00	0,00	0,00	14,28	0,00	14,29
Розвиток дій та розв'язка	конфлікто-твірний	0,00	57,14	0,00	7,14	0,00	0,00	7,14	0,00	0,00	28,57
	динаміко-подійний	0,00	57,14	0,00	0,00	21,43	0,00	0,00	7,14	0,00	14,29
	кульмінаційно-визначальний	0,00	14,29	0,00	14,29	14,29	0,00	21,43	7,14	0,00	28,57
Мораль	заклучно-настановчий	0,00	28,57	0,00	14,29	14,29	0,00	7,14	0,00	0,00	0,00
	морально-повчальний	0,00	50,00	0,00	28,57	0,00	0,00	7,14	0,00	0,00	14,29

Так, у переважній більшості фрагментів байок, що виражають позитивну етичну ідею (табл. 2.1), максимум частоти основного тону локалізується на першій ритмогрупі ініціальної синтагми з максимальним показником (57,14%), зафіксованим в конфліктотвірному й динаміко-

подійному фрагментах блока “Розвиток дій та розв’язка”. При цьому під час реалізації вступного фрагмента зареєстровано рівновеликий розподіл локалізації максимуму ч.о.т у першій ритмогрупі першої синтагми та на її складоносієві (42,86%). Ці дані узгоджуються з висновками аудитивного аналізу, згідно з якими основне комунікативне навантаження вступного фрагмента припадає на ініціальні інтоногрупи, що складаються або з передтакту, усіченої шкали та термінальної частини, або лише з передтакту, ядра й затакту. Залежно від структури інтоногрупи, у вступному фрагменті тональний максимум локалізується, відповідно, або у першій ритмогрупі, або на ядерному складі. Подібна закономірність, але при більшій варіативності показників, була зафіксована і в актуалізації морально-повчального фрагмента, в якому 50,0% максимуму ч.о.т. зареєстровано у першій ритмогрупі ініціальної синтагми та 28,57% – на її ядерному складі, що підкреслює вагомість комунікативного потенціалу початкової інтоногрупи фрагмента.

Наступною за рекурентністю є локалізація максимуму ч.о.т. на ядерному складоносієві всього фрагмента, найвищі показники якої (28,57%) оформлюють конфліктотвірний і кульмінаційно-визначальний фрагменти блока “Розвиток дій та розв’язка”. Дещо менша частка локалізації тонального максимуму на цій ділянці припадає на конфлікто-визначальний фрагмент блока “Вступ та зав’язка”, динаміко-подійний фрагмент блока “Розвиток дій та розв’язка” і морально-повчальний фрагмент блока “Мораль”. Такий розподіл показників свідчить про семантичну значущість ядерного складу цих фрагментів.

Щодо локалізації максимуму ч.о.т. в інших ритмогрупах фрагментів, то його найбільша варіативність припадає на динаміко-подійний фрагмент блока “Вступ та зав’язка”. У межах цього фрагмента зареєстровано такі показники тонального максимуму: 14,29% в передшкالی, 21,43% в першій ритмогрупі першої синтагми, 28,57% на її складоносії та 14,28% в першій ритмогрупі третьої синтагми. На ядерному складі фрагмента та в інших ритмогрупах цей показник є незначним. Подібна, але менша варіативність максимуму ч.о.т. притаманна також динаміко-подійному й кульмінаційно-визначальному фрагментам блока “Розвиток дій та розв’язка”, що пов’язано з ускладненістю їхньої синтаксичної будови, яка проявляється в розподілі тонального максимуму на різних ділянках цих фрагментів.

Закономірності локалізації максимуму частоти основного тону в байках з негативною етичною ідеєю відображено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Локалізація максимуму частоти основного тону в текстах байок з
негативною етичною ідеєю (%)

Складові тексту байки		Локалізація максимуму частоти основного тону									
Функціонально-сміслові блоки байки	Фрагменти блоків байки	передшкала	1-ша ритмогрупа 1-ї синтагми	інша ритмогрупа 1-ї синтагми	ядерний склад 1-ї синтагми	1-ша ритмогрупа 2-ї синтагми	інша ритмогрупа 2-ї синтагми	ядерний склад 2-ї синтагми	1-ша ритмогрупа 3-ї синтагми	інша ритмогрупа 3-ї синтагми	ядерний склад фінальної синтагми фрагмента
Вступ та зав'язка	вступний	0,00	53,33	6,67	40,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	динаміко-подійний	0,00	60,00	13,33	20,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	6,67
	конфлікто-визначальний	0,00	53,33	6,67	13,33	6,67	0,00	6,67	6,67	0,00	6,67
Розвиток дій та розв'язка	конфлікто-твірний	6,67	33,33	0,00	20,00	0,00	20,00	0,00	0,00	0,00	20,00
	динаміко-подійний	0,00	73,33	6,67	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	20,00
	кульмінаційно-визначальний	6,67	6,67	20,00	13,33	20,00	0,00	0,00	0,00	0,00	33,33
Мораль	заключно-настановчий	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	13,33	6,67	0,00	0,00	13,33
	морально-повчальний	0,00	66,67	13,33	0,00	0,00	0,00	6,67	13,33	0,00	0,00

Тональний максимум блока “Вступ та зав'язка” текстів байок цієї групи, як і байках з позитивною етичною ідеєю (див. табл. 2.1), локалізується переважно на першому наголошеному складі першої інтоногрупи, що свідчить про його підвищене семантичне й емоційне навантаження. У вступному фрагменті, подібно до відповідного фрагмента байок з позитивною ідеєю, тональний максимум локалізується приблизно однаково часто на наголошеному складі першої (53,33%) та термінальної ритмогруп (40,0%) ініціальної синтагми і набуває статусу інваріантної ознаки просодичної організації текстів різнополярних за етичною ідеєю байок.

Функцію диференційної ознаки просодичного оформлення байок з негативною етичною ідеєю виконує специфічна локалізація тонального максимуму у функціонально-смісловому блоці “Розвиток дій та розв'язка”. Так, у його конфліктотвірному фрагменті приблизно рівновеликі показники розташування максимуму частоти основного тону припадають на першу ритмогрупу ініціальної синтагми (33,33%), її ядерний складовий (20,0%), інші ритмогрупи другої синтагми (20,0%), що, як правило, виділяються завдяки спеціальному підйому, та на ядерний

склад термінальної ритмогрупи фрагмента (20,0%). Подібна варіативність тонального максимуму, але при дещо іншому розподілі його показників, спостерігається і в кульмінаційно-визначальному фрагменті, у якому домінування максимуму (33,33%) зафіксовано на ядерному складі всього фрагмента. При цьому в першій інтоногрупі максимум частоти основного тону зміщується з першого наголошеного складу на інші (20,0%), а також актуалізується на першій ритмогрупі другої синтагми (20,0%). Такий розподіл досліджуваного показника, з одного боку, свідчить про ускладнення синтаксичної структури цих фрагментів, з іншого – сигналізує про локалізацію в них ключових слів. Щодо динаміко-подійного фрагмента, то в ньому тональний пік знаходиться у більшості випадків (73,33%) на першому наголошеному складі шкали та на ядерному складі фрагмента (20,0%).

Для морально-повчального фрагмента байок з негативною етичною ідеєю найрекурентнішою (66,67%) є локалізація тонального максимуму в першій ритмогрупі ініціальної синтагми. При цьому в термінальній частині фрагмента, на відміну від байок, що актуалізують позитивну етичну ідею, функціонування максимуму частоти основного тону взагалі не було зареєстровано.

Таким чином, аналіз розподілу локалізації тонального максимуму в межах фрагментів функціонально-сміслових блоків байок різної полярності свідчить про найвищу значущість першої ритмогрупи ініціальної синтагми та в деяких випадках ядерного складоносія, варіативність яких залежить від функціонального призначення конкретного фрагмента й полярності етичної ідеї байки.

Визначення рівня тонального максимуму показало, що в байках, які актуалізують позитивну та негативну етичні ідеї (див. табл. 2.3 і 2.4), найчастотнішим є екстрависокий рівень його реалізації, функція якого полягає у приверненні уваги слухача до ключових слів фрагментів байки.

Зокрема, в байках з позитивною етичною ідеєю домінуюча частка реалізації екстрависокої зони максимуму частоти основного тону зареєстрована в межах блока “Розвиток дій та розв’язка”, а також у конфлікто-визначальному фрагменті блока “Вступ та зав’язка”, які під час аудитивного аналізу кваліфікувалися як найбільш емоційно-забарвлені. Наступним за частотою відзначено високий тональний рівень, максимальна відсоткова доля якого (50,0%) припадає на морально-повчальний фрагмент. Крім того, цей фрагмент вирізняється наявністю значної частки середньої підвищеної зони (35,71%).

Таблиця 2.3

Варіювання максимуму частоти основного тону в текстах байок з позитивною етичною ідеєю (%)

Складові тексту байки		Максимум частоти основного тону					
Функціонально-сміслові блоки байки	Фрагменти блоків байки	екстра-високий	високий	середній підвищений	середній знижений	низький	екстра-низький
Вступ та зав'язка	вступний	64,29	21,43	7,14	7,14	0,00	0,00
	динаміко-подійний	42,86	42,86	7,14	7,14	0,00	0,00
	конфлікто-визначальний	71,43	21,43	7,14	0,00	0,00	0,00
Розвиток дій та розв'язка	конфлікто-твірний	78,57	21,43	0,00	0,00	0,00	0,00
	динаміко-подійний	71,43	28,57	0,00	0,00	0,00	0,00
	кульмінаційно-визначальний	71,43	28,57	0,00	0,00	0,00	0,00
Мораль	заключно-настановчий	42,86	21,43	0,00	0,00	0,00	0,00
	морально-повчальний	14,29	50,00	35,71	0,00	0,00	0,00

У байках з негативною етичною ідеєю також переважає екстрависокий рівень максимуму ч.о.т. (див. табл. 2.4), але при дещо іншому розподілі його показників у межах функціонально-сміслових блоків байки.

Таблиця 2.4

Варіювання максимуму частоти основного тону в текстах байок, що актуалізують негативну етичну ідею (%)

Складові тексту байки		Максимум частоти основного тону					
Функціонально-сміслові блоки байки	Фрагменти блоків байки	екстра-високий	високий	середній підвищений	середній знижений	низький	екстра-низький
Вступ та зав'язка	вступний	73,33	26,67	0,00	0,00	0,00	0,00
	динаміко-подійний	60,00	33,33	6,67	0,00	0,00	0,00
	конфлікто-визначальний	46,66	46,66	0,00	6,67	0,00	0,00
Розвиток дій та розв'язка	конфлікто-твірний	60,00	20,00	13,33	6,67	0,00	0,00
	динаміко-подійний	46,66	26,67	20,00	6,67	0,00	0,00
	кульмінаційно-визначальний	53,33	40,00	6,67	0,00	0,00	0,00
Мораль	заключно-настановчий	20,00	0,00	13,33	0,00	0,00	0,00
	морально-повчальний	13,33	40,00	40,00	6,67	0,00	0,00

Так, на відміну від байок з позитивною етичною ідеєю, у функціонально-смысловому блоці “Вступ та зав’язка” спостерігається варіативність тонального рівня максимуму частоти основного тону, показники якого зростають у напрямку від середньої зниженої до екстрависокої зон. Для ряду фрагментів тексту цієї групи байок досить рекурентною є також висока зона тонального максимуму, найвищий показник якої зареєстровано в конфлікто-визначальному фрагменті (46,66%).

У реалізаціях морально-повчального фрагмента зафіксовано однакові показники високого та середнього підвищеного рівнів максимуму частоти основного тону (по 40,0%) при малій частотності екстрависокого та середнього зниженого. Розподіл цього показника в середній зниженій зоні є мінімальним. Актуалізація тонального максимуму в низькій та екстранизькій зонах визначена як нетипова для тексту байки.

Отже, оцінка рівня тонального максимуму в межах фрагментів байки свідчить про те, що незалежно від полярності актуалізованої в ній етичної ідеї найбільшою рекурентністю характеризується екстрависокий рівень. У той же час, для морально-повчального фрагмента обох груп байок типовим є високий та середній підвищений тональні рівні максимуму частоти основного тону.

Реалізація висотнотонального рівня початку фрагментів текстів байок, що виражають позитивну етичну ідею, коливається у межах від екстрависокої до екстранизької зон (див. табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Актуалізація тонального рівня початку й завершення фабульних фрагментів байок, що виражають позитивну етичну ідею (%)

Складові тексту байки		Висотнотональний рівень початку фрагмента						Висотнотональний рівень завершення фрагмента					
Функціонально-смыслові блоки байки	Фрагменти блоків байки	екстра-високий	високий	середній підвищений	середній знижений	низький	екстра-низький	екстра-високий	високий	середній підвищений	середній знижений	низький	екстра-низький
Вступ та зав’язка	вступний	0,00	14,29	21,43	28,57	28,57	7,14	0,00	0,00	0,00	0,00	28,57	71,43
	динаміко-подійний	0,00	14,29	21,43	35,71	14,29	14,29	0,00	0,00	7,14	7,14	21,43	64,29
	конфлікто-визначальний	0,00	28,57	35,71	14,29	14,29	7,14	0,00	0,00	0,00	7,14	21,43	71,43
Розвиток дій та розв’язка	конфлікто-твірний	14,29	35,71	21,43	21,43	7,14	0,00	0,00	0,00	7,14	14,29	21,43	57,14
	динаміко-подійний	14,29	21,43	28,57	14,29	21,43	0,00	0,00	0,00	0,00	21,43	21,43	57,14
	кульмінаційно-визначальний	14,29	21,43	28,57	21,43	7,14	7,14	0,00	7,14	7,14	7,14	21,43	64,29
Мораль	заклучно-настановчий	14,29	7,14	14,29	7,14	14,29	7,14	0,00	0,00	0,00	0,00	21,43	42,86
	морально-повчальний	0,00	7,14	35,71	7,14	28,57	21,43	0,00	0,00	0,00	7,14	21,43	71,43

Так, вступному фрагменту функціонально-сміслового блока “Вступ та зав’язка” властива наявність рівновеликої відсоткової долі середнього зниженого та низького тонального рівня початку (по 28,57%) при дещо меншій частці середнього підвищеного (21,43%). У динаміко-подійному фрагменті домінує (35,71%) середній знижений рівень його початку, а другим за частотністю відзначено середній підвищений. Кульмінаційно-визначальний фрагмент, що має підвищений ступінь емоційного забарвлення, маркується зміщенням тонального рівня його початку у вищій зоні – середню підвищену (35,71%) та високу (28,57%). Низький та екстранизький рівні початку фрагментів блока “Вступ та зав’язка” є менш частотними, екстрависокий – не був зареєстрованим на цій ділянці.

У межах конфліктотвірного фрагмента блока “Розвиток дій та розв’язка” згадана вище тенденція до поступового збільшення тонального рівня початку фрагментів виявляється в домінуванні високої зони (35,71%) при наявності певної частки екстрависокої (14,29%). Рівень початку динаміко-подійного фрагмента характеризується приблизно рівномірним розподілом його актуалізації у високій, середній підвищеній і низькій зонах. Максимальний показник на цій ділянці зареєстровано в зоні середнього підвищеного тонального рівня. Подібним чином оформлюється й початок кульмінаційно-визначального фрагмента, але при зміщенні частки низького рівня в зону середнього зниженого. Рекурентність екстранизького й екстрависокого рівнів є мінімальною.

Морально-повчальному фрагменту притаманним є домінування середнього підвищеного тонального рівня його початку при рівновеликій відсотковій долі зон низького та екстранизького рівнів. Меншою частотою у цьому фрагменті відзначені високий та середній знижений рівні.

Аналіз варіювання тонального рівня завершення фрагментів байок з позитивною етичною ідеєю (див. табл. 2.5) свідчить, що в усіх фрагментах байок цієї групи переважає екстранизький рівень їхнього завершення при меншій частоті показників низького. Зафіксовано також наявність середньої зниженої зони завершення фрагментів з його максимальною рекурентністю (21,43%) в динаміко-подійному фрагменті блока “Розвиток дій та розв’язка”. Середня підвищена й висока зони завершення фрагментів відзначені мінімальною часткою; екстрависока – кваліфікована як нетипова.

Функціонально-смісловий блок “Вступ та зав’язка” байок, що актуалізують негативну етичну ідею, характеризується поступовим зміщенням тонального рівня початку фрагментів у напрямку від екстрависокої зони у вступному до екстранизької в конфлікто-визначальному фрагменті (див. табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Актуалізація тонального рівня початку й завершення фабульних фрагментів по байок, що виражають негативну етичну ідею (%)

Складові тексту байки		Висотнотональний рівень початку фрагмента						Висотнотональний рівень завершення фрагмента					
Функціонально-сміслові блоки байки	Фрагменти блоків байки	екстрависокий	високий	середній підвищений	середній знижений	низький	екстранизький	екстрависокий	високий	середній підвищений	середній знижений	низький	екстранизький
Вступ та зав'язка	вступний	6,67	20,00	33,33	26,67	13,33	0,00	0,00	0,00	0,00	6,67	20,00	73,33
	динаміко-подійний	0,00	6,67	20,00	33,33	33,33	6,67	0,00	0,00	0,00	6,67	33,33	60,00
	конфлікто-визначальний	0,00	0,00	26,67	46,66	13,33	13,33	0,00	0,00	0,00	6,67	26,66	66,67
Розвиток дій та розв'язка	конфлікто-твірний	0,00	13,33	13,33	33,33	26,66	0,00	0,00	0,00	0,00	20,00	20,00	60,00
	динаміко-подійний	6,67	20,00	20,00	46,66	6,67	6,67	0,00	0,00	0,00	26,66	26,66	46,67
	кульмінаційно-визначальний	0,00	13,33	33,33	26,66	20,00	6,67	0,00	0,00	0,00	6,67	60,00	33,33
Мораль	заключно-настановчий	13,33	0,00	6,67	0,00	6,67	6,67	0,00	0,00	0,00	6,67	6,67	20,00
	морально-повчальний	0,00	13,33	33,33	26,67	20,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	13,33	86,67

Так, у вступному фрагменті переважає зона середнього підвищеного тонального рівня його початку (33,33%) при практично рівновеликій частці високого й середнього зниженого; екстрависока відзначена мінімальними показниками. У динаміко-подійному фрагменті переважання тонального рівня початку зміщується в середню знижену та низьку зони (по 33,33%). При цьому зменшується рекурентність високого рівня на цій ділянці аналізованого фрагмента. Екстрависокий рівень не був зареєстрованим. Конфлікто-визначальний фрагмент характеризується відсутністю екстрависокого й високого тональних рівнів початку і збільшенням частки екстранизького при домінуванні (46,66%) середньої зниженої зони.

Фрагменти функціонально-сміслового блока “Розвиток дій та розв'язка” відзначаються варіюванням тонального рівня їхнього початку в межах від екстранизької до екстрависокої зони. При цьому максимальна рекурентність тонального рівня конфліктотвірного й динаміко-подійного фрагментів належить зоні середнього зниженого рівня, який супроводжується зростанням показників тональних інтервалів і поряд з іншими параметрами інтонації є ознакою вищого за ступенем емоційного забарвлення фрагмента. У динаміко-подійному фрагменті спостерігається збільшення частки середнього підвищеного й високого рівнів при мінімальних показниках екстрависокого на аналізованій ділянці.

Найвищий показник (33,33%) актуалізації середнього підвищеного тонального рівня зареєстровано в кульмінаційно-визначальному фрагменті, що є цілком природним, оскільки в ньому акумулюються інформаційний та енергетичний (емоційний) піки.

Слід відзначити, що заключно-настановчий фрагмент блока “Мораль” вирізняється переважанням екстрависокої зони його початку та контрастує за цим параметром із рештою фрагментів. Тональний рівень початку морально-повчального фрагмента варіює у межах середньої підвищеної, середньої зниженої та низької зон. Його максимальна частка (33,33%), подібно до відповідного фрагмента байок з позитивною ідеєю, актуалізується в зоні середнього підвищеного рівня.

Результати аналізу тонального рівня завершення фрагментів байок, що виражають негативну етичну ідею, свідчать про найвищу рекурентність екстранизької зони. Винятком є кульмінаційно-визначальний фрагмент, який завершується, здебільшого, на низькому рівні, що в поєднанні з довгою паузою дає слухачеві можливість усвідомити отриману інформацію. Наступним за частотністю відзначено низький рівень завершення фрагментів. Менш рекурентною є середня знижена зона завершення при повній відсутності середньої підвищеної, високої й екстрависокої. Конфліктотвірному та динаміко-подійному фрагментам, як і в байках з позитивною етичною ідеєю, притаманний найбільший відсоток функціонування середнього зниженого рівня їхнього завершення.

Характеристики частоти актуалізації типів тонального інтервалу між рівнем завершення попереднього і початку наступного фрагментів у байках з позитивною етичною ідеєю наведено в таблиці 2.7.

Дані таблиці свідчать про домінування на стиках фрагментів байки позитивного тонального інтервалу, у межах якого найбільшу відсоткову долю (50,0%) зафіксовано в звуженій зоні на стику вступного й динаміко-подійного фрагментів. В організації стику динаміко-подійного й конфлікто-визначального фрагментів також відзначено переважання звуженого тонального інтервалу (35,71%). Крім того, в оформленні цієї ділянки зареєстровано найвищий показник нульового інтервалу, що свідчить про поступовий розвиток подій у межах суміжних фрагментів, вимові яких не властиві різкі тональні перепади. Це свідчить також про їхній тісний семантичний зв'язок.

У свою чергу, про початок функціонально-смислового блока “Розвиток дій та розв'язка” сигналізує середній позитивний інтервал, який спостерігається в 42,86% реалізацій байок цієї групи. При цьому слід відзначити, що саме на стикові блоків “Вступ та зав'язка” і “Розвиток дій та розв'язка” зафіксовано найбільшу рекурентність (21,43%) актуалізації

Таблиця 2.7

Наявність та варіювання тонального інтервалу на стику суміжних фрагментів текстів байок, що виражають позитивну етичну ідею (%)

Складові тексту байки		Інтервал тональних рівнів завершення та початку фрагмента										
		позитивний					негативний					нульовий
Функціо- нально- сміслові блоки байки	Фрагменти блоків байки	широкий	розшире- ний	середній	звужений	вузький	широкий	розшире- ний	середній	звужений	вузький	
Вступ та зав'язка	вступний	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	стик фрагментів	7,14	14,29	7,14	50,00	7,14	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	14,29
	динаміко- подійний	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	стик фрагментів	0,00	7,14	21,43	35,71	14,29	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	21,43
	конфлікто- визначальний	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
стик блоків		7,14	21,43	42,86	7,14	7,14	0,00	0,00	0,00	7,14	7,14	0,00
Розвиток дій та розв'язка	конфлікто- твірний	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	стик фрагментів	0,00	14,29	28,57	21,43	14,29	0,00	0,00	0,00	0,00	7,14	14,29
	динаміко- подійний	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	стик фрагментів	0,00	14,29	28,57	14,29	35,71	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7,14
	кульмінаційно- визначальний	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
стик блоків		0,00	7,14	21,43	14,29	28,57	0,00	0,00	0,00	7,14	14,29	7,14
Мораль	заключно- настановчий	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	стик фрагментів	0,00	0,00	7,14	14,29	21,43	0,00	0,00	0,00	0,00	14,29	7,14
	морально- повчальний	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

розширеного тонального інтервалу, який є показником переходу до викладу розвитку дій. Стик конфліктотвірного й динаміко-подійного фрагментів також маркується переважно (28,57%) середнім тональним інтервалом, у той час, як звуження інтервалу до його вузької зони зафіксовано при переході від динаміко-подійного до кульмінаційно-визначального фрагмента (35,71%). Крім того, переважання вузької зони зареєстровано на стикові функціонально-сміслових блоків “Розвиток дій та розв'язка” і “Мораль”, а також на стикові заклочно-настановчого й морально-повчального фрагментів. На цій ділянці функціонують обидва різновиди вузького інтервалу: і позитивний, і негативний. Широкий позитивний інтервал оформлення стиків фрагментів байок аналізованої групи є малочастотним.

У байках з негативною етичною ідеєю також спостерігається переважання показників позитивного тонального інтервалу завершення й початку фрагментів (див. табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Наявність та варіювання тонального інтервалу на стику суміжних фрагментів текстів байок, що виражають негативну етичну ідею (%)

Складові тексту байки		Інтервал тональних рівнів завершення та початку фрагмента										
		позитивний					негативний					нульовий
Функціо-нально-сміслові блоки байки	Фрагменти блоків байки	широкий	розшире-ний	середній	звужений	вузький	широкий	розшире-ний	середній	звужений	вузький	
Вступ та зав'язка	вступний	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	стик фрагментів	0,00	20,00	13,33	33,33	26,66	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	6,67
	динаміко-подійний	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	стик фрагментів	0,00	6,67	20,00	33,33	20,00	0,00	0,00	0,00	0,00	6,67	13,33
	конфлікто-визначальний	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
стик блоків		0,00	6,67	13,33	20,00	46,66	0,00	0,00	0,00	0,00	6,67	6,67
Розвиток дій та розв'язка	конфлікто-твірний	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	стик фрагментів	0,00	13,33	33,33	26,66	6,67	0,00	0,00	0,00	0,00	6,67	13,33
	динаміко-подійний	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	стик фрагментів	0,00	6,67	20,00	26,66	20,00	0,00	0,00	0,00	6,67	6,67	13,33
	кульмінаційно-визначальний	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
стик блоків		0,00	6,67	40,00	26,66	20,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	6,67
Мораль	заключно-настановчий	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	стик фрагментів	0,00	0,00	13,33	6,67	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	6,67	6,67
	морально-повчальний	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

Так, на стикові вступного й динаміко-подійного фрагментів домінує (33,33%) звужений інтервал при значній частці вузького. Подібним чином оформлюється й стик динаміко-подійного й конфлікто-визначального фрагментів, на якому здебільшого (33,33%) функціонує звужений тональний інтервал при однаковій відсотковій долі середнього й вузького. Зіставний аналіз актуалізації інтервалу тональних рівнів завершення й початку фрагментів полярних за етичною ідеєю байок свідчить про функціональну значущість звуженого тонального інтервалу, який оформлює стики фрагментів блока “Вступ та зав'язка” обох груп байок.

Перехід до функціонально-сміслового блока “Розвиток дій та розв’язка”, на відміну від цього блоку байок з позитивною етичною ідеєю, маркується вузьким позитивним інтервалом, функціонування якого відзначено в 46,66% реалізаціях. Щодо просодичної організації стику конфліктотвірних й динаміко-подійних фрагментів, то тут, подібно до відповідної ділянки байок з позитивною ідеєю, найрекурентнішим (33,33%) є середній тональний інтервал при наявності звуженого й розширеного.

Функціонально значущою диференційною ознакою просодичного оформлення байок з негативною етичною ідеєю є звужений тональний інтервал на стику динаміко-подійного й кульмінаційно-визначального фрагментів блока “Розвиток дій та розв’язка”. Початок функціонально-сміслового блока “Мораль” вирізняється розширенням тонального інтервалу на стикові кульмінаційно-визначального й заключно-настановчого фрагментів, де було зареєстровано високу частоту (40,0%) середнього позитивного інтервалу.

Таким чином, зіставний аналіз величин тонального інтервалу в обох групах байок свідчить про переважання вузької, звуженої й середньої зон на стику їхніх фрагментів.

Частотні показники актуалізації тонального діапазону фрагментів байок, що виражають позитивну етичну ідею, наведено в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Варіювання тонального діапазону фабульних фрагментів байок з позитивною етичною ідеєю (%)

Складові тексту байки		Тональний діапазон фрагмента				
Функціонально-сміслові блоки байки	Фрагменти блоків байки	широкий	розширений	середній	звужений	вузький
Вступ та зав’язка	вступний	28,57	50,00	14,29	7,14	0,00
	динаміко-подійний	28,57	42,86	28,57	0,00	0,00
	конфлікто-визначальний	78,57	14,29	7,14	0,00	0,00
Розвиток дій та розв’язка	конфлікто-твірний	57,14	35,71	7,14	0,00	0,00
	динаміко-подійний	57,14	35,71	7,14	0,00	0,00
	кульмінаційно-визначальний	50,00	35,71	7,14	7,14	0,00
Мораль	заклучно-настановчий	21,43	28,57	14,29	0,00	0,00
	морально-повчальний	0,00	21,43	64,28	14,29	0,00

Дані таблиці свідчать про найвищу частоту широкого діапазону фрагментів з максимальним показником (78,57%), зафіксованим у конфлікто-визначальному фрагменті функціонально-сміслового блока “Вступ та зав’язка”, та дещо меншою рекурентністю цього параметра у фрагментах блока “Розвиток дій та розв’язка”, що можна розглядати як своєрідний засіб інтенсифікації інформації, викладеної в наведених фрагментах. Наступною за рекурентністю є розширена зона тонального діапазону, яка актуалізується в межах вступного (50,0%) й динаміко-подійного фрагментів (42,86%) блока “Вступ та зав’язка”. Домінування середнього тонального діапазону (64,28%) спостерігається в морально-повчальному фрагменті, що є цілком природним для вираження закладеної в ньому інформації. Відсоток реалізації діапазону фрагментів у звуженій зоні варіює від 7,14% до 14,29%. Вузкий тональний діапазон не типовий для актуалізації фрагментів байок цієї групи.

Характеристики частоти варіювання тонального діапазону фрагментів функціонально-сміслових блоків байок з негативною етичною ідеєю наведено в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Варіювання тонального діапазону фабульних фрагментів байок, що виражають негативну етичну ідею (%)

Складові тексту байки		Тональний діапазон фрагмента				
Функціонально-сміслові блоки байки	Фрагменти блоків байки	широкий	розширений	середній	звужений	вузький
Вступ та зав’язка	вступний	20,00	60,00	13,33	6,67	0,00
	динаміко-подійний	53,33	26,66	20,00	0,00	0,00
	конфлікто-визначальний	40,00	46,67	13,33	0,00	0,00
Розвиток дій та розв’язка	конфлікто-твірний	33,33	40,00	20,00	6,67	0,00
	динаміко-подійний	20,00	46,67	20,00	13,33	0,00
	кульмінаційно-визначальний	33,33	53,33	13,33	0,00	0,00
Мораль	заключно-настановчий	6,67	13,33	13,33	0,00	0,00
	морально-повчальний	13,33	13,33	60,00	13,33	0,00

З таблиці видно, що діапазон фрагментів функціонально-сміслових блоків актуалізується переважно в його розширеній зоні. При цьому максимальний показник розширеної зони (60,0%) зареєстровано у вступному фрагменті. Конфлікто-визначальний фрагмент блока “Вступ та

зав'язка" й усі фрагменти блока "Розвиток дій та розв'язка" також марковано розширеною тональною зоною. Проте зазначені фрагменти контрастують за цим параметром із відповідними фрагментами байок із позитивною етичною ідеєю, оскільки реалізуються в широкій зоні. Домінування широкого тонального діапазону (53,33%) в байках, що виражають негативну етичну ідею, зафіксовано лише в динаміко-подійному фрагменті блока "Вступ та зав'язка". Щодо просодичного оформлення морально-повчального фрагмента, то він, аналогічно до аналізованої вище групи байок, вимовляється, здебільшого, в середньому тональному діапазоні. Вузька й звужена зони діапазону фрагментів не є типовими.

Аналіз тривалості вимови фрагментів байок показав, що вона варіює залежно від функціонального призначення конкретного фрагмента, розгортання його фабульної динаміки й ступеня його емоційного навантаження, а також від індивідуального стилю вимови диктора. Більшість фрагментів байок, що актуалізують позитивну етичну ідею мають, максимальну й збільшену середньозвукову тривалість (див. табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Середньозвукова тривалість фабульних фрагментів байок з позитивною етичною ідеєю (%)

Складові тексту байки		Середньозвукова тривалість фрагмента				
Функціонально-сміслові блоки байки	Фрагменти блоків байки	максимальна	збільшена	середня	коротка	мінімальна
Вступ та зав'язка	вступний	92,86	7,14	0,00	0,00	0,00
	динаміко-подійний	42,86	50,00	7,14	0,00	0,00
	конфлікто-визначальний	42,86	50,00	7,14	0,00	0,00
Розвиток дій та розв'язка	конфлікто-твірний	50,00	42,86	7,14	0,00	0,00
	динаміко-подійний	50,00	50,00	0,00	0,00	0,00
	кульмінаційно-визначальний	50,00	50,00	0,00	0,00	0,00
Мораль	заключно-настановчий	50,00	7,14	7,14	0,00	0,00
	морально-повчальний	64,29	35,71	0,00	0,00	0,00

При цьому найвищий (92,86%) відсоток актуалізації середньозвукової тривалості фрагмента функціонально-сміслового блока

тексту припадає на максимальну зону, зафіксовану у вступному фрагменті байки. Приблизно однаковою частотою збільшеної й максимальної середньозвукової тривалості характеризуються динаміко-подійний і конфлікто-визначальний фрагменти блока “Вступ та зав’язка” при незначному переважанні збільшеної зони. Подібна закономірність спостерігається в конфліктотвірному фрагменті блока “Розвиток дій та розв’язка”, в якому при певному домінуванні максимальної зони також зареєстровано майже рівномірний розподіл збільшеної й максимальної середньозвукової тривалості. Динаміко-подійний і кульмінаційно-визначальний фрагменти вирізняються рівновеликою часткою (50,0%) актуалізації максимальної і збільшеної зон середньозвукової тривалості. Морально-повчальному фрагменту байки, як і вступному, притаманне значне переважання максимальної середньозвукової тривалості, що зумовлено прагматичною спрямованістю викладеної в них інформації. Частка середньої зони середньозвукової тривалості фрагментів байок є мінімальною.

Дані частоти актуалізації середньозвукової тривалості фрагментів байок, що виражають негативну етичну ідею, наведено в таблиці 2.12.

Таблиця 2.12

Середньозвукова тривалість фабульних фрагментів байок з негативною етичною ідеєю (%)

Складові тексту байки		Середньозвукова тривалість фрагмента				
Функціонально-сміслові блоки байки	Фрагменти блоків байки	максимальна	збільшена	середня	коротка	мінімальна
Вступ та зав’язка	вступний	73,33	26,67	0,00	0,00	0,00
	динаміко-подійний	53,33	46,67	0,00	0,00	0,00
	конфлікто-визначальний	46,67	53,33	0,00	0,00	0,00
Розвиток дій та розв’язка	конфлікто-твірний	66,67	33,33	0,00	0,00	0,00
	динаміко-подійний	66,67	33,33	0,00	0,00	0,00
	кульмінаційно-визначальний	40,00	60,00	0,00	0,00	0,00
Мораль	заключно-настановчий	20,00	13,33	0,00	0,00	0,00
	морально-повчальний	73,33	26,67	0,00	0,00	0,00

Із таблиці видно, що в аналізованих текстах, подібно до байок з позитивною етичною ідеєю, домінуючими є максимальна й збільшена середньозвукова тривалість фрагментів. Найвищі показники максимальної зони тривалості (73,33%) зареєстровано у вступному й морально-повчальному фрагментах. Динаміко-подійний і конфлікто-визначальний фрагменти блока “Вступ і зав’язка” характеризуються приблизно рівномірною частотою актуалізації максимальної та збільшеної середньозвукової тривалості. При цьому в динаміко-подійному фрагменті відзначено переважання (53,33%) максимальної зони, а в конфлікто-визначальному – збільшеної (53,33%). Конфліктотвірному й динаміко-подійному фрагментам блока “Розвиток дій і розв’язка” притаманна підвищена рекурентність (66,67%) максимальної середньозвукової тривалості.

У свою чергу, кульмінаційно-визначальний фрагмент маркується переважно (60,00%) збільшеною зоною, що свідчить про дещо прискорений темп його звучання. Середня, коротка й мінімальна зони тривалості визначені як нетипові для актуалізації байок з негативною етичною ідеєю.

На підставі аналізу темпоральних характеристик англійських прозових байок з різною полярністю етичної ідеї також встановлено закономірності варіювання тривалості пауз, що актуалізуються на стиках фрагментів функціонально-сміслових блоків тексту (див. табл. 2.13).

Так, в оформленні стиків фрагментів байок, що виражають позитивну етичну ідею, спостерігається переважання середньої зони тривалості пауз, які забезпечують їхню просодичну зв’язність. Максимальну частку (57,14%) актуалізації середньої зони зареєстровано на стику вступного й динаміко-подійного фрагментів блока “Вступ та зав’язка”, а також при переході від динаміко-подійного до кульмінаційно-визначального фрагмента блока “Розвиток дій та розв’язка”. Стики функціонально-сміслових блоків байки марковані найвищою часткою (по 57,14%) максимальної зони тривалості пауз. Домінування максимальної тривалості пауз на зазначених ділянках тексту байки є цілком природнім, оскільки воно пов’язано з виконанням розділової функції інтонації, яка реалізується, здебільшого, при переході від одного інформаційного блока до іншого.

У байках, що виражають негативну етичну ідею, на стиках фрагментів блока “Вступ та зав’язка” також переважає середня зона тривалості пауз. При цьому перехід від конфліктотвірного до динаміко-подійного фрагмента блока “Розвиток дій та розв’язка” характеризується приблизно однаковими показниками актуалізації середньої та короткої зон тривалості пауз із незначним переважанням (46,66%) короткої.

Таблиця 2.13

Варіювання тривалості пауз на стиках фабульних фрагментів байок,
що актуалізують полярні етичні ідеї

Складові тексту байки		Тривалість пауз									
Функціо-нально-сміслові блоки байки	Фрагменти блоків байки	Позитивна етична ідея					Негативна етична ідея				
		максимальна	збільшена	середня	коротка	мінімальна	максимальна	збільшена	середня	коротка	мінімальна
Вступ та зав'язка	вступний	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	стик фрагментів	0,00	21,43	57,14	21,43	0,00	0,00	33,33	40,00	13,33	13,33
	динаміко-подійний	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	стик фрагментів	14,29	21,43	42,85	14,29	7,14	0,00	6,67	53,33	33,33	6,67
	конфлікто-визначальний	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
стик блоків		57,14	28,57	14,29	0,00	0,00	13,33	73,33	13,33	0,00	0,00
Розвиток дій та розв'язка	конфлікто-вірний	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	стик фрагментів	7,14	35,71	50,00	7,14	0,00	0,00	6,67	40,00	46,66	6,67
	динаміко-подійний	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	стик фрагментів	14,29	14,29	57,14	14,29	0,00	0,00	26,67	46,66	13,33	13,33
	кульмінаційно-визначальний	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
стик блоків		57,14	28,57	14,29	0,00	0,00	80,00	13,33	6,67	0,00	0,00
Мораль	заключно-настановчий	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	стик фрагментів	14,29	14,29	21,43	14,29	0,00	6,67	6,67	20,00	0,00	0,00
	морально-повчальний	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

На відміну від байок з позитивною етичною ідеєю, в аналізованій групі текстів стик між функціонально-смісловими блоками “Вступ та зав'язка” і “Розвиток дій та розв'язка” переважно (73,33%) оформлюється збільшеною тривалістю пауз. Перехід від функціонально-сміслового блока “Розвиток дій та розв'язка” до блока “Мораль” марковано домінуванням (80,0%) максимальної зони тривалості пауз. Ця ознака набуває статусу інваріантного засобу просодичного оформлення зазначеної ділянки байок з різною полярністю етичної ідеї.

Аналіз динамічних характеристик байок з позитивною етичною ідеєю дав можливість встановити, що максимум інтенсивності локалізується в них, здебільшого, у першій ритмогрупі синтагми (див. табл. 2.14).

Таблиця 2.14

Локалізація максимуму інтенсивності в текстах байок з позитивною етичною ідеєю (%)

Складові тексту байки		Локалізація максимуму інтенсивності									
Функціонально-сміслові блоки байки	Фрагменти блоків байки	передшлага	1-ша ритмогрупа 1-ї синтагми	інша ритмогрупа 1-ї синтагми	ядерний склад 1-ї синтагми	1-ша ритмогрупа 2-ї синтагми	інша ритмогрупа 2-ї синтагми	ядерний склад 2-ї синтагми	1-ша ритмогрупа 3-ї синтагми	інша ритмогрупа 3-ї синтагми	ядерний склад фінальної синтагми фрагмента
Вступ та зав'язка	вступний	0,00	42,86	0,00	7,14	35,71	7,14	0,00	0,00	0,00	7,14
	динаміко-подійний	0,00	35,71	14,29	14,29	7,14	0,00	0,00	28,57	0,00	0,00
	конфлікто-визначальний	0,00	50,00	7,14	7,14	0,00	7,14	0,00	14,29	0,00	14,29
Розвиток дій та розв'язка	конфлікто-твірний	0,00	35,71	0,00	7,14	21,43	0,00	7,14	14,29	7,14	7,14
	динаміко-подійний	0,00	21,43	0,00	7,14	14,29	0,00	0,00	14,29	0,00	42,86
	кульмінаційно-визначальний	0,00	21,43	7,14	0,00	7,14	0,00	7,14	28,57	7,14	21,43
Мораль	заключно-настановчий	0,00	28,57	0,00	7,14	21,43	0,00	0,00	0,00	0,00	7,14
	морально-повчальний	0,00	35,71	7,14	28,57	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	28,57

Так, у межах фрагментів блока “Вступ та зав'язка”, як це видно з таблиці, переважає локалізація піку інтенсивності на першій ритмогрупі ініціальної синтагми. При цьому ядерний склад зазначених фрагментів відзначений мінімальними показниками максимуму інтенсивності. Цікавим є також те, що піки інтенсивності, реалізовані у першій ритмогрупі першої синтагми функціонально-сміслового блока “Вступ та зв'язка”, співпадають із локалізацією їхнього тонального максимуму. Це свідчить про особливе комунікативно-сміслову навантаження зазначеної інтонаційної ділянки описаного блока.

У блоці “Розвиток дій та розв'язка”, на противагу аналізованим фрагментам, найвищий показник піку інтенсивності (42,86%) зафіксовано на ядерному складі динаміко-подійного фрагмента. Для цього функціонально-сміслового блока властивий приблизно рівномірний розподіл показників максимуму інтенсивності у першій ритмогрупі всіх синтагм, які формують фрагменти, а також на їхніх ядерних складноносіях.

Подібна закономірність спостерігається і в актуалізації фрагментів блока “Мораль”. Так, у заклоно-настановчому фрагменті, що, як правило, має ускладнену синтаксичну структуру, пік інтенсивності

реалізується, переважно, у першій ритмогрупі ініціальної та наступної синтагм. У свою чергу, морально-повчальний фрагмент відзначено приблизно рівномірною локалізацією максимуму інтенсивності у першій ритмогрупі ініціальної інтоногрупи (35,71%), на її ядерному складі (28,57%) та на ядерному складоносії фінальної інтоногрупи фрагмента (28,57%).

Показники локалізації максимуму інтенсивності в байках, що виражають негативну етичну ідею, наведено в таблиці 2.15.

Таблиця 2.15

Локалізація максимуму інтенсивності в текстах байок з негативною етичною ідеєю (%)

Складові тексту байки		Локалізація максимуму інтенсивності									
Функціонально-сміслові блоки байки	Фрагменти блоків байки	передшкала	1-ша ритмогрупа 1-ї синтагми	інша ритмогрупа 1-ї синтагми	ядерний склад 1-ї синтагми	1-ша ритмогрупа 2-ї синтагми	інша ритмогрупа 2-ї синтагми	ядерний склад 2-ї синтагми	1-ша ритмогрупа 3-ї синтагми	інша ритмогрупа 3-ї синтагми	ядерний склад фінальної синтагми фрагмента
Вступ та зав'язка	вступний	0,00	40,00	6,67	26,66	13,33	0,00	0,00	6,67	0,00	6,67
	динаміко-подійний	0,00	33,33	40,00	13,33	6,67	0,00	0,00	0,00	0,00	6,67
	конфлікто-визначальний	0,00	40,00	0,00	20,00	20,00	0,00	6,67	6,67	0,00	6,67
Розвиток дій та розв'язка	конфлікто-твірний	0,00	46,66	0,00	6,67	20,00	6,67	0,00	0,00	0,00	20,00
	динаміко-подійний	0,00	66,67	13,33	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	20,00
	кульмінаційно-визначальний	6,67	40,00	13,33	6,67	0,00	0,00	13,33	13,33	0,00	6,67
Мораль	заключно-настановчий	0,00	6,66	0,00	6,66	6,66	0,00	0,00	0,00	0,00	6,66
	морально-повчальний	0,00	66,67	13,33	6,67	13,33	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

У реалізаціях текстів цієї групи, на відміну від байок із позитивною етичною ідеєю, зростає показник максимуму інтенсивності на першому наголошеному складі шкали. Частота його функціонування в інших ритмогрупах та на ядерному складі і синтагм, і всього фрагмента є меншою. Виняток становить динаміко-подійний фрагмент блока “Вступ та зав'язка”, у якому в 40,0% реалізацій зареєстровано локалізацію піку інтенсивності в другій ритмогрупі ініціальної інтоногрупи, що пояснюється більшою рекурентністю в ній повної шкали.

У межах функціонально-сміслового блока “Розвиток дій та розв'язка” також відзначено домінування локалізації максимуму

інтенсивності у першій ритмогрупі ініціальної синтагми з його найвищим показником (66,67%) у динаміко-подійному фрагменті. Менший відсоток реалізацій цього блока відзначено з розташуванням максимуму інтенсивності на ядерному складі фрагмента та мінімальний – на решті досліджуваних ділянок. Актуалізація морально-повчального фрагмента також характеризується переважанням (66,67%) локалізації піку інтенсивності на першому наголошеному складі ініціальної інтоногрупи.

Показники частоти варіювання діапазону інтенсивності байок, що актуалізують позитивну етичну ідею, відображено в таблиці 2.16.

Таблиця 2.16

Варіювання діапазону інтенсивності фабульних фрагментів байок з позитивною етичною ідеєю (%)

Складові тексту байки		Діапазон інтенсивності фрагмента				
Функціонально-сміслові блоки байки	Фрагменти блоків байки	широкий	розширений	середній	звужений	вузький
Вступ та зав'язка	вступний	21,43	28,57	50,00	0,00	0,00
	динаміко-подійний	28,57	42,86	21,43	7,14	0,00
	конфлікто-визначальний	64,29	21,43	14,29	0,00	0,00
Розвиток дій та розв'язка	конфлікто-твірний	71,43	28,57	0,00	0,00	0,00
	динаміко-подійний	57,14	42,86	0,00	0,00	0,00
	кульмінаційно-визначальний	64,29	35,71	0,00	0,00	0,00
Мораль	заключно-настановчий	28,57	35,71	0,00	0,00	0,00
	морально-повчальний	35,71	50,00	14,29	0,00	0,00

Дані таблиці свідчать, що для досліджуваної групи байок найхарактернішим є широкий діапазон при переважанні його реалізацій у межах фрагментів блока “Розвиток дій та розв'язка”. В актуалізації функціонально-сміслового блока “Вступ та зав'язка” спостерігається розширення діапазону інтенсивності у напрямку від середньої зони у вступному фрагменті (50,0%) до розширеної в динаміко-подійному (42,86%) та до широкої в конфлікто-визначальному (64,29%).

Фрагменти блока “Мораль” маркуються (50,0%) розширеним діапазоном інтенсивності, що є необхідним для виділення морально-повчального фрагмента. При цьому зони звуженого й вузького діапазону інтенсивності відзначені як нетипові для байок цієї групи.

Фрагменти байок, що виражають негативну етичну ідею, мають дещо інший розподіл функціонування діапазону інтенсивності (див. табл. 2.17).

Таблиця 2.17

Варіювання діапазону інтенсивності фабульних фрагментів байок з негативною етичною ідеєю (%)

Складові тексту байки		Діапазон інтенсивності фрагмента				
Функціонально-сміслові блоки байки	Фрагменти блоків байки	широкий	розширений	середній	звужений	вузький
Вступ та зав'язка	вступний	13,33	20,00	66,67	0,00	0,00
	динаміко-подійний	46,67	40,00	13,33	0,00	0,00
	конфлікто-визначальний	26,66	46,67	26,66	0,00	0,00
Розвиток дій та розв'язка	конфлікто-твірний	26,66	66,67	6,67	0,00	0,00
	динаміко-подійний	40,00	53,33	6,67	0,00	0,00
	кульмінаційно-визначальний	20,00	60,00	20,00	0,00	0,00
Мораль	заключно-настановчий	6,67	13,33	13,33	0,00	0,00
	морально-повчальний	20,00	26,66	46,67	6,67	0,00

Так, у досліджуваній групі текстів, на відміну від байок з позитивною етичною ідеєю, домінує розширена зона діапазону інтенсивності з її максимальними показниками, зафіксованими в межах фрагментів функціонально-сміслового блока “Розвиток дій та розв'язка”. Крім того, менш рекурентним є широкий діапазон інтенсивності, найбільша доля якого (46,67%) притаманна динаміко-подійному фрагменту блока “Вступ та зав'язка”. Спільним для байок і з позитивною, і з негативною етичною ідеями визначено середній діапазон вступного фрагмента. При цьому частка актуалізації середнього діапазону інтенсивності в межах фрагментів байок з негативною етичною ідеєю є більшою. Переважання (46,67%) середнього діапазону інтенсивності в морально-повчальному фрагменті відзначено як диференційна ознака просодичної організації байок з негативною етичною ідеєю. Зони звуженого й вузького діапазону інтенсивності нехарактерні для обох груп досліджуваних текстів.

Отже, незалежно від полярності етичної ідеї, діапазон інтенсивності варіює у напрямку від вузького у вступному фрагменті до його розширення під час викладу розвитку подій з наступним звуженням у

морально-повчальному фрагменті. Це варіювання цілком корелює з функціональним призначенням фрагментів кожного блока байки та зі змінами емоційного стану мовця в момент озвучення тексту.

2.4. Лінгвістична інтерпретація результатів дослідження

Для виявлення основних закономірностей та характерних особливостей забезпечення просодичної зв'язності англійської прозової байки було проаналізовано взаємодію всіх підсистем інтонації, що брали участь в реалізації двох груп текстів байок, які підлягали експериментальному дослідженню. У межах цього дослідження проводилося зіставлення інтонаційних характеристик на перцептивному й акустичному рівнях, унаслідок якого методом лінгвістичної інтерпретації було здійснено вербальний опис інваріантних і диференційних ознак, що забезпечують просодичну зв'язність окремих функціонально-сміслових блоків аналізованих текстів байок.

За результатами аудитивного аналізу частоти актуалізації термінального тону фінальних інтоногруп фрагментів встановлено переважну рекурентність спадного термінального тону, який, по-перше, маркує завершення інтонаційної дуги попереднього функціонально-сміслового блока, по-друге, ідентифікує в сукупності з іншими просодичними засобами початок наступного. Завдяки цьому спадний термінальний тон завершення фрагментів набуває статусу інваріантної ознаки в обох групах досліджуваних байок. Варіативність тонального рівня спадного тону залежить, як правило, від ступеня важливості інформації, що передається в конкретному фрагменті, та від ступеня його емоційного навантаження. Так, високий тональний рівень тону, який вказує на зростання ступеня емоційного збудження мовця під час викладу ним описуваних подій, є найхарактернішим для фрагментів функціонально-сміслового блока "Розвиток дій та розв'язка" в байках з позитивною етичною ідеєю, а також для кульмінаційно-визначального фрагмента цього блока в байках з негативною ідеєю. Низький спадний тон можна розглядати як інваріантну ознаку в організації фінальних інтоногруп фрагментів блока "Вступ та зав'язка", а також морально-повчального фрагмента в байках з різними етичними ідеями.

Розгляд тонального діапазону як засобу забезпечення фонетичної зв'язності суміжних фрагментів байки дозволив встановити таке. Середній тональний діапазон актуалізації морально-повчальних фрагментів обох досліджуваних груп текстів слугує інваріантною ознакою їхнього просодичного оформлення. Варіювання тонального діапазону в межах тексту байки зумовлюється комунікативним навантаженням і ступенем

емоційного забарвлення кожного конкретного фрагмента. Диференційною ознакою просодичної організації текстів байок з позитивною етичною ідеєю слугує широкий тональний діапазон, у той час, як переважна більшість реалізації фрагментів байок з негативною етичною ідеєю припадає на розширену зону.

Дані акустичного аналізу підтверджують варіативність актуалізації діапазону в межах різних функціонально-сміслових блоків байки. Більше того, він дає можливість уточнення відповідних результатів аудитивного аналізу та виділення на цій підставі широкої зони тонального діапазону як типової в оформленні фрагментів функціонально-сміслового блока “Розвиток дій та розв’язка” в байках з позитивною ідеєю, а також розширеної – в байках з негативною. Крім того, дані акустичного аналізу граничних фрагментів кожного з функціонально-сміслових блоків підтверджують закономірність їхньої актуалізації в одній або суміжній з нею зонах діапазону. Таким тональним уподібненням фрагментів, що знаходяться на стиках блоків байки, здійснюється рівномірний розподіл комунікативного навантаження суміжних блоків тексту, завдяки чому й забезпечується їхня просодична зв’язність.

Результати акустичного аналізу засвідчили й певні розбіжності між даними аудитивного й інструментального визначення тонального діапазону, а саме у вступному фрагменті байки. Згідно з висновками аудитивного аналізу зазначений фрагмент, незалежно від полярності етичної ідеї байки, актуалізується здебільшого в середній зоні тонального діапазону. На відміну від цього, дані інструментального дослідження переконливо свідчать на користь домінування у вступному фрагменті розширеної зони. Ця розбіжність пояснюється тим, на наш погляд, що за допомогою інструментального аналізу більш точно зафіксовано наявність в ініціальних синтагмах вступного фрагмента висхідного такту й високого спадного термінального тону широкого діапазону. Оскільки переважна більшість ініціальних інтоногруп має неповну синтагматичну структуру й досить коротку тривалість, їхній розширений діапазон на рівні слухового сприйняття нівелюється на фоні реалізацій середнього тонального діапазону й екстранизького рівня завершення решти синтагм. Саме тому, на перцептивному рівні вступний фрагмент сприймався аудитором як реалізований у середній зоні тонального діапазону.

Проте, незважаючи на описану розбіжність, тональний діапазон обох досліджуваних груп байок реалізується в межах їхніх окремих фрагментів у напрямку від розширення до звуження, що цілком відповідає зміні емоційного стану мовця в процесі поступового розгортання фабульної динаміки тексту байки, зумовленої функціональним призначенням та прагматичною спрямованістю аналізованих фрагментів.

Обробка й зіставлення результатів акустичного аналізу дозволила встановити, що спільною ознакою обох груп байок є локалізація максимуму частоти основного тону в першій ритмогрупі або на ядерному складі фрагмента. При цьому в межах функціонально-смислового блока “Вступ та зав’язка” обох груп текстів превалює локалізація тонального максимуму на першому наголошеному складі ініціальної інтоногрупи. Інваріантною просодичною ознакою різних за етичною ідеєю байок слугує також рівномірний розподіл максимуму ч.о.т. на наголошеному складі першої й термінальної ритмогруп ініціальної синтагми вступного фрагмента як показник однакової семантичної ваги цих ділянок. Тенденція до майже рівномірного розподілу тонального максимуму на різних ділянках суміжних інтоногруп є чітко вираженою у функціонально-смисловому блоці “Розвиток дій та розв’язка” в байках з негативною етичною ідеєю. Ця незначна варіативність тонального максимуму пов’язана з ускладненням синтаксичної структури зазначених фрагментів, а також слугує індикатором локалізації їхніх ключових слів. Визначенням рівня тонального максимуму в байках з різною полярністю етичної ідеї встановлено найвищу частоту його реалізації в екстрависокій зоні. Така реалізація тонального максимуму в семантичних центрах фрагментів допомагає акцентувати їхні ключові слова та привернути до них увагу слухача. Морально-повчальний фрагмент обох груп байок дещо вирізняється за цією ознакою, оскільки для нього типовим є високий і середній підвищений тональні рівні частотного максимуму.

Зіставлення тональних рівнів початку фрагментів обох досліджуваних груп байок, визначених на підставі аудитивного аналізу, дозволило встановити підвищену рекурентність низької, середньої зниженої, середньої підвищеної та високої зон. Більш точні показники акустичного аналізу цього параметра засвідчили певні відхилення тонального рівня початку фрагментів в екстранизьку й екстрависоку зони. Так, відповідно до результатів акустичного аналізу, морально-повчальний фрагмент байок з позитивною ідеєю характеризується найбільшою часткою екстранизької зони його початку, за якою він і контрастує з рештою фрагментів. При цьому інваріантною ознакою тонального рівня початку цього фрагмента є його актуалізація в зоні середнього підвищеного рівня. Цікавими є також результати інструментального аналізу, згідно з якими початку фрагментів функціонально-смислового блока “Розвиток дій та розв’язка” в байках з позитивною етичною ідеєю притаманний переважно високий тональний рівень. Отже, домінування певного тонального рівня початку конкретного фрагмента значною мірою залежить від описуваних у ньому подій та від змін емоційного стану

мовця, які є безпосереднім наслідком сприйняття ним розгортання динаміки фабули байки.

Аудитивний аналіз тонального рівня завершення фрагментів функціонально-сміслових блоків байки засвідчив підвищену рекурентність низької зони в байках з позитивною ідеєю й екстранизької – в байках з негативною. Проте оцінка актуалізації цього параметра засобами інструментального аналізу дозволила уточнити переважання екстранизької зони завершення фрагментів в обох групах досліджуваних текстів. Таке розходження оцінок є цілком припустимим у зв'язку із суміжним розташуванням визначених зон.

Зіставлення результатів аудитивного й акустичного аналізів актуалізації тональних інтервалів на стиках фрагментів функціонально-сміслових блоків байки показало, що він кваліфікується переважно як позитивний. У байках обох досліджуваних груп інтервал варіює від нульового до розширеного. Найбільша частка негативного інтервалу зареєстрована у вузькій зоні на стикові функціонально-сміслових блоків “Розвиток дій та розв’язка” і “Мораль” у байках з позитивною етичною ідеєю. Актуалізація негативного інтервалу саме на цьому стикові пояснюється необхідністю привернути увагу слухача до дидактичного змісту байки, що викладається в блоці “Мораль”.

Акустичним й аудитивним аналізами доведено, що стики завершення й початку фрагментів функціонально-сміслового блока “Вступ та зав’язка” обох груп байок характеризуються домінуванням зони звуженого тонального інтервалу, яка й сигналізує про їхню семантичну залежність.

Інструментальне дослідження актуалізації тонального інтервалу підтвердило висновки аудитивного аналізу щодо таких диференційних ознак просодичної організації англійської прозової байки. Перехід до блока “Розвиток дій та розв’язка” в байках з позитивною етичною ідеєю маркується, здебільшого, середнім позитивним інтервалом, а в байках з негативною – вузьким. Оформлення стику блоків “Розвиток дій та розв’язка” й “Мораль” у байках з негативною етичною ідеєю актуалізується в середній зоні тонального рівня. Середній тональний інтервал стику блоків у поєднанні з довгою розділовою паузою сигналізує про перехід від опису подій байки до безпосереднього формулювання повчання й надає слухачеві можливість осмислити та інтерпретувати отриману алегоричну інформацію, а, отже, сприйняти на цій підставі суміжні блоки тексту байки як комунікативне ціле. У свою чергу, на цьому стикові в байках з позитивною етичною ідеєю домінує вузький позитивний тональний інтервал, що цілком відповідає поступовому затуханню емоційного збудження мовця. Крім того, наявність вузького

інтервалу в поєднанні з ізохронністю звучання суміжних фрагментів сигналізує про їхній тісний семантичний зв'язок.

Отримані на підставі аудитивного аналізу темпоральні характеристики англійської прозової байки дозволяють стверджувати, що інваріантною перцептивною ознакою для байок з різною полярністю етичної ідеї є помірний темп їхньої реалізації. Переважна актуалізація всього тексту байки в одній темповій зоні призводить до темпорального уодноманітнення суміжних фрагментів, а, отже, може розглядатися як засіб забезпечення їхнього просодичного зв'язку. Диференційною ознакою байок з негативною етичною ідеєю слугує наявність найбільшої частки прискореного темпу, який актуалізується переважно всередині фрагментів блока "Розвиток та розв'язка". Зона сповільненого темпу є однаково нетиповою для організації фрагментів обох груп байок, за винятком незначних показників її актуалізації, характерних для вступного й морально-повчального фрагментів байок, що передають позитивну етичну ідею. При цьому, незалежно від полярності етичної ідеї, прискорення чи сповільнення темпу вимови окремих слів або складів спостерігається під час опису протиставлень: позитивного й негативного персонажів, великого й малого, швидкої та повільної дії тощо.

Згідно з даними інструментального аналізу прозовій байці притаманне превалювання збільшеної й максимальної середньозвукової тривалості її фрагментів. Статусу інваріантної просодичної ознаки набуває оформлення максимальною середньозвуковою тривалістю вступного, конфліктотвірного, динаміко-подійного, заключно-настановчого й морально-повчального фрагментів. Середньозвукова тривалість фрагментів є релевантною ознакою актуалізації просодичної зв'язності тексту байки, оскільки інструментальним аналізом підтверджено наявність в актуалізації байки темпорального паралелізму як засобу забезпечення її зв'язності. Отже, незалежно від полярності етичної ідеї, для байки характерним є уподібнення середньозвукової тривалості ряду суміжних фрагментів. Темпоральний паралелізм, як правило, оформлює динаміко-подійний і конфлікто-визначальний фрагменти блока "Вступ та зав'язка" байок з різною полярністю етичної ідеї. Він також реалізується в конфліктотвірному й динаміко-подійному фрагментах блока "Розвиток дій та розв'язка" в байках з негативною етичною ідеєю та в межах динаміко-подійного і кульмінаційно-визначального фрагментів цього блока байок з позитивною етичною ідеєю.

Зіставленням результатів акустичного й перцептивного аналізів актуалізації паузи як засобу забезпечення просодичної зв'язності байки встановлено інваріантне, незалежне від полярності етичної ідеї,

функціонування її середньої тривалості на стиках фрагментів функціонально-сміслових блоків. Статус інваріантної ознаки має також довга пауза, яка оформлює стик функціонально-сміслових блоків “Розвиток дій та розв’язка” й “Мораль”. Оформлення стиків блоків “Вступ та зав’язка” й “Розвиток дій та розв’язка” різними типами пауз виконує в кожному конкретному випадку функцію диференціювання байок за різною полярністю етичної ідеї.

Вивчення динамічних характеристик англійської прозової байки дозволило простежити кореляцію показників гучності фрагментів, визначених перцептивно, й середнього рівня їхньої інтенсивності, отриманого інструментально. Як свідчать результати аудитивного аналізу, незалежно від полярності етичної ідеї байки, найрекурентнішою є помірна гучність її звучання. Зіставлення варіативності гучності в межах фрагментів тексту показує, що блок “Розвиток дій та розв’язка” характеризується, порівняно з іншими блоками, актуалізацією найбільшої частоти підвищеної гучності. Збільшена варіативність підвищеної зони гучності блока “Розвиток дій та розв’язка” й визначається диференційною ознакою просодичного оформлення текстів байок з полярними етичними ідеями. Відповідно до результатів акустичного аналізу переважання середнього рівня інтенсивності оформлення суміжних фрагментів є типовим засобом забезпечення просодичної зв’язності обох досліджуваних груп байок.

Діапазон інтенсивності актуалізації фрагментів функціонально-сміслових блоків байок з полярними етичними ідеями змінюється в межах середньої, розширеної і широкої зон. При цьому байки з позитивною етичною ідеєю характеризуються переважанням широкого діапазону, у той час, як для байок з негативною етичною ідеєю рекурентним є розширений діапазон інтенсивності. Спільною ознакою просодичного оформлення обох груп байок виступає функціонування середнього діапазону інтенсивності у вступному фрагменті. Просодичною ознакою байок, яка диференціює їх за полярністю етичної ідеї, є специфіка актуалізації діапазону інтенсивності в блоці “Розвиток дій та розв’язка” та в морально-повчальному фрагменті. Встановлено також характерну варіативність діапазону інтенсивності фрагментів у напрямку від вужчого у вступному фрагменті з наступним його розширенням під час викладу розвитку подій та звуженням у морально-повчальному фрагменті.

Аналіз динамічних характеристик байок різної полярності етичної ідеї показав, що всередині фрагментів функціонально-сміслових блоків тексту максимум інтенсивності локалізується, здебільшого, у першій ритмогрупі ініціальної синтагми. Інструментально отримані дані щодо

локалізації піків інтенсивності в межах функціонально-сміслового блока “Вступ та зв’язка” підтверджують встановлену перцептивно функціональну значущість першої ритмогрупи першої синтагми. Виявлена при цьому наявність збігу локалізації тонального й динамічного максимумів на першому наголошеному складі ініціальної синтагми свідчить про особливе комунікативно-сміслове навантаження саме цієї інтонаційної ділянки.

Крім того, зіставний аналіз локалізації максимумів інтенсивності й частоти основного тону засвідчив наявність розходження в їхньому розподілі в межах блока “Розвиток дій та розв’язка”. Унаслідок цього, ключове слово кожної інтоногрупи фрагментів набуває певного ступеня проміантності, що досягається або за рахунок локалізації на ньому піку інтенсивності, або завдяки виділенню його максимумом частоти основного тону. Зазначені дистрибуція й функціонування тонального та динамічного максимумів фрагментів функціонально-сміслових блоків байки, сигналізуючи про локалізацію в них смислових піків, слугують засобом інтеграції суміжних синтагм в єдиний інформаційний блок.

Використані в процесі лінгвістичної інтерпретації результати аудитивного й акустичного аналізів свідчать про досить щільний між ними кореляційний зв’язок. Достатній для експериментально-фонетичного дослідження ступінь достовірності ($\alpha = 0,95$) дає підстави вважати доцільним подальше використання результатів лінгвістичної інтерпретації під час теоретичного обґрунтування закономірностей коректного інтонаційного оформлення текстів англійських прозових байок і розробки відповідних методичних рекомендацій щодо особливостей забезпечення їхньої просодичної зв’язності.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

З позицій функціонально-комунікативного підходу феномен забезпечення зв'язності тексту прозової байки доцільно трактувати як прагматично цілеспрямований процес досягнення цілісності його смислу, який реалізується на підставі взаємодії засобів усіх рівнів мови. Під цілісністю озвученого тексту, у формуванні й сприйнятті якої провідну роль відіграють просодичні засоби його зв'язності, слід розуміти певну стійку смислову єдність, яка здатна зберігати інваріант переданого смислу, незалежно від інших мовних засобів її забезпечення і ступеня компресії тексту.

Прозова байка, що є типовим креативно-повчальним твором живої фольклорної мови, фокусує в собі в елементарній формі основні мовні, структурні й змістові ознаки, на підставі яких її можна розглядати як певне джерело та архетип побудови всіх більших за обсягом творів художньої літератури.

Основною комунікативно-прагматичною функцією англійської прозової байки як окремого різновиду тексту малої форми є дидактична функція, яка реалізується переважно за рахунок алегоричного тлумачення поведінки тварин, рослин, речей та акцентується узагальненим моральним повчанням.

Проведене дослідження підтвердило ефективність використання побудованої у праці моделі механізму актуалізації англійської прозової байки для виявлення особливостей функціонування просодичних засобів реалізації зв'язності її тексту. Це дає підстави вважати можливим ширше застосування зазначеної моделі як вихідного теоретичного й термінологічного підґрунтя для опису взаємодії просодичних і лексико-граматичних засобів у вираженні й сприйнятті зв'язності текстів інших форм.

Класифікація озвучених англійських прозових байок, в основу якої покладено їхню прагматичну спрямованість, дидактичний зміст етичної ідеї, описувані в них чесноти і вади, а також членування тексту на функціонально-смислові блоки, які складають текст байки, та на їхні фрагменти, уможлиблює опис специфіки взаємодії просодичних засобів, що забезпечують зв'язність текстів байок, у співвіднесенні з функціональними, структурними та семантичними ознаками останніх.

Результати експериментального дослідження підтвердили теоретичне припущення про те, що опис специфіки просодичного забезпечення зв'язності тексту на стиках функціонально-смислових блоків байок з позитивними та негативними етичними ідеями раціонально

здійснювати на основі інваріантних реалізацій матричних алгоритмічних моделей їх фабули.

Аудитивний аналіз особливостей реалізації просодичної зв'язності англійських прозових байок показав, що вона маніфестується не лише в окремих функціонально-сміслових блоках і їхніх фрагментах, але й на стиках зазначених структурних компонентів тексту завдяки взаємодії низки інваріантних параметрів.

Просодичне оформлення зв'язності різних за семантичною вагою фрагментів усіх функціонально-сміслових блоків тексту байок забезпечується такими найчастотнішими просодичними засобами: 1) спадний термінальний тон (низький у блоці "Вступ та зав'язка" й морально-повчальному фрагменті; високий у кульмінаційно-визначальному фрагменті блоку "Розвиток дій та розв'язка"); 2) середній (морально-повчальний фрагмент) і розширений тональний діапазон (конфлікто-визначальний фрагмент блоку "Вступ та зав'язка", блок "Розвиток дій та розв'язка"); 3) середній підвищений рівень початку фрагмента (динаміко-подійний у блоці "Розвиток дій та розв'язка", морально-повчальний у блоці "Мораль") та 4) екстранизька зона його завершення (морально-повчальний); 5) помірна зона актуалізації темпу й гучності (блок "Вступ та зав'язка", морально-повчальний фрагмент). Вивчення інваріантних засобів забезпечення просодичної зв'язності окремих функціонально-сміслових блоків байок показало, що блок "Вступ та зав'язка" характеризується помірною гучністю початку всіх його фрагментів і простою ритмічною структурою інтонаційних груп вступного й динаміко-подійного фрагментів, а блок "Розвиток дій та розв'язка" – змішаним типом ритму.

Роль інваріантних просодичних засобів оформлення зв'язності стиків функціонально-сміслових блоків англійських прозових байок і їхніх фрагментів відіграють паузи середньої тривалості між фрагментами та довгої – на стиках функціонально-сміслових блоків; наближення тональних рівнів завершення вступного та початку динаміко-подійного фрагментів і середній тональний інтервал на стику конфліктотвірного й динаміко-подійного фрагментів блока "Розвиток дій та розв'язка", а також відсутність перепадів гучності при переході від вступного до динаміко-подійного та від заключно-настановчого до морально-повчального фрагментів.

Базовими просодичними засобами, які забезпечують зв'язність суміжних інтоногруп функціонально-сміслових блоків і фрагментів різних за етичною ідеєю англійських прозових байок є: 1) поєднання висхідного або рівного ядерних тонів нефінальної синтагми та низького тонального рівня початку наступної; 2) асиміляція тону на стику суміжних

інтонаційних груп; 3) хвилеподібний рух тону, який охоплює сусідні синтагми; 4) рівень тонального інтервалу завершення й початку інтоногруп; 5) паралелізм ритмічної структури інтоногруп та їхніх інтонаційних моделей; 6) дзеркальна симетрія просодичної організації суміжних синтагм; 7) смислове протиставлення, яке досягається наголошуванням особових займенників; 8) інтенсифікація сполучників; 9) емоційне виділення просодичними засобами синонімів, антонімів й оцінних прикметників, що вживаються в суміжних інтоногрупах; 10) наявність звукового паралелізму, а також його поєднання з актуалізацією ядерного тону або тонального максимуму.

Сприйманими ознаками, які дозволяють розрізняти байки за полярністю їхньої етичної ідеї, є: 1) відмінність тонального рівня спадного термінального тону блока “Розвиток дій та розв’язка”; 2) тональний інтервал на стиках функціонально-смислових блоків, динаміко-подійного й конфлікто-визначального фрагментів блока “Вступ та зав’язка”, а також динаміко-подійного й кульмінаційно-визначального фрагментів блока “Розвиток дій та розв’язка”; 3) різниця в актуалізації темпу й гучності в межах фрагментів блока “Розвиток дій та розв’язка”; 4) рівень гучності початку всіх фрагментів блоків “Розвиток дій та розв’язка” й “Мораль”; 5) наявність перепаду гучності на стику функціонально-смислових блоків; 6) ритмічна організація морально-повчального фрагмента.

Акустичний аналіз підтвердив надійність результатів аудитивного аналізу й дозволив визначити такі інваріантні ознаки забезпечення просодичної зв’язності англійських прозових байок: 1) локалізація максимуму частоти основного тону (перша ритмогрупа ініціальної синтагми всіх досліджуваних фрагментів, ядерний склад першої інтоногрупи вступного фрагмента); 2) рівень тонального максимуму (середній підвищений і високий у морально-повчальному фрагменті й екстрависокий у решті фрагментів функціонально-смислових блоків); 3) тональний рівень початку фрагмента (середній знижений у динаміко-подійному, середній підвищений у кульмінаційно-визначальному й морально-повчальному фрагментах); 4) тональний рівень завершення фрагмента (екстранизкий у всіх досліджуваних фрагментах); 5) тональний інтервал (звужений позитивний на стиках фрагментів блока “Вступ та зав’язка”, середній на стику конфліктотвірного й динаміко-подійного фрагментів блока “Розвиток дій та розв’язка”); 6) тональний діапазон (розширений у вступному фрагменті й середній у морально-повчальному); 7) тривалість паузи (середня на стиках усіх досліджуваних фрагментів і максимальна при переході від блока “Розвиток дій та розв’язка” до блока “Мораль”); 8) середньозвукова тривалість фрагмента (збільшена в конфлікто-визначальному й кульмінаційно-визначальному та

максимальна в решті фрагментів); 9) середня зона актуалізації рівня інтенсивності всіх фрагментів; 10) середній діапазон інтенсивності вступного фрагмента з локалізацією її максимуму на першій ритмогрупі ініціальної синтагми.

Узагальнення результатів акустичного аналізу англійських прозових байок з різнополярними етичними ідеями показало, що вони розрізняються за такими просодичними ознаками: 1) локалізація тонального максимуму в межах динаміко-подійного фрагмента блока “Вступ та зав’язка”; 2) висотнотональний рівень початку вступного, конфлікто-визначального, конфліктотвірного й динаміко-подійного фрагментів та 3) рівень завершення кульмінаційно-визначального фрагмента; 4) тональний діапазон актуалізації динаміко-подійного й конфлікто-визначального фрагментів блока “Вступ та зав’язка” й усіх фрагментів блока “Розвиток дій та розв’язка”; 5) інтервал тональних рівнів завершення й початку суміжних функціонально-сміслових блоків, а також стику динаміко-подійного й кульмінаційно-визначального фрагментів блока “Розвиток дій та розв’язка”; 6) середньозвукова тривалість динаміко-подійного фрагмента блока “Вступ та зав’язка”; 7) тривалість паузи на стику блоків “Вступ та зав’язка” й “Розвиток дій та розв’язка”; 8) локалізація максимуму інтенсивності в межах кульмінаційно-визначального й обох динаміко-подійних фрагментів; 9) діапазон інтенсивності динаміко-подійного й конфлікто-визначального фрагментів блока “Вступ та зав’язка”, конфліктотвірного й кульмінаційно-визначального фрагментів блока “Розвиток дій та розв’язка”, а також фрагментів блока “Мораль”.

Спільними просодичними ознаками оформлення стиків функціонально-сміслових блоків англійської прозової байки за даними акустичного аналізу є: звужений позитивний тональний інтервал на стиках фрагментів блока “Вступ та зав’язка”, а також середній інтервал оформлення стику конфліктотвірного й динаміко-подійного фрагментів блока “Розвиток дій та розв’язка”; середня тривалість паузи на стиках фрагментів та довга – на стиках функціонально-сміслових блоків.

Специфіка оформлення стиків функціонально-сміслових блоків байок, що актуалізують позитивну етичну ідею, полягає в наближенні тональних рівнів завершення блока “Вступ та зав’язка” й початку “Розвиток дій та розв’язка” при наявності незначного перепаду гучності, а також у функціонуванні середнього тонального інтервалу на стику блоків “Розвиток дій та розв’язка” й “Мораль”. Байки, які виражають негативну етичну ідею, характеризуються актуалізацією середнього інтервалу на стику блоків “Вступ та зав’язка” й “Розвиток дій та розв’язка” й вузького – на стику блоків “Розвиток дій та розв’язка” й “Мораль”.

Лінгвістична інтерпретація даних перцептивного й акустичного аналізу закономірностей просодичного оформлення зв'язності текстів англійських прозових байок свідчить про щільну кореляцію цих даних та дає підстави вважати можливим використання результатів дослідження в лінгвістичній теорії та практиці.

До перспективних напрямів подальшого наукового пошуку в галузі дослідження просодичних засобів реалізації зв'язності тексту слід віднести вивчення питань, пов'язаних із виявленням спільних ознак у забезпеченні просодичної зв'язності текстів байок у різносистемних мовах; дослідження когнітивного аспекту функціонування засобів сегментного та надсегментного рівнів у передачі й сприйнятті смислу текстів як цілісних утворень; аналіз ролі просодичних засобів у забезпеченні зв'язності текстів різної жанрової належності й вираженні їхньої прагматичної спрямованості.

Основні теоретичні положення та експериментально встановлені результати можуть бути корисними для розробки посібників та інших навчально-методичних матеріалів, які сприятимуть підвищенню ефективності навчання коректного інтонаційного оформлення тексту взагалі, а також можуть застосовуватися в професійно орієнтованому викладанні фонетики англійської мови, зокрема в навчанні специфіки інтонування текстів малих форм різної жанрової належності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авресин В.М. Несколько замечаний о сущности и трактовке композиции // Вопросы немецкой филологии. – Челябинск: ЧГПИ. – 1973. – Вып. 3. – С. 35-42.
2. Аксенова Г.Н. К проблеме временной организации речи в текстах // Просодия устного текста: Сб. науч. тр. – М.: МГПИИЯ им. М.Тореза. – 1987. – Вып. 298. – С. 14-23.
3. Александрова О.В. Проблемы экспрессивного синтаксиса. На материале английского языка: Учеб. пособие. – М.: Высшая школа, 1984. – 211 с.
4. Алексієвець О.М. Просодичні засоби інтенсифікації висловлювань сучасного англійського мовлення: Монографія. – Тернопіль: Економічна думка, 2002. – 200 с.
5. Англо-російсько-український тлумачний словник з комп'ютерної графіки та аналізу зображень / Під ред. П.Цінтергофа, уклад. Р.М.Паленичка. – Львів: Червона калина, 1998. – 551 с.
6. Анненкова Н.М. Лингвостилистическая характеристика прозаической басни: Автореф. дис... канд. филол. наук: 10.02.04 / МГПИИЯ им. М.Тореза. – М., 1977. – 24 с.
7. Анненкова Н.М. Типологические характеристики басни // Тезисы докладов республиканской научно-теоретической конференции “Психолого-педагогические и лингвистические проблемы исследования текста”. – Пермь: Пермский политехнический институт. – 1984. – С. 99-100.
8. Антипова А.М. Система английской речевой интонации: Учеб. пособие для вузов. – М.: Высшая школа, 1979. – 131 с.
9. Антипова А.М. Ритмическая система английской речи. – М.: Высшая школа, 1984. – 119 с.
10. Антипова А.М. О взаимодействии вербальных и невербальных средств в спонтанной речи // Проблемы спонтанной разговорной речи: Сб. науч. тр. – М.: МГПИИЯ им. М.Тореза. – 1989. – Вып. 332. – С. 61-75.
11. Античные теории языка и стиля / Под ред. О.М.Фрейденберг. – М., Л.: Огиз, 1936. – 344 с.
12. Аристотель. Поэтика // Сочинения: В 4-х т.: Пер. с древнегреч. – М.: Мысль. – 1983. – Т.4. – С. 645-680.
13. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка: (Стилистика декодирования). – 3-е изд. – М.: Просвещение, 1990. – 300 с.
14. Артемов В.А. Метод структурно-функционального изучения речевой интонации. – М.: Наука, 1974. – 160 с.

15. Арутюнова Н.Д. К проблеме связности прозаического текста // Памяти академика В.В.Виноградова. – М.: Изд-во Моск. ун-та. – 1971. – С. 22-30.
16. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. – 2-е изд. стереотип. – М.: Изд-во “Сов. энциклопедия”, 1969. – 608 с.
17. Багмут А.Й. Семантика і інтонація в українській мові. – К.: Наукова думка, 1991. – 168 с.
18. Башкина Б.М., Бухтилов Л.Д. Физические параметры просодии речи и их измерение. – Минск: Минский гос. пед. ин-т иностр. языков, 1977. – 62 с.
19. Беллерт И. Об одном условии связности текста // Новое в зарубежной лингвистике. – М.: Прогресс. – 1978. – Вып. VIII: Лингвистика текста. – С. 172-207.
20. Берзон В.Е. О семантике синтаксиса связного текста // Материалы науч. конф. МГПИИЯ им. М.Тореза “Проблемы синтаксической семантики” – М.: МГПИИЯ им. М.Тореза. – 1976. – С. 74-77.
21. Биссималиева М.К. О понятии “текст” и “дискурс” // Филологические науки. – 2000. – №2. – С. 78-85.
22. Бишук Г.В. Ритмічна модель англomовного художнього тексту (експериментально-фонетичне дослідження на матеріалі соціально-психологічних оповідань письменників ХХ ст.): Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04 / КНЛУ. – К., 2003. – 20 с.
23. Блохина Л.П. Просодические характеристики речи и методы их анализа. – М.: МГПИИЯ им. М.Тореза, 1980. – 75 с.
24. Блохина Л.П. О роли просодических средств в организации устных текстов // Функциональная просодия текста: Сб. науч. тр. – М.: МГПИИЯ им. М.Тореза. – 1982. – Вып. 201. – С. 52-61.
25. Блохина Л.П., Потапова Р.К. Методика анализа просодических характеристик речи. – М.: Наука, 1977. – 84 с.
26. Бобырева М.М., Морошкина Г.В. Роль герундиального оборота в реализации связности художественного текста современного французского языка // Принципы типологизации художественных и нехудожественных текстов: Сб. науч. тр. – К.: КГПИИЯ. – 1987. – С. 52-57.
27. Бондарко Л.В., Вербицкая Л.А., Гордина М.В. Основы общей фонетики. – СПб.: Изд-во С.-Петербургского ун-та, 1991. – 152 с.
28. Бородаченко О.А. Межфразовые связи в различных стилях письменного языка // Математическая лингвистика: Ежегодник по структурной, прикладной и математической лингвистике. – К.: Изд-во Киевского ун-та. – 1973. – С. 14-25.

29. Бровченко Т.А., Варбанец П.Д., Таранец В.Г. Метод статистического анализа в фонетических исследованиях. – Одесса: Одесский гос. ун-т им. И.И. Мечникова, 1976. – 100 с.
30. Бухбиндер В.А., Розанов Е.Д. О целостности и структуре текста // Вопросы языкознания. – 1975. – №6. – С. 73-86.
31. Вакуленко М.О. Аналіз та синтез звукових спектрів людського мовлення // Пульсар. – Київ: Четверта хвиля. – 1999. – № 6-7. – С. 20-23.
32. Веремчук Ю.В. П'єса-притча. Генеза. Поетика // Автореф. ... канд. філол. наук: 10.01.06 / Національна академія наук України. – К., 2005. – 16 с.
33. Виноградов В.В. Язык и стиль басен Крылова // Известия АН СССР. Отделение языка и литературы. – 1945. – Том 4, Вып. 1. – С. 24-52.
34. Виноградов В.В. О теории художественной речи. – М.: Высшая школа, 1971. – 239 с.
35. Виноградов В.В. К теории литературных стилей // Избранные труды. О языке художественной прозы. – М., 1980. – С. 240-249.
36. Виноградова В.Н., Винокур Т.Г., Еремина Л.И. Стилистика русского языка. Жанрово-коммуникативный аспект стилистики текста. – М.: Наука, 1987. – 237 с.
37. Воробьева О.П. Текстовые категории и фактор адресата: Монография. – К.: Вища школа, 1993. – 200 с.
38. Выготский Л.С. Психология искусства. – М.: Искусство, 1986. – 573 с.
39. Галич О. Роди та жанри літератури: Довідник для вчителя. – Рівне: РДПІ, 1994. – 62 с.
40. Гальперин И.Р. Грамматические категории текста (опыт обобщения) // Известия АН СССР. Серия литературы и языка. – 1977. – Т.36, №6. – С. 522-532.
41. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования. – М.: Наука, 1981. – 138 с.
42. Ганзен В.А. Восприятие целостных объектов. – Л.: Изд-во Ленинградского ун-та, 1973. – 153 с.
43. Гаспаров М.Л. Сюжет и идеология в эзоповских баснях // Вестник Древней истории. – 1968. – № 3. – С. 116-126.
44. Гаспаров М.Л. Античная литературная басня (Федр и Бабрий). – М.: Наука, 1971. – 230 с.
45. Гаспаров М.Л. Античная басня. – М.: Художественная литература, 1991. – 510 с.
46. Гаспаров Б.М. Язык, память, образ. Лингвистика языкового существования. – М.: Новое литературное обозрение, 1996. – 352 с.
47. Гегель. Лекции по эстетике: В 14 т. – М.: Государственное социально-экономическое издательство, 1938. – Т.12, к.1. – 468 с.

48. Гиндин С.И. Онтологическое единство текста и виды внутритекстовой организации // Машинный перевод и прикладная лингвистика. – М.: МГПИИЯ им. М.Тореза. – 1971. – Вып.14. – С. 114-135.
49. Гиндин С.И. Внутренняя организация текста: Автореф. дис... канд. филол. наук: 10.02.04 / МГПИИЯ им. М.Тореза. – М., 1972. – 23 с.
50. Голикова Т.И. Взаимодействие просодических средств с языковыми средствами других уровней в реализации отрицания в современном английском языке: Автореф. дис... канд. филол. наук: 10.02.04 / Минский ГПИИЯ. – Минск, 1986. – 21 с.
51. Гришаева О.Н. О многомерности связи между предложениями // Интегративная функция стилистико-композиционных приемов в английском языке: Сб. науч. тр. – М.: МГПИИЯ им. М.Тореза. – 1983. – Вып. 215. – С. 52-64.
52. Гумбольдт В. фон. Избранные труды по языкознанию: Пер. с нем. / Общ. ред. Г.В.Рамишвили. – М.: ОАО ИГ “Прогресс”, 2000. – 400 с.
53. Гуревич И.М. Об интонационном параллелизме как типе межфразовой связи реплик в диалоге // Коммуникативная функция текстовой просодии: Сб. науч. тр. – М.: МГПИИЯ им. М.Тореза. – 1986. – Вып. 275. – С. 77-81.
54. Давыдова Т.Т., Пронин В.А. Теория литературы: Учеб. пособие. – М.: Логос, 2003. – 229 с.
55. Дейк Т.А. ван, Кинч В. Стратегии понимания связного текста // Новое в зарубежной лингвистике. – М.: Прогресс. – 1988. – Вып. XXIII: Когнитивные аспекты языка. – С. 153-211.
56. Дерман Т.А. Семантико-синтаксические предпосылки просодической организации высказывания (экспериментально-фонетическое исследование на материале английского языка): Автореф. дис... канд. филол. наук: 10. 02. 04 / Минский ГПИИЯ. – Минск, 1984. – 23 с.
57. Дмитренко В.А. Типологические особенности фольклорных комических микротекстов // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна. Серія “Іноземна філологія на межі тисячоліть”. – Харків: Константа. – 2000. – №471. – С. 77-82.
58. Дмитренко В.А., Богдан В.В. Проблема присоединения в английском языке // Вісник Харківського державного університету. Серія “Романо-германська філологія”. – Харків: Константа. – 1999. – №424. – С. 22-26.
59. Дмитренко В.А., Уткина Г.Ф. Басня как тип текста // Матеріали Всеукраїнської наукової конференції “Другі Каразінські читання: два століття Харківської лінгвістичної школи”. – Харків: Харківський національний університет ім. В.Н.Каразіна. – 2003. – С. 48-49.
60. Добруссина Э.М., Берзон В.Е. Синтаксические сверхфразовые

связи и их инженерно-лингвистическое моделирование. – Кишинев: Штиинца, 1986. – 168 с.

61. Долинский Е.Ф. Обработка результатов измерений. – М.: Изд-во стандартов, 1973. – 191 с.

62. Дресслер В. Введение в лингвистику // Проблемы теории текста: Рефер. сб. – М.: ИНИОН АН СССР. – 1978. – С. 55-74.

63. Дресслер В. Синтаксис текста // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. VIII: Лингвистика текста. – М.: Прогресс. – 1978. – С. 111-137.

64. Дридзе Т.М. Текстовая деятельность в структуре социальной коммуникации. Проблемы семиосоциопсихологии. – М.: Наука, 1984. – 268 с.

65. Дубовский Ю.А. Анализ интонации устного текста и его составляющих. – Минск: “Вышэйшая школа”, 1978. – 140 с.

66. Жлуктенко Ю.А., Леонтьев А.А., Кулиш Л.Ю. Психолингвистическая и лингвистическая природа текста и особенности его восприятия – К.: Вища школа, 1979. – 248 с.

67. Жуковский В.А. О переводе. О басне и баснях Крылова. // Зарубежная поэзия в переводах В.А.Жуковского: В 2 т. – М.: Радуга. – 1985. – Т.2. – С. 470-486.

68. Засекін С.В. Дискурсивні маркери когерентності англомовного діалогічного тексту: когнітивний та прагматичний аспекти: Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04 / КНЛУ. – К., 2001. – 20 с.

69. Зиндер Л.Р. Общая фонетика. – Л.: Изд-во Ленинградского ун-та, 1960. – 336 с.

70. Златоустова Л.В. Когнитивная природа эмоций и их типология // Тезисы Международной научной конференции, посвященной 200-летию Казанского государственного университета (7-10 октября 1997 г.), “Языковая семантика и образ мира”. – Казань: Казанский гос. ун-т. – 1997. – Т.2. – С. 139-141.

71. Златоустова Л.В., Потапова Р.К., Трунин-Донской В.Н. Общая и прикладная фонетика. – М.: Изд-во Московского ун-та, 1986. – 304 с.

72. Змиевская Н.А. Лингвистические особенности дистантного повтора и его роль в организации текста: Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04 / МГПИИЯ им. М.Тореза. – М., 1978. – 25 с.

73. Змиевская Н.А. Ассоциативность как способ интеграции текста // Интегративная функция стилистико-композиционных приемов в английском языке: Сб. науч. тр. – М.: МГПИИЯ им. М.Тореза. – 1983. – Вып. 215. – С. 79-86.

74. Знак. Слово. Текст: Семиотические аспекты языковых единиц разных уровней / Н.Н.Белозерова, К.А.Андреев, Н.В.Дрожащих,

Т.В.Сотникова, В.Д.Табанаква. – Тюмень: Изд-во Тюменского гос. ун-та, 2001. – 204 с.

75. Іваненко С.М. Поліфонія тексту: Монографія. – К.: Видавничий центр КДЛУ, 1999. – 318 с.

76. Иванова И.Е. К вопросу о нетрадиционных фольклорных жанрах // Актуальные проблемы филологии в вузе и школе. – Тверь: ТвГУ – 2000. – С. 118-120.

77. Ивлева Г.Г. Антитеза как одна из закономерностей организации художественного текста // Язык – система. Язык – текст. Язык – способность: Сб. статей. – М.: Институт русского языка РАН. – 1995. – С.142-144.

78. Интонация / И.Г.Торсуева, Е.А.Брызгунова, С.М.Гайдучик и др. – К.: Вища школа, 1978. – 240 с.

79. Еременко Т.Е. О взаимодействии функций интонации в актуализации коммуникативного потенциала английского текста // Изучение динамического аспекта сегментных и супraseгментных единиц звучащего текста: Сб. науч. тр. – К.: КГПИИЯ. – 1988. – С. 55-59.

80. Ефименко В.А. Дискурсивная характеристика потока сознания в английском языке: Дис... канд. филол. наук: 10.02.04. – К., 1997. – 175 с.

81. Казенин К.И., Тестелец Я.Г. Исследование синтаксических ограничений // Фундаментальные направления современной американской лингвистики: Сб. обзоров. – М.: Изд-во Московского ун-та. – 1997. – С. 58-109.

82. Калита А.А. Проблеми інтонаційної зв'язності дискурсу // Вісник КДЛУ. Дослідження молодих вчених. Серія “Філологія”. – К.: КДПІЯ. – 1997. – Вип.2: Актуальні проблеми вивчення мови, мовлення і перекладу. – С. 34-38.

83. Калита А.А. Забезпечення смислової зв'язності висловлювання засобами фонетичного рівня мови // Філологічні студії: Науковий часопис / Волинський державний університет імені Лесі Українки. – Луцьк: Волинський Академічний дім. – 2000. – №4. – С. 100-106.

84. Калита А.А. Фонетичні засоби актуалізації смислу англійського емоційного висловлювання: Монографія. – К.: Видавничий центр КДЛУ, 2001. – 351 с.

85. Калита А.А. Актуалізація емоційно-прагматичного потенціалу висловлення: Монографія. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. – 320 с.

86. Калита А.А., Тараненко Л.І. Генезис жанрів художніх текстів // *Studia methodologica* – Тернопіль: Тернопільський національний пед. ун-т імені Володимира Гнатюка. – 2008. – №23.

87. Каменская О.Л. Текст как средство коммуникации // Лингвистические проблемы текста: Сб. науч. тр. – М.: МГПИИЯ им. М.Тореза. – 1980. – Вып. 158. – С. 3-11.

88. Кантер Л.А., Овечкина Т.Ф. О некоторых средствах создания целостности и связности устного текста // Тезисы докладов научно-методической конференции МГПИИЯ им. М.Тореза “Просодия текста”. – М.: МГПИИЯ им. М.Тореза. – 1982. – С. 88-90.

89. Карпов К.Б. Стратификация синтаксических значений интонации // Функциональная просодия текста: Сб. науч. тр. – М.: МГПИИЯ им. М.Тореза. – 1982. – Вып. 201. – С. 120-138.

90. Карпчук Н.П. Роль фактора адресата у побудові дискурсу анекдоту // Мова і культура. Серія “Філологія”. – Вип. 7, Т. IV/1: Лінгвокультурологічна інтерпретація тексту. – К.: Видавничий дім Петра Бураго. – 2004. – С. 116-121.

91. Касевич В.Б., Шабельникова Е.М., Рыбин В.В. Ударение и тон в языке и речевой деятельности. – М.: Изд-во Ленинградского ун-та, 1990. – 248 с.

92. Кибрик А.А., Плунгян Р.А. Функционализм // Современная американская лингвистика: Фундаментальные направления / Под ред. А.А.Кибрика, И.М.Кобозевой, И.А.Секериной. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Едиториал УРСС. – 2002. – С. 276-339.

93. Кирей Л.Л. Роль интонации в спонтанный диалогических тестах // Проблемы супraseгментной фонетики: Сб. науч. тр. – М.: МГПИИЯ им. М.Тореза. – 1985. – Вып. 248. – С. 19-31.

94. Клименюк О.В. Системний підхід до інтенсифікації технологічних процесів. – Тернопіль: Лілея, 1998. – 264 с.

95. Клименюк О.В. Полілектика як філософсько-методологічне підґрунтя культури та пізнання // “Наукові записки” Тернопільського державного педагогічного університету ім. В.Гнатюка: Збір. наук. праць. Серія “Історія” / За заг. ред. проф. М.М.Алексієвця. – 1998. – Вип. 7. – С. 172-187.

96. Клименюк О.В. Пізнання і парадокс екзистенціальної комунікації // “Наукові записки” Тернопільського державного педагогічного університету ім. В.Гнатюка. Серія “Філософія, економіка”. – 2000. – №4. – С. 86-94.

97. Клименюк О.В. Технологія наукового дослідження: Авторський підручник. – К.: Ніжин: ТОВ “Видавництво “Аспект-Поліграф”, 2006. – 308 с.

98. Клименюк А.В., Калита А.А. Функционально-энергетический подход: механизм актуализации эмоционально-прагматического потенциала высказывания // Вісник Харківського національного

університету ім. В.Н.Каразіна. – Харків: Константа. – 2004. – № 635. – С. 70-74.

99. Коболева Н.Г. О механизме создания целостности художественного текста // Текст и его категориальные признаки. – К.: КГПИИЯ. – 1989. – С. 79-84.

100. Кобрин М.А. Лексические варианты как средства создания когерентности диалогического текста // Тезисы докладов и сообщений Всесоюзной конференции “Вариативность в германских языках”. – Ч.2. – Калинин: Калининский гос. ун-т. – 1988. – С. 234-236.

101. Ковтунова И.И. Вопросы структуры текста в трудах академика В.В.Виноградова // Русский язык. Текст как целое и компоненты текста: Виноградовские чтения XI. – М.: Наука. – 1982. – С. 3-18.

102. Кодзасов С.В., Кривнова О.Ф. Общая фонетика. – М.: Российский гос. гуманитар. ун-т, 2001. – 592 с.

103. Кожин А.Н., Крылова О.А., Одинцов В.В. Функциональные типы речи. – М.: Высшая школа, 1982. – 223 с.

104. Кожин В.В. Сюжет, фабула, композиция // Теория литературы: В 3 т. – М.: Наука. – 1964. – Т.2: Основные проблемы в истории освещения. Роды и жанры литературы. – С. 408-485.

105. Кожевникова К. Об аспектах связности в тексте как целом // Синтаксис текста. – М.: Наука. – 1979. – С. 49-68.

106. Колегаева И.М. Текст как единица научной и художественной коммуникации. – Одесса, 1991. – 121 с.

107. Колодій О.І. Притча і притчевість в українській прозі 70-80-х років ХХ ст. // Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.06 / Національна академія наук України. – К., 2000. – 18 с.

108. Колшанский Г.В. Контекстная семантика. – М.: Наука, 1980. – 149 с.

109. Костромская Н.С. Системный характер временной организации спонтанного реплицирования // Проблема спонтанной разговорной речи: Сб. науч. тр. – М.: МГПИИЯ им. М.Тореза. – 1989. – Вып. 332. – С. 104-112.

110. Котюрова М.П. О понятии связности и средствах её выражения в русской научной речи // Язык и стиль научной литературы. Теоретические и прикладные проблемы. – М.: Наука. – 1977. – С. 139-160.

111. Кравченко Н.А. Семантико-синтаксическая и просодическая организация лекторской речи (на материале английского языка): Дис... канд. филол. наук: 10.02.04. – Одесса, 1993. – 148 с.

112. Кривнова О.Ф. Перцептивная и смысловая значимость просодических швов в связном тексте // Проблемы фонетики. П.: Сб. статей / Отв. ред. Касаткин Л.Л. – М.: Наука. – 1995. – С. 228-238.

113. Кривнова О.Ф. Смысловая значимость просодических швов в тексте // Проблемы фонетики. III: Сб. статей / Отв. ред. Касаткина Р.Ф. – М.: Наука. – 1999. – С. 247-257.
114. Кронгауз М.А. Семантика. – М.: Российский гос. гуманитар. ун-т, 2001. – 399 с.
115. Кручинина Л.И. Основные средства когезии английского научного текста: Автореф... канд. филол. наук: 10.02.04 / МГПИИЯ им. М.Тореза. – М., 1982. – 23 с.
116. Кухаренко В.А. Интерпретация текста. – М.: Просвещение, 1977. – 188 с.
117. Лабащук О. Обрядові пісні та промовки // *Studia methodologica*. – Тернопіль: Тернопільський державний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. – 2000. – Вип. 8. – С. 64-68.
118. Левковская Н.А. Категория времени как одно из средств связи текста мемуарного жанра // Коммуникативные и прагматические особенности текстов разных жанров: Сб. науч. тр. – М.: МГПИИЯ им. М.Тореза. – 1981. – Вып. 178. – С. 19-25.
119. Леонтьев А.А. Признаки связности и цельности текста // Лингвистика текста: Сб. науч. тр. – М.: МГПИИЯ им. М.Тореза. – 1976. – С. 45-48
120. Леонтьев А.А. Основы психолингвистики. – М.: Смысл, 1999. – 287 с.
121. Липелис А. Современность старого жанра // Вопросы литературы. – 1961. – № 7. – С. 36-53.
122. Литературная энциклопедия. – М.: Изд-во Ком. академии, 1930. – Т.1. – 761 с.
123. Лихарева И.П. Взаимодействие просодических, лексических и лексико-грамматических средств выражения модальности значений в английском языке (на материале фраз, выражающих уверенность-неуверенность): Автореф. дис... канд. филол. наук: 10.02.04 / МГПИИЯ им. М.Тореза. – М., 1982. – 16 с.
124. Ломоносов М.В. Труды по филологии. – М., Л.: Изд-во АН СССР, 1952. – Т.7. – 993 с.
125. Лотман Ю.М. Внутри мыслящих миров. Человек – текст – семиосфера – история. – М.: Языки русской культуры, 1999. – 464 с.
126. Лукин В.А. Художественный текст: основы лингвистической теории и элементы анализа. – М.: Изд-во “Ось-89”, 1999. – 192 с.
127. Луннова М.Г. Образ мира и ассоциативная связь “три – старик – говорить” в русских народных сказках // Труды Междунар. науч. конф. “Языковая семантика и образ мира”, посвященной 200-летию ун-та. – Казань: Казанский гос. ун-т. – 1997. – Т.2. – С. 117-118.

128. Лурия А.Р. Язык и сознание / Под. ред. Е.Д. Хомской. – Ростов н/Д: Изд-во “Феникс”, 1998. – 416 с.
129. Майорова И.А. О месте интонации в лингвистическом описании текста // Просодическая структура текста: Сб. науч. тр. – М.: МГПИИЯ им. М.Тореза. – 1984. – Вып. 230. – С. 130-140.
130. Мальцев П.М., Емельянова Н.А. Основы научных исследований. – К.: Вища школа, Головное изд-во, 1982. – 192 с.
131. Месхишвили И.В. О структурирующей функции ритма в организации высказывания как целостной единицы английской спонтанной речи // Проблемы спонтанной разговорной речи. – М.: МГПИИЯ им. М.Тореза. – 1989. – Вып. 332. – С. 94-104.
132. Методы экспериментально-фонетического исследования звучащей речи / М.П.Дворжецкая, Е.И.Стериополо, О.Р.Валигура, А.И.Скробот, А.Д.Петренко. – К.: КГПИИЯ, 1991. – 76 с.
133. Микитюк І.М. Функціонування вторинної композиційно-зумовленої номінації у художньому тексті (на матеріалі короткого англомовного оповідання): Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04 / Львівський нац. ун-т імені Івана Франка. – Львів, 2003. – 20 с.
134. Михайлов В.Г. Информационные и статистические характеристики параметров устной речи. – М.: Изд-во Московского ун-та, 1992. – 157 с.
135. Морозова А.Н., Пахомова Т.В. Фоносемантические свойства речевых отрезков с рядом препозитивных определений // Фоносемантические исследования. – Пенза: Пензинский гос. пед. ин-т им. В.Г.Белинского. – 1990. – С.134-142.
136. Мороховский А.Н. К проблеме текста и его категорий // Текст и его категориальные признаки: Сб. науч. тр. – К.: КГПИИЯ. – 1989. – С. 3-9.
137. Москальская О.И. Композиционная структура микротекста. // Вопросы романо-германской филологии. Сб. науч. тр. – М.: МГПИИЯ им. М.Тореза. – 1978. – Вып. 125. – С. 46-50.
138. Москальская О.И. Грамматика текста (пособие по грамматике немецкого языка для ин-тов и фак. иностр. яз.). – М.: Высшая школа, 1981. – 183 с.
139. Мурзин Л.Н., Штерн А.С. Текст и его восприятие. – Свердловск: Изд-во Уральского ун-та, 1991. – 172 с.
140. Немченко Н.Ф. К проблеме ритмических единиц текста (на материале англоязычной сказки) // Ритмическая и интонационная организация текста: Сб. науч. тр. – М.: МГПИИЯ им. М.Тореза. – 1982. – Вып. 196. – С. 49-66.

141. Немченко Н.Ф. Ритм как форма организации текста (на материале англоязычной сказки): Автореф. дис... канд. филол. наук: 10.02.04 / МГПИИЯ им. М.Тореза. – М., 1985. – 21 с.
142. Николаева Т.М. Лингвистика текста и проблемы общей лингвистики // Известия АН СССР: Серия литературы и языка. – 1977. – Т.36, №4. – С. 304-313.
143. Николаева Т.М. Лингвистика текста: современное состояние и перспективы // Новое в зарубежной лингвистике. – М.: Прогресс. – 1978. – Вып. VIII: Лингвистика текста. – С. 5-39.
144. Николаева Т.М. Краткий словарь терминов лингвистики текста // Новое в зарубежной лингвистике. – М.: Прогресс. – 1978. – Вып. VIII: Лингвистика текста. – С. 467-472.
145. Николаева Т.М. От звука к тексту. – М.: Языки русской культуры, 2000. – 680 с.
146. Новый иллюстрированный энциклопедический словарь / Ред. кол. В.И Бородулин и др. – М.: Большая Российская энциклопедия, 1998. – 912 с.
147. Новый энциклопедический словарь / Председатель науч.-ред. совета А.М. Прохоров. – М.: Большая Российская энциклопедия, Рипол Классик, 2000. – 1456 с.
148. Носенко И.А. Начало статистики для лингвистов. – М.: Высшая школа, 1981. – 157 с.
149. Носенко Э.Л. Эмоциональное состояние и речь. – К.: Головное издательство издательского объединения “Вища школа”, 1981. – 195 с.
150. Откупщикова М.И. Синтаксис связного текста. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1982. – 103 с.
151. Падучева Е.В. О семантических связях между басней и моралью (на материале басен Эзопа) // Труды по знаковым системам. – Тарту: Тартуский гос. ун-т. – 1977. – С. 27-54.
152. Падучева Е.В. Семантические исследования (Семантика времени и вида в русском языке; семантика нарратива). – М.: Школа “Языки русской культуры”, 1996. – 464 с.
153. Пихтовникова Л.С. Композиционно-стилистические особенности стихотворной басни (на материале немецких стихотворных басен 18 века). – Дис... канд. филол. наук: 10.02.04. – Харьков, 1992. – 338 с.
154. Піхтовнікова Л.С. Еволюція стилю байки з точки зору синергетики // Вісник Харківського державного університету. Серія “Романо-германська філологія” – Харків: Константа. – 1999. – №435. – С. 124-130.
155. Піхтовнікова Л.С. Синергія стилю байки: німецька віршована байка 13-20 ст.: Монографія. – Харків: Бізнес Інформ, 1999. – 220 с.

156. Перебийніс В.І. Статистичні методи для лінгвістів: Навчальний посібник. – Вінниця: Нова книга, 2002. – 168 с.
157. Петрянкина В.И. Функционально-семантический аспект интонации. – М.: Изд-во ун-та дружбы народов, 1988. – 192 с.
158. Пеше М. Контент-анализ и теория дискурса // Квадратура смысла: Французская школа анализа дискурса: Пер. с фр. и португ. – М.: Прогресс. – 1999. – С. 302-336.
159. Полуянова Л.Н. Лингвистические особенности текста басни (на материале англоязычной литературной басни): Автореф. дис... канд. филол. наук: 10.02.04 / Московский ордена дружбы народов лингвист. ун-т. – М., 2001. – 24 с.
160. Потапова Р.К., Прокопенко С.В. К опыту изучения семантико-синтаксической ритмизации текстов художественной прозы // Вопросы языкознания. – 1997. – №4. – С. 101-114.
161. Потебня А.А. Из лекций по теории словесности: Басня. Пословица. Поговорка // Теоретическая поэтика. – М.: Высшая школа, 1990. – С. 55-97.
162. Почепцов Г.Г. Теория коммуникации. – М.: “Рефл-бук”, К.: “Ваклер”, 2001. – 656 с.
163. Прокопович Ф. О поэтическом искусстве // Сочинения / Под ред. И.П.Еремина. – М., Л.: Изд-во АН СССР. – 1961. – С. 335-455.
164. Пропп В.Я. Сказка. Эпос. Песня: Собрание трудов. – М.: Лабиринт, 2001. – 368 с.
165. Радзієвська Т.В. Текст як засіб комунікації. – 2-ге вид. стереотип. – К.: НАН України; Інститут української мови, 1998. – 194 с.
166. Ревзин И.И. К общесемиотическому истолкованию трех постулатов Проппа: анализ сказки и теория связности текста // Типологические исследования по фольклору: Сб. статей памяти В.Я.Проппа. – М.: Наука. – 1975. – С. 77-91.
167. Рекало В.В. Связность и членимость текста (на материале английского языка): Дис... канд. филол. наук: 10.02.04. – Харьков, 1996. – 165 с.
168. Родионова О.С. Интонационная подсистема – компонент системы языка. – Саратов: Изд-во Саратовского ун-та, 2001. – 132 с.
169. Романов А.А. Роль связующих элементов в управлении диалогом // Перевод и автоматическая обработка текста: Сб. науч. тр. – М.: Институт языкознания АН СССР, Всесоюзный центр переводов ГКНТ СССР, кафедра иностр. яз. Калининского СХИ. – 1987. – С. 126-165.
170. Рыбина Т.Е. О влиянии интонации на восприятие научно-популярной лекции как связного текста (на материале английского языка) // Коммуникативная функция единиц сегментного и

супрасегментного уровней: Сб. науч. тр. – М.: МГПИИЯ им. М.Тореза. – 1988. – Вып. 321. – С. 11-19.

171. Сазанова Н.Л. От басни барокко к басне классицизма // Развитие барокко и становление классицизма в России 18 в. – М.: Наука. – 1989. – С. 118-148.

172. Светозарова Н.Д. Интонационная система русского языка. – Л.: Изд-во Ленинградского ун-та, 1982. – 174 с.

173. Севбо И.П. Структура связного текста и автоматизация реферирования – М.: Наука, 1969. – 138 с.

174. Селіванова О.О. Актуальні напрями сучасної лінгвістики (аналітичний огляд). – К.: Видавництво Українського фітосоціологічного центру, 1999. – 148 с.

175. Семенова Н.Г. Роль стилистического приема “алогического” присоединения в интеграции текста // Интегративная функция стилистико-композиционных приемов в английском языке: Сб. науч. тр. – М.: МГПИИЯ им. М.Тореза. – 1983. – Вып. 215. – С. 219-232.

176. Серио П. Как читают тексты во Франции // Квадратура смысла: Французская школа анализа дискурса: Пер. с фр. и португ. – М.: Прогресс. – 1999. – С. 12-53.

177. Скорикова Т.П. Интонационное членение устной научной речи как текстообразующий фактор // Современная русская устная научная речь / Под. ред. О.А.Лаптевой. – Красноярск: Изд-во Красноярского ун-та, 1985. – Т.1: Общие свойства и фонетические особенности. – С. 203-248.

178. Советский энциклопедический словарь / Гл. ред. А.М. Прохоров. – М.: Советская энциклопедия, 1978. – 1599 с.

179. Соколова И.В. Повтор как средство обеспечения семантической связности текста // Вісник ХДУ. Серія “Романо-германська філологія”. – Харків: Константа. – 1999. – №430. – С. 189-193.

180. Соколова М.А., Махмурян К.С. Просодические средства реализации категории связности и целостности в некоторых типах диалогических блоков в английском языке // Прагматическая функция просодии: Межвуз. сб. науч. тр. – М.: МГПИ им. В.И.Ленина. – 1987. – С. 16-30.

181. Солганик Г.Я. Синтаксическая стилистика (Сложное синтаксическое целое). – М.: Высшая школа, 1973. – 214 с.

182. Сорокин Ю.А. Текст: Цельность, связность, эмотивность // Аспекты общей и частной лингвистической теории текста / Ред. коллегия: Слюсарева Н.А., Березин Ф.М., Трошин Н.Н. – М.: Наука, 1982. – С. 61-74.

183. Сосюр Ф. де. Курс загальної лінгвістики: Пер. з фр. – К.: Основи, 1998. – 324 с.

184. Станиславский К.С. Собрание сочинений: В 9 т. – М.: Искусство, 1990. – Т.3, Ч.2: Работа над собой в творческом процессе воплощения. – 508 с.
185. Стенник Ю.В. О специфике жанровой природы басни // Русская литература. – 1980. – № 4. – С. 106-119.
186. Степанов Н.Л. Мастерство Крылова-баснописца. – М.: Советский писатель, 1956. – 289 с.
187. Степанов Н.Л. Русская басня. – М.: Художественная литература, 1966. – 600 с.
188. Степанов Ю.С. Язык и метод. К современной философии языка. – М.: Языки русской культуры, 1998. – 748с.
189. Стилистика английского языка / А.Н.Мороховский, О.П.Воробьева, Н.И.Лихошерст, З.В.Тимошенко. – К.: Вища школа, 1991. – 272 с.
190. Страхова В.С. Исследования по теории текста и немецкой грамматике. Юбилейное издание в честь Ганса Глинца // Проблемы теории текста: Рефер. сб. – М.: АН СССР, Ин-т науч. информации. – 1978. – С. 74-97.
191. Судомоина Е.Б. Языковые средства выражения ассоциативных связей в тексте (На материале современного английского языка): Автореф. дис... канд. филол. наук: 10.02.04 / КГПИИЯ. – К., 1989. – 17 с.
192. Супрун А.Е. Повтор в лексической структуре текста // Язык – система. Язык – текст. Язык – способность: Сб. статей. – М.: Институт русского языка РАН. – 1995. – С.133-141.
193. Тараненко Л.І Структурно-фабульний механізм взаємодії просодичних та лексико-граматичних засобів забезпечення зв'язності байки // Studia Methodologica. – Тернопіль: Тернопільський дер. пед. ун-т імені Володимира Гнатюка. – 2000. – Вип. 8. – С. 47-52.
194. Тараненко Л.І. Взаємодія просодичних засобів та фабули в забезпеченні цілісності тексту байки // “Наукові записки” Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія “Мовознавство”. – 2001. – №1. – С. 31-43.
195. Тараненко Л.І. Особливості просодичного супроводу лексико-семантичних засобів зв'язності тексту байки // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Мова, освіта, культура: наукові парадигми і сучасний світ. Серія “Філософія. Педагогіка. Психологія”. – К.: Видавничий центр КНЛУ. – 2001. – Вип. 5. – С. 72-75.
196. Ткаченко А.О. Мистецтво слова: Вступ до літературознавства. – 2-ге вид., випр. і доповн. – К.: ВПЦ “Київський університет”, 2003. – 448 с.

197. Томашевский Б.В. Теория литературы. Поэтика. – М.: Аспект Пресс, 1999. – 334 с.
198. Торсуева И.Г., Антипова А.М. Об одном интонационном способе выражения финальности и нефинальности в тексте (на материале английского языка) // Вопросы изучения фонетики текста: Сб. науч. тр. – М.: МГПИИЯ им. М.Тореза. – 1978. – Вып. 126. – С. 132-140.
199. Торсуева И.Г. Современная проблематика интонационных исследований // Вопросы языкознания. – 1984. – №1. – С. 116-126.
200. Тураева З.Я. Лингвистика текста: (Текст: структура и семантика). – М.: Просвещение, 1986. – 127 с.
201. Тураева З.Я. Лингвистика текста на исходе второго тысячелетия // Вісник Київського лінгвістичного університету. Серія “Філологія”. – К.: Видавничий центр КДЛУ. – 1999. – Т. 2, №2. – С.17-25.
202. Турмачева Н.А. О типах формальных и логических связей в сверхфразовом единстве: Автореф. дис... канд. филол. наук: 10.02.04 / МГПИИЯ им. М.Тореза. – М., 1973. – 23 с.
203. Українська радянська енциклопедія: В 12 т. – 2-ге вид. – К.: Головна редакція УРЕ, 1985. – Т.12. – 568 с.
204. Федоренко П.Т., Сокольская Л.И. Афористика. – М.: Наука, 1990. – 416 с.
205. Федосеева В.М. Роль просодии в структуре абзаца (на материале дидактической речи в английском языке) // Тезисы докладов научно-методической конференции “Просодия текста”. – М.: МГПИИЯ им. М.Тореза. – 1982. – С. 77-80.
206. Феллер М.Д. Текст як модель комунікативного акту // Нариси про текст. Теоретичні питання комунікації і тексту. – К.: РВЦ “Київський університет”. – 1998. – С. 223-334.
207. Философский энциклопедический словарь. – 2-е изд. – М.: Советская энциклопедия, 1989. – 815 с.
208. Філософський словник / За ред. В.І.Шинкарука. – 2-ге вид. – К.: Головна редакція УРЕ, 1986. – 797 с.
209. Фомиченко Л.Г. Роль смысловых актуализаторов в реализации связности, цельности и воздейственности английских монологических текстов // Прагматическая функция просодии: Межвуз. сб. науч. тр. – М.: МГПИ им. В.И.Ленина. – 1987. – С. 195-210.
210. Франц М.-Л. фон. Психология сказки. Толкование волшебных сказок. Психологический смысл мотива искупления в волшебной сказке: Пер. с англ. – СПб.: Б.С.К., 1998. – 360 с.
211. Фужерон И. Интонация и единство текста // Проблемы фонетики. III: Сб. статей / Отв. ред. Касаткина Р.Ф. – М.: Наука. – 1999. – С. 216-227.

212. Хамзина Г.К. Повтор номинативов как компонент коннотативной организации текста // Языковые уровни и их взаимодействие. – Казань: Изд-во Казанского ун-та. – 1990. – С. 44-53.

213. Хованская З.И. Категория связности и смысловое развертывание коммуникации // Лингвостилистические проблемы текста: Сб. науч. тр. – М.: МГПИИЯ им. М.Тореза. – 1980. – Вып. 158. – С. 100-118.

214. Цеплитис Л.К. Анализ английской речевой интонации. – Рига: Зинатне, 1974. – 270 с.

215. Цибуля Н.Б. Роль интонации в структурировании текста (На материале английских радиопьес): Автореф. дис... канд. филол. наук: 10.02.04 / МГПИИЯ им. М.Тореза. – М., 1982. – 24 с.

216. Цицерон М.Т. Оратор // Три трактата об ораторском искусстве: Пер. с лат. – М.: Наука. – 1972. – С. 331-384

217. Черемисина Н.В. Русская интонация: поэзия, проза, разговорная речь. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Русский язык, 1989. – 240 с.

218. Шадчина А.С. Лінгвістичний аналіз у парадигмі термінів “текст” та “дискурс” // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КДЛУ: Мова, освіта, культура: наукові парадигми і сучасний світ. Серія “Філологія. Педагогіка. Психологія”. – К.: Видавничий центр КДЛУ. – 2000. – Вип. 1. – С. 279-289.

219. Шахбагова Д.А., Крюкова О.П. Об одном опыте анализа ритмической организации текста на материале ораторской речи в американском варианте английского языка // Вопросы фоностилистики: Сб. науч. тр. – М.: МГПИИЯ им. М.Тореза. – 1980. – Вып. 152. – С. 13-22.

220. Шаховский В.И. Общие вопросы лингвистической теории эмоций // Язык и эмоции: Сб. науч. тр. / ВГПУ. – Волгоград: Перемена, 1995. – С.3-15.

221. Шевченко И.С. К определению понятия дискурса в исторической прагмалингвистике // Вісник Харківського державного університету. Серія “Романо-германська філологія”. – Харків: Константа. – 1999. – №435. – С. 150-154.

222. Шмаков В. Закон синархии и учение о двойственности иерархии монад и множеств. – К.: София, 1994. – 320 с.

223. Шпетный К.И. Лингвостилистические и структурно-композиционные особенности текста короткого рассказа (На материале американской литературы): Автореф. дис... канд. филол. наук: 10.02.04 / МГПИИЯ им. М.Тореза. – М., 1980. – 24 с.

224. Штакина Л.А. Социофонетическая дифференциация прагматической стратегии дискурса // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КДЛУ (Лінгвапакс – VIII): Філологія, педагогіка і психологія в

антропоцентричних парадигмах. Серія “Філологія. Педагогіка. Психологія”. – К.: Видавничий центр КДЛУ. – 2000. – Вип. 3А. – С. 29-33.

225. Юкельсон Ю. О басенном жанре // Дальний Восток. – 1957. – № 6. – С. 176-180.

226. Языкознание. Большой энциклопедический словарь / Гл. ред. В.Н.Ярцева. – 2-е изд. – М.: Большая Российская энциклопедия, 1998. – 685 с.

227. Якимчук Л.Д. Связность поэтического текста: Дис... канд. филол. наук: 10.02.04. – К., 1985. – 213 с.

228. Якобсон Р. Лингвистика и поэтика // Структурализм: “за” и “против”. – М.: Прогресс. – 1975. – С. 193-230.

229. Abu-Akel A. Episodic Boundaries in Conversational Narratives // Discourse Studies. – 1999. – Vol. 1(4). – P. 437-453.

230. Albertson K. Teaching Pronunciation with Visual Feedback // NALLD Journal. – 1982. – No. 17. – P. 18-33.

231. Bailey T.M., Plunkett T., Scarpa E. A Cross-Linguistic Study in Learning Prosodic Rhythms: Rules, Constraints, and Similarity // Language and Speech. – 1999. – Vol. 42(1). – P. 1-38.

232. Basturkmen H. Clause Relations and Macro Patterns: Cohesion, Coherence and the Writing of Advanced ESOL Students // English Teaching Forum. – 2002. – Vol. 40, No.1. – P.50-56.

233. Beaugrande R. de. Text, Discourse and Process: Toward a Multidisciplinary Science of Texts. – Norwood (N.Y.): ALEX, 1980. – 351 p.

234. Beaugrande R., Dressler W. Introduction to Text Linguistics. – L., N.Y.: Longman, 1981. – 270 p.

235. Binsted K., Ritchie G. An Implemented Model of Punning Riddles // Proceedings of the 12th National Conference on Artificial Intelligence (USA, July 31-August 4). – Seattle: AAAI Press. – 1994. – Vol. 1. – P. 633-638.

236. Bolinger D. Intonation and its Uses: Melody in Grammar and Discourse. – Stanford: Dtanford University Press, 1989. – 470 p.

237. Bot K.D. Visual Feedback of Intonation: Effectiveness and Induced Practice Behaviour // Language and Speech. – 1983. – No. 26 (4). – P. 331-350.

238. Brazil D. The Communicative Value of Intonation in English. – Cambridge: Cambridge University Press, 1997. – 188 p.

239. Briscoe E.J. Modelling Human Speech Comprehension: A Computational Approach. – Chichester: Ellis Horwood, 1987. – 272 p.

240. Brown G., Yule G. Discourse Analysis. – Cambridge: Cambridge University Press, 1983. – 288 p.

241. Chun D.M Teaching Tone and Intonation with Micro-computers // CALICO Journal. – 1989. – No.7. – P. 21-46.

242. Computer Graphics in the Language Lab. Technological Horizons / Molholt G., Lane L., Tanner J., Fischer L. // Education Journal. – 1988. – No. 15.6. – P. 74-78.
243. Cook G. Discourse. – 2nd impr. – Oxford: Oxford University Press, 1990. – 168 p.
244. Coulthard M. An Introduction to Discourse Analysis. – 2nd ed. – L.: Longman, 1992. – 212 p.
245. Couper-Kuhlen E. Intonation and Clause Combining in Discourse: the Case of *because* // Pragmatics. – 1996. – Vol. 6, No.3. – P. 389-426.
246. Cruttenden A. Intonation. – Cambridge: Cambridge University Press, 1995. – 214 p.
247. Crystal D. A Dictionary of Linguistics and Phonetics. – 3^d ed. – Oxford: Blackwell Publishers, 1992. – 404 p.
248. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of Language. – 2nd ed. – Cambridge: Cambridge University Press, 1997. – 480 p.
249. Crystal D., Davy D. Stylistic Analysis // Reading for Applied Linguistics: The Edinburgh Course in Applied Linguistics / Ed. by J.P.B.Allen, S.Pit Corder. – 2nd impr. – L.: Oxford University Press. – 1975. – Vol. 1. – P. 69-90.
250. Dijk T.A. van. Studies in the Pragmatics of Discourse. – The Hague: Mouton, 1981. – 331 p.
251. Dithmar R. Die Fabel. Geschichte – Struktur – Didaktik. – Paderborn: Schöningh, 1971. – 215 s.
252. Ellis A., Beattie G. The Psychology of Language and Communication. – L.: Weidenfeld and Nicolson, 1986. – 374 p.
253. Enkvist N.E. Experimental Iconism in Text Strategy // Text. – 1981. – No.1. – P. 97-111.
254. Fedoriv Ya. R. Using Computer Technologies in the Phonetic Classroom // IATEFL-Ukraine Newsletter. – 2000. – No.18. – P. 40-43.
255. Fowler R. Linguistic Criticism. – Oxford: Oxford University Press, 1986. – 190 p.
256. Fuller J.M. The Influence of Speaker Roles on Discourse Marker Use // Journal of Pragmatics. – 2003. – No.35. – P.23-45.
257. Givón T. On Understanding Grammar. – N.Y. – San Francisco – L.: Academic Press, 1979. – 379 p.
258. Graesser A.C., Millis K.K., Zwaan R.A. Discourse Comprehension // Annual Review of Psychology. – 1997. – Vol. 48 – P.163-189.
259. Halliday M.A.K. Categories of the Theory of Grammar // Word. – 1961. – Vol. 17. – No.3. – P. 241-292.
260. Halliday M.A.K., Hasan R. Cohesion in English. – L.: Longman, 1976. – 374 p.

261. Halliday M.A.K., Hasan R. Cohesion in English // Хрестоматия по английской филологии / Сост. О.В.Александрова. – М.: Высшая школа. – 1991. – С. 98-103.
262. Halliday M.A.K., Hasan R. Language, Context, and Text: Aspects of Language in a Social-Semiotic Perspective. – 3^d impres. – Oxford: Oxford University Press, 1991. – 126 p.
263. Hanauer D.I., Waksman Sh. The Role of Explicit Moral Points in Fable Reading // Discourse Processes. – 2000. – Vol. 30 (2). – P. 107-132.
264. Handford S.A. Fables of Aesop. – L.: Penguin Books, 1964. – 229 p.
265. Harris Z.S. Discourse Analysis // Language. – 1952. – Vol. 28, No.1. – P. 1-30.
266. Hatch E. Discourse and Language Teaching. – Cambridge: Cambridge University Press, 1992. – 334 p.
267. Hirst D. Intonation in British English // Intonation Systems. A Survey of Twenty Languages / Ed. by D.Hirst, A. Di Cristo. – Cambridge: Cambridge University Press. – 1998. – P. 56-77.
268. Hobbs J. Coherence and Coreference // Cognitive Science. – 1979. – Vol. 3, No.1. – P. 67-90.
269. Hoey M. Patterns of Lexis in Text. – Oxford: Oxford University Press, 1991. – 276 p.
270. Huang Y. Anaphora – A Cross-linguistic Study. – Oxford: Oxford University Press, 2000. – 412 p.
271. Jakimik J., Glenberg A. Verbal Learning Meets Psycholinguistics: Modality Effects in the Comprehension of Anaphora // Journal of Memory and Language. – 1990. – Vol. 29. – P. 582-590.
272. James E. The Acquisition of Prosodic Features of Speech Using a Speech Visualizer // IRAL. – 1976. – No. 14(3). – P. 227-243.
273. Kalita A.A. Utterance Pragmatics in Oral Communication // Вісник Київського лінгвістичного університету. Серія “Філологія”. – К.: Видавничий центр КДЛУ. – 1999. – Т.2, №1. – С. 43-47.
274. Karoly K., Kertesz A. Lexical Repetition in Text: A Study of the Text-Organizing Function of Lexical Repetition in Foreign Language Argumentative Discourse (Metalinguistica). – N.Y., Bern: Peter Lang Pulbinshing, 2003. – 208 p.
275. Kumpf L. E. The Use of Pitch Phenomena in the Structuring of Stories // Coherence and Grounding in Discourse / Ed. by R. Tomlin. – Amsterdam: Benjamins Publishing Company. – 1987. – P. 189-216.
276. Ladd D.R. Intonational Phonology. – Cambridge: Cambridge University Press, 1996. – 321 p.
277. Laver J. Principles of Phonetics. – Cambridge: Cambridge University Press, 1994. – 707 p.

278. Linde Ch. Life Stories: The Creation of Coherence. – Oxford: Oxford University Press, 1993. – 256 p.
279. Liu D. Writing Cohesion: Using Content Lexical Ties in ESOL // English Teaching Forum. – 2000. – Vol.38, No.1. – P. 28-33
280. Mann W.C., Matthiessen C.M., Thompson S.A. Rhetorical structure theory and text analysis // Discourse Description, Pragmatics and Beyond / Ed. by W.C. Mann, S.A. Thompson. – Amsterdam, Philadelphia: Benjamins Publishing Company. – 1992. – P. 39-78.
281. Martin J.R. Sin and Grace: Naught for Noughts? // Text. – 2000 – Vol. 20 (2). – P. 227-238.
282. McCarthy M. Discourse Analyses for Language Teachers. – Cambridge: Cambridge University Press, 1991. – 213 p.
283. Moore J.D., Pollack M.E. A Problem for RST: The Need for Multi-Level Discourse Analysis // Computational Linguistics. – 1992. – Vol. 18, No.4. – P. 537-544.
284. Ngozi Nwogu K. Structuring Scientific Discourse: Using the “Given-New” Perspective // English Teaching Forum. – 1995. – Vol. 33, No.4. – P. 22-27.
285. Nunan D. Introducing Discourse Analysis. – L.: Penguin Books, 1993. – 134 p.
286. Östman J.-O., Virtanen T. Discourse Analysis // Handbook of Pragmatics Manual. – Amsterdam, Philadelphia: Benjamins Publishing Company. – 1995. – P. 239-253.
287. Pennington M.C. Phonology in English Language Teaching. – L.: Longman, 1996. – 282 p.
288. Pierrehumbert J., Hirschberg J. The Meaning of Intonational Contours in the Interpretation of Discourse // Plans and Intentions in Communication and Discourse / Ed. by P.R.Cohen, J.Morgan, M.E.Pollack. – Cambridge, Massachusetts: MIT Press. – 1990. – P. 271-311.
289. Pilus Z. Coherence and Students’ Errors: Weaving the Threads of Discourse // English Teaching Forum. – 1996. – Vol. 34, No.3. – P.44-49.
290. Ponterotto D. The Cohesive Role of Cognitive Metaphor in Discourse and Conversation // Metaphor and Metonymy at the Crossroads. A Cognitive Perspective / Ed. by A. Barcelona. – Berlin, New York: Mouton de Gruyter. – 2000. – P. 283-298.
291. Richards J.C., Platt J., Platt H. Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics. – 7th impres. – L.: Longman, 1997. – 423 p.
292. Rietveld T., Gussenhoven C. The Influence of Phrase Boundaries on Perceived Prominence in Two-Peaks Intonation Contours // Proc. of the 5th European Conference on Speech Communication and Technology. – Rhodes: The University of Patras. – 1997. – Vol. 2. – P.859-862.

293. Roach P. English Phonetics and Phonology. – Cambridge: Cambridge University Press, 1990. – 212 p.
294. Simon-Vandenberg A.-M. Analysing Text and Discourse // The European English Messenger. – 2001. – Vol. X, Issue 1. – P. 79-85.
295. Singer M. Psychology of Language. An Introduction to Sentence and Discourse Processes. – Hillsdale, Hove, L.: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers, 1990. – 308 p.
296. Sproule J.M. Speechmaking. An Introduction to Rhetorical Competence. – Dubuque: Wm. C. Brown Publishers, 1991. – 490 p.
297. Steriopolo E. Rhythmic Organization Peculiarities of the Spoken Text // Proc. of the 5th European Conference on Speech Communication and Technology. – Rhodes: The University of Patras. – 1997. – Vol. 2. – P. 737-738.
298. Strube M., Hahn U. Functional Centering Grounding Referential Coherence in Information Structure // Computational Linguistics. – 1999. – Vol. 25, No.3. – P. 309-344.
299. Swerts M. Prosodic Features at Discourse Boundaries of Different Strength // Journal of the Acoustical Society of America. – 1997. – Vol. 101. – P. 514-521.
300. Swerts M. Filled Pauses as Markers of Discourse Structure // Journal of Pragmatics. – 1998. – Vol. 30. – P. 485-496.
301. Thompson S. Aspects of Cohesion in Monologue // Applied Linguistics. – 1994. – Vol. 15, Issue 1. – P. 58-75.
302. Warner M. Aesop: The Complete Fables // Artforum International Magazine. – 1998. – Vol.36, No.10. – P.178-181.
303. Wennerstrom A. Intonation as Cohesion in Academic Discourse: A Study of Chinese Speakers of English // Studies in Second Language Acquisition. – 1998. – Vol. 20, Issue 1. – P. 1-25.
304. Widdowson H.G. Stylistics // Techniques in Applied Linguistics: The Edinburgh Course in Applied Linguistics / Ed. by J.P.B.Allen, S. Pit Corder. – L.: Oxford University Press. – 1974. – Vol. 3. – P. 220-231.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ, ВИДАНИХ НА ЕЛЕКТРОННИХ НОСІЯХ

305. Дейк Т. А. ван. К определению дискурса, 1998. – <http://www.nsu.ru/psych/internet/bits/vandijk2.htm>.
306. Cool Edit Pro: Program by D.Johnston. Version 1.2. – Syntillium Software Corporation, P.O. Box 62255, Phoenix, FZ 85082-2255, USA.
307. Magnus M.A. Dictionary of English Sound, 1999. – <http://www.conknet.com/~mmagnus/Bibliography.html>
308. Prosody and Discourse Structure: Issues and Experiments / G. Dogil, J. Kuhn, J. Mayer, G. Möhler, S. Rapp: Proceedings of the ESCA Workshop on

Intonation: Theory, Models and Applications. – Stuttgart: Universität Stuttgart, Fakultät Philosophie. – 1997. – S. 99-102. – <http://elib.uni-stuttgart.de/opus/volltexte/1999/387>.

309. SFS/WASP: Program by Mark Huckvale. Version 1.2. Copyright © 2003 University College London, Department of Phonetics and Linguistics.

310. SpectraLAB: FFT Spectral Analysis System. Version 4.3213. Copyright © 1997 Sound Technology, Inc. 1400. Dell Avenue. Campbell, CA 95008 USA.

311. WaveLab: Program by Ph.Goutier. Version 2.1. Copyright © 1995-1998 Steinberg.

Додаток А

Характеристика англійських прозових байок, використаних під час експериментального дослідження просодичних засобів забезпечення зв'язності їхніх текстів

Таблиця А.1

№ п/п	Назва байки (сторінка за джерелом [Handford 1964])	Полярність етичної ідеї байки	Прагматична спрямованість байки	Описувані в байці чесноти або вади
1	2	3	4	5
1.	A Case For Patience [3]	Позитивна	Застереження від помилок	Мудрість
2.	Friend or Foe? [4]	Негативна	Оцінка вчинків	Необміркованість вчинків
3.	Sour Grapes [5]	Негативна	Оцінка вчинків	Необ'єктивність оцінки
4.	Actions Speak Louder Than Words [6]	Негативна	Оцінка вчинків	Зрадливість
5.	Fools Die For Want Of Wisdom [7]	Негативна	Оцінка вчинків	Необміркованість вчинків
6.	Dead Men Tell No Tales [8]	Негативна	Застереження від помилок	Брехливість
7.	Look Before You Leap [9]	Негативна	Застереження від помилок	Необміркованість вчинків
8.	Cut Off Your Tails to Save My Face! [10]	Негативна	Оцінка вчинків	Корисливість
9.	The Fox And The Mask [11]	Негативна	Оцінка вчинків	Безглуздість
10.	A Lesson For Fools [12]	Негативна	Застереження від помилок	Марнославство
11.	One-Way Traffic [13]	Позитивна	Застереження від помилок	Розважливість
12.	Reaping Without Sowing [14]	Негативна	Оцінка вчинків	Жадібність
13.	Taught By Experience [15]	Позитивна	Застереження від помилок	Мудрість
14.	The Fox Out-Foxed [16]	Негативна	Застереження від помилок	Зловмисність
15.	Blood-Suckers [17]	Позитивна	Спонування до дії	Розважливість
16.	Men And Lions [18]	Негативна	Оцінка вчинків	Хвастощі
17.	It Is Quality Not Quantity That Counts [19]	Позитивна	Оцінка вчинків	Помірність

1	2	3	4	5
18.	Disarmed [20]	Позитивна	Застереження від помилок	Довірливість
19.	Third-Party Profit [21]	Позитивна	Застереження від помилок	Розважливість
20.	A Bird In The Hand [22]	Негативна	Оцінка вчинків	Жадібність
21.	The Lion's Share [23]	Позитивна	Застереження від помилок	Мудрість
22.	A Companion In Fear [24]	Позитивна	Спонування до дії	Мудрість
23.	The Mighty Fallen [25]	Позитивна	Оцінка вчинків	Волелюбність
24.	A Respector Of Persons [26]	Позитивна	Оцінка вчинків	Помірність
25.	Negotiating From Weakness [27]	Негативна	Оцінка вчинків	Пихатість
26.	A Plotter Out-Plotted [28]	Негативна	Застереження від помилок	Лукавість
27.	The Wages Of Treachery [29]	Негативна	Застереження від помилок	Зрадливість
28.	Always In The Wrong [30]	Негативна	Оцінка вчинків	Лиха вдача
29.	Kindness Ill Requited [31]	Негативна	Застереження від помилок	Необміркованість вчинків
30.	The Pot Calls The Kettle Black [32]	Негативна	Оцінка вчинків	Лиха вдача
31.	A Communist Dictator [33]	Негативна	Застереження від помилок	Лукавість
32.	Misplaced Confidence [34]	Негативна	Застереження від помилок	Довірливість
33.	Born Plunderers [35]	Негативна	Застереження від помилок	Необміркованість вчинків
34.	Trying To Make A Silk Purse Out Of A Sow's Ear [36]	Негативна	Застереження від помилок	Необміркованість вчинків
35.	Delusion [37]	Негативна	Застереження від помилок	Пихатість
36.	A Case Of Mistaken Identity [38]	Негативна	Застереження від помилок	Удаваність
37.	Second Thoughts [39]	Негативна	Оцінка вчинків	Малодушність
38.	Ready For Action [40]	Позитивна	Спонування до дії	Розважливість
39.	As Good As His Word [41]	Позитивна	Спонування до дії	Вдячність

1	2	3	4	5
40.	Pride Will Have A Fall [42]	Негативна	Оцінка вчинків	Марнославство
41.	Town Mouse And Country Mouse [43]	Позитивна	Спонування до дії	Помірність
42.	The Boys And The Frogs [44]	Позитивна	Спонування до дії	Мудрість
43.	One Is Enough [45]	Негативна	Оцінка вчинків	Безглуздість
44.	A Voice And Nothing More [46]	Негативна	Оцінка вчинків	Марнослів'я
45.	Making The Punishment Fit The Crime [47]	Позитивна	Оцінка вчинків	Справедливість
46.	Too Big For Her Skin [48]	Негативна	Застереження від помилок	Марнославство
47.	A Lesson Learnt Too Late [49]	Негативна	Застереження від помилок	Неадекватність сприйняття дійсності
48.	Doubly Disabled [50]	Негативна	Оцінка вчинків	Удаваність
49.	The Imitative Instinct [51]	Негативна	Застереження від помилок	Самовпевненість
50.	A Clumsy Liar [52]	Негативна	Застереження від помилок	Брехливість
51.	Killed By Kindness [53]	Негативна	Оцінка вчинків	Безглуздість
52.	A Blood Feud [54]	Позитивна	Оцінка вчинків	Мудрість
53.	Evil For Good [55]	Негативна	Застереження від помилок	Необміркованість вчинків
54.	Cursed Above All Cattle [56]	Негативна	Застереження від помилок	Зловмисність
55.	United Against The Common Foe [57]	Позитивна	Спонування до дії	Розважливість
56.	The Best Method Of Defence [58]	Позитивна	Спонування до дії	Волелюбність
57.	Vengeance At Any Price [59]	Негативна	Застереження від помилок	Мстивість
58.	A Biter Bit [60]	Негативна	Застереження від помилок	Необ'єктивність оцінки
59.	Ill-Judged Rivalry [61]	Негативна	Оцінка вчинків	Заздрість
60.	Caught On The Blind Side [62]	Негативна	Застереження від помилок	Неадекватність сприйняття дійсності
61.	Bitten But Not Shy [63]	Негативна	Оцінка вчинків	Необміркованість вчинків

1	2	3	4	5
62.	A Breed Of Faint-Hearts [66]	Негативна	Оцінка вчинків	Боягузтво
63.	The Irony Of Fate [67]	Негативна	Застереження від помилок	Необ'єктивність оцінки
64.	How The Tortoise Got It's Shell [68]	Позитивна	Оцінка вчинків	Помірність
65.	A Waste Of Good Counsel [69]	Негативна	Оцінка вчинків	Впертість
66.	Slow But Sure [70]	Позитивна	Спонування до дії	Терплячість
67.	The Reward Of The Wicked [71]	Негативна	Застереження від помилок	Зрадливість
68.	Repayment In Kind [72]	Позитивна	Спонування до дії	Вдячність
69.	The Jackdaw Who Would Be An Eagle [73]	Негативна	Застереження від помилок	Заздрість
70.	Hope Deferred [74]	Позитивна	Спонування до дії	Мудрість
71.	Getting The Worst Of Both Worlds [75]	Негативна	Застереження від помилок	Неадекватність сприйняття дійсності
72.	Borrowed Plumes [76]	Негативна	Оцінка вчинків	Корисливість
73.	A Bird In The Hand [77]	Позитивна	Спонування до дії	Розсудливість
74.	Breach Of Promise [78]	Негативна	Оцінка вчинків	Невдячність
75.	Right Of Asylum [79]	Позитивна	Оцінка вчинків	Мудрість
76.	The Raven And The Jug [80]	Позитивна	Спонування до дії	Працелюбність
77.	Tit For Tat [81]	Позитивна	Спонування до дії	Розважливість
78.	Nature's Punishment Of Discontent [82]	Негативна	Оцінка вчинків	Заздрість
79.	When A Man Means Business [83]	Позитивна	Застереження від помилок	Розважливість
80.	Swan Song [84]	Позитивна	Оцінка вчинків	Мудрість
81.	The Victor Vanquished [85]	Позитивна	Спонування до дії	Терпеливість
82.	Discretion Is The Better Part Of Valour [86]	Позитивна	Застереження від помилок	Мудрість
83.	A Different Point Of View [87]	Негативна	Застереження від помилок	Лиха вдача
84.	Misplaced Confidence [88]	Негативна	Застереження від помилок	Необ'єктивність оцінки

1	2	3	4	5
85.	The Law Of Self-Preservation [89]	Позитивна	Застереження від помилок	Мудрість
86.	Look Before You Leap [90]	Негативна	Застереження від помилок	Необміркованість вчинків
87.	Born To Trouble [91]	Негативна	Оцінка вчинків	Неадекватність сприйняття дійсності
88.	Traitor's Death [92]	Негативна	Оцінка вчинків	Зрадливість
89.	Cherishing A Viper [93]	Негативна	Застереження від помилок	Довірливість
90.	The Punishment Of Selfishness [94]	Негативна	Застереження від помилок	Необміркованість вчинків
91.	Save Us In The Time Of Trouble [95]	Негативна	Застереження від помилок	Необміркованість вчинків
92.	A Bad Bargain [96]	Негативна	Оцінка вчинків	Зловмисність
93.	Feline Sophistry [97]	Негативна	Оцінка вчинків	Лиха вдача
94.	Once Bitten, Twice Shy [98]	Позитивна	Застереження від помилок	Мудрість
95.	Villainy Unmasked [99]	Позитивна	Застереження від помилок	Розважливість
96.	Metamorphosis [100]	Негативна	Оцінка вчинків	Удаваність
97.	The Patience Of Fear [101]	Негативна	Оцінка вчинків	Нерішучість
98.	Nothing To Lose [102]	Позитивна	Застереження від помилок	Помірність
99.	Hoist With Her Own Petard [103]	Негативна	Застереження від помилок	Лиха вдача
100.	Friends Old And New [104]	Негативна	Оцінка вчинків	Зрадливість
101.	One Thing At A Time [105]	Негативна	Оцінка вчинків	Необміркованість вчинків
102.	A Bad Workman [106]	Негативна	Спонування до дії	Безпорадність
103.	Sound And Fury Signifying Nothing [107]	Негативна	Оцінка вчинків	Хвастощі
104.	Birds Of A Feather [108]	Позитивна	Спонування до дії	Розважливість
105.	Counting The Cost [109]	Позитивна	Оцінка вчинків	Мудрість
106.	Too Clever By Half [110]	Негативна	Оцінка вчинків	Необ'єктивність оцінки

1	2	3	4	5
107.	Asinine Pride [111]	Негативна	Оцінка вчинків	Пихатість
108.	An Ass In A Lion's Skin [112]	Негативна	Застереження від помилок	Удаваність
109.	An Ass In A Lion's Skin [113]	Негативна	Застереження від помилок	Удаваність
110.	Know Your Limitations [114]	Негативна	Застереження від помилок	Заздрість
111.	Every Man To His Own Trade [115]	Негативна	Застереження від помилок	Корисливість
112.	One Master As Good As Another [116]	Позитивна	Оцінка вчинків	Мудрість
113.	Forewarned Is Forearmed [117]	Негативна	Застереження від помилок	Зрадливість
114.	Eating The Bread Of Idleness [118]	Негативна	Застереження від помилок	Безпорадність
115.	Reckoning Without His Host [119]	Негативна	Застереження від помилок	Лиха вдача
116.	Things Are Not Always What They Seem [120]	Негативна	Застереження від помилок	Необміркованість вчинків
117.	Profiting By Experience [121]	Позитивна	Спонування до дії	Дотепність
118.	Substance And Shadow [122]	Негативна	Оцінка вчинків	Жадібність
119.	Lost To Shame [123]	Негативна	Оцінка вчинків	Марнославство
120.	Turning The Tables On A Pursuer [124]	Негативна	Оцінка вчинків	Боягузтво
121.	Not Interested [125]	Негативна	Оцінка вчинків	Корисливість
122.	False-Hearted Fawning [126]	Негативна	Оцінка вчинків	Лукавість
123.	Asleep With One Eye Open [127]	Негативна	Спонування до дії	Безглуздість
124.	Incorruptible [128]	Позитивна	Спонування до дії	Дотепність
125.	Dog In The Manger [129]	Негативна	Спонування до дії	Безглуздість
126.	All The Difference [130]	Позитивна	Оцінка вчинків	Дотепність
127.	Something To Squeal About [131]	Позитивна	Спонування до дії	Волелюбність
128.	Scamped Work [132]	Позитивна	Оцінка вчинків	Мудрість
129.	A Person Of No Importance [133]	Негативна	Оцінка вчинків	Малодушність

1	2	3	4	5
130.	Despise Not A Feeble Folk [134]	Негативна	Застереження від помилок	Мстивість
131.	Example Is Better Than Precept [135]	Негативна	Оцінка вчинків	Самовпевненість
132.	Proof Positive [136]	Позитивна	Застереження від помилок	Розважливість
133.	Bearding The Lion [137]	Негативна	Застереження від помилок	Самовпевненість
134.	Beneath Notice [138]	Негативна	Оцінка вчинків	Малодушність
135.	The Wages Of Malice [139]	Негативна	Оцінка вчинків	Ненавість
136.	Why The Ant Is A Thief [140]	Негативна	Оцінка вчинків	Заздрість
137.	Go To The Ant, Thou Sluggard [141]	Позитивна	Спонування до дії	Працелюбність
138.	Go To The Ant, Thou Sluggard [142]	Негативна	Застереження від помилок	Неадекватність сприйняття дійсності
139.	The Ant And The Dove [143]	Позитивна	Спонування до дії	Вдячність
140.	The Axe Is Laid Unto The Root Of The Trees [144]	Негативна	Застереження від помилок	Пихатість
141.	Bowing Before The Storm [145]	Негативна	Оцінка вчинків	Необ'єктивність оцінки
142.	A Fabled Flower That Fades Not [146]	Позитивна	Застереження від помилок	Помірність
143.	The Gentle Art Of Persuasion [147]	Негативна	Оцінка вчинків	Самовпевненість
144.	Springtime And Winter [148]	Позитивна	Оцінка вчинків	Волелюбність
145.	Easily Remedied [149]	Негативна	Застереження від помилок	Безглуздість
146.	Marching On The Stomach [150]	Позитивна	Оцінка вчинків	Мудрість
147.	The Impious Huckster [151]	Негативна	Оцінка вчинків	Лукавість
148.	Who Art Thou That Judgest? [152]	Негативна	Застереження від помилок	Необ'єктивність оцінки
149.	What A Piece Of Work Is Man! [153]	Негативна	Спонування до дії	Розважливість
150.	A Rash Prayer Answered [154]	Негативна	Застереження від помилок	Необміркованість вчинків

1	2	3	4	5
151.	Dirt Cheap [155]	Негативна	Оцінка вчинків	Марнославство
152.	A Cartload Of Mischief [156]	Негативна	Оцінка вчинків	Брехливість
153.	Why Giants Are Boobies [157]	Негативна	Оцінка вчинків	Безглуздість
154.	All Lost Save Hope [158]	Позитивна	Оцінка вчинків	Надія
155.	Room For Improvement [159]	Негативна	Застереження від помилок	Заздрість
156.	Honesty Is The Best Policy [160]	Позитивна	Оцінка вчинків	Правдивість
157.	The Fault, Dear Brutus, Is Not In Our Stars, But In Ourselves [161]	Негативна	Оцінка вчинків	Необ'єктивність оцінки
158.	No Respite [162]	Позитивна	Оцінка вчинків	Справедливість
159.	Why Some Men Are Loutish Brutes [163]	Негативна	Оцінка вчинків	Лиха вдача
160.	A City Of Lies [164]	Негативна	Оцінка вчинків	Брехливість
161.	The Eye-Doctor [165]	Негативна	Застереження від помилок	Лиха вдача
162.	Incurable [166]	Негативна	Застереження від помилок	Лиха вдача
163.	A Common Cheat [167]	Негативна	Оцінка вчинків	Удаваність
164.	A Warning Against Calumny [168]	Негативна	Застереження від помилок	Лиха вдача
165.	A Prophet Without Knowledge [169]	Негативна	Оцінка вчинків	Удаваність
166.	Truth Turned Liar [170]	Негативна	Оцінка вчинків	Брехливість
167.	The Swindler [171]	Негативна	Оцінка вчинків	Жадібність
168.	Spare The Rod And Spoil The Child [172]	Негативна	Застереження від помилок	Зловмисність
169.	The Charlatan [173]	Негативна	Застереження від помилок	Удаваність
170.	God Helps Those Who Help Themselves [174]	Негативна	Застереження від помилок	Безпорадність
171.	The Burner Burnt [175]	Негативна	Застереження від помилок	Розгніваність
172.	Treasure Trove [176]	Позитивна	Спонування до дії	Працелюбність

1	2	3	4	5
173.	Unity Is Strength [177]	Позитивна	Застереження від помилок	Мудрість
174.	A Mountain Out Of A Molehill [178]	Негативна	Застереження від помилок	Лиха вдача
175.	Mote And Beam [179]	Негативна	Оцінка вчинків	Упередженість
176.	A Friend In Need Is A Friend Indeed [180]	Негативна	Оцінка вчинків	Зрадливість
177.	Share And Share Alike [181]	Негативна	Оцінка вчинків	Наклеп
178.	Much Wants More [182]	Негативна	Застереження від помилок	Жадібність
179.	Memento Mori [183]	Позитивна	Застереження від помилок	Мудрість
180.	Where Your Treasure Is, There Will Your Heart Be Also [184]	Негативна	Оцінка вчинків	Безглуздість
181.	Seeing Is Believing [185]	Негативна	Оцінка вчинків	Марнослів'я
182.	Plucked Clean [186]	Негативна	Застереження від помилок	Жадібність
183.	Blind Man's Touch [187]	Позитивна	Застереження від помилок	Мудрість
184.	Out Of The Frying-Pan Into The Fire [188]	Негативна	Оцінка вчинків	Лукавість
185.	Brave Talk [189]	Негативна	Оцінка вчинків	Нерішучість
186.	Business First [190]	Негативна	Застереження від помилок	Безглуздість
187.	Hating Unto Death [191]	Негативна	Оцінка вчинків	Ненавість
188.	The Ungodly Increase In Riches [192]	Позитивна	Застереження від помилок	Розважливість
189.	Falsely Accused [193]	Негативна	Оцінка вчинків	Самовпевненість
190.	One Swallow Does Not Make A Summer [194]	Негативна	Оцінка вчинків	Необміркованість вчинків
191.	Favourable Omens [195]	Негативна	Спонування до дії	Необ'єктивність оцінки
192.	La Forza Del Destino [196]	Негативна	Застереження від помилок	Забобонність
193.	An Unseasonable Reproof [197]	Негативна	Застереження від помилок	Марнослів'я

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
194.	Use Is Everything [198]	Позитивна	Спонування до дії	Терпеливість
195.	Learning By Bitter Experience [199]	Позитивна	Спонування до дії	Мудрість
196.	Crying Wolf Too Often [200]	Негативна	Застереження від помилок	Лиха вдача
197.	A Philosophic Baldpate [201]	Позитивна	Застереження від помилок	Мудрість
198.	Friends Indeed [202]	Позитивна	Спонування до дії	Надія
199.	The Riddle Of A Will [203]	Позитивна	Оцінка вчинків	Дотепність
200.	A Craven Braggart [205]	Негативна	Оцінка вчинків	Боягузтво
201.	None So Deaf As Those That Won't Hear [206]	Негативна	Оцінка вчинків	Упертість
202.	His Own Trumpeter [208]	Негативна	Оцінка вчинків	Хвастощі
203.	Frailty, Thy Name Is Woman! [209]	Негативна	Оцінка вчинків	Зрадливість
204.	Big And Little Fish [211]	Позитивна	Застереження від помилок	Помірність
205.	Fishing In Troubled Waters [212]	Негативна	Застереження від помилок	Зловмисність
206.	Familiarity Breeds Contempt [213]	Позитивна	Спонування до дії	Терпеливість
207.	Self-Deception [214]	Негативна	Застереження від помилок	Марнославство

Додаток Б

Приклади найтиповіших текстів байок, відібраних під час аудитивного аналізу для подальшої інструментальної перевірки

Байки, актуалізовані за алгоритмічною моделлю фабули A1 (див. рис. 1.9)

UNITY IS STRENGTH (Дод. А, 173)

-A \farmer § whose \sons were ↑always at \loggerheads | \tried to per\suade them § to \mend their \ways ▼ | but \found that ↑no \words §, made ↑any im\pressin on them. || ▼ -So he de\cided § to \give them an \object \lesson ||

-He \made them \bring a ↑bundle of →sticks | and \started by \giving them the \bundle as it \was | and \telling them to \break the \sticks || ▼ Try as they \would | they \could not.|| | Then he \untied the \bundle § and \handed them the \sticks § \one at a \time, | \so that they could ↑break them \easily.|| ▼ “-It will be the \same with \you my \children,” § -he →said. ||

“-As \long as you ag\ree to\gether | \no \enemy can \over\come you | if you \quarrel, § you will \fall an ↑easy \prey.”||

Di\vided, § \men are \vulnerable; | it is \union that \makes them \strong ||

THE RAVEN AND THE JUG (Дод. А, 76)

A \big \black \raven § \wanted a \drink.|| ▼ -She \saw a ↑big →jug § with \water at the \bottom || ▼ -She could \not \reach the \water § -and \wondered \what to \do.|| ▼

“I \know,” she \said. | “I shall \put some \stones in the →jug. | Then the \water § will \come \up to the \top”.|| ▼ After the \first \stone § the \water \rose a little. || Then she \put in a \nother \stone § -and the \water \rose \more. || ▼ She \put in ↑more and \more \stones | until the \water § \came up to the \top of the \jug.||

“Now § I can \reach the \water.|| At \last § I can \have a \drink,” \said the \raven. || \So she \had a \very \long \drink || ▼

-If you \try \hard e\nough | you may \find § that you can \do \something § that at \first \seems § \very \difficult ||

PROOF POSITIVE (Дод. А, 132)

-A ci`cada § sat \chirping in a ↑tall \tree, | ▼-and a \fox which \wanted to de\mour it | \thought out a \plan. || ▼ He \stood \facing it | and \spoke with ↑admi\ration | of its \beautiful \voice. || ▼

Then he \asked it to \come \down. || He →wanted, he \said, § to \see how \big it was, | having \heard what a \loud \voice it \had. || ▼ -But the ci`cada § did not \fall into the \trap. || ▼ It \broke off a \leaf | and \dropped it, | and the \fox § \darted \forwards, | \never \doubting | that \it was the \insect. ||

“You were \wrong, | my | friend,” said the ci`cada, | “if you \thought I would \come \down. || -I have been \on my \guard against \foxes | \ever since the \day | when I | saw ci`cadas’ \wings | in a \fox’s \droppings.” ||

\Sensible \men § \learn \wisdom | from their \neighbour’s misad\ventures ||

Байки, актуалізовані за алгоритмічною моделлю фабули А2 (див. рис. 1.9)

A CASE FOR PATIENCE (Дод. А, 1)

A \half-\starved \fox, | ▼ who \saw § in the \hollow of an \oak-tree § some \bread and \meat § \left there by \shepherds, | ▼ \crept \in § and \ate it. ||

\With his \stomach dis\ended | \he could \not get \out a\gain. || ▼ -A \nother \fox, § \passing \by § and \hearing his \cries and lamen\tation, | \came \up § -and →asked § \what was the \matter. || ▼ On \being \told, he →said: | “\Well, | \stay \there § un\ill you are as \thin § as you \were \when you ↗ went \in; | \then you’ll \get \out \quite \easily.” ||

\This tale \shows § how \time \solves \difficult \problems.

VILLAINY UNMASKED (Дод. А, 95)

-A \cat \heard § that \there were some \sick \hens § on a \farm. || ▼ -So he dis\guised himself as a \doctor | ▼ -and pre\ented himself there, | com\plete with a \bag of pro↑fessional \instruments. ||

\Outside the \farmhouse he \stood | ▼ and \called to the \hens § to \ask how they \were. || ▼ “\Fine,” \came the reply | - “if \you will \get off the \premises.” ||

-A \villain, § \try as he \may § to \act the ↑honest \man, | \can\ot \fool § a \man of \sense.

ONCE BITTEN, TWICE SHY (Дод. А, 94)

A \house § was \overrun by \mice. || ▼ –A \cat, § which dis\covered |this, | \went \there § and \caught and \ate them § |one by \one. || ▼ |These con\tinual losses | \scared the sur\vivors § into their \holes, | \where the \cat § could |no \longer \get at them. || ▼

–So he de→cided § that he \must en\lice them \out |somehow. || ▼ –He \climbed up the \wall, | \hung him\self on a \peg, | and \shammed \dead. || ▼ –But \one of the →mice, § \peeping \out § and \seeing him, →said: | “It’s \no \use, my \friend; | \I’ll \keep \out of \your \way, | \even if you \do |turn your\self into a \sack.” || ▼

|This \fable § |can be ap\plied to \wise |men. || ▼ They \learn by ex\perience | and are \never de\ceived § by the \false pre\tences of an \enemy. ||

Байки, актуалізовані за алгоритмічною моделлю фабули А3 (див. рис. 1.9)

THE BOYS AND THE FROGS (Дод. А, 42)

|One \day, | \four \boys § \went \out to |play \near a \pond || ▼ –Some \frogs § \lived in the \pond. || It was |their \home. || ▼ One \bad |boy § \saw the |frogs § and \said to the \other \boys, | “\Come \on! | \Let’s \make them |jump out of the \water. || It will be \fun!” || ▼

–So they \all \looked for \something to \throw at the |frogs. || ▼ A \little |frog § \saw what they were \doing. || He |did not \like what he \saw. || So he \hopped onto a \floating \leaf | in \front of the \boys. || ▼ →“\Stop!” |shouted the little |frog. || You \wouldn’t |like to have |stones |thrown at \you | if \you were |frogs. || It \may be \fun for \you,| but it is \no \fun for \us! ||

Do \not do \things to \other \people | |which you \would \not like \done to \you. ||

AS GOOD AS HIS WORD (Дод. А, 39)

A \mouse| ran \over the \body § .of \a |sleeping \lion. || ▼ \Waking up, | the \lion \seized it | and was \minded to \eat it || ▼ But \when the \mouse \begged to

be released, | \promising to repay him § if he would spare it, | he laughed § and
↳ let it go. || ▼

↳ Not long afterwards | its gratitude § was the means of saving his life, |
being ↳ captured by hunters, | he was ↳ tied § by a rope § to a tree. || ▼ The
mouse ↳ heard his groans, | and ↳ running to the spot § freed him § by ↳ gnawing
through the rope. || ▼ “You laughed at me the other day,” it said, | “because
you did not expect me | to repay your kindness. || Now you see | that even
↳ mice are grateful.” || ▼

A ↳ change of fortune | can ↳ make the strongest man | need a weaker
man’s help ||

A FABLED FLOWER THAT FADES NOT (Дод. А, 142)

-An ↳ amaranth § grew beside a rose. || ▼ “-How lovely you are,” it said
to the rose, | “and how desirable in the ↳ eyes of ↳ gods and ↳ men! || ▼ -I
felicitate you on your ↑ beauty and your ↳ fragrance.” || ▼

“-But my ↳ life,” replied the rose, | is a ↳ short one; || ▼ even if ↳ no one cuts
me, | I ↳ wither. || ▼ You continue to bloom § and remain always ↑ as fresh § as
you are now.” || ▼

It is ↳ better to be content with ↳ little § and ↳ live ↳ long | than to enjoy a
↑ short spell of ↳ luxury | and then exchange it for misfortune, § or even for
↳ death. ||

Байки, актуалізовані за алгоритмічною моделлю фабули А4 (див. рис. 1.9)

THE ANT AND THE DOVE (Дод. А, 139)

↳ One hot day, | an ↳ ant ↳ went to the river | to ↳ get a drink of ↳ water. || ▼ -
But he fell ↳ in § and could not get ↳ out. || ▼ A ↳ dove ↳ saw § that the ant was in
↳ danger. || “I ↳ must ↳ help him,” she said. | “If I pick up ↳ this ↳ leaf | and ↳ drop it
in the ↳ water, | the ant can get ↳ on it. | It will ↳ be like a ↳ little ↳ boat.” || ▼

↳ So the ↳ dove § -dropped a ↳ leaf in the river | and the ant ↳ climbed ↳ onto it.
|| “Thank you, ↳ Mrs. ↳ Dove,” ↳ called the ant. | “I will help ↳ you ↳ one day.” || ▼
↳ Soon after, | a ↳ man came along § with a ↳ bow and ↳ arrow. || He ↳ saw the ↳ dove
on the ↳ tree | and was ↳ going to ↳ shoot at her. || ▼ Just then the ↳ ant came along §

and bit the man on the leg. || This made the man jump | and his arrow went up into the sky. || The arrow missed the dove, | so she flew away § out of danger. || ▼

“Thank you little ant,” cooed the dove. || “You did help me after all.” || ▼ Moral: No one § is too little | to be helpful. ||

READY FOR ACTION (Дод. А, 38)

—A wild boar § was standing against a tree | ▼ and whetting his tusks. || ▼

A fox § asked | why he sharpened them § when no huntsman was pursuing him § and no danger threatened. || ▼ “—I have a reason for doing so,” he replied. || ▼ “If danger overtakes me, | I shall not have time then to sharpen them, | but they will be all ready for use.” || ▼

Do not wait till danger is at hand § to make your preparations.

TREASURE TROVE (Дод. А, 172)

—A farmer § who was dying | wanted his sons § to become good agriculturalists. || ▼ —He summoned them and →said: | “I, my boys, § am about to leave this world, | ▼ —you must search § for what I have hidden in the vineyard, | you will find there all I have to give you.” || ▼

They thought § there was a treasure buried somewhere in the vineyard, | ▼ —and after their father was dead | they dug every inch of the soil, | ▼ there was no hidden treasure to be found, | but the vines were so well dug | that they yielded a bumper crop. || ▼

This story § teaches us | that the fruits of toil § are man’s best treasures.

Байки, актуалізовані за алгоритмічною моделлю фабули Б1 (див. рис. 1.9)

A BAD BARGAIN (Дод. А, 92)

—A wild boar and a horse | were grazing together. || ▼ —The boar was always spoiling the grass | and muddying the water, | ▼ and the horse §, which wanted to pay him out for this, | sought the aid of a huntsman. ||

The 'man /said § -that 'he could 'not do 'anything to /help | unless it would allow him to put a →bridle on it | and 'ride on its \ back. || ▼ The 'horse was \willing to con \sent to \anything. | ▼ 'So the 'man \mounted on its /back, | and /after \overcoming the /boar| he 'took the 'horse →home with him § and 'tied it to the \manger. || ▼

'Blind \anger § makes 'many \people | in their 'eagerness to be re'venged on their /enemies, | \put them'selves § into 'someone \else's /power. ||

A WASTE OF GOOD COUNSEL (Дод. А, 65)

-A 'tortoise | 'asked an \eagle | to 'teach it to \fly || ▼ The 'eagle § 'pointed \out | that it was 'ill-a \dapted by \nature for \flight, | ▼ -but the 'tortoise 'only ↑importuned him the \more. ||

So the →eagle, §, 'taking it 'up in his /talons, | ▼ 'bore it to a ↑great \height | and 'let it \go.|| ▼ It 'fell at the ↑foot of some /rocks | -and was 'dashed to \pieces. ||

-A \spirit of 'rivalry § will 'often 'make 'men ↑disre'gard the ad'vice § of 'wiser heads | with 'fatal re'sults for them \selves ||

FRIEND OR FOE? [(Дод. А, 2)

-A 'fox | \slipped § in 'climbing a \fence || ▼ To 'save himself from \falling | 'he \clutched at a \brier-bush || ▼ The 'thorns made his \paws |bleed | ▼ -and 'in his /pain § he 'cried /out: | ▼ “\Oh \dear! | I \turned to you for 'help | and /you have 'made me \worse off § than I /was be'fore.” ||

“\ Yes, my /friend!” said the /brier. || “-You /made a /bad mis'take when you /tried to lay /hold of /me. || \ I lay /hold of /everyone my' self.” ||

-The 'incident § illustrates the \folly § of /those who ↑run for \aid § to /people whose \nature it is to \hurt § rather than to \help ||

Байки, актуалізовані за алгоритмічною моделлю фабули Б2 (див. рис. 1.9)

CHERISHING A VIPER (Дод. А, 89)

A 'hen § /found some ↑serpent's \eggs, | ▼-which she 'hatched § by 'carefully \sitting on them §-and 'keeping them \warm. || ▼

A \swallow, § which had \watched her, § →said: | “You \fool, | ▼ ↘why do you ↘rear \creatures § that, |once they |grow \up, | ▼will \make \you the \first \victim of their \evil-doing?” || ▼

Even the \kindest \treatment | \cannot \tame § a \savage \nature. ||

EVEL FOR GOOD (Дод. А, 53)

One \winter’s \day § a \farm-hand \found a \snake | \frozen ↑stiff with the \cold, | ▼ -and \moved by com\passion § he \picked it \up | ▼ -and \put it in his \bosom. || ▼

But with the \warmth § its \natural \instinct returned, | ▼ -and it \gave its bene\factor § a \fatal \bite. || ▼ \As he \died § he →said: | “I have ↘got what I de\serve for \taking \pity on an \evil \creature.” || ▼

This \story | \shows § that \even the ↑greatest \kindness | \can\not \change a \bad \nature.

BORN PLUNDERERS (Дод. А, 33)

A \shepherd § who \found some \wolf \cubs | ▼ \reared them with ↑great \care, | ▼ \hoping § that \when they \grew \up § they would \not only \guard his \own \sheep | -but would \seize \others § and \bring them \to him. || ▼

But as \soon as they had \grown \big § -and \found a \safe oppor\unity, | they be\gan by ↗worrying their \master’s \flock. || ▼ “-It \serves me \right,” he \said with a \groan § when he \saw § \what they had \done. || ▼ “Even if \these \animals § had been \full-grown | \I should have had § to \find some \way of dest\roying them. || -So \what \sense was there in \sparing them § when \they were \babies?” || ▼

If you \save a \bad \man’s \life, | \you § \though you may \not rea\lize it § will \be the ↑first \victim of the \power | \which you thus e\nable him to ob\tain.

Байки, актуалізовані за алгоритмічною моделлю фабули БЗ (див. рис. 1.9)

TOO CLEVER BY HALF (Дод. А, 106)

-An \ass | \crossing a \river § with a \load of \salt | ▼ \lost his \footing § and \slipped into the \water, | \so that the \salt was dis\solved || ▼ -He was \mightily

pleased § at ↘ finding himself re↘lieved of his ↘burden | when he |got upon his
legs again. || ▼

–So the ↘next |time § he |came to a ↘river § with a |load on his ↘back, |
|thinking that the ↘same thing would ↘happen § if he |got into the ↘water, | he |let
himself go |under on ↘purpose.|| ▼ But ↘this |time § he was |loaded with ↘sponges,|
▼ –which ab|sorbed ↑so much ↘water| that he could ↘not keep his ↘head up § -
and was ↘drowned. ||

–There are ↘men like the |ass in this ↘fable. || ▼ -They are |taken by sur|prise
§ when their |own ↘scheming § |lands them in di|saster. ||

CURSED ABOVE ALL CATTLE (Дод. А, 54)

When |Zeus was |celebrating his ↘wedding |feast |▼|all the ↘animals §
|brought him ↑such ↘presents, § -as they were ↘able to |bring. ||

-The ↘serpent | |crawled up to ↘heaven § with a ↘rose in its |mouth. || ▼ -But
at the ↘sight of it |Zeus →said: |“I will ac|cept |gifts from ↑all ↘other |creatures|,
▼ but from ↘your ↘mouth § |I will have ↘nothing.” || ▼

↘Favours are ↘frightening § when they |come from ↘evildoers. ||

MUCH WANTS MORE (Дод. А, 178)

↘Hermes |gave § to a par↘ticularly ↘pious ↘worshipper | -a ↘goose § that
|laid ↑golden ↘eggs. || ▼ -But the |man was ↑too im|patient § to ↘wait for
↘wealth to |come in ↘driblets, | ▼ -and |thinking that the |bird's ↘inside § |must be
↘solid ↘gold § ▼ he made |haste to ↘kill it. || ▼

Not ↘only were his |hopes disap|pointed, | ▼ -but he got ↗no ↘more
↗golden ↘eggs. || ▼ -For he |found ↘nothing in the ↘goose § -but ↗ordinary
↗flesh and ↘blood. || ▼

–In their |greed for ↘more, | ↘grasping |people § often |throw a|way § what
they |have al|ready.

Байки, актуалізовані за алгоритмічною моделлю фабули Б4 (див. рис. 1.9)

ILL-JUDGED RIVALRY (Дод. А, 59)

–At an |assembly of the ↘beasts | a |monkey stood ↘up and ↘danced. || ▼ The

whole company § thought highly of its performance | and applauded with
↑such enthusiasm | ▼ that a camel was jealous | and desired to earn § similar
praise. ▼

So up it got § and tried to dance like the monkey. || ▼ –But it made
↑such a ridiculous exhibition of itself | ▼ that the angry spectators ↑cudgelled
it out of their sight. || ▼

This tale | shows what happens to people | who are tempted by envy §
to compete with their betters.

BOWING BEFORE THE STORM (Дод. А, 141)

–A reed and an olive tree | ▼ were disputing about their strength § and
their powers of ↑quiet endurance. || ▼ When the reed was reproached by the
olive | with being weak § and easily bent by every wind, | it answered ↑not a
word. ▼

Soon afterwards § a strong wind § began to blow. || ▼ –The reed, § by
letting itself be tossed about and bent by the gusts, | weathered the storm
without difficulty. || ▼ –But the olive, § which resisted it, § was broken by its
violence. || ▼

The moral is | that people should accept the situation § in which they
find themselves | and yield § to superior force. ||

THE GENTLE ART OF PERSUASION (Дод. А, 143)

–The north wind and the sun | ▼ were disputing § which was the
stronger. || ▼ –And agreed to acknowledge as the victor | whichever of them §
could strip a traveller § of his clothing. || ▼

The wind tried first. || But its violent gusts § only made the man § hold
his clothes tightly around him, | and when it blew harder still | the cold
made him ↑so uncomfortable | that he put on an extra wrap. || ▼ –Eventually §
the wind got tired of it | and handed him over to the sun. || ▼ The sun shone
→first § with a moderate warmth, | which made the man § take off his top-
coat, | then § it blazed fiercely, | →till, § unable to stand the heat, | he
stripped § and went off to bathe § in a nearby river. ||

This fable shows | that very often § persuasion | is more effective § than
force. ||

Додаток В

Узагальнені результати аудитивного аналізу експериментального корпусу байок

Таблица В.1

Результати аудитивного аналізу байок, що виражають позитивну етичну ідею (%)

[illegible]

Продовження таблиці В.1

1.			2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
Тональний діапазон	широкий		11,76		7,35		32,35		36,76		33,82		10,30		16,18		0,00
	розширений		35,29		45,59		50,00		44,12		55,88		82,35		23,53		10,30
	середній		48,53		47,06		17,65		19,12		10,30		7,35		7,35		58,82
	звужений		4,41		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		11,76		23,53
	вузький		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		7,35
Тональний рівень початку фрагмента	екстрависокий		0,00		0,00		0,00		5,88		0,00		7,35		0,00		0,00
	високий		7,35		8,82		17,65		42,66		23,53		29,41		23,53		5,88
	середній підвищений		25,00		17,65		63,24		25,00		27,94		26,47		11,76		63,24
	середній знижений		38,24		60,29		8,82		10,29		25,00		17,65		16,18		7,35
	низький		29,41		13,24		10,29		7,35		23,53		14,71		7,35		19,12
	екстранизький		0,00		0,00		0,00		8,82		0,00		4,41		0,00		4,41
Тональний рівень завершення фрагмента	екстрависокий		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
	високий		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		2,94		0,00		0,00
	середній підвищений		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		4,41		0,00		0,00
	середній знижений		2,94		13,24		11,76		10,29		17,65		14,71		2,94		8,82
	низький		76,47		64,71		70,59		85,29		76,47		70,59		44,12		41,18
	екстранизький		20,59		22,05		17,65		4,41		5,88		7,35		11,76		50,00
Інтервал тональних рівнів завершення та початку фрагмента	позитивний	широкий		0,00		0,00		4,41		0,00		4,41		0,00		0,00	
		розширений		0,00		11,76		23,53		0,00		14,71		16,18		0,00	
		середній		14,71		10,29		22,06		32,35		17,65		22,06		10,30	
		звужений		5,88		48,53		25,00		17,65		17,65		5,88		5,88	
		вузький		60,29		22,06		5,88		20,59		33,82		36,76		30,88	
	негативний	широкий		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00	
		розширений		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00	
		середній		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00	
		звужений		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00	
		вузький		0,00		0,00		13,24		0,00		0,00		19,12		0,00	
	нульовий			19,12		7,35		5,88		29,41		11,76		0,00		11,76	

Продовження таблиці В.1

[illegible]

Таблиця В.2

Результати аудитивного аналізу байок, що виражають негативну етичну ідею (%)

ПЕРЦЕПТИВНІ ПАРАМЕТРИ			Функціонально-сміслові блоки байки														
			Вступ та зав'язка						Розвиток дій та зав'язка						Мораль		
			Фрагменти блоків байки														
			Вступний	Стик фрагментів	Динаміко- подійний	Стик фрагментів	Конфлікто- визначальний	Стик блоків	Конфлікто- творний	Стик фрагментів	Динаміко- подійний	Стик фрагментів	Кульмінаційно- визначальний	Стик блоків	Заклучно- настановчий	Стик фрагментів	Морально- повчальний
1.			2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
Тип терміна льного тону	спадний	високий	5,95		4,76		27,38		19,05		23,81		51,19		4,76		0,00
		середній	40,48		33,33		28,57		22,62		26,19		10,71		15,48		10,71
		низький	53,57		52,38		44,05		58,33		34,52		38,10		8,33		89,29
	висхідний	високий	0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
		середній	0,00		0,00		0,00		0,00		0,00				0,00		0,00
		низький	0,00		5,95		0,00		0,00		4,76		0,00		4,76		0,00
	спадно- висхідний	високий	0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
		середній	0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
		низький	0,00		3,57		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
	висхідно- спадний	високий	0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
		середній	0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
		низький	0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
	рівний	високий	0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
		середній	0,00		0,00		0,00		0,00		10,71		0,00		0,00		0,00
		низький	0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
	широкий	30,95		17,86		19,05		20,24		19,05		23,81		2,38		14,29	

Продовження таблиці В.2

1.			2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
Тональний діапазон	розширений		22,62		39,28		50,00		52,38		48,81		58,33		13,10		33,33
	середній		46,43		42,86		30,95		27,38		22,62		17,86		17,86		41,67
	звужений		0,00		0,00		0,00		0,00		9,52		0,00		0,00		10,71
	вузький		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
Тональний рівень початку фрагмента	екстрависокий		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		2,38		0,00
	високий		17,86		4,76		0,00		8,33		22,65		9,52		3,57		10,71
	середній підвищений		50,00		14,29		35,71		17,86		29,76		30,95		4,76		42,87
	середній знижений		13,09		16,67		51,19		19,05		25,00		39,29		5,95		11,90
	низький		19,05		60,71		13,10		45,24		22,62		15,48		16,66		34,52
	екстранизький		0,00		3,57		0,00		9,52		0,00		4,76		0,00		0,00
Тональний рівень завершення фрагмента	екстрависокий		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
	високий		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
	середній підвищений		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
	середній знижений		5,95		4,76		0,00		9,52		3,57		0,00		4,76		0,00
	низький		28,57		46,43		29,76		30,96		42,86		53,57		10,71		42,86
	екстранизький		65,48		48,81		70,24		59,52		53,57		46,43		17,86		57,14
Інтервал тональних рівнів завершення та початку фрагмента	позитивний	широкий		0,00				0,00		0,00		0,00		0,00		0,00	
		розширений		8,33		3,57		9,52		5,95		3,57		10,71		0,00	
		середній		9,52		34,52		13,10		33,33		25,00		45,24		13,10	
		звужений		28,57		28,57		17,86		32,14		39,29		20,24		0,00	
		вузький		33,33		17,86		40,47		19,05		17,86		15,48		5,95	
	негативний	широкий		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00	
		розширений		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00	
		середній		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00	
		звужений		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00	
		вузький		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		4,76	
	нульовий			20,24		15,48		19,05		9,52		14,28		8,33		9,54	

Продовження таблиці В.2

[illegible]

Продовження таблиці Д.1

[illegible]

Продовження таблиці Д.1

1.			2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
фрагмента		звужений		0,00		0,00		7,14		0,00		0,00		7,14		0,00	
		вузький		0,00		0,00		7,14		7,14		0,00		14,29		14,29	
	нульовий			14,29		21,43		0,00		14,29		7,14		7,14		7,14	
Тональний діапазон	широкий		28,57		28,57		78,57		57,14		57,14		50,00		21,43		0,00
	розширений		50,00		42,86		14,29		35,71		35,71		35,71		28,57		21,43
	середній		14,29		28,57		7,14		7,14		7,14		7,14		14,29		64,28
	звужений		7,14		0,00		0,00		0,00		0,00		7,14		0,00		14,29
	вузький		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
Середньо звукова тривалість	максимальна		92,86		42,86		42,86		50,00		50,00		50,00		50,00		64,29
	збільшена		7,14		50,00		50,00		42,86		50,00		50,00		7,14		35,71
	середня		0,00		7,14		7,14		7,14		0,00		0,00		7,14		0,00
	коротка		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
	мінімальна		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
Тривалість паузи	максимальна			0,00		14,29		57,14		7,14		14,29		57,14		14,29	
	збільшена			21,43		21,43		28,57		35,71		14,29		28,57		14,29	
	середня			57,14		42,85		14,29		50,00		57,14		14,29		21,43	
	коротка			21,43		14,29		0,00		7,14		14,29		0,00		14,29	
	мінімальна			0,00		7,14		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00	
Локалізація максимуму інтенсивності	передшкала		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
	1-ша ритмогрупа 1-ї синтагми		42,86		35,71		50,00		35,71		21,43		21,43		28,57		34,71
	інша ритмогрупа 1-ї синтагми		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		7,14		0,00		7,14
	ядерний склад 1-ї синтагми		7,14		14,29		7,14		7,14		7,14		0,00		7,14		28,57
	1-ша ритмогрупа 2-ї синтагми		35,71		7,14		0,00		21,43		14,29		7,14		21,43		0,00
	інша ритмогрупа 2-ї синтагми		7,14		0,00		7,14		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
	ядерний склад 2-ї синтагми		0,00		0,00		0,00		7,14		0,00		7,14		0,00		0,00

Продовження таблиці Д.1

[illegible]

Таблиця Д.2

Результати акустичного аналізу байок, що виражають негативну етичну ідею (%)

ПЕРЦЕПТИВНІ ПАРАМЕТРИ		Функціонально-сміслові блоки байки														
		Вступ та зав'язка						Розвиток дій та зав'язка						Мораль		
		Фрагменти блоків байки														
		Всту- пний	Стик фрагментів	Ди- на- міко- подій ний	Стик фрагментів	Кон- флік то- виз- на- чаль- ний	Стик блоків	Кон- флік- то- твір- ний	Стик фрагментів	Дина міко- подій ний	Стик фрагментів	Куль- міна- ційно- визна- чальний	Стик блоків	Зак- люч- но- наста- нов- чий	Стик фрагментів	Мора- льно- повча- льний
1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
Локалізація максимуму частоти основного тону	передшкала	0,00		0,00		0,00		6,67		0,00		6,67		0,00		0,00
	1-ша ритмогрупа 1-ї синтагми	53,33		60,00		53,33		33,33		73,33		6,67		0,00		66,67
	інша ритмогрупа 1-ї синтагми	6,67		13,33		6,67		0,00		6,67		20,00		0,00		13,33
	ядерний склад 1-ї синтагми	40,00		20,00		31,33		20,00		0,00		13,33		0,00		0,00
	1-ша ритмогрупа 2-ї синтагми	0,00		0,00		6,67		0,00		0,00		20,00		0,00		0,00
	інша ритмогрупа 2-ї синтагми	0,00		0,00		0,00		20,00		0,00		0,00		13,33		0,00
	ядерний склад 2-ї синтагми	0,00		0,00		6,67		0,00		0,00		0,00		6,67		6,67
	1-ша ритмогрупа 3-ї синтагми	0,00		0,00		6,67		0,00		0,00		0,00		0,00		13,33
	інша ритмогрупа 3-ї синтагми	0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
	ядерний склад фінальної синтагми фрагмента	0,00		6,67		6,67		20,00		20,00		33,33		13,33		0,00

Продовження таблиці Д.2

1.			2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
Максимум частоти основного тону	екстрависокий		73,33		60,00		46,66		60,00		46,66		53,33		20,00		13,33
	високий		26,67		33,33		46,66		20,00		26,67		40,00		0,00		40,00
	середній підвищений		0,00		6,67		0,00		13,33		20,00		6,67		13,33		40,00
	середній знижений		0,00		0,00		6,67		6,67		6,67		0,00		0,00		6,67
	низький		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
	екстранизький		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
Тональний рівень початку фрагмента	екстрависокий		6,67		0,00		0,00		0,00		6,67		0,00		13,33		0,00
	високий		20,00		6,67		0,00		13,33		20,00		13,33		0,00		13,33
	середній підвищений		33,33		20,00		26,67		13,33		20,00		33,33		6,67		33,33
	середній знижений		26,67		33,33		46,66		33,33		46,66		26,66		0,00		26,67
	низький		13,33		33,33		13,33		26,66		6,67		20,00		6,67		20,00
	екстранизький		0,00		6,67		13,33		0,00		6,67		6,67		6,67		0,00
Тональний рівень завершення фрагмента	екстрависокий		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
	високий		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
	середній підвищений		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
	середній знижений		6,67		6,67		6,67		20,00		26,66		6,67		6,67		0,00
	низький		20,00		33,33		26,66		20,00		26,66		60,00		6,67		13,33
	екстранизький		73,33		60,00		66,67		60,00		46,67		33,33		20,00		86,67
Інтервал тональних рівнів завершення та початку фрагмента	позитивний	широкий		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00	
		розширений		20,00		6,67		6,67		13,33		6,67		6,67		0,00	
		середній		13,33		20,00		13,33		33,33		20,00		40,00		13,33	
		звужений		33,33		33,33		20,00		26,66		26,66		26,66		6,67	
		вузький		26,66		20,00		46,66		6,67		20,00		20,00		0,00	
	негативний	широкий		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00	
		розширений		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00	
		середній		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00	
		звужений		0,00		0,00		0,00		0,00		6,67		0,00		0,00	

Продовження таблиці Д.2

1.			2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
		вузький		0,00		6,67		6,67		6,67		6,67		0,00		6,67	
	нульовий			6,67		13,33		6,67		13,33		13,33		6,67		6,67	
Тональний діапазон	широкий		20,00		53,33		40,00		33,33		20,00		33,33		6,67		13,33
	розширений		60,00		26,66		46,67		40,00		46,67		53,33		13,33		13,33
	середній		13,33		20,00		13,33		20,00		20,00		13,33		13,33		60,00
	звужений		6,67		0,00		0,00		6,67		13,33		0,00		0,00		13,33
	вузький		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
Середньо звукова тривалість	максимальна		73,33		53,33		46,67		66,67		66,67		40,00		20,00		73,33
	збільшена		26,67		46,67		53,33		33,33		33,33		60,00		13,33		26,67
	середня		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
	коротка		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
	мінімальна		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
Тривалість паузи	максимальна			0,00		0,00		13,33		0,00		0,00		80,00		6,67	
	збільшена			33,33		6,67		73,33		6,67		26,67		13,33		6,67	
	середня			40,00		53,33		13,33		40,00		46,66		6,67		20,00	
	коротка			13,33		33,33		0,00		46,66		13,33		0,00		0,00	
	мінімальна			13,33		6,67		0,00		6,67		13,33		0,00		0,00	
Локалізація максимуму інтенсив ності	передшкала		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		6,67		0,00
	1-ша ритмогрупа 1-ї синтагми		40,00		33,33		40,00		46,66		66,67		40,00		6,67		66,67
	інша ритмогрупа 1-ї синтагми		6,67		40,00		0,00		0,00		13,33		13,33		0,00		13,33
	ядерний склад 1-ї синтагми		26,66		13,33		20,00		6,67		0,00		6,67		6,66		6,67
	1-ша ритмогрупа 2-ї синтагми		13,33		6,67		20,00		20,00		0,00		0,00		6,66		13,33
	інша ритмогрупа 2-ї синтагми		0,00		0,00		0,00		6,67		0,00		0,00		0,00		0,00
	ядерний склад 2-ї синтагми		0,00		0,00		6,67		0,00		0,00		13,33		0,00		0,00

Продовження таблиці Д.2

[illegible]